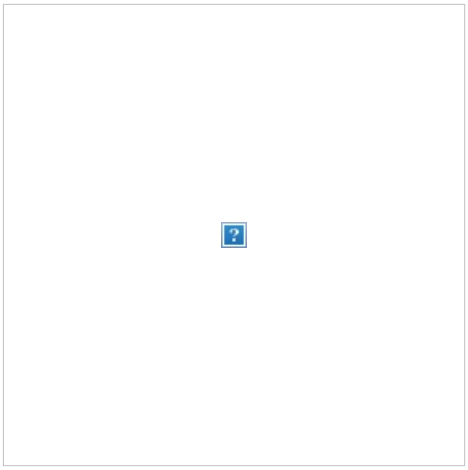
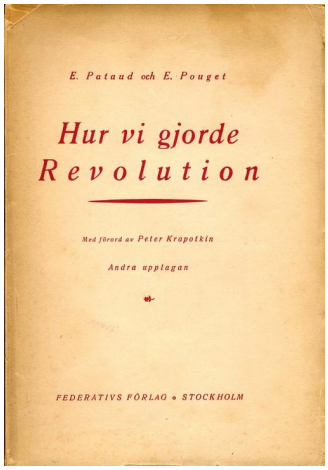

Huru vi gjorde revolution, 1914 / Hur vi gjorde revolution, 1921

Hur vi gjorde revolution av E. Pataud och E. Pouget

Förord till den elektroniska utgåvan

Detta verk av **Emile Pataud** (1869-1935) och **Émile Pouget** (1860-1931) med förord av **Peter Krapotkin** (1842-1921), vars första upplaga utgavs 1914, har digitaliserats av SAC-Syndikalisterna och anpassats för Projekt Runeberg av Ralph E.

Då det gått mer än 70 år sedan författarnas levnad, så gäller ingen upphovsrätt för verket.

HUR VI GJORDE REVOLUTION

AV

E. FATA UD

OCH

E. POUGET

WED FÖRORD AV

PETER KRAFOTKIN

ANDRA UPPLAGAN

S. A, C:S FÖRLAG STOCKHOLMINNEHÅLLSFÖRTECKNING:

Kap. Sid-

Förord 3

Till läsarne 9

1. Första bataljen ..... H

2. Dagien efter massakern 18

3. Strejkens proklamering 25

4. När ljuset släcktes 34

5. Begravningen av offren 40

6. Regeringens ställning 46

7. Anfallsstrejken börjar 54

8. De revolutionära rekvirera 62

9. Arméns revolt 67

10. Parlamentarismens fall 76

11. Exproprierandet av bankerna 82

12. Generalstrejken i provinserna 86

13. Rörelsen bland bönderna 92

14. Distributionen ordnas 97

15. Järnvägs-, post- och telegrafväsendet 102

16. Stadslivet .....1°7

17. Produktionens organisationen 113

18. Allmän facklig kongress 118

19. Jorden åt bönderna 124

20. Folkets beväpning 133

21. Reaktionens dödskamp 141

22. Expropriation och byte 147

23. De fria yrkena 154

24. LJppfostringsfrågan I59

25. Frambringandet av välstånd 164

26. Förvecklingar med utlandet 172

27. Det sista kriget 119

28. Produktionen av lyx 184

29. Religion och konst 192

30. Kvinnans frigörelse 201

Slutord 205

En anmärkning 207
ÖREBRO 1921,
TRYCKERIFÖRENINIGEN SOLID U. P. A.
FÖRORD.

Man hör öfta sägas att man icke skall göra upp någon p!an för det 'kommande samhället.

Alla sådana planer äro romaner, säger man, och de ha den olägenheten, att de en dag kunna lägga hinder i vägen för den skapande kraften hos ett folk i revolution.

Det är möjligt att :det ligger en sanndng i denna anmärkning. Hos vissa teoretiker utövar Cabefcs En resa i Ikarien utan tvivel ett sådant inflytande. Men sådana äro verkningarna av alla sociologiska arbeten, som väckt större uppmärksamhet.

Å andra sidan är det nödvändigt, att vi göra klart föl-oss de konkreta, reella konsekvenser, som våra

kommunistiska, kollektivistiska eller andra strävanden kunna få i samhället. För den skull äro vi nödsakade att föreställa oss dess olika institutioner i verksamhet.

Vad vilja vi uppnå genom revolutionen? Det måste man vara på det klara med. Det är då nödvändigt att ha litteratur som: tillåter en större mängd att göra sig en föreställning, mer eller mindre exakt, av det, som de önska se förverkligat i en nära framtid.

Förverkligandet av något har alltid föregåtts av en konkret idé om detsamma. Skulle man exempelvis ha nått till den moderna aviatikens nuvarande utveckling om icke, sedan ett femtiotall år tillbaka, ett visst antal franska fysiker och mekaniker Iförst på ett konkret sätt uppstäHt för sig detta mål — denna "nornan" om man så vill: "luftens erövring genom en maskin tyngre än luften"?

Man måste blott vänja sig vid att idke tilldela en bok, en skrift, 'hur vacker den än må vara, större betydelse än den i verkligheten har.

En bok är icke ett evengelium, som man anammar eller förkastar i sin helhet Den är en ingivelse, ett förslag —4

ingenting mera. Vår sak är att reflektera, att se vad den innehåller av gott och förkasta vad vi finna vilseledande.

Med detta förbehåll måste man då, vid sidan av de översikter isom säger oss vad de tilländalupna revolutionerna ha uppnått, ha översikter som i 'breda drag skisserar vad den kommande revolutionen skulle kunna förverkliga.

Och när de, som gtärna pråla med att vara "praktiska" (emedan de icke äro det, därför att de söka bromsa utvecklingen), säga oss: "Allt det där är bara romaner, utopier..." så fråga vi dem blott, om icke även de ha sina "utopier"?

Ja väl alla, vem det än må vara har sin, även om den går stick i stäv med utvecklingen. Napoleon hade sin — ett militärt och politiskt kejsardöme omfattande hela världen; jesuitgeneralen har sin utopi, ett världsherravälde under honom, baserat på vidskepelse och religiös underkastelse. Borgaren suckar efter en stark regering, som beskyddar dem, vilka, som man sjunger i sången, "mettent des queues aux zéros". Briand har sin utopi, Millerand har sin och själva Lepène har en, — att slå sönder folk till tförmån för bourgeoisien.

Det är i själva verket omöjligt att i något som' helst avseende utöva något inflytande på sin egen epoks utveckling, utan att man har en mer eller mindre klar bild av det man önskar förverkligat i samhället.

Man måste blott, när nian läser en social "utopi", aldrig glömma, att författaren icke erbjuder oss någonting oföränderligt, något på förhand fixerat — såsom exempelvis den tyska generalstabens plan under kriget 1793—1809, som alltid blev omintetgjord genom den anda som behärskade den mot sansculotterna sympatiskt stämda befolkningen.

Idéen — "den allmännar idéen ota revolutionen", som Proudhon sade — se där vad som är nödvändigt; men inga revolutionära recept.

Det är denna allmänna idé som Pataud och Pouget söker att utveckla i sin bok.

Det är uppenbart att författaren, när man skriver sådana böcker, är tvungen att precisera vissa detaljer i förloppet. Men dessa detaljer — läsaren skall snart förstå det — äro givna för >att materialisera idéerna, för att undvika att sväva i abstraktionernas dimma.5

Om sammanstötningarna mellan den nära framtidens re-voltanter och försvararna av det förgångna, som. döda varandra, äga rum framför Dalou-statyen eller annorstädes; om första sammanstötningen avgör seger eller nederlag — det är av föga betydelse.

Vad som är av betydelse -är att söka och bli på det klara med den allmänna tendens, som måste prägla revolutionen.

Skall det bli bourgeoisiens individualism. och individens exploatering genom individ, mildrad genom nrfgra lagar? Skall det bli statssocialismen, som vi skola söka installera? Skall det bli en 'byråkratisk centralisation i

staten, i kommunen, i arbetsorganisationerna, i syndikaten, eller den oberoende och fria sammanslutningen av grupiper av producenter och konsumenter, sammanslutna efter släktskap i arbetet eller behov? Skall det bli centralisation — regeringshierarki — eller idet definitiva avskaffandet av den enes herravälde över den andre, som. vi skola anstränga oss att realisera?

Se där de frågor som Pougets ooh Patauds bok uppställer oc|h, som den inbjuder oss att diskutera — idke på ett abstrakt mien på ett konkret sätt, genom att utgå från de faktiska förhållandena, från själva samhällets 'behov.

Utan tvivel, livet är så oändligt invecklat att det gäckar alla beräkningar. Det innehåller mera av oväntade händelser än någon roman; vi hade tillfälle att se det under sista revolutionsförsöket i Ryssland. Men utseendet av det kommande samhället avtecknar sig redan i allmänna drag. Man> ser redan det som gror; det behövs bara att man iakttager det. Man känner redan hela kraften av önskningarna om jämlikhet, rättvisa, oberoende, fria sammanslutningar, som bana sig väg i samhället. Dessa sociala krafter tillåta oss att något så när förutse vart vi gå "hän, förutsatt att vi studera vad som verkligen händer, istället för att diskutera vad den eller den önskar skulle hända.

Det är, ledd av dessa idéer, som1 jag för omkring trettio år sedan, sökte skissera en kommunistisk utopi i "Erövringen av brödet".

Pataud och Pouget ha i dag skrivit en syndikaltstisk utopi. De visa oss hur fackföreningarna, kamporganisationer mot kapitalet, skola kunna omdana sig i en tid av revolution till produktionsgrupper; hur de skola kunna arbeta, var och en på sitt område, på reorganisationen av produktionen6

och distributionen för produktionsmedlemmarna. De berätta på ett mycket tilldragande sätt hur de industriella, munici-pala och kooperativa grupperna skulle kunna övertaga de funktioner, som stat och kommun utfört -ända hittills; hur organisationerna skulle upprätta nödig statistik ocJh meddela sig med varandra, utan att invänta något byråkratiskt "ingripande från "Statistiska kommittén"; hur de fullborda expro-priationen de facta... Och därmed slut.

Visserligen är det icke anarkismen som de teckna för oss, men den organisationsform de tillämpa har redan den fördelen att icke längre vara baserad på en hierarki av byråkrater, som statssocialLsterna ända (hittills bjudit oss. Tvärtom känner man i Patauds och Pougets bok en livgivande fläkt av anarkism i deras idéer- om framtiden, framförallt på de sidor, som ägnats åt produktionen ooh bytet. Och vad de säga i detta avseende borde allvarligt begrundas av varje arbetare, som älskar friheten, rättvisan och jämnlikheten, liksom och av var och en som är angelägen om att undvika blodiga konflikter i en kommande revolution.

Det är antagligt att Pataud och Pouget ännu olfra allt för mycket åt det förflutna. Det är oundvikligt i arbeten som detta. Deras Confédération Qénérale du Trarvails kongress, som diskuterar om man måste påtaga sig den sociala vården av barn, invalider och åldringar, befattar sig, enligt vår uppfattning, med frågor, som skola bli avgjorda lokalt; och när den beslutar, att ingen korporation, ingen social servis skall kunna avsöndra sig från kommunen, så avgör den frågor, som endast det lokala livet själv kan avgöra. Likaledes förläna de sitt Representantskap allt för mycket av den regeringsinstitution, som, de nyss avskaffat.

'. Nå väl, dessa stora frågor 'behöva diskuteras. Författarna ha framställt dem för oss; >de ha påvisat en tendens, för oss gäller det att reflektera — innan revolutionen kallar oss till ibartdliing! — Oc'h de, som låta inspirera sig av andan i Patauds och Pougets bok skola sedan vara 1 stånd att uttala sig om dessa frågor med en viiss självständigihet i omdömet. Säkerligen skola de finna centralisationen onyttig och skola sedan kunna föreslå medel för dess undvikande.

Vad som för övrigt i denna bok är ägnat att fängsla läsarens uppmärksamhet är den anda av tolerans för olika tendenser, som genomgår arbetet, tendenser åtskilda från för-7

fattarnas, — en anda av tolerans och godmodlghet som är karaktäristisk för den franska arbetarbefolkningens sinnesbeskaffenhet, och som; kontrasterar så skarpt med den kärlek för reglementen, för generella lagar, som ännu är så stark hos jrationer, som änniu icke haft den franska nationens revolutionära erfarenheter.

Tendensen till sammanjämkning uppenbarar sig också i författarnas nya idé, som går ut på att kombinera kommunism för alla nödvändiga saker av första ordningen med en fick|bok med arbetsmarken för lyxföremål, som utlämnades till varje medlem i samhället. Denna idé, som: eninrar om Bellamys Är 2000, förtjänar stänkt att bli diskuterad.

Samma toleranis återfinnes slutligen också i ett annat förslag om expropriationen.ooh exploateringen av de stora jordegendomarna genom lantarbetarnas syndikat å ena sidan, och å andra sidan bibelhål land et av de små och medelstora jordbruken, som fortsätta att brukas av de nuvarande besittarna.

Trogna denna toleransens princip, ha författarna också, med stort skäl, tilldelat propagandan genom exempel en betydelse av första rang, i stället för att sätta sitt hopp till röstsedeln, lagen och guilliotinen för de motsträvigas del.

Men skulle emellertid tycka om att se samma princip tillämnad mot fängelsernas befolkning i en mycket större utsträckning än författarna göra.

Det enda som jag tillåter mig att förebrå författarna — .snarare en iakttagelse än en förebråelse — är att de betydt ligt underskattat det motstånd, som den sociala revolutionen sannolikt kommer att möta på sin väg. Misslyckandet av försöken till revolution i Ryssland har för oss uppvisat faran i hela sin vidd av en illusion av detta slag.

Säkerligen iskall detta motstånd icke vara farligt om hädanefter den revolutionära andan, — modet att riva ned institutionerna, Bä utbreder sig på landsbygden samtidigt med revoltens anda. Då skall revolutionens framgång vara given. Olyckligtvis kan man icke vara säker på att det kommer att bli så. Huru många utmärkta miänniskor, färdiga till revolt, känna vi icke själva, utrustade med ett personligt mod, som Icke ryggar tillbaka för något, men vilka docka icke har den revolutionära andans mod?

Det är detta man har att frukta för hela distrikt. Och det är dit framförallt, alla de, som i likhet med författarna8

av denna bok, uppfatta revolutionen idke som en period av skräckvälde och avhuggning av människohuvud, men som en nedthiuggning av den kapitalistiska och etatistiska urskogen, måste rikta sina ansträngningar.

För ett parlamentariskt parti som väntar sin framgång av en konstlad valmajoritet — och för jakobiner som ännu räkna på en terrorism inspirerad av "rotarnes infernales" — kunna de efterblivna områdena vara utan betydelse.

Dessa glömma — eller ha aldrig känt till — vilket blödande sår Vendée och Midi var 1793. Men för oss, som veta, att antingen måste folket göra revolutionen, eller också blir det ingen revolution alls — för oss ställer sig 'den intellektuella erövringen av Vendée som en bjudande plikt.

Qch om vi taga itu härmed, så skola vi snart finna i vad avseende de socialistiska idéerna, sådana man predikat dem än'da tills nu, ha förblivit ofullständiga. Vi skola lätt upptäcka vad som;, ännu omedvetet, är idealet för dessa landsändar, och vi sikola då veta vad man måste göra för att vinna (hela det jordbrukande Frankrike för revolutionen.

På allt 'detta tvingar oss Patamds och Pougets bok att reflektera, och det är därför den bör spridas överallt, läs^s överallt, diskuteras överallt.

Ju bättre vi veta vad vi vilja — desto färre strider skall den ha att utkämpa, desto färre offer skall den kräva.

PETER KRAPOTKIN.

27 februari 1911.TILL LÄSARNA.

Hur vi gjorde revolution.

Sådan är den titel som vår lunta visar.

Ty, ni veta det alla, revolutionen är fullbordad!... Kapitalismen är död!...

Länge lurade döden på det gamla samhället. Dödsütamw pen blev svår. Odjuret ville icke dö. Odh dock, den lede vet hur sjukt det var!... Slutligen slog dess sista timma.

Händelsen hade varit efterlängtad så länge, att arbetare-klassen, som väntade på kvarlåtenskapen, icke alls var överraskad. Hos arbetareklassen hade förut försiggått en process av pånyttfödelse och eftertanke, som, när det psykologiska ögonblicket kom, tillät den att triumfera över svårigheterna: tids elfiter annan hade den tillkämpat (sig social skicklighet, gjort sig duglig att förvalta sina asffärer, utan mellanhänder, utan förmyndare.

Arbetareklassen hade gjort till sina de ord som Sieyes i slutet på adertonde seklet tillämpade på Tiers stat, odh, uttröttade på att vara ingenting, ville den bliva allt.

Resande sig i opposition mot bourgeoisien proklamerade den ett permanent uppror mot densamma och beredde sig att övertaga dess kvarlåtenskap. I de kapitalistiska institutionernas remnor sköt den in fröet till de nya institutionerna, och stimulerad av generalstrejksidéen gjorde den sig förtrogen med expropriationsarbetet, som den påstod vara nödvändigt och oundvikligt.

Redan 1902 hade Confédération Générale du.Trajv-ail börjat företaga en undersökning, som visade proletariatets avsikt.

Den hade fästat syndikatens uppmärksamhet på vad som vore att göra i fall av en segrande generalstrejk. Den uppmanade dem att undersölka på vad sätt omdaningen av kamporganisationerna till produktionsorganisationer skulle10

künma försiggå. Hur de skulle kunna förverkliga besittningstagandet av produktionsredskapen och vilken uppfattning de hade cmr reorganisationen av fabrikerna och verkstäderna. Vilken roll de tänkte att fackförbunden ooh arbetsbörderna skulle komma att spela i det reorganiserade samhället. Efter vilken norm de tänkte sig att fördelningen av produkterna skulle komma att ske.

Det var hela det sociala problemet framställt i frågor.

Denna enquéte var för övrigt icke det enda symptomet till förberedelser som allt mer drog arbetareklassens intresse till sig. Frågan: "Vad göra dagen efter generalstrejken?" lämnade den ingen ro; den inristades i hjärnorna, kondenserades där och fidk allt större och större klarhet.

Och när därför den stora, revolutionära stormen utbröt, voro folkmassorna icke okunniga .och rådlösa. Det var därför som de, efter att ha kämpat och rivit ned, också förstodo att bygga upp!

Det blev en period av magnifik entusiasm:. De mest kyliga, de mest osjälvständiga blevo klarvakna och uppeldade!

Ah! dessa stora och härliga tumultens och feberns dagar! Tragiska voro de att leva... ljuva äro de att minnas.

Vad denna revolution inneburit — den största och mest gripande som någonsin försiggått, — det skola vi nu berätta.

Vi gå att frammana och återuppleva denna förfärliga och sublima perlod. Vi gå att assistera vid födelsen av en värld.

Författarna.FÖRSTA KAPITLET.

FÖRSTA BATALJEN.

Denna vårliga söndagseftermiddag år 19.. hade tusentals strejkande byggnadsarbetare mött upp i ridhallen Saint-Paul. Den i lokalen samilade massan, förut överretad genom den långa strejktiden, elektricerad av 'de eggande talen, enerverad av de i sågspånen trampade groparna och stanken från hästspillningen, blev allt mer förbittrad och upprörd.

Det låg åska i luften. Man förnam ett doft muller från de vredgade — färdiga till urladdning.

Sedan mer än två veckor låg arbetet nere och hela kåren var i strid.

Arbetarna, hårdnackade i sitt motstånd, ville segra, — och arbetsköparna, säkra på myndigheternas stöd, vägrade att göra minsta eftergift.

Mötet slutade.

Lokalens uttömmande försvårades av de vanliga polisåtgärderna. Lättheten att barrikadera den trånga gatan, där ridhallen var belägen, hade tillåtit en kompakt sammandragning av poliskordongerna. Och genom de överdrivna försiktighetsanordningarna hindrades folket att strömma ut annat än i ett enerverande långsamt tempo, under en stark bevakning.

Massan irriterades av denna påtvungna inneslutning. Liksom ett element alltför starkt komprimerat bredde den häftigt ut sig och genom en påpressning i vredesmod kastade den undan pollshindret. Oaktat sin robusta fysik och sitt sto.ra aiv tal blev poliserna från centralbrigaden tillbafcaträngda och tömningen av lokalen försiggick nu mycket hastigare.

Uppretade genom misslyckandet av deras föranstaltning-ar beordrade polisofficerarna sina trupper att åter samlas och kommenderade dem att i ryggen anfalla den folkström som brusande flöt ut i R>ue Saint-Antoin.12

De strejkande gjorde front mot anfallet och inom kort urartade tumultet till en drabbning: bord och stolar, tagna från caféterassenia, plankor, en kullvräkt spårvagn fick tjänstgöra som barrikad. Arbetarna gjorde ett livligt motstånd; man slogs med ursinne.

Medan dessa händelser utvecklade sig i Rue Saint-Antoi-ne hade en kolonn av de strejkande vikit av på Rue de Rivoli och drog mot de stora boulevarderna. Som varken de få spridda poliserna, lika litet som de enstaka soldatposterna, som bevakade de övergivna byggnaderna eller bivaukerade här och där, förmådde hejda dess väg, så lyckades den komma fram utan hinder.

Boulevarderna voro till trängsel fyllda av fotgängare, — samt av flanörer som befolkade caféernas teras-ser. Demonstrationen åstadkom1 förvåning, tumult odh rädsla bland denna hop och, bortförande en del av densamma, forsade manifestationen bullrande mot Madeleine ökad med nyfikna och unga män, som slöt sig till.

Genast underrättad, hade polisprefekten givit order om att dirigera ett band poliser mot demonstranterna. För att komma fort fram stuvade man in dem i den underjordiska järnvägen och lät dem gå av vid Place de 1'Opera. Dessa band, förstärkta med soldater, som satts att bevaka byggnaderna på platsen och i grannskapet, sände man nu att möta de strejkande.

Sammanstötningen ägde rum nära Vaudeville. Poliserna drogo genast blankt och rusade på manifestanterna. Dessa, indignerade och förbittrade förlorade icke fotfästet. De försvarade såg iså gott dè kunde, brukande allt vad de påträffade som vapen. Men hur ojämn var icke striden! Snart smällde några skott. Varifrån kommo de första? Från poliserna?... Från de strejkande?... Man visste inte! Men polisernas ordonansrevolvrar gjorde ständigt flera offer än demonstranternas primitiva vapen.

Dessa senare höllo fortfarande stånd oöh striden kom blott deras mod att växa. Hur skulle det sluta? Fastän dåligt väpnad var mängden dock fruktansvärd genom sitt raseri och sin 'häftghet. Men polisofficerarna ville idke att deras män skulle draga sig tillbaka; de läto trupperna ingripa.

Soldaterna, som än mera förlorat sin självbehärskning13

genom bataljens feber och de skott de mottogo; lydde som automater. Efter order lade de an och gav fyr!...

Det gicke en våldsam stöt genom massan. Det var som om liemannen gått fram över den! Rop av smärta blandade sig med skrik av förbannelser och vrede. Utom sårade, det var många på arbetarnas sida, fanns det även döda.

Kavalleriet, som efterskickats i en hast, kom till undsättning. Det forcerade boulevarderna från de tillstötande gatorna och lyckades att upplösa demonstrationen. Men massan, fastän skuren i stycken, skingrade sig Icke. Grupperna, kastade ur de stora pulsådrorna, samlade sig åter och drogo mot förstäderna och till de lokaler där

man för kvällen höll möten. Under tiden ropade de ut sin indignation och spridde överallt nyheten om bataljen, om slaktningen.

Efter den stora nedskjutningen, var det ett kort ögonblick av ångestfull vindstilla. Manifestanterna hade samlat sina sårade och transporterat dem till de kringliggande apoteken. De döda åter, deras kroppar, bevakade med bister beslutsamhet av deras kamrater, hade blivit utsträckta på automobiler och transporterades i en dyster procession till Byggnadsarbetareförbundets expedition. Här hade i all hast en av salarna blivit förvandlad till likrum^ där de olyckligas döda lämningar blevo deponerade.

Denna dags tragiska händelser, som så hastigt fått det sociala krigets omfång, bröto icke ut från en molnfri himmel. Luften var redan förut tung av hat och vrede. Man genomlevde en tid full av oro och ängslans Man kände på den allmänna nervositeten och känslan av obehag, att den obetydligaste orsak kunde framskapa verkningar av oanat omfång.

En lång, sträng vinter hade ökat orsakerna till missnöjet. Man hade lidit svårt i arbetarehemmen: till årstidens prövning hade kommit förbittringen över dyra priser på produkterna, som icke alls kunde förklaras av den avtagande tillgången. Folket tillskrev det uppköparna, som monopoliserade marknaden.

Också var jäsningen i tilltagande ända från vårens inträdande. Under solens smekningar, allt för otillräckligt värmande som den ännu var, blevo arbetarna gripna av ett behov till handling, av en obetvinglig drift att uppmjuka sina muskler, att pröva dess styrka för att försäkra sig om att vinterns stränghet icke förminskat deras motståndskraft.14

Antagonismen mellan arbetare och arbetsköpare hade för övrigt nått en sådan punkt, att man kunde antaga att den nått spänningens maximum. I båda lägren förklarade man sig vara i permanent krigstillstånd, — endast avbrutet av vapenvilor, som blott, medför de en ljusning av kort varaktighet i förhållandet mellan de båda parterna.

På båda sidorna hade man organiserat sig starkt för striden. Gentemot arbetarnas syndikat och deras fackförbund, sammanslutna i Confederation du Travail, hade kapitalisterna i många 'brancher förtrustat industrien eller åtminstone bildat försvars- ooh skyddsorganisationer mot strejkerna. Också svarade arbetsköparna med lockout, så snart en arbetsinställelse hotade deras lugn, kastande utan åtskillnad alla arbetarna tillhörande organisationen utanför verkstaden och fabriken.

Detta arbetsköparnas sätt att försvara sig hade mången gång haft en smärtsam återverkan bland arbetarnas leder, orsakande nöd och, för en tid, bringat oreda bland de berörda syndikaten. Som dessa kriser blott varit tillfälliga och partiella hade det onda de medfört blott träffat en begränsad part. I sin helhet hade arbetarklassen blott genom känslan av solidaritet känning av dessa åtgärder: därför, långt ifrån att minska skärpan i sina krav förökade och skarpare markerade de dem.

Verkningarna blevo således rakt motsatta vad arbetsköparna beräknade. De hade icke gjort entusiasterna modlösa men väl dragit in i rörelsen även de mest tvehågsna, de trögaste och minst stridslystna bland proletärerna.

Det inträffade vad som' ibland händer under revolutionära jäsnmgsperioder: försöken att hindra tillväxten av motståndarnas organisationer vändes till deras fördel.

Under dessa omständigheter blev den märkbaraste följden av kapitalisternas ansträngningar den, att svalget mellan dem ooh arbetarddassen blev ännu djupare och bredare. Det var nu sällan några perioder av lugn.

När oron satte sig inom en branch, så utbredde den sig inom en annan. Strejk följde på strejk, på lockouterna svarades med ibøjkott; och sabotaget rasade med en ruinerande Intensitet.

Den fick en sådan utsträckning, att affärsmännen och in-dustripatronerna började betrakta sina privilegier som föga avundsvärda — ja till och med ohållbara.15

I politiskt avseende var horisonten icke mindre mörk än i ekonomiskt. Republiken hade förlorat sin gamla

dragningskraft. Den hade svikit alla förhoppningar. I Stället för att bli vad man under kejsardömet drömt den skulle bli, — en social regim bådande en ny värld, — hade den blivit vad samhällets struktur nödvändigt måste göra den till: en regim som, liksom sina (föregångare, gick den besittande klassens — bourgeoisiens — ärenden.

Partien hade avlöst varandra vid makten, utan att folket därav märkte någon förbättring, något nämnvärt framsteg. De män, som varit konservativa, hade räckt handen till de motståndare, som utgåvo sig för nydanare och skrudade sig i socialismens kåpa. Men dessa, som under sin oppositionstid kämpat för de stora principerna — för frihet! för sanning! — visade sig icke vara bättre än de andra, när de väl kommit till makten och blivit de starkaste.

Och detta hade för folket blivit toppen på illusionernas ruin; det ådagalade, även för de minst försigkomna, att parlamentarismen bar i sitt sköte dödande frö, att den gäckade de goda föresatserna, korrumperade samvetena.

För att råga måttet av parlamentarismens brister utbredde sig i dess sköte hänsynslösare än någonsin: knep, favori-sering, plundring av de offentliga kassorna, köpslående, alla slags bedrägerier, alla slags skandaler. Ministärerna voro butiker, där de minst illojala affärerna voro försäljning av dekorationer — vilket blott skadade den fåfänges börs.

All denna smuts, alla denna slkam, som staten med nödvändighet fört i sitt kölvatten, var icke värre, icke mera stinkande och rutten under ancien regitne. Men folkets kritiska sans hade utvecklat sig, det såg nu klarare och det stöttes för pannan av det, som förut lämnat det oberört. Dess avsky och förtrytelse gjorde, att det icke förlorade realiteten ur sikte. Det hoppades icke på det förgångna och väntade ingen välsignelse av att vända tillbaka till överlevda regeringsformer. Om det var mättat med skepticism och led av parlamentarismen, — likt en sjukdom från vilken man icke vet "hur man skull kunna böta sig — så visste det åtminstone, att ingen speciell politik skulle bli ett effektivt medel.

Denna mogenhet i resonemanget, detta växande medvetande, som mer och mer utbredde sig bland folket, räckte dock icke till att fullständigt belysa dess väg. Det hade en16

förkänsla av att det fulla, nya livet låg högre än parlamentarismen; det skymitade sin framtid i den ekonomiska federa-lism, som syndikalisterna förkunnade. Det kände i sig själv en social makt växa fram; som lämnade militarism, regering &ch kapitalism åt sitt förfall... Men detta var blott svaga förnimmelser. För att giva dem fast form var den revolutionära befruktningen nödvändig.

Emot aribetareklassen, ständigt allt mera handlingskraftig och stark, ständigt utvecklande sig i medvetenhet, hade regeringarna än använt sig av mildhet, än av maktmedel. Men varken ett huvudlöst undertryckande och hänsynslös förföljelse eller äckliga försök att korrumpera genom utdelandet av belöningar förmådde försvaga dess kraft. Folkmassan var buren av en djärv, fast vilja, den var så fullständigt mättad med revoltens anda, att ingenting förmådde undertrycka den. Det fanns hos densamma en inre drivkraift, som omintetgjorde alla de reaktionäras projekt och gäckade alla undertryckningsåtgärder, hur väl de än syntes planlagda; medan å andra sidan folkets elände, dess klumpighet och dess fel hjälpte till att föra dess sak till framgång.

Detta fenomen, som man redan ofta iakttagit, skulle åter bli konstaterat allteftersom händelserna utvecklade sig.

De syndikalistiska organisationerna, härden för folkets förhoppningar, var den ständiga faran som regeringen sökte att bryta ned, — vare sig genom att öppet anfalla dem eller genom att hycklande undergräva dem. Ingenting hjälpte!

När regeringen gjorde sig älskvärd, gav råd och sökte ställa sig in hos arbetarna, begagnade dessa sig av omständigheterna för att skärpa sina krav i stället för att låta fånga sig på limstången.

Heller icke läto de slå ned sig, när regeringen, skiftande taktik, grep till brutala medel, .mobiliserade militären vid minsta lilla konflikt, lät den bivackera på strejkplatserna och förökade antalet av tragiska sammanstötningar.

I det ena som det andra fallet blev arbetareklassen blott mera stridslysten. Den tog gatorna i besittning och vänjde sig vid att göra motstånd. Den lärde sig att icke förlora fotfästet intför polisbanden och att neutralisera trupperna

som sändes emot den»

Genom att ömsom bli omhuldad, ömsom nedtrampad fick17

den en djup misstro för regeringen; för denna hade den blott hat och övergav allt mera sin passivitet.

Oc:h det var därför som den forcerade utmarschen från mötet i ridhallen Saint-Paul så plötsligt ändade i batalj, i upplopp.

Under en fjorton dagars tid hade byggnadsarbetarestriden satt Paris i jäsning. Den hade börjat med en o,be tydlig konflikt vid en byggnad. På en appell om solidaritet från några förfördelade aribetare hade deras 'kamrater, arbetare i diverse specialiteter, lagt ned sina verktyg och i en fart var hela byggnaden i strejk. Arbetsköparna, övermodiga för sin starka organisation, trodde det var fördelaktigt att, i stället för att begränsa konflikten, utvidga den, och småningom hade srejken brett ut sig till hela industrien.

Samtidigt utSbröto andra strejker, dels i Paris, dels i provinserna, förvärrande tillståndet och uppretande stämningen.

Endast i Paris beräknade man det approximativa antalet av diverse kategorier, som voro i strid, till omikring hundra tusen aribetare.

I provinserna var rörelsen iclke mindre livlig, fast den. var mera spridd. Och Söm ett karaktäristiskt symptom var jäsningen icke begränsad till industricentra; jordbruksdistrikten hade likaledes blivit smittade, överallt, av minsta anledning utvecklades slitningarna och gnidningarna mellan kapital och arbete till våldsamma konflikter, i strejker som ständigt växte i häftighet.

I denna överhettade atmosfer, där hatet mot arbetsköparna och regeringen ruvade och växte, spridde sig nyheten om sammanstötningarna kring Salnt Paul odh dramat, som slutligen fläckat de stora boulevardernas stenar med arbetarnas blod, med spontaniteten hos en elektrisk urladdning.

Det var först häpnad, bestörtning. Sedan knötos händerna, vreden blixtrade. Den förödmjukade, indignerade folkmassan skakade av sinnesrörelse, och överretningen nådde.. paroxysmens gräns.

Ovädret urladdade sig!

Detta slaktande, — icke blodigare än så många föregående, — köm att påskynda händelserna, att skapa en revolutionär situation.

1ANDRA KAPITLET.

DAGEN EFTER MASSAKERN.

Måndags morgon var Paris samma febrila företeelse'som stora festdagar. En rödaktig sol trängde med möda genom en grå ooh disig himmel. Visslande kastvindar från öster medförde en 'bitande köld. Man sade, att luiften reflekterade folkets själstillstånd; hos det tumlade mörka och våldsamma tankar. Man sade, att de rasande vindarne förebådade stora och skakande händelser.

Sedan dagbräckningen hade förstädernas folkmassa varit mindre kompakt än vanligt. De underjordiska järnvägarna, automobilerna och spårvagnarna voro icke så fuHstuvade som de brukade vara.

Arbetarna, som enligt vana lämnat sina bostäder för att bege sig till arbetet, slukade sin i kiosken köpta tidning, som nyss lämnat pressen, ännu smet ifrån sig och medförde en fadd lukt av trycksvärta.

En tryckande förkänsla, en obestämd ängslan bredde ut sig, sammanpressade brösten och rynkade anletena. Korta samtal kom igång, interpunkterade med kraftuttryck. Regeringen fick här sitta emellan.

De dominerande anmärkningarna voro pessimistiska; "Det här kommer att sluta illa...", sade de omtänksamma.

Här och där skakade några plötsliga och våldsamma rörelser, några vredgade utrop, den egendomliga dåsigheten.

De som hade gått till arbete voro de fogliga och medgör-Jiga arbetarna, de resignerade. Men även hos dessa sjöd

vreden och föranledde häftiga utrop.

I fabrikerna och verkstäderna voro arbetarna ej fulltaliga. Och, vad mera, de närvarande arbetarna utförde icke sina uppgifter med den sedvanliga ivern; deras rörelser hade något av den ovisshet ooh ängslan som pressade dem.19

Kvällen förut hade dagens händelser kommenterats på de olika möten — sammanträden, familjesoiréer eller nöjestillställningar — av män vars indignation gjorde dem vältaliga.

Dessa möten hade strejkkommitténs medlemmar besökt det ena efter det andra. För att ge liv åt sina ord hade de skildrat offrens dödskamp, givit uttryck åt de anhörigas sorg, änkornas och barnens ångest och förtvivlan. Ropande ut den vrede som överfyllde dem, slutade de med att förklara, att den pro'letari'ska solidariteten borde manifestera sig genom en komplett arbetsnedläggelse. Man måste lägga ned verktygen genast utan att invänta signaler från de syndikala organisationerna.

Detta fältrop utbredde sig spontant liksom genom: en tyst överenskommelse. Och det var därför som' redan på måndagsmorgonen stämningen för strejk var så betydande och arbetet blott upptogs partiellt.

Snart genomkorsades gatorna av en nervös massa, som, sökande nyheter, vände sig mot Rue Grange-aux-Belles och Arbetarebörsen och framför allt drogos till platsen för slakt-ningarna, det born vid stora boulevarderna, där offren fallit.

Hela dagen vallfärdade man dit. Människoströmmen växte, förtunnades, forsade förbi nästan utan att man hörde andra rop än tidningsförsäljarnas, som bjödo ut de sista upplagorna. När massan samlades i tåg, när det formades stora grupper, ingrep polisen genast och skingrade dem; det traditionella "skingra er", uttalat med osedvanlig bisterhet, åtlyddes motvilligt, och motsträvigt skingrades hoparna. Massan liksom vaknade upp ur en lång dvala; den betraktade poliserna som något fasansfullt och avskyvärt utan att ännu ha kraft till motstånd.

På kvällen kom man med hela högar av blommor, som man staplade upp i pyramider på den med blod fläckade platsen. Myndigheterna, som fruktade ett ytterligare växande av överretningen hos folkmassan, förbjöd det icke, inskränkte sjg blott till att ytterligare skärpa polisens försiktighetsmått ooh förstärka soldatposterna vid byggnaderna och trafikcentra.

Syndikatens styrelser, styrelserna för förbunden och C. Q. T. hade i en hast sammanträtt. Det vid överläggningen fattade beslutet om solidaritetsstrejk var redan ,på god väg att realiseras.20

Man kom överens om att inbjuda arbetarna inom alla korporationer att lägga ned arbetet och att fortsätta strejken ända till dess att regeringen förband sig att ställa mördarna inför rätta -och uppsöka de verkligt skyldiga: — de händer som slagit, det huvud som kommenderat.

Strejkproklamationen, hastigt känd, spreds med en sådan fart, att arbetsnedläggelsen — fastän bestämd att först börja dagen därpå — redan under eftermiddagens lopp fick en betydande omfattning. Grupper av strejkande bildades, som gingo från fabrik till fabrik och kungjorde strejkbeslutet, skämm-ande ut de obeslutsamma, som grinade illa för att nödgas lämna arbetet. I de flesta fall var det överflödigt att hålla långa strafftal; avfolkningen av arbetsplatserna försiggick utan större slitningar.

Medan folket satte sig i kampställning gled orsakerna till dessa händelser lätt förbi parlamentsledamöternas näthinnor. En interpellation, framställd av de socialistiska deputeradena, fick ett kyligt mottagande av regeringsanhängarna och högern, som bildade block. Ministrarna vägrade att giva några förklaringar och fordrade förtroendevotum utan debatt; senare, när lugnet blev återupprättat, skulle de svara interpellatö-rerna. Än mera, med en optimism och blindhet, som alltid karaktäriserat regeringarna dagen innan revolutionen, förklarade de, att det var ingenting att ta så tragiskt och efter några dagar skulle åter fullständig ordning råda. Med uppsträckta händer accepterade en kompakt majoritet regeringens hållning.

Folket, långt ifrån att vänta något gott från det hållet, betraktade med skäl parlamentet som. sin fiende. Det besvarade dess likgiltighet med förakt och sarkasmer. Det kände ingen indignation över dess hållning. Det

hoppades icke längre något av det och ådagalade detta genom den ringa brådska med vilken det drog till Palals-Bourbon. *)

På Place de la Concorde, framför deputeradekammaren, där under oroliga perioder vid slutet av nittonde århundradet väldiga människomassor skockade sig, oroliga för kammarens beslut, fanns det nu blott några strödda grupper.

Folket, som översvämmade boulevarderna, dit det Kommit av sympati, — eller helt enkelt av nyfikenhet, — för att

*) Där deputeradekammaren sammanträder.il

se platsen för massakern, blev fört mot Madeleine och Place de la Concorde.

Det kom dit miera motvilligt än frivilligt, mera tillfälligt än avsiktligt.

Vid obelisken och fontänerna, som omslöt den, vände massan tillbaka, ett ögonblick kvarhållen av förtrollningen i det skådespel, som yppade sig för den: solen dalade bakom Triumfbågen, ilum,inera,nde avenyen, sättande trädens ännu nakna grenverk i flammor. Och den hänryckta blicken tog ingen notis om lagstiftningspalatset, vars nedtryckta massa, omgiven av skugga, liknade ett gravmonument, gav intryck av något so,m går in i natten, av någonting dött, något redan förflutit.

Dagen förflöt utan allt för allvarliga händelser. En förväntningarnas dag under vilken motståndarna mera iakttogo varandra än kämipade. Sammanstötningar kommo blott till stånd på några få punkter. De framkallades av polisens drumlighet, vilken ioke förstod uppskatta hur långt massans tålamod pressats; trodde sig kunna brutalisera den som vanligt, försökte den oklokt nog att företaga några häktningar. Men folket, som hastigt fattade humör, ingrep med stor kraft och gav sig icke ro förrän det uppnått de häktades frigivning eller med våld tagit dem fria. Denna brist på respekt mot uniformen, detta häftiga motstånd, som ökade massans ambition, var ett dåligt varsel för myndigheterna.

På aftonen antog rörelsen en annan karaktär, men den var icke mindre intensiv. Liksom' kvällen förut koncentrerade den sig kring en mängd möten — diverse offentliga möten, sammanträden av grupper och syndikat. Lokalerna översvämmades av ett febrilt auditorium och de nya, som ständigt anlände, trängdes i dörröppningarna på grund av bristande utrymme. Talen voro nyktra. Nu var det ingen tid till långa oratorier, men tid att överlägga om de åtgärder som måste vidtagas, att handla med beslutsamhet och kraft, förstärka strejkrörelsen, påskynda den, utveckla den ända tills den blev fullständig.

De syndikala organisationerna hade alla sina kommittéer i permanens. C. G. T:s Representantskap hade i ett första manifest förklarat orsakerna till strejken, preciserat sitt ultimatum) till regeringen, vilken uppfordrades att ställa mördarna till ansvar och göra rättvisa åt arbetareklassen.22

En anmärkning är här nödvändig. Denna strejk, vars konsekvenser skulle bli så oberäkneliga, var av initiativtagarna blott avsedd att vara ett ultimatum till regeringen. Häri ligger ingenting överraskande. Det är med de sociala omvälvningarna som med de levande organismerna: de födas från en cell, en grodd, som utvecklas gradvis. I början är den nya varelsen svag liksom revolutionen är stapplande. Denne senare är så formlös, att även dess ivrigaste anhängare, dessa som i sitt innersta ropa efter dess ankomst och skulle vilja driva den till sitt yttersta mål, snarare önska än känna dess närvaro.

Så har det varit vid alla föregående revolutioner. De ha överraskat sina motståndare och ibland sina ivrigaste förkämpar. Men vad som under dem alla ha karaktäriserat de i botten revolutionära är, att de förstått att utnyttja händelserna, att de ständigt varit i jämnhöjd med dem och aldrig låtit dem gå siig förbi.

Det blev så även denna gång.

Låt oss, efter denna anmärkning, återvända till C. Q. T:s representantskap. Den tanke, som vid den punkt till vilken vi nu kommit, besjälade det och gav uttryck åt allas förhoppningar, var idén om: att igångsätta en allmän

arbetsnedlag-gelse så komplett, att regeringen skulle komma att vackla. Det övriga fick omständigheterna avgöra.

Representantskapet kastade följaktligen ut sitt manifest, varefter det träffade avtal med förbundens förtroenderåd om utsändandet av ombud till provinserna. Dessa fingo i första hand i uppdrag att fara till de strategiskt viktigaste punkterna i industriellt och kommersiellt hänseende: de stora trafikådrorna och de centra som omfattade den för det sociala livets funktion nödvändigaste produktionen. De skulle där förklara anledningen till strejken, r."der,b!åsa entusiasmen, uppliva modet hos dem som genom, falska underrättelser blivit tveksamma för en arbetsnedläggelse. Sådan var deras uppgift, där de gingo från centra till centra.

Fackföreningsorganisationerna voro icke de enda som voro i verksamhet. Alla de revolutionära sammanslutningarna, antimilitaristiska föreningar och hemliga organisationer, höllo sammankomster och överlade hur de kunde hjälpa rörelsen och vilka initiativ som kuntle vara goda att taga.23

De antimilitaristiska organisationerna voro mer än alla andra i verksamhet.. Deras aktivitet fördubblades med strejken inom byggnadsverksamheten. Ett fruktsamt fält för propaganda erbjöd sig för dem: att anfäkta soldaterna, kringströdda över det förskansade fältläger som Paris syntes ha blivit, erinra dem, om att de icke borde besuddla sig själva med sina arbetarbröders blod.

Till detta arbete hängåvo sig dessa grupper med en outtröttlig energi och brinnande iver.

Om på folkets sida strejken blev allt mer organiserad, så förblev heller icke regeringen overksam. Troende det vara överflödigt att förstärka de redan betydliga försvarsåtgärder, som blivit vidtagna, sysselsatte den sig med att avvärja ar-betsnedläggelsens följder. De föregående försöken till generalstrejk ihade aldrig blivit mer än partiella, och man tog för givet, ätt d«t skulle bli samma förhållande denna gång.

Den önskade icke desto mindre att icke bli överraskad. Den önskade att visa sin förmåga att behärska den sociala faran, lika mycket för att upprätthålla sitt eget anseende som för att skydda bourgeoisien från pinfulla sinnesskakningar. Detta kunde blott åstadkommas genom att förebygga strejkens störande verkningar genom att ersätta de strejkande med militär. De gåvo därför instruktioner i denna riktning.

Genom en hastig undersökning, företagen av arbetsgivarnas organisationer och de stora bolagen, hade man fått veta det ungefärliga antalet soldater som behövdes för att avhjälpa strejkens obehagligaste verkningar genom att mer eller mindre upprätthålla arbetets fortgång. Följaktligen förberedde man en plan för mobilisering och arméns utnyttjande i de olika industrierna.

En del föreslogo, att soldater skulle utan tövan bli placerade vid sidan av arbetarna. Ingen av dessa skulle då våga att göra strejk, menade man, när de sågo sin ersättare vid sidan färdig att taga deras plats.

Arbetsgivarna, som voro bättre psykologer, invände" mot detta förslag, att en sådan åtgärd skulle få de mest fördärvliga verkningar och göra även de fogligaste till rebeller. De inskränkte sig till att uppsätta en lista för de yrken och sysselsättningar i vilka, om det blev nödvändigt, man skulle placera soldater.24

Och medan man i de båda lägren vidtog de sista anordningarna för striden, närmade sig natten.

Den väldiga staden domnade in i en dvala full av oviss ängslan ooh i motsats till den bullerfyllda dagen famnades den av en dyster tystnad, som endast stördes av patrullernas taktfasta steg där de marscherade ur gata i gata.TREDJE KAPITLET.

STREJKENS PROKLAMERING,

Då Paris vaknade på tisdagen var det ett uppvaknande av en paralyserad. Nattens domning icke blott fortsatte, men syntes tillväxa med dagens inträde. Tystnaden dog icke bort med mörkrets avtagande. I gatorna hörde man icke det vanliga oväsendet från det enorma vidundret: symfonien av bullret från ol,ilka håll, som eljest ända från den tidiga morgonen förkunnade verksamhetens återupptagande.

Arbetets avstannande, som dagen förut blott varit spontant och försiggått genom tillfälliga initiativ och impulser,

reglerades och generaliserades på ett metodiskt sätt, som visade inflytandet av fackorganisationernas beslut.

Folkmassans indignation, som nått sin höjdpunkt, bidrog att påskynda strejkrörelsen. Folket var genomträngt av en så djup medkänsla för de maktägandes offer och så intensiv var vreden mot regeringen och dess kreatur, att massan kastade sig i strejk med en känsla av lättnad och tillfredsställelse.

Men icke desto mindre måste det bli arbetarna och deras närmaste, som mer än någon annan måste komma att lida av krisen. Utom det oundgängliga försvinnandet av medlen till uppehället, som för proletärerna måste, bli den omedelbara följden av arbetsnedläggelsen, så medförde strejken även för dem en hel del obehagligheter och lidanden. Trots allt detta gingo de händelserna till mötes med glatt mod, besultna att med orubbligt lugn möta de skiftande öden, som, kunde följa de händelser, i vilka de skulle komma att bli den huvudsakliga faktorn.

De privilegierade sågo konflikten utveckla sig med mindre lugnt sinne. Ingen kamplust ruskade upp dem, inget ideal ingav dem mod. De drömde blott om dagar utan oro. Vad de klarast såg bliva följden av den strejk, varmed de hotades,26

var de rubbningar den kom att orsaka i deras existens — deras vanor och deras nöjen.

För övrigt hade de en benägenhet att döma de sociala konflikterna — undantagandes där deras egna personliga intressen stodo direkt på spel — icke efter deras reela betydelse men efter den ängslan och de obekvämligheter, de orsakade dem. För dem. föreföll en strejk a.v en musikkvartett, som förhindrade dem att se ett skådespel, eller en strejk av några dussin stallpojkar vid en kapplöpningsbana, som oroade deras hästar, vara av mycket allvarligare natur än en transportarbetarestrejk, som: stoppade all trafik i en stor hamn.

Man kan då förstå, att de voro upprörda och förfärade vid utsikten till en allt omfattande strejk.

De hade emellertid en glädje vid uppvaknandet: de dagliga tidningarna hade utkommit. De kungjorde visserligen, att de ej visste huruvida de kunde komma ut dagligen, att de icke visste huruvida de kunde komma ut dagen därpå, då frågan om strejk bland personalen blott var en tidsfråga. Betydde ingenting! De hade i alla fall kommit ut och det var ett gott omen.

Å andra sidan häpnade de vid en syn, som förstummade deras första glädje. Alla gaslyktorna i gatorna brände som före midnatt. Kvällen förut hade lykttändarna gjort sin sedvanliga rond med en minutiös noggrannhet. Med ett lugnt samvete hade de ansett det överflödigt att åter släcka dem och tryggt sovit hela natten.

Och hur många saker voro icke likt denna i oordning och åstadkom förvåning! Var ooh en tog det efter sitt eget humör. Somliga kände sig gripna av händelsernas allvar och tragik, andra åter skämtade med det hela.

De underjordiska järnvägarna fungerade icke längre. Och likväl betraktade man deras personal som synnerligen medgörlig. De revolutionära påstodo med bitter ironi, att den särskilt stora risken att bli sjuk 1 arbetet (lungsoten härjade våldsamt i tunnlarna) tillsammans med de låga lönerna bidrog att göra personalen foglig och undergiven. Blott en gul organisation fanns bland dem, upprättad med bolagets tillåtelse. Det röda syndikatet existerade knappast mer än till namnet. Icke desto mindre stodo järnvägarna stilla.

På morgonen, när den trogna personalen kom för att sätta trafiken igång, måste de avstå därifrån på grund av bristande27

elektrisk kraft. Man hade använt sig av nattens timmar på ett mycket effektivt sätt och — den elektriska strömmen forsade icke längre genom ledningarna. Och dessutom hade generatorerna fallit i en djup sömn. När den "gula" personalen velat sätta de väldiga dynamomaskinerna i gång, hade man upptäckt en betänklig sabotering; man hade lagt smärgel i lagren, vissa apparater hade man. satt ur stånd att fungera, och på andra ställen hade man gjort kortslutning.

Allt detta hade blivit så noggrannt utfört, att det var om icke omöjligt att sätta maskinerna igång, då dock mycket farligt för dem som försökte. Men man försökte icke, man tog blott itu med att reparera skadorna.

Spårvägarna, liksom omnibusarna, cirkulerade icke. Under natten hade fackföreningen hållit möten i olika delar

av-staden, där man beslutat det omedelbara nedläggandet av arbetet. Till följd därav var det blott helt få, arbetare, som infunnit sig i depöterna, varifrån man skulle starta vagnarna. Däremot var en livlig massa samlad utanför portarna, beredda att förhindra varje vagn att köra ut, i händelse det skulle vara någon falsk broder, som trots allt ville arbeta.

Det störande och skakande kringtravandet av mjölkfordonen, som från den tidiga morgongryningen skramlade i rytm med klangen av rnjölkspannarna hade man icke ont av denna morgon. Kvällen förut hade man ordnat det så på fackföreningssammanträdet, att varken arbetarna hos trust-bolager eller hos de enskilda arbetsgivarna denna morgon skulle intaga sina platser på kuskbockarna.

De aristokratiska såväl som affärskvarteren åtnjöto förmånen av en obehaglig och illaluktande bojkott; på trottoarerna flödade avskrädeshinkarnas stinkande lämningar över bräddarna. Däremot hade renhållningsarbetarna som vanligt gjort sitt arbete i arbetarekvarteren.

Det var icke blott renhållningskuskarna som bojkottat ovannämnda kvarter. Detsamma hade gatsoparna och vat-tenspolarna gjort.

Och många organisationer hade beslutat liknande åtgär-de; mot dessa kvarter.

Arbetarna bevisade därmed, att de förstodo, att med en klar uppfattning av klasskampens nödvändighet förena en efter omständigheterna avpassad aktion.28

Generalstrejken hade till uppgift att utnyttja den upplösande makten hos arbetareklassens aktion och vid sidan av denna moraliska demonstration anfalla motståndarna materiellt, beröva dem vad de behövde och deras nöjen.

I betraktande av den överallt existerande sociala intrass-lingen och ömsesidiga beroendet, var det svårt för arbetarna att träffa fienden utan ätt samtidigt träffa sig själva, men de beslutade med glatt mod att taga denna konsekvens. De hyste emellertid inga skrupler mot att söka undvika dess följder, när de kunde göra det, utan att sätta generalstrejkens princip i fara. Till denna drift lystrade de arbetare, som för gott kamratskap (sådana som renhållningskuskarna och gatsoparna) ansträngde sig att i arbetarekvarteren mi'dra, obehagligheterna av arbetsnedläggelsen.

Denna känsla av nödvändig enighet och samhörighet mellan klassbröder, som: gingo till en svår kamp, var ett symptom, utvisande den riktning generalstrejken skulle taga. I dess första fas var den rent upplösande, och blott detta; sedan kom en fas av verklig solidaritet och socialt återuppbyggande.

Tör ögonblicket hade konflikten, vilken ännu var 'i sin början, sin betydelse som en demonstration av arbetareklassens allt behärskande makt, framträdandet i en negativ akt: overksamhet, följande på en tid av outtröttlig verksamhet.

Och denna overksamhet utbredde sig mer och mer.

I bagerierna räckte brödet endast delvis. Arbetarna hade i betydande mängd lämnat arbetet. Arbetsgivarna, som sökte ersätta dem, måste själva utföra arbetet. Men i många bagerier hade anbetarna, vana vid strejker, vidtagit sina åtgärder innan de drogo sig tillbaka och gjort ugnarna temporärt obrukbara. Och detta utan att skada dem vidare, utan att hälla giftiga vätskor i dem. På grund härav befunno sig många bagaremästare fullständigt hjälplösa.

I slakterierna var bristen på kött ännu icke vidare kännbar. Strejken uppenbarade sig här blott genom: en minskning av personalen, då många slakteriarbetare kastat undan verktygen.

I speceriaffärerna, i de stora livsmedelsbasarerna, var det samma företeelse. En starkt begränsad personal skötte nöd-torvtigt expedieringen.

Vid hallarna var icke trängseln på morgonen så stark som vanligt. Det var mera lugn istället för det dagliga hoj-

tandet och knuffandet. De flesta av grönsaksodlarna från omnejden hade av fruktan för att råka illa ut icke

äventyrat att fara in med sina produkter. Och hade det icke varit för sändningarna från provinserna, vilka fortfarande strömmade in, skulle marknaden varit en ömklig syn.

Man fick känning av denna otillräcklighet i alla stadens kvarter. Frukt-, grönsaks- och viktualiehandlama blevo mycket knapphändigt försedda.

Ända från första dagen gjorde sig således en förminskning märkbar i den väsentliga trafiken, i livsmedelstillförseln. Och som matfrågan var den viktigaste av alla, kunde detta tecken på en möjlig hungersnöd blott ytterligare framkalla och stegra oron.

Denna störande inverkan, som visade sig samtidigt med arbetareklassens första ansats till overksamhet, var ett bindande bevis >på dess makt. Det var arbetarna, som kom allting att fungera i samhället. De voro samhällets dragoxar, som med huvudet under oket ständigt dignade mot jorden oupphörligt utan rast hade plöjt djupa fåror i den hårda jorden och gjort den fruktsam med sin svett.

Och här ligger nu dragoxen, trött av påfösarens slag, sträckande ut sig på den friska jorden resande sitt huvud undrande över morgondagen. Vad skulle den medföra? Efter att ha bevisat sig vara en stark och god samhällelig arbetare, att utan honom jorden blott skulle lämna törnen och ogräs, att utan honom ingenting fungerar, skall han ha nog djärvhet, att vilja ha allt?

För närvarande stannade han vid ett passivt motstånd.

I stadens industrikvarter, i förstäderna, liksom i trakten omkring staden, hade verkstäderna blivit övergivna och de höga skorstenarna över fabrikerna spottade icke längre ut sin svarta massa över grannskapet.

I Marais, i Faubourg du Temple och angränsande delar, där— erinrande om skråtiden — konstindustrien var samman-hopad tillsammans med de hundratals yrken som fabricerade "ipariserartiklar": guldsmeds, juvelerare, marokäng, gelbgju-tare etc., där stodo verkstäderna tomma. Tomma stodo också möbelsnickareverkstäderna i Faubourg Antonie, som eljest gav kvarteret karaktär av en vimlande myrstack.30

I kvarteret Saint Marcel, längs randen av Bièvre hade garveriarbetarna stoppat verksamheten. Detsamma vid Glacière med arbetarna i skofabrikerna, gjuterierna o. s. v.

I Pantin Aubervilliers hade arbetet upphört i de kemiska fabrikerna, i tvål och tändsticksfabrikerna. Likaledes i Saint Denis vid varven och det femtiotal andra industriella straffanstalter, där en från Bretagne och andra landsändar invandrad befolkning tynade bort. I Ivry och Batignolles vilade sig smidesarbetarna. Detsamma gjorde tvätterSkorna i Boulogne och Arcueil, liksom automobilarbetarna i Levallois och Pauteaux.

överallt! Överallt! På alla byggnader, i alla fabriker, i alla verkstäder följde arbetsvila efter en feberaktig produktionsverksamhet.

Arbetarna lade armarna i kors — det var det hela!

Denna enhetliga arbetsnedläggelse kom icke överallt till stånd med den omedelbarhet, som kunnat önskas. Vid många tillfällen måste man köra de motsträviga på porten — tvinga dem att gå ut.

Denna operation blev företagen med saktmod. Fackföreningarna hade mobiliserat en skara delegerade, som hade till uppgift att se till, att strejkbeslutet överallt blev följt. Dessa kamrater blev en föreningscentra för skaror av strejkande, som drogo kors och tvärs från kvarter till kvarter, dragande förbi fabriker och verkstäder försäkrande sig om att arbets-nedläggelsen var komplett.

Där man ännu icke -upphört att arbeta stormade demonstranterna portarna. De skuro genast sönder remmarna, bröt den elektriska strömmen, släppte ut ångan och släckte elden under pannorna. Sedan dessa förberedelser vidtagits, förklarade de för de tanklösa, som fortsatte arbetet, hur i grund och ibotten antisocial deras handling var; förebrådde dem deras bristande solidaritet, vilken var en plikt arbetarna emellan; sökte få dem, förstå att de handlade orätt mot sig själva, att de själva kom att lida för detta förräderi. Och därefter som konsekvens av denna korta lektion i proletärisk moral: "Sluta upp nu! Varenda man lämnar verkstaden!"

Någon gång möttes skarorna av försök till motstånd: nitiska förmän, arbetsgivare med blind tillit till sina privilegier, ja till och' med arbetare, tanklösa av gammal vana, sökte förhindra dem att tränga in. Följden blev knuffar, brottning och31

sammanstötningar. Om någon av ordningens försvarare då drog revolver hotande de påträngande, försatte man. honom genast ur stånd att skada någon; vapnet rycktes ur 'hans händer och man rådde honom att icke upprepa försöket.

Om det oaktat några av dessa händelser fingo en tragisk utgång, så var detta blött i få fall, även om arbetsgivaren beslöt att kalla myndigheterna tillhjälp. Dessa visste icke till vem de skulle lystra, vem; de skulle lova hjälp, då de icke kunde sända polis eller trupper till hundra olika platser, hotade på en odh samma gång.

De redan vidtagna skyddsåtgärderna befunnos vara otillräckliga och ineffektiva. Patruller till häst genomkorsade visserligen gatorna, trupperna hade också installerats på de strategiska punkterna — men de demonstrerande massorna, som likt ett lössläppt element svepte åstad som en virvelvind, rusade icke i blindo. De förstodo att undvika bakhåll och marschera omkring patrullerna. I ett gynnsamt ögonblick drogo de sig tillbaka, veko av till höger eller vänster, och när det var nödvändigt upplöstes skarorna för att åter stöta samman någonstädes längre fram. De gjorde icke motstånd mot den beväpnade makten, de rymde fältet för den, vägrade att slåss med den — de gingo att operera längre bort

Regeringstrupperna blevo utmattade och enerverade av denna kurragömma-lek. De blevo desto mera uttröttade av dessa onyttiga och resultatlösa marscher och kontramarscher, som påtvingades dem, då de i flesta fall anlände till den punkt de voro beordrade att försvara först sedan kuppen var utförd endast för att missnöjda beskåda de spår de strejkande lämnat efter sig.

De senare hade en överlägsenhet i spontanitet och initiativ; de förstodo att förläna sina handlingar en snabbhet som förde till lyckliga resultat.

Inga monotona upprepningar eller ständigt samma handlingar! För att variera handlingarna, hyste de inga skrupler för att vid lämnandet av en fabrik vända sig mot ett varuhus eller en basar.

De trängde in samtidigt genom alla ingångar. De dansade framåt gallerierna drivande framför sig de expediter som ännu voro i arbete. Deras brist på respekt för de utbredda varorna var så fullständig att direktörerna, av fruktan32

för en betydande skadegörelse, skyndade sig att giva personalen sin frihet och order om att stänga lokalerna.

Och dessa arbetaremassor, expeditörer och biträden, som sålunda släppts ut i gatorna, bidrogo att öka jäsningen.

Medan en del undveko trängseln av räddhåga eller motvilja för oro ooh uppsökte sina hem, kastade en del andra sig självmant i vimlet. De blandade sig med de strejkande, med demonstranterna, först endast av nyfikenhet, sedan medryckta av gatulivets feber; de voro icke de minst djärva och förenade sig av fullt hjärta med sina kamrater.

Bland andra skådespel, som' den stora staden erbjöd denna dag, — skådespel där komedien förenade sig med tragedien, — var det ett, som ingalunda saknade färg.

Scenen för detsamma var förlagd till gatorna mellan Madeleine odh Opéra vid tiden mellan tolv och ett på middagen.

Medan bankerna och lyxaffärerna, som, voro talrika i dessa kvarter, hade ansett det klokt att icke öppna sina portar, hade mode- och skrädderiaffärerna, varav det likaledes fanns massor här, fordrat att deras personal skulle fortsätta arbetet.

Under middagsrasten lämnade arbeterskorna sina atelie-rer, en smula räddhågade men ännu mera nyfikna för gatu-livets scener, uppmuntrande varandra. Restauranterna, där eljest ett ytterst rörligt liv utvecklade sig, där glädjen dominerar, där man skrattade och skämtade, de voro nästan tomma; det låg sordin över samtalstonen och

betjäningen var alldeles otillräcklig.

De strejkande inom skrädderibranehen, huvudsakligen manljga arbetare, ansåg tillfället gynnsamt för att få hela kåren till att göra gemensam sak med dem.

På morgonen hade deras försök misslyckats. Det antal av polis och militär, som i kompakt mängd uppstaplats från Rue de la Paix till Boulevard Malersherbet, hade lagt hinder i vägen. Nu använde sig dessa strejkande, väl bekanta ined vanorna i kvarteret, av de minuter under middagsrasten, som arbeterskor och arbetare brukade till att flanera innan de gingo tillbaka till verkstäderna. De blandade sig bland grupperna av arbeterskor, förklarade situationen och förmådde dem att ropa: "Leve strejken".

Myndigheterna blevo oroade av dessa halvt allvarliga, halvt skämtsamma rop. De försökte att dämpa dem. Det blev33

deras olycka! Det som från början var halvt skämt tog en allvarlig vändning. Inom kort svärmade Rue de la Paix av en sorlande mängd, mest sömmerskor, som retade och upprörda, vägrade att gå tillbaka till arbetet.

Mot denna hop, mera hänförd av sina känslor än stridslysten, som Ifråga om vapen blott hade några parasoller var polisofficerarna nog drumligt okloka att bruka våld. De kommenderade poliskonstaplarna till anfall med knytnävarna, Männen gjorde front mot anfallet, skyddande kvinnorna så gott de kunde. Men de lyckades blott delvis.

Det blev ett vilt tumult. Kvinnor och unga flickor slogos till marken, slagna och sparkade. Andra, skrämda från vettet genom överfallet, fingo nervösa attacker. Man hörde blott nödskri av ångest och smärta.

Från Rue de la Paix spred sig nyheten till angränsande gatorna. Ryktet att kvinnorna blevo slagna till marken av poliserna spred sig, överallt framkallande våldsam indignation.

Det behövdes icke mer än ryktet härom, för att de verkstäder, där man ännu fortsatte att arbeta, skulle komma i vild oordning, trots mästarna, som sökte kvarhålla sitt folk genom att stänga portarna och hindra dem att komma ut.

Arbeterskorna, enerverade och uppbragta, skingrades som en flock sparvar, spridande sig till sina respektiva kvarter.

Berättelsen om de händelser, vari de varit hjältinnorna och offren, blev en ny anledning till en överretad stämning.

Jäsningen spred sig därför, icke blott på grund av strejken, intensifierad genom de demonstrerande strejkhoparnas operationer, men också på grund av de av myndigheterna vidtagna åtgärderna till krisens betvingande.

Allt bidrog således att giva Paris utseendet av en stad i revolt och pulsslagen i dess omfattande arbets- och trafikorganism saktade av och närmade sig mer och mer det fullständiga stillaståendet.

1FJÄRDE KAPITLET.

NÄR LJUSET SLÄCKTES.

Hur skulle gasverksarbetarna ställa sig? Och arbetarna vid elektricitetsverken?

Vad de senare beträffade, behövde man icke vara tve-hågsen. De hade redan visat, vad de gingo för. Man kunde vara säker på, att de skulle deltaga i strejken.

Regeringen var övertygad om det, men så säker var den att kunna behärska situationen, att den knappast fäste sig vid det. De hastiga strejkerna 1907 och 1908 hade satt den i försvarsställning. Den visste hur den ögonblickliga släckningen av belysningen, som då kom till stånd, hade oroat hela befolkningen; den visste hur hela den stora stadens läggande i mörker med en överraskande snabbhet, utan någon som helst förutgående varning, hade övat ett ofördelaktigt inflytande på den allmänna opinionen och nästan bringat den ur fattningen — givande massan

en känsla av att regeringen var maktlös.

Regeringen hade sålunda till sitt förfogande en militär-personal, som icke var alldeles oerfaren. Den kände redan apparaternas manövrerande och skulle, hoppades man åtminstone, under ledning av ingeniörerna, verkmästarna och förmännen, vara dugliga att någorlunda kunna upprätthålla den ordinarie personalens tjänst, i händelse denna skulle utebliva.

Men dessa soldat-elektriker skulle icke blott ha till uppgift att taga arbetarnas plats, de skulle dessutom, om så behövdes, med oruk av vapen utestänga arbetarna från elektricitetsverken, vid första tecken till strejk.

Dessa skyddsåtgärder blevo vidtagna utan dröjsmål. Sedan tisdags morgon voro de olika elektricitetsverken tagna i besittning av ingeniörstrupper. Myndigheterna voro förden-skull fullständigt lugna beträffande denna funktion.

Men för övrigt syntes inget tecken till strejk eller jäsning. Chefernas order blevo ordentligt utförda — och med den35

vanliga goda viljan. Man skulle kunna trott, att elektricitetsarbetarna voro totalt okunniga om de. allvarliga händelser, som så kraftigt skakat proletariatet ur sömnen.

Beträffande gasverksarbetarna var regeringen ännu säkrare. I betraktande av deras förhållande i det förflutna, till fackorganisationen, så var det ingenting att frukta. Man betraktade dem som oförmögna till en energisk handling. Sedan många, många år tillbaka hade deras fackliga aktion blott bestått i vördnadsfulla framställningar och anhållanden hos myndigheterna; laglydnadens respekt syntes ha gjort dem till livlösa mumier: de syntes ha stelnat i underkastelse. Regeringens förtroende var också så stort, att, utan att fullständigt underlåta att vidtaga försiktighetsmått, de åtgärder, som vidtogos, icke voro överdrivna.

Dagen förlöpte utan allvarligare händelser.

Vid nattens inbrott illuminerades Paris som alla andra dagar. Det elektriska ljuset fungerade utan att krångla. Detsamma med gasen.

Ljuset spred sig klart. Icke den minsta blinkning, inga ryckningar. Icke det minsta mankemang!

På de stora boulevarderna lyste de elektriska månarna med sitt vitaktiga skimmer på bourgeoisiens redan hånfulla leende, färdig, som denna var, att göra narr åt de "förfärliga" elektricitetsarbetarna, som beskedligt stannade i arbetet. På de "samhällsbevarande" tidningarnas redaktioner voro pennorna i färd med att utstoffera, ravsa ihop artiklar, som i morgon skulle meddela folket att elektricitetsarbetarna icke gått med i strejken, tack vare regeringens kloka och förutseende åtgärder.

Men plötsligen, bortemot tiotiden, då tilliten var som starkast, strejkade elektriciteten i alla delar av Paris. En komplett och ögonblicklig släckning.

Missräkningen var bitter. Den var det så mycket mer, som man invaggat sig i förhoppningar, som verkligheten nu gäckade. Leendena frösö till grimaser och ansiktena förlängdes.

Affärsmännen och industriidkarna, som voro vanda vid dessa obehagligheter sedan föregående tillfällen, hade varit nog förutseende att förse sig med en blandad belysning och hade. därför tillgång antingen til! gas, acetylen eller helt en-36

kelt fotogenlampor. De hade således att gripa till sitt alternativa belysningssystem.

Vad gasen beträffade, så gav emellertid icke detta medel det väntade resultatet. Qlödnäten mörknade, de stora gaskronorna hade icke längre sitt glänsande ljus. Pressen på gasen sjönk med en oroväckande fart.

I första ögonblicken tillskrev man detta fall, det stora antal brännare som1 kommit i bruk i samma ögonblick. Det var icke alls märkvärdigt, tänkte man, att till en oförutsedd höjning i konsumtionen skulle svara en minskning i lyskraften. Detta var så mycket mera förståeligt, som det aldrig var någon reserv i gasklockorna och några

timmars förbrukning var tillräckligt iör att tömma dem, såvida icke ny gas blev fabricerad.

Men när man såg lågorna småningom sjunka och snart icke lysa mer än en nattlampa... och sedan ingenting alls!... mörker!... nattsvart!... så måste man söka en annan förklaring.

Ooh dock hade regeringen vidtagit alla försiktighetsåtgärder!

Vad hade då passerat? Såväl på elektricitetsverken som gasverken?

På de elektriska stationerna hade dagskiftets arbetare, när deras arbetstid var slut, gått åstad utan att vilja invänta nattskiftet. Men detta, som eljes var så punktligt, hade icke alls anlänt.

Direktörernas hotelser, löften och häftiga förebråelser blevo utan inverkan på den avgående personalen. Allt var förgäves. Ingenting kunde förmå dem att återtaga sitt beslut.

Utan arbetare, drömde man att kunna bruka ingeniörs-soldaterna. Man var i klämma, gav order och kontraorder, en snygg röra. Innan soldaterna kunde intaga sina platser, som de först måste anvisas, var elden under fyrpannorna nästan slocknad och flera maskiner stannade i brist på ånga.

Oordningen förvärrades, blev allmän. De motsägande orderna, felaktiga manövreringar', försvårade tillståndet, och tid efter annan, blevo flera dynamomaskiner satta ur brukbart skick.

Villervallan -blev än värre, när man erfor, att illviljan även varit framme. Man hade hällt smärgel i lagren och smörjkopparna; vissa delar hade biivit bestrukna med svavel-37

syra, vilket orsakade att de inom kort antändes; vissa apparater och distributionsborden hade utsatts för kortslutning.

Många andra slag av sabotage hade förövats lite överallt. Man hade velat, att maskinerna skulle sluta att fungera, och man hade uppnått det.

Vilka voro de ansvariga? Naturligtvis, det var självfallet, att denna så väl träffande skadegörelse, som hade till följd hela verkets avstannande, hade utförts av elektrikerna. De som hade vana i att läsa i människors ansikten trodde sig emellertid också hos en del soldater finna en reflex av inre tillfredsställelse. Fanns det sabotörer bland dessa beso'dade ingeniörssoldater, till vilka regeringen satt sitt hopp? Fanns det bland dem sådana, som låtit sig besmittas av den antimilitaristiska propagandan? Det var måhända icke omöjligt!

Hurusomhelst hade verket blivit försatt i obrukbart skick. Man kunde icke fortsätta under dessa förhållanden och det blev beslutat att stoppa maskinerna.

Det oaktat syntes icke allt förlorat. Redan sedan lång tid tillbaka, hade man, för att kunna möta en eventuell arbetsnedläggelse vid något av verken i Paris, satt alla dessa i förbindelse med ett huvudverk, beläget utanför staden. Till detta hade man skaffat en omsorgsfullt utvald personal, som erbjöd alla tänkbara garantier och blev militäriskt övervakad. Det fanns ingen organiserad arbetare, eller i varje fall så få, att det icke var någonting att räkna med.

Detta elektricitetsverk förmådde att ensamt förse nästan hela det konsumerande Paris med nödig elektricitet. För detta ändamål var det tillräckligt att göra vissa kopplingar — och den elektriska kraften skulle åter strömma i ledningarna.

Det var detta man beslöt att tillgripa, sedan man konstaterat, att verken i stadens centrum, liksom de i utkanterna, ingenting förmådde uträtta. Men denna åtgärd blev lika resultatlös, som de föregående. Strömmen cirkulerade icke.

Man fick snart förklaring på detta egendomliga förhållande.

En olycka — jämförlig med en pulsåders bristande i en mänsklig kropp — hade plötsligt bringat det väldiga verket till tystnad. En dov åsklik knall skakade marken och man upptäckte att alla kablatna i en underjordisk ledning blivit förstörda. Oaktat kablarna voro grova och solida, hade de38

blivit snodda, brutna, slitna i stycken och hettan vid förbränningen hade varit så stark, att en del av dem buro märken efter en börjad försmältning. Här fanns inget tvivel. Denna skadegörelse hade orsakats av en våldsam explosion. Det var anledningen att strömmen av den elektriska energi som kunde blivit producerad, icke kunde cirkulera.

Vid gasverken förenade sig personalen — emot alla förväntningarna — med de strejkande. Detta steg underlättades genom den slappa uppsikt för vilken personalen var utsatt. Man trodde den allt för väl.

Det var eldarna som började strejken. Liksom bland elektricitetsarbetarna utgjorde de en grupp för sig själv. Det fanns bland dem män med temperament, som blevo rasande över sina kamraters feghet och som, efter några väl använda timmar, först lyckades övertyga de obeslutsamma och därpå förbereda strejken.

På överenskommen tid släckte man eldarna, och, gående genom verket, gåvo de som börjat strejken signal till nedläggning av arbetet. Deras medryckande djärhet smittade.

Icke belåtna med att ha lämnat arbetet, vidtogo gasverksarbetarna åtgärder för att omöjliggöra all .produktion, i den händelse de skulle bli ersatta med gulingar eller militär. Kännande ledningssystemets sårbara punkter, öppnade de eller slogo sönder dem, och från verket utbredde sig den stinkande vätgasen, som strömmade ut från gapande öppningar.

Cheferna och verkmästarna sökte väl att böta skadan. Gasverksarbetarna, som så länge varit undergivna, hade dock funnit sig själva och i vreden över att ha sovit så länge, blev deras hand tung.

Ingenting kunde fungera utan långa och omfattande reparationer.

Mörkret bredde sig över Paris. Kompakt, ogenomträngligt.

Under de föregående strejkerna hade endast det elektriska ljuset saknats. Icke desto mindre hade sinnena blivit mycket upprörda oaktat det blott orsakade en minskning i belysningen och inget fullständigt avbräck. I själva verket fortsatte gatorna och boulevarderna att vara upplysta av gas, vilket även många affärsmän använde. Det var egentligen blott det belysningssystem, som brukades ett kvarts sekel tidiirare, men inget ogenomträngligt mörker.39

Denna gång blev man emellertid samtidigt utan både gas och elektricitet. Det rådde därför fu'lständigt mörker. Det hastiga utslocknandet av belysningen gjorde att mörkret syntes än tjockare för de ovana ögonen. Villervallan var obeskrivlig och den redan hårt prövade befolkningens nervositet nådde sin höjdpunkt. Förskrämda och häpna rände folk liit och dit som halvgalna.

Det intensiva mörker, som omslöt staden, punkterades här och var av skarpt ljus. Det var skenet från sådana företag, som själva tillverkade sitt ljus — elektricitet eller acetylen — och som icke nåtts av strejken.

Nu började den stora stadens pulsar att slå långsammare. Det föreföll som mörkret, som famnade livet, var ett förebud om död. Teatrarna och alla andra etablisement tömdes under sorlande konversation och under utrop som vittnade om ångest odh panik.

Den strejk, som nyss utbrutit, kom till att återverka även i andra avseenden. Till bristen på ljus kom även bristen på kraft. En mängd av motorer som matades med gas eller elektricitet gingo till sömn, tvingande ett stort antal verkstäder att stoppa verksamheten.

Dessutom blev mörkret en god bundsförvant för general-strejkarnas vidare verksamhet. De blevo mera fria i sina operationer, mindre hemfallna åt myndigheternas nåd och onåd. Deras makt skulle växa genom den misskreditering av regeringen, som belysningsstrejken kastade över densamma.

Denna del av striden blev ett allvarligt nederlag för regeringen, genom den återverkan den fick på de övriga yrkena. Den blev, tillsammans med järnvägs- och poststrejken, generalstrejkens vändpunkt, vars seger man från detta Ögonblick- kunde förutse.FEMTE KAPITLET.

BEGRAVNINGEN AV OFFREN.

Begravningen av de olyckliga, som. blevo dödade under -söndagens demonstration, hade blivit bestämd till onsdagen. Med familjernas tillåtelse hade de döda stannat kvar i Landsorganisationens hus.

Regeringen hade icke blandat sig i denna affär, men den hade vidtagit omfattande försiktighetsåtgärder. Den hade dragit samman en betydande militärstyrka och omsorgsfullt utplacerat den i gatorna, som ledde ut till de stora pulsådror, där processionen skulle passera. Den var för övrigt optimistisk. Den .beräknade, att strejken skulle nå sin höjdpunkt på begravningsdagen för att därpå avtaga.

Dagen grydde under begravningsstämning. Tidningarna hade icke utkommit och de organisationer, som under gårdagen fortsatt arbetet, hade i dag anslutit sig till strejken. Bland andra hade brevbärarna och telegrafistema lagt ned verksamheten, telefonerna hade endast halv servis och vid järnvägarna hade endast en mycket liten del fortsatt sin tjänst.

Hela staden harmonierade således med den begravnings-ceremoni, som hade förberetts.

Som mötesplatsen, Rue Grange-aux-E5elles, icke lämpade sig för samling, formerade man processionen på Place du Combat. Men långt innan den utsatta tiden hade en enorm människomassa kommit tillstädes. Fackföreningarna hade förlagt sina mötesplatser till den närliggande kanalens kajer, de angränsande gatorna och de yttre boulevarderna. Och överallt svärmade en oräknelig massa, vilken slungade vredgade utrop, förbannelser och svordomar mot regeringen.

Bakom likvagnarna, som försvunno under blomsterskörden och efter de avlidnas anhöriga och deputationerna, tog denna enotmia massa plats. Kortegen satte sig i rörelse. Det var en levande flod av människor, som forsade framåt och41

svällde ut vid varje gathörn med nya massor som stötte till. över denna ocean av huvuden, svajade svarta och röda banér och fanor och -ekande rop om hämnd och skri av hat, likt det dova mullrandet av en hotfull åska hördes.

Detta passade litet i stycke med regeringens optimism. Stridens passion, revoltens hänförelse, som i detta ögonblick uttrycktes i vredgade rop från trehundratusen strupar, skulle den icke orsaka ett ödesdigert utbrott om en sammanstötning, en händelse gav den en anledning?

Det var så mycket mera att befara, som man, under passerandet av de kvarter, man måste igenom för att komma till Pantins kyrkoeård. kände förstädernas hiärta sin. i takt med massans, som Wide kortegen. Vid varje gatukorsning var hopar av människor, som blottade sina huvud, svarande med hämnderoD på massans vredesutbrott.

Och när efter en plötslig tystnad Internationalens gripande strofer svepte över människohavet i en grandios takt, hade man en förnimmelse av, att sången förvandlades til! handling, att den "sista striden", som den förkunnade, icke gällde en morgondagens strid, men en kamp nu omedelbart.

Och genom, denna mänskliga ocean gick en skälvande känsla av stundens avgörande allvar.- Alla voro djupt gripna till det innersta.

Men inget hinder oroade marschen. Militär och polis förekom allt mindre och mindre. Kortegen fortsatte sin väg, rullande sin brusande -flod ända fram till kyrkogården.

Här höllos korta och kraftiga tal vid gravarna. Ingen tänkte på att svarva fina fraser. Och dessutom var det blott några få tusen som kunde höra, medan den verkliga massan icke kunde uppfånga så mycket som en viskning. Talande i korthuggna satser, med utrop som kvävdes av snyftningar, punkterade av lyftade knytnävar, slutade talarna den ene efter den andre, med en ed, som ekade under den tunga grå himmelen och mottogs med våldsamt bifall, att strejken icke skulle få något slut och vapnen icke skulle vila, så. länge regeringen icke kapitulerat, så länge den icke tillstått sitt brott och straffat de, som mördat de offer, som nu begräts av folket.

Så flöt strömmen tillbaka till Paris — likt det stigande tidvattnet, som i stormiga dagar, löper till anfall mot

kusten. I koilosala vågor närmade sig folkmassan fortfarande skälvande av sinnesrörelse,, fortfarande i revoltens spänning.42

. Myndigheterna begingo det missgreppet, att övergå från ytterlig försiktighet till utmanande djärvhet. De övergåvo den återhållsamhet, som de hittills iakttagit och grepo till åtgärder, som retade det manifesterande folket.

I stället för att fortfarande hålla den dold, fick militären, flankerad av polis, order att forma barrierer, att förhindra tillgången till vissa gator, att avleda folkmassan vid återgången till Paris, genom att skära den i stycken, i småbitar och skingra den.

När som helst eljest skulle man ha fogat sig i denna åtgärd utan allt för starka protester. Men vid detta tillfälle var det omöjligt. Den nervösa spänningen och överretningen hos manifestanterna hade blivit alltför allvarlig. Denna massa var så kompakt, så djup, och var besjälad av en sådan impulsiv kraft, som drev den framåt, att det var en ren galenskap att söka skingra den, eller blott hindra den. De barrikader, som ställdes i dess väg bröts och passerades.

Massan avancerade i så tätt slutna led, att det var omöjligt för någon del av den att draga sig tillbaka, även om den velat. Den gick oemotståndligt framåt. Som en väldig kil pressade den sig in i militärernas led, — och trupperna måste giva efter för denna påpressning. Infanteriets leder brötos så mycket lättare, som de började känna avsky för den tjänst som 'blivit dem påtvingad. De lydde blott med motvilja och långsamhet. Och vad kavalleriet beträffar, blev det paralyserat av människofloden; omringat, översvämmat.

Men när manifestanterna, som uppträtt med moderation inför soldaterna, funno sig ansikte mot ansikte med polisen, rusade de på dem med raseri.

Allt deras hat var koncentrerat mot polisen! På den ville man taga hämnd för mördandet av de döda, som man nyss följt till den sista vilan. Det var polisen, som alltid spärrade vägen. Och mot den upptogs därför kampen med raseri, och revolvern, på vilken man fingrat hela dagen, drogs ur fickan.

Befälet förstod en smula för sent att de bort låta stormen passera.

Dessa sammanstötningar, hur häftiga och våldsamma de än voro, voro dock ingenting annat än tillfälliga händelser, som markerade allvaret hos det, som var av så mycket större betydelse: strejkens allt större utbredning.43

De förhoppningar, som regeringen närt, störtade samman. Dagen hade tilländalupit, icke med den förhoppning man väntat, men med en allt mera omfattande arbetsnedläggelse.

På kvällen avhölls en otalig mängd möten. Varje fackförening hade sammankallat sina medlemmar till enskilda sammanträden för att rådgöra om situationen, examinera rörelsens utbredning och diskutera de åtgärder, man hade att vidtaga.

De betydelsefullaste av dessa möten voro de, som: höllos av järnvägsmännen, av brevbärarna, telegrafisterna, och de olika slagen av municipalarbetare.

Järnvägsmännens möten, där lokomotivpersonalen var den dominerande, beslutade, att strejken, som hos dem ännu icke var allmän på grund av obeslutsamhet och beklagligt vacklande hit och dit, skulle fortsättas till den yttersta konsekvensen. Åtgärder vidtogos för att rörelsen icke skulle bli begränsad enbart till Paris-distriktet, utan sträcka sig från ena till andra ändan av järnvägsnätet, så att all järnvägsdrift så fullständigt som möjligt blev omöjliggjord.

På mötena hos post, telegraf och telefonpersonalen cirkulerade ett rykte som stimulerade alla dem, som, till äventyrs varit obeslutsamma. Man hade hört, att regeringen, så snart som arbetsnedläggelse ägde rum, ämnade gripa till tvångsåtgärder. På denna hotelse svarade arbetarna med ett kategoriskt beslut: arbetsinställelsen, som hittills blott haft en tillfällig karaktär, förvandlades till allmän strejk. Då detta var beslutat, tog man itu med

oundgängliga förberedelser, för att omöjliggöra alla ansträngningar att återupprätta post-, telefon* och telegraftjänsten vare sig med hjälp av strejkbrytare eller militär.

De beslut som fattades av municipalarbetarna voro icke mindre betydelsefulla fastän av en mera säregen karaktär. Alla uttalade sig för en obegränsad strejk på obestämd tid. Men det beslutades att använda sig av den taktik, som redan kommit i bruk, att bojkotta vissa delar av staden. Denna bojkott skulle utan undantag användas mot bourgeoisikvarteren, medan i arbetarekvarteren arbetsnedläggelsen icke skulle göras så komplett, så att man här icke skulle lida allt för mycket av strejkens obehag.

Dessa beslut knäckte myndigheternas optimism. De hade antagit, att arbetet i de olika grenarna av offentlig verk-
44

samhet, skulle återupptagas efter 24 timmars vila. Därav blev ingenting. Tvärtom! Dessa arbetare förenade sig fullständigt med sina kamrater.

När dessa-"5eslut blevo kända på den mängd möten, som avhö'ls av de olika fackföreningarna, mottogos de med frenetiska applåder. För övrigt blevo liknande beslut fattade överallt. ~överallt var man fast besluten att oförsonligt föra strejken till det yttersta, att fortsätta den ända tills den givit det sörjande folket tillfredsställande resultat.

Och vad man begärde, var icke längre blott regeringens kapitulation, vilket ju blott kunde innebära en moralisk seger. Till solidaritetsstrejken kom nu en strejk med nya krav eller riktigast uttryckt: den sociala generalstrejken.

På de möten, där man lade råd om. morgondagens aktion, blevo viktiga uttalanden gjorda. Medan en del erinrade om och åter påtalade en mängd uppställda krav, som ända hittills vunnit föga framgång och tillade att tiden var mogen för en förnyad framställning, så gingo andra åter ännu längre: de proklamerade arbetareklassens mogenhet att administrera det produktiva och distributiva samhällsmaskineriet, och de påstodo, att det psykologiska ögonblicket var nära, och att det var nödvändigt att från och med denna stund förbereda och räkna med kapitalismens snara fall.

I mötenas smältugnar, där hjärnorna hettades i febril verksamhet, blevo idéerna renade I belysning av realitetens flammor, och finge genomskinlig klarhet.

Vid sidan av de mera fogliga, som alltid tvekade, fanns det de mera otåliga, som voro förtvivlade över händelsernas långsamhet. De funno de långa stegen för korta och ville fördubbla farten. Själva djärvt beslutna, förebrådde de dem, som visade tecken till obeslutsamhet eller reservation och sökte bevisa dem att Högsta klokhet under nuvarande omständigheter var att handla snabbt.

Från denna idéernas sammandrabbning, från denna blandning av förslag: argument för organisering av stridens revolutionära utvidgning och nödvändigheten av att föra den till en slutlig expropriation, — avsöndrade sig som resultat av debatten en sammansmältning av idéer, som blev en ny fas i konflikten.

Folket tog ett steg framåt på revolutionens väg. Solidaritetsstrejken, som hade ren försvarskaraktär, avslutades och45

man såg det första skenet av anfallsstrejken belysa horisonten med flammande lågor.

Vad som gjorde detta revolutionära utbrott så mycket fruktansvärdare var, att oron icke begränsades enbart till Paris. I provinserna hade jäsningen nått höjdpunkten. Man behövde icke längre revolutionära lektioner från huvudstaden, man inväntade icke signalen till handling. Upprorsandan var icke mindre utbredd där.SJETTE KAPITLET.

REGERINGENS STÄLLNING.

Regeringen förblev icke overksam. Den var mycket angelägen om^ att försvaga strejken, att avhjälpa dess obehagliga verkningar och framför allt att lugna bourgeoisien, som. var slagen med skräck ända från strejkens första dagar. Den behärskades av en önskan, att kunna upprätthålla skenet av att det ekonomiska livets funktioner

icke hade avstannat, att den sociala cirkulationen blott slappnat, men icke alldeles kastats över ända.

Den tänkte, att detta var bästa sättet att böta överklassen från den fruktan, som gripit den. Och då denna förskräckelse framkallats av de höga nödropen från kapitalet, ansträngde den sig att mildra strejken genom att ersätta de strejkande med soldater i de viktigaste industrierna eller Funktionerna.

Så snart rapport inflytit från någon punkt, att arbetet avstannat, sände man genast dit en trupp soldater.

Så för exempel sände man soldater till bagerierna för att upptaga de strejkandes arbete. Men i många fall förhindrades de av olika anledningar att fullgöra sitt uppdrag. Arbetarna hade vidtagit sina åtgärder innan de lämnade arbetsplatsen. Antingen fanns inget materiel till hands eller fungerade icke ugnarna alls eller på ett otillfredsställande sätt. Detta tillstånd blev snarare förvärrat än förbättrat genom användandet av militär.

På elektricitetsverken hade den militära personalen icke förmått att sätta igång dynamomasklnerna, fastän den sedan lång tid tillbaka gjorts hemmastadd på verken och undervisats i den tjänst man nu väntade den skulle-fullgöra. De strejkande hade så väl vidtagit sina förberedelser, att ingenting ville fungera.47

För att övervinna post- och telegrafpersonalens arbets-nedläggelse, liksom järnvägspersonalens, funderade regeringen på att mobilisera de strejkande. En detaljerad order skulle utfärdas,, varigenom alla de, som voro inskrivna i arméns rullor skulle inkallas, och i händelse av vägran skulle de bli dömda av krigsrätt.

Men, efter att ha undersökt saken, måste den underkasta sig de faktiska förhållandenas logik och erkänna, att under sakernas nuvarande läge skulle denna inkallelse bli utan verkan. Avstående från denna plan, vars verkställande helt enkelt skulle varit löjligt, inskränkte man sig till att försöka återupprätta trafiken genom användandet av militär.

Man sökte således använda soldater för upprätthållandet av järnvägstrafiken. Men här, som överallt, hade man vidtagit särskilda anordningar. Viktiga delar hade blivit borttagna från maskinerna ocb dolda. Och för att försvåra utkörningen från maskinstallarna, hade man gjutit gips eller cement i växlarna, för att förhindra dem att fungera. Samma metod hade använts mot vagnarna för att hålla dem orörliga på spåren.

För övrigt hade järnvägsmännen, innan de lämnat sitt arbete, fört sina tåg till stationerna och där övergivit dem på huvudlinjerna, sedan de gjort allt för att omöjliggöra deras förflyttning.

Denna placering av en mängd vagnar på huvudlinjerna för den stora trafiken, vagnar som eljest alltid voro i rörelse, hade orsakat en ohygglig anhopning. Personvagnarna, men framför allt godsvagnarna, voro hopade i sådan massa, att stationerna blevo fullständigt blockerade. Belamringen var så omfattande, att all växling och all trafik blev en omöjlighet.

Ä andra sidan hade alla signaler längs linjen blivit ställda på "stopp". Den systematiska blockeringen hade den fördelen, att samtidigt som trafiken paralyserades, omöjliggjordes alla olyckshändelser. Och de tåg som man försökte att sätta igång, kunde i själva verket endast köra med en ytterlig långsamhet, då den ringaste omtänksamhet tvingade förarna att blott köra med sakta fart, ty de voro okunniga om linjen var fri eller ej. Dessutom hade man på en mängd punkter placerat knallslgnaler för stoppning av tågen, så att i händelse av trafikens fortsättning dessas exploderande skulle ytterligare gjort villervallan värre.48

Stoppandet av järnvägstågen hade betydligt underlättats genom växlarnas anslutning till strejken. Detta var en värdefull hjälp, ty ensamt för sig äro dessa arbetare herrar över trafiken.

Genom dessa och andra åtgärder i samma riktning hade trafikens igångsättande blivit hart när omöjlig och även onyttig — åtminstone för passagerarna. I de fall, där mar. fått igång ett tåg, måste det avgå tomt, då rädslan för olyckshändelser avkylde även de djärvaste.

Järnvägstrafikens avstannande skulle' likaledes medföra postservisens avstannande, även om brevbärarna försökt fortsätta sitt àrbete; men de senares strejk gjorde avstannandet komplett. För att ersätta brevbärarna grep man till soldater och man sökte reorganisera postbefordringen med hjälp av automobiler.

Under dessa omständigheter sökte regeringen överallt att dölja det verkliga tillståndet och maskera sin vanmakt. Ty dessa provisoriska anordningar gav icke — och kunde icke giva — det resultat man väntade av desamma.

De voro allt för ofullkomliga och allt för långsamma. Ett av de många hinder postautomobilisterna hade att möta på sin väg var, att de överallt anträffade anslag som påbjöd automobiler att köra långsamt, även då ingenting 1 terrängens eller vägens tillstånd kunde giva minsta anledning till sådan försiktighet. Förarna, som voro soldater och icke kände, vägarna, körde därför framåt med tvekan och med ringa fart. Å andra sidan blevo de mer än en gång, under farten genom strejkdistrikten, uppmanade att stanna och deras maskiner blevo beslagtagna.

Inom telegrafservisen var villervallan ännu mera fullständig. I Paris hade den fullständigt upphört att fungera. För att omöjliggöra all förbindelse hade telegraftrådarna blivit blandade huller om buller eller avskurna med så mycken större ändamålsenlighet, som de föregående strejkerna givit arbetarna en erfarenhet, som de nu kunde utnyttja.

I början hade man på högsta ort icke blivit vidare förbryllad för telefon- och telegrafservisens avstannande. Man tänkte sig kunna avhjälpa det genom att använda härens trådlösa telegraf och telefonservis.

Även på denna punkt blev missräkningen stor. Bland de strejkande fanns män med en betydande vetenskaplig kompe-49

tens för vilka det var en lek att omöjliggöra luftkommunikationerna. De installerade sig i en fabrik, belägen på en höjd, skyddad för nyfiknas ogrannlagenhet. Havande tillgång till en utmärkt dynamo på fyrtio hästars kraft satte de upp ledningar — väl aktande sig för att bli observerade — och drev motgàende elektriska vågor ut i atmosfären, vilka oroade och bortblandade de signaler som utsläpptes från regeringens stationer.

På så sätt samarbetade armar och hjärnor med strejken av maskiner och material.

Och detta fenomen var icke begränsat till de här uppräknade facken. Nästan överallt hade man avsiktligt försatt produktionsverktygen ur brukbart skick och detta var gjort på ett sådant sätt, att de måste förbli obrukbara så lämge de strejkande icke återupptogo arbetet.

I vidtagandet av dessa skyddsåtgärder leddes arbetarna icke av låga, lumpna, stupida motiv; de gjorde det icke av önskan att riva ned, att fördärva för nöjes skull. Nej! Deras syfte var att vidtaga åtgärder, som de ansågo absolut nödvändiga. De mest förfinade av dem hade antagligen vidtagit dessa åtgärder med e,n trist känsla av motvilja. Men, de hade beslutat sig för det, ty de voro av den övertygelsen att genom att sätta det industriella materialet ur stånd att fungera, sparade människoliv.

Fast beslutna att föra striden till slut, att göra strejken segerrik, hade de nog djärvhet att icke rygga tillbaka för något medel, som kunde förhjälpa dem till ett lyckosamt slut.

De visste de voro en minoritet — tillräckligt stor att hålla den besittande och regerande minoriteten i schack, — så framt att ingen del av folket lånade sitt stöd till den senare. För att de skulle bli de starkaste var en förutsättning nödvändig; att massan, vars tröghet alltid gjort den böjd att stödja den vinnande parten, skulle bli placerad i en sådan ställning, att det helt enkelt blev dou omöjligt att giva fienden något stöd.

Detta resultat uppnåddes genom att få armarna och hjärnorna att deltaga i strejken tillsammans med maskinerna och materialet. Genom att taga verktygen ur händerna på den del av folket, som ännu var allt för villig, att underkasta sig kapitalismens regim; genom att paralysera maskinerna, som de befruktade med sitt arbete; genom att förhindra den får-

1§0

aktiga massan att da^tinga med den gemensamma fienden och förråda sina vänner genom att återupptaga arbetet i en oläglig tid, ådagalade revolutionärerna ett klokt förutseende.

Det var också därför de hade den djärvhet som1 omständigheterna och nödvändigheten krävde.

Emot denna taktik, som blott var ett logiskt iscensättande av generalstrejken, var armén vanmäktig. Även om den

kunnat göra allting, om1 den varit duglig att avhjälpa maskinernas och verktygens strejk, varit duglig att utföra allt oundgängligt arbete, så hade det dock varit omöjlig att få soldaterna att räcka till överallt, placera dem överallt och till allting. De voro allt för få.

Trots regeringens goda vilja att ingripa överallt var det dock omöjligt att uppdela hela armén till industriellt och publikt arbete. Den var icke outtömlig! Och en del måste reserveras för kapitalismens försvar.

Man hade förvandlat soldaterna till bagare, gasverksarbetare, järnvägsmän o. s. v. — man det var ännu otillräckligt! I dussintals andra fack kunde militären icke alls ersätta de strejkande.

Ett betydeligt antal trupper voro kringströdda som, vakt vid byggnader, fabriker, magasiner, kanaler, järnvägslinjer, offentliga moment o. s. v. De utgjorde tusenden och åter tusenden av män avstängda från den produktiva verksamheten och frånskilda sin militära funktion.

Under normal fredstid bestod armén av omkring 600,000 män, samlade i kaserner över hela Frankrike. Men enbart i Paris fanns för närvarande mer än 600,000 strejkande.

Arméns numeriska otillräcklighet och vanmakt till att övervinna generalstrejken var så mycket mera påtaglig, som den revolutionära resningen icke inskränkte sig till Paris. Följaktligen hade regeringen knappast mer än de i Paris med omnejd kasermerade trupperna till sin disposition för bekämpandet av den därvarande strejken. Detta av tvenne orsaker: den kunde icke tömma provinserna från trupper — ordningen var där i lika stor fara — och å andra sidan kunde den icke omplacera regementena efter behag och sända dem från sina garnisoncentra.

Den hade försökt att föra trupper från östra delen av landet till Paris — och försöket hade ömkligt misslyckats.51

Man organiserade miiitärtåg, vilka man trots järnvägsstrejken sökte föra fram. -De gingo icke långt. Dessa truppsändningar blevo blockerade på öppna landsbygden, stoppade på grund av upprivning av skenorna, eller sprängning av broar och tunnlar.

Dé absolut pålitliga truppérna, som regeringen beklagade Icke ha tillgängliga, och vilka skulle kunnat kuva befolkningen med raseri och utan försköning, voro de algeriska trupperna, rekryterade bland araberna, vilka numera, liksom metropolens egna söner, voro underkastade värnplikt. Det skulle just varit fina kreatur att släppa lös på Paris! Dessa soldater voro icke hindrade av några skrupler och skulle med välbehag ha hämnats sin ras på Frankrikes pariasklass. Men man kunde icke räkna på dem. De voro kasernerade i Algeriet. Om man än lyckats inskeppa dem, så skulle det ha varit svårt att landsätta dem i Marseille eller någon annan hamn —och ännu svårare att transportera dem ända till Paris.

Det sociala kriget var således knappast mer än börjat förrän armén, kapitalismens enda värn, fann sig överflyglad De härskande blevo tvungna att göra klart för sig, att den var alltför otillräcklig i numerärt avseende för att på ett effektivt sätt kunna fylla de många krav somi ställdes på densamma.

Denna arméns numeriska otillräcklighet förstorades ytterligare genom en moralisk maktlöshet, som var ännu farligare för regeringen: armén började tvivla på rättfärdigheten i sin funktion och den gled utför ett sluttande plan, som icke slutade förr än vid den fullständiga upplösningens avgrund.

Den antimilitaristiska propagandan var den främsta orsaken till dessa upplösningstendenser. Amtimilitaristerna arbetade med en ursinnig, outtröttlig iver för att bryta sammanhållningen inom armén genom ätt för soldaterna uppvisa det avskyvärda i den gärning de hade att utföra.

Dessa symptom, som voro ödesdigra varsel för det kapitalistiska samhället, blevo fullständigt ignorerade av regeringen. Hypnotiserad ßv förtroendet till ett centralistiskt system, som gav den kontroll över allting, trodde den sig vara solid och orubblig som klippan. Därför riktade den blott sin uppmärksamhet mot strejkens undertryckande. Icke ett ögonblick tänkte den på att sysselsätta sig med de strejkandes krav, att föranstalta en undersökning i den sak den52

ådragit sig medansvarighet i genom söndagens tragiska händelser.

Att fästa någon uppmärksamhet vid de strejkandes ultimatum, det skulle vara detsamma som att avsäga sig all värdighet, att ackordera med upprorsmännen, menade den. Följaktligen ställde den sig solidarisk med sina underordnade och långt ifrån att kontrollera deras begångna handlingar ordnade den ett kombinerat system för domare och polismyndigheternas gemensamma framfart, som den menade skulle bli verkningsfullt för krossandet och avlivandet av strejkrörelsen.

Detta var ingenting nytt. Det var blott att handla enligt alla tyranniska regeringars traditioner. Domstolarna arbetade och i statens namn gavs order att göra razzia bland organisationernas mest kända militanter, sekreterare, förtroendemän och kommittémedlemmar.

Verkställandet av denna stora kupp skulle försiggå på torsdagen. Man hade valt denna dag därför att man väntade att en förslappning till dess skulle ha inträtt och även därför att man icke vågat verkställa arresteringarna innan begravningen av fruktan att därigenom öka förbittringen.

Men man rönte icke den beräknade framgången. Hemligheten hade icke blivit bevarad och på okända vägar kom den till de intresserades kännedom. Många av dem som voro hotade av häktningen vidtogo förberedelser; de satte sig i säkerhet, utom räckhåll för polisen och när polisen infann sig hos dem, funno de fåglarna flugna ur boet.

Detia blev en missräkning för regeringen. Slaget förfelade sin verkan och fick icke den beräknade demoraliserande inverkan på folket. Förföljelsen upptogs emellertid ined fördubblad iver. Men å ena sidan märkte man ingenting av den förslappning i strejken, som regeringsstrategerna beräknat; tvärtom utvidgades den och blev allt mer effektiv.

Det måste tilläggas, att regeringen var berövad ett kraftigt vapen, som ända hittills varit den ett säkert stöd, näm • ligen den dagliga pressen.

Det var visserligen tråkigt att icke erhålla några nyheter, men folket vann på det, genom att bli sig självt igen, att kunna utan sidoinflytande tänka självständigt. Utan tidningar, följde det sina egna impulser, reflekterade och beslutade53

efter eget förnuft, utan att Wi påverkade av lögnarna i de stora kapitalistbladen.

Och detta var icke alls bra för regeringen. Den hade nu icke längre tillgång till den väldiga hävstång, som pressen var och kunde följaktligen icke längre sprida sina hotelser och sina lögner. Härigenom: uppstod ett slags jämlikhet mellan regeringen och organisationerna — till förmån för de senare. Ända hittills hade facko>rganisatiqnerna blott haft mycket begränsade publicitetsresurser: flygblad, manifest, affischer, små tidningar. Men nu hade de i sin makt, trots strejken, att med hjälp av Landsorganisationens tidning, som utkom punktligt, hos deri allmänna opinionen neutralisera oroande odh falska rykten.

Genom1 de logiska resultaten av strejken underminerades legeringens ställning, moraliskt och materiellt.

För att åter reparera sin prestige kastade den sig i desperation in på förtryckets väg och fördubblade sina våldsåtgärder. Enda resultatet blev att den lyckades göra sig impopulär, mera avskydd och hatad, och att draga in det kapitalistiska systemet i det 'hat "och den avsky som omgav regeringen och för vilket system; den var det kämpande uttrycket.SJUNDE KAPITLET.

ANFALLSSTREJKEN BÖRJAR.

Det fanns nu icke längre något hopp om att krisen skulle avtaga eller låta besvärja sig med palliativ och halvmesyrer. All förlikning hade blivit omöjlig. Klasskriget var proklamerat och det syntes bli bittert ooh oförsonligt. Fienderna stodo ansikte mot ansikte och ingen fred var skönjbar förr än någon av motståndarna var besegrad, krossad, slagen till marken och förintad.

Det var icke med kanonskott arbetareklassen öppnade eld mot överklassen. Det var med en enkel men verkningsfull handling: genom att korsà armarna i overksamihet.

Men knappast är denna gest gjord förr än kapitalismen skakas av sådana spasmodiska kramprycknigar, som bruka föregå döden. Detta visar, att det förhåller sig på samma sätt med den sociala kroppen som med den mänskliga: allt avstannande av funktionerna, av cirkulationen, är menligt och olycksdigert.

Lyckobringande förebud för generalstrejken! Det uppmuntrade till uthållighet och gav visshet om snar seger.

Medan arbetarna hämtade kraft och mod ur händelsernas egen utveckling, voro dess verkningar för de besittande klasserna rakt motsatta. Deras förfäran nådde enorma proportioner.

Ändå från de första revolutionära anfallen hade en vild panik gripit den parasitära minoriteten, vars konstlade och ytliga liv uppfylldes av snobberi, av barnsliga, stupida och luxuösa sysselsättningar. Dessa onyttiga varelser blevo genast hjälplösa, övergivna, förlorade fotfästet. Rädslan för folket nästan skrämde dem halvdöda.

I de aristokratiska kvarteren blev det en vild oordning ooh en flykt hals över huvud. De "sista av rasen" trodde att55

världens ända var inne. De övergåvo sina furstliga våningar, och många grävde ned sig på sina lantegendomar i den naiva förhoppningen, att de där skulle vara skyddade för stormen.

De praktfulla hotellen, härbergena för den internationella lyxen och utsvävningarna, de utvalda restaurangerna och alla palats — dåliga eller icke dåliga — där utländlngar av stora världen och storfinansen lättjefullt slog ihjäl sin tid, övergåvos på samma sätt.

Den medelklass,, som. levde som parasiter på de stora parasiterna, affärsmännen och leverantörerna av lyxartiklar, träffades på ett icke mindre kännbart sätt. Den jämrade sig över svårigheten att leva och grät framförallt över de dåliga affärerna, kalkylerande de förluster som strejken medförde för dem.

På börsen var det samma uppståndelse som- en krisdag. Kursen sjönk med en häftighet, som var så mycket mer oroande, som trängseln av finansiärer, spelare, "garner" och "aili-gatorer" redan var mindre kompakt. De gnidiga, de envisa, lycksökarna, som drömde att göra millioner på kursfallet, voro oryggligt på sin post, fastän deras oro tog sig uttryck i en avtagande högljuddhet. Deras röster blevo lägre och mindre bullersamma.

Bland de besittande klasserna gjorde emellertid finansmännen mindre dålig uppsyn än de flesta andra. De voro mera vana vid hastiga omslag. Mera härdade genom fantastiska vinster och hastiga bankrutter hade de en stark förmåga att snoka upp de vinster, man kunde göra på en katastrof. De läto mindre lätt överrumpla sig av skräcken. De förstodo att väpna sig mot en fara och hålla stånd mot densamma. Det var därför som de stora cheferna för finansinstituten, de som fördela krediten och reglera guldcirkulationen, — kaipita-listsamhällets blod — ställde sig till regeringens disposition, färdiga att göra uppoffringar och att hjälpa den i alla avseenden.

Det fanns även en del bland bourgeoisien, som bevarat hjärnan kall och klar, icke voro fega och räddhågade men beredda att försvara sig. De besutto denna spänstighet tack vare den moderna uppfostran, som genom fysisk kultur och genom överdriven utbildning i sport hade förlänat dem. goda56.

muskler. Genom att hantera automobiler, genom att ägna sig åt aviatik hade de fått en vana att handla raskt och beslutsamt, fått ett förakt för faran och en energi, som icke stoppades av det första hindret. De jämförde sig med proletärerna och konstaterade, att de voro lika muskulösa som de axelbredaste bland dem, och de beslutade att taga upp kampen. Deras attityd var lätt förklarlig, även om: den var en smula skrytsam. Genom att försvara sin klass och dess privilegier, försökte de att behålla sin samhällsställning. De kämlpade för att kunna fortsätta att leva sitt nöjesfyllda och improduktiva liv efter eget behag.

De klubbar och föreningar, i vilka denna bourgeolsi voro medlemmar, diskuterade situationen och beslutade att rådläg-ga med regeringen, erbjudande sig själv att bilda frikårer av borgare, som kunde kämpa mot folket.

Regeringen ryggade tillbaka för detta förslag. Den fruktade att detta erbjudande dolde en manöver av de rojalistiska partierna, vars hopp hade vaknat och gjort dem till en med-tävlande part. För att icke på något sätt gagna dess anhängare antog regeringen icke anbudet. Den hade även ett annat skäl för sitt avslag. Den befarade

att ett antagande skulle komma folk att betrakta ställningen som: mycket allvarligare än vad som var önskvärt. Därför svarade den avböjande med långa tacksägelser, men påstod att armén var tillräcklig för att göra sig till herre över krisen.

Händelserna gäckade emellertid brutalt den tillförsikt regeringen låtsade sig besitta. Armén hade haft sträng tjänstgöring i Paris; den hade fått patrullera överallt och sökt att upptaga arbetet efter de strejkande. Men resultatet svarade icke mot ansträngningarna; strejken grep omkring sig och blev allt häftigare. Den överallt rådande spänningen kunde endast växa och bli allvarligare genom frånvaron av tidningarnas nyheter. Oroande rykten cirkulerade, och ängslan och ovissheten växte med dessa berättelser, som1 man svårligen kunde kontrollera.

Endast de betydelsefullaste och i financiellt avseende starkaste tidningarna lyckades med möda att få ut rudimentära lappar någon gång emellanåt.

Staden hade förlorat sitt luxuösa odh glada utseende. Den var Icke längre den jäktande affärs, och fabriksstaden.57

Den fick utseende av en de dödas stad — och den luktade också unket! En inre upplösningsprocess framkallade de skakningar varav den led. Den militära livaktigheten, som gav den ett visst utseende av fältläger, kunde icke förtaga intrycket av något döende. Dess gator voro mörka och tomma. Det fanns inget liv utom i de stora pulsådrorna, där förskrämda 'borgare och hopar av sysslolösa arbetare strövade omkring.

Körtrafiken var inskränkt till ett trtinim|um. Man såg blott någon enstaka hästdroska, för det mästa körd av någon kusk, som- under normala förhållanden under nätterna strövade kring vid stationerna och i närheten av nöjesetablisse-menten, samt några automobiler, som på kuskbocken icke hade yrkesarbetare men amatörer, unga, robusta borgarsö-nef, som, stolta över sina tränade muskler uppträdde på ett utmanande sätt.

De flesta butikerna hade tillbommade fönster och dörrar, undantagandes några kaféer och vinaffärer, där innehavaren och hans familj skötte expedieringen.

Livet, reducerat till ett minimum, blev allt mödosammare. Svårigheterna att komma över födoämnen blevo; allt större. Trots alla ansträngningar lyckades det icke regeringen at: åstadkomma tillräcklig tillförsel av livsmedel

Under de första dagarna hade alla som kunnat det rusat till livsmedelsaffärerna och försett sig rraed födoämnen för kommande behov. Men om än bourgeoisien lyckats att förse sig med lager, var detta blott i få undantag fallet bland folket.

Många arbetare, som1 icke hade andra tillgångar än sin arbetslön, hade blivit överrumplade av händelserna. Trots hårt arbete lyckades de knappast att få debet odh kredit att gå ihop. Varmed skulle de köpa livsmedel när strejken bröt ut? Och nu, när de icke hade sin avlöning, nu när de allt sällsyntare livsmedlen betingade överdrivna priser — hur skulle de nu kunna klara sig ur knipan? Om de fortsatte med de korslagda armarnas taktik syntes ingenting annat återsfcå än snart inträdande hunger och nöd.

Och minst lika illa lottade voro de kamrater, som sedan lång tid varit i konflikt med sina arbetsköpare, och blott kunde existera tack vare understödet från fackföreningarna och de kommunistiska köken.58

Det var omöjligt för organisationerna att med hjälp av sina kassor tillförsäkra de strejkande — även blott under kort tid — det dagliga underhållet, då de nu voro tusenden och åter tusenden.

Men var det då icke att frukta, att den ene såväl som den andre av de strejkande — de redan tränade såväl som dc nykomna — plågade av 'hungern, skulle bli tvingade att underkasta sig den grymma nödvändigheten, att gå tillbaka til! fabrikerna och verkstäderna?

Och måste man å andra sidan icke även räkna med dem. som befunno sig i en än ömkansvärdare ställning, de permanent arbetslösa? Många av dem voro utan alla resurser, ömkans värt strandsatta. Deras sista trasor hade vandrat li' 1 pantbanken och de beklagansvärda stackarna vegeterade,.uppehöll livshanken, man visste icke hur.

Eller rättare — de dogo en långsam hungersdöd. Men skulle nu icke utsikten att kunna få äta driva denna reserv av arbetskraft att taga de strejkandes arbete?

Och kunde man då icke riskera, att klasskriget skulle förvandlas till en brodermördande batalj, fattiga satar mot fattiga, arbetslösa mot strejkande?

Allt hängde på brödfrågan. Denna var nyckeln till hela problemet. Om proletariatet kunde finna lösningen, skulle vägen ligga öppen, bred och vacker. Om icke skulle det bli övermannat. Det skulle komma tillbaka under oket, mera förtryckt än någonsin.

Ända från strejkens utbrott både de stora kooperativa konsumtionsföreningarna tagit itu med att förse icke al'enast sina medlemmar men även icke-kooperatörer med bröd.

D.et var uppenbart, att så länge kommersialismens mekanism hindrande omslöt dessa kooperativa organisationer, kunde de blott 1 mycket liten utsträckning utlämna bröd och livsmedel gratis från sina lager. Och det måste också tilläggas, att även om de kunnat göra det i större utsträckning, så skulle det ändå varit alldeles för otillräckligt att tillfredsställa en sådan enorm massa.

I detta psykologiska ögonblick, som skulle komma att avgöra rörelsens öde, förstod folket vad det hade att göra. Var det belt. enkelt av självbevarelsedrift, eller var det reminiscenser av sociala teorier som blivit utsådda i dess själ och59

nu plötsligt bröt fram i det avgörande ögonblicket och tog

verklighetens form?

Hur som helst sa uppträdde hos arbetareklassen samma fenomen av spontan ingivelse och fruktbringande djärvhet som utmärkte revolutionen 1789 och 1793 vid dess utbrott. Denna revolution, vars politiska inneti?ll man framför allt överdrivit, utförde handlingar, som. har prägel av en djup ekonomisk innebörd. Innan folket sysselsatte sig med regeringsformen, tänkte det först på att kunna leva; och det anföll de rika och monopolisterna. I städerna.som, på landsbygden voro de sociala resningarna med ekonomiska motiv oräkneliga. Här stormade banden spannmålsmagasinerna och uppdelade de lager de påträffade; där satte sig andra band i besittning av mjölet, förde det till bagerierna och sedan brödet var bakat tog man itu med fördelningen. På andra håll fordrade massan, att livsmedlen skulle bli sålda på marknaden till lågt pris så att alla skulle kunna förse sig. överallt var brödfrågan det huvudsakligaste motivet till rörelsen, och sedan drogs man med av händelsernas egen logik. De revolterande skövlade skatteindrivarnas hus, plundrade slotten, brände alla handlingar rörande de feodala rättigheterna, skatterna, o. s. v.

Samma förfaringssätt följde arbetareklassen vid proklamerandet av generalstrejken, över de arbetslösa, som ända hittills varit så maktlösa, så odugliga till varje energisk handling, drog en fläkt av revoltens anda. De tänkte icke längre på att ersätta de strejkande — de drömde om att få leva! De, liksom alla de tanklösa, som, ännu dagen förut undergivet böjt ryggen, - stapplande omkring utan ihopp, skymtade nu befrielsen, slutet på eländet. Hos dem trängde-sig fram samma tankar som reste folket 1789: att tillförsäkra sig bröd och näring.

överallt bildades grupper som an grepo bagerierna, speceriaffärerna, slakterierna. Till de förfördelade affärsinnehavarna, som naturligtvis beklagade Sig och protesterade, lämnade revoltanterna med ett överlägset lugn rekvisitions--sedlar, som, försäkrade de, skulle bli betalda på Arbetarebörsen. Och därpå gick man till gratisfördelning av varorna.

Emot dessa band, som bildades spontant, opererande på olika punkter långt avlägsna från varandra och angripande60

utan varning, sände man polis ooh militär. Men det var gagnlöst. Den väpnade makten infann sig vanligen aüt för sent. I sällsynta fall, då den händelsevis lyckades överraska expro-priatörerna, stötte den aldrig på motstånd. Dessa grupper, som,, utom männen, även bestodo av kvinnor och barn, läto godvilligt skingra sig. Dem man häktade, följde utan motstånd. så mycket mera godviHgt som de visste, att fängelserna voro överbefolkade och

det endast kunde bli fråga om en kort vistelse på den närliggande, polisstationen. En dylik passivitet i revolten gjorde det svårt att använda vå!dsmedel mot dessa band. Och på grund härav blevo dess scener, trots otaliga och ständigt återupprepade kommenderingar, sällan tragiska.

Denna underlåtenhet att göra motstånd, var för övrigt en taktik, som massan tillgripit vid många tillfällen. Den var klok nog att icke kasta sig i onyttiga och farliga bataljer, som för den skulle slutat med slaktning i massa. Men när den höll det för klokt att försvinna, så var detta återtåg icke en besinningslös flykt. Efter att ha skuddat stoftet av fötterna organiserade sig samma massa på nytt i ett annat kvarter. Och för ordningstrupperna var det att börja om igen.

Myndigheterna kunde för övrigt lätt konstatera i hur hög grad den respekt och fruktan, som' de förr injagade, hastigt försvann bland arbetarna.

Det blev snart omöjligt för poliserna att gå ensamma. De blevo jagade ända till husen 1 vilka de bodde. Som de i flesta fall bodde i arbetarekvarteren, dörr om dörr med de strejkande, blevo de trakasserade, förföljda och utsatta för arbetarnas hämnd.

I många fall hade de låtit inrullera sig i poliskåren i brist på bättre, nödtvunget drivna för existensen. Dessa besutto icke den "heliga elden", och när de sågo yrket avskytt och farligt, när de fingo mottaga många hårda slag, försummade de att inställa sig i tjänsten och försvunno fullständigt från skådeplatsen. Och vad de nitiska beträffade, anhöllo de om att bli logerade i polisstationerna eller i baracker för att undgå massans raseri.

Fällor av alla slag utlades också med hänsynslöshet för poliserna.. Man utforskade de misstänkta, ordnade om deras behandling, vilket med grannarnas hjälp hastigt förde till lyck-61

ligt resultat, och snart voro de kvarter, sam huvudsakligen beboddes av arbetare, rensade från dessa element.

Å sin sida gingo de antimilitaristiska grupperna fram med fördubblad djärvhet och kraft. De inskränkte sig icke längre till att "läsa lagen" för hopar av soldater; de drogo dem till mötena, framställde Franska Gardet 1789 och Infanteriet från den 18 mars 1871 som efterföljansvärda exemipel för dem och uppmanade dem att göra samma handlingar.

Det hände mer än en gång att antimilitaristerna gingo över från moraliska föreläsningar till handling och avväpnade de utsatta vakterna eller ibland alla soldaterna vid en postering. Och mer än en gång hände det att dessa fogligt underkastade sig ett milt våld och sågo sig själva med välbehag bli avväpnade.

Oron i armén blev allt allvarligare och dess moraHska upplösning allt påtagligare, ytterligare ökad av de jämmerliga materiella förhållanden soldaterna påtvingades under sin kampering i Paris. Även de fingo känning av strejkens verkningar. De blevo dåligt provianterade, dåligt närda. Då de dessutom blevo underkastade en överansträngande tjänst och tvingade till en uppgift, som de hatade mer och mer, bröts deras energi av trötthet och avsky.

Beträffande de trupper, som blivit mobiliserade för att upptaga de strejkandes arbete, gingo de till sin verksamhet med likgiltighet och tröghet. Resultaten voro också ömkliga. Deras arbete blev knappast annat än omedveten sabotage.

Armén lydde därför blott ovilligt, och gjorde grimaser över den uppgift man förväntade den skulle utföra. Chef erna voro icke okunniga om det. De märkte hur missnöjet och motviljan växte bland trupperna. Men de undveko att öva stränghet av fruktan att blott förvärra den växande bristen på disciplin, som de konstaterade. De försökte att uppmuntra soldaterna, uppelda dem genom tal och löften att föra dem till ärofyllda bragder, men antimilitaristernas agitation och det djupa- intryck den gjort skulle förmå militären att vid' minsta anledning, vid en olämplig order, en allt för sträng tillämpning av disciplinen eller annan obetydlighet göra gemensam sak med folket hellre än att marschera mot det.ÅTTONDE KAPITLET.

DE REVOLUTIONÄRA REKVIRERA.

De mera planlösa utskrivningar av livsmedel, som grupper av arbetslösa företagit ända från strejkens början, hade varit nyttiga som en anvisning för rörelsen, men de voro ovissa och otillräckliga. Tack vare fackorganisationernas initiativ blev detta utbytt mot ett rationellt delningssystem som, fastän rudimentärt, likväl fungerade något så när tillfredsställande.

Detta initiativ var nödvändigt. Om fackföreningarna (som förklarade sig vara vuxna att fullständigt reorganisera samhället) hade lämnat åt regeringen att ensamt vaka över provianteringen, skulle de snart förlorat allt anseende. Deras oduglighet i jämförelse med regeringens verksamhet skulle då återgivit denna sitt förlorade anseende och givit- den sken av att icke vara så onyttig och skadlig som dess vedersakare påstodo.

Samtidigit som fackorganisatiomerna hindrade regeringen i att anskaffa livsmedel, organiserade de ett konkurrerande system som, hur ofullständigt det än var, ändå var vida bättre än regeringens. Denna överlägsenhet kom sig av dess kommunistiska tendenser. Medan regeringen nödvändigt måste hålla sig till det kommersiella systemet oöh högst kunde öva välgörenhet mot dem, som voro utan pengar, så praktiserade fackföreningarna en lika fördelning, vilket var en tillämpning av solidaritetens principer.

Deras första omsorg blev att med sig förena de massor, sam ännu icke voro organiserade, ty de föreningar voro sällsynta som ens omfattade majoriteten av medlemmarna inom' facket.

Ända hittills hade fackföreningarna — med få undantag — blott omfattat eliten bland arbetarna, som kämpade för63

allmänna förbättringar och läto de passiva elementen, de oorganiserade, draga fördel av sina ansträngningar.

Medan denna elit även denna gång bar stridens mödor och fortfarande fortsatte att taga ansvaret för den påbörjade kampen, appellerade den likväl samtidigt till de oorganiserade; den kallade dem icke att dela faran, men att dela livsmedlen.

I ett manifest uppmanade man sålunda alla oorganiserade att låta Inskriva sig i de respektive fackföreningarna för att som jämlikar kunna deltaga i den fördelning av livsmedel, som skulle igångsättas genom arbetareorganisationernas förmedling.

Denna fördelning av matvaror försiggick icke efter trångbröstade regler. Även andra än de organiserade drogo fördel av dem, såsom intellektuella, handlande och hantverkare. De befunno sig ännu utanför organlsationena, därför att dessa ända hittills varit kamporganisationer; men nu skulle det bli plats även för dem, nu då fackorganisationerna skulle förvandlas till sociala organ.

Fackföreningarna inom livsmedeisbranohen organiserade sig som provianteringskommittéer. De stora handelshusens upplag, de stora depöterna och grosshandelsmagasinen, togos i besittning, och på detta sätt var det, som de kooperativa konsumtionsföreningarna och ide kommunistiska köken, installerade i restaurangerna och vinhandelsaffärerna, kunde verkställa fördelningen och till en del tillfredsställa konsumtionen.

Tack vare den anda av solidaritet som besjälade organisationerna gällde den första omsorgen de sjuka och man var angelägen om att åt dem reservera allt det bästa och det utvaldaste köttet från slakterierna.

På sjukhuset ledo för övrigt icke de sjuka av strejken. Personalen, som vårdade dem, stannade kvar i sitt arbete. Men det är antagligt, att om de och deras patienter överlämnats åt myndigheternas omsorg, deras ställning skulle blivit svår nog.

Bageriarbetarna hade varit de första att kasta sig i strejk och de blevo också de första att åter gå till arbete då brödet utgjorde det väsentliga för stadens näring. Men naturligtvis återgingo de under bestämda betingelser. De samtyckte att64

provisoriskt utföra arbetet som förut hos de mästare som voro villiga att gratis distribuera bröd till alla som, icke kunde betala det. Hos dem som icke ville gå in på detta villkor fortsattes strejken. De som accepterade det voro nog kloka att hålla sig skadelösa genom att sälja brödet till de rika så mycket dyrare.

För övrigt arbetade bagarna i de kooperativa bagerierna oupphörligt. Lag avlöste lag utan uppehåll. Dessutom tog man i besittning de stora fabriksmässiga bagerierna med moderna maskiner, sådana som den stora brödfabriken La Villette, där man på tjugofyra timmar kunde tillverka flera hundratusen tvåkilosbröd.

För att komma i besittning av den nödiga säden och mjöl i tillräcklig mängd för denna intensiva förbrukning, organiserade man expeditioner, som fingo i uppdrag att anskaffa det i dockorna ooh från La Villettes och Grenelies spannmålsmagasin.

Man såg åter samma skådespel, som upprullades i Paris den 13 juli 1789, sedan man med stormning tagit klostret Sant-Lazare, vilket kloster sedermera blev ett av bourgeoisiens fängelser.

De stormande hade i klostret funnit säd och mjöl i mängd och de beslutade att transportera deras byte till marknadsplatsen i Hallarna. För detta ändamål satte de sig i besittning av ett femtiotal vagnar. När lastningen var fullbordad, satte sig processionen i gång, en stormande glad kortége, medan man dansade runt vagnarna, utstyrda i mässkjortor och grannlåt, som man lånat i klosterkapellet.

Utom dekorationerna samt med motorvagnar i stället för de primitiva kärrorna såg man nu åter liknande kortéger tåga i gatorna.

De revolutionära traditionerna återupprepades så långt, att den väpnade makten med hänsyn till dessa händelser intog samma ställning. År 1789 hade franska gardet, somi - var kasernerat i Faubourg St. Denis vägrat att ingripa när man meddelade det att klostret St. Lazare stormats. Det invände, att det icke fått order och att det icke blandade sig i polisens tjänstgöring. Det var också nu frånvaron av order som militärposterna använde som förevändning för att undgå att in-65

gripa, när det blev känt, att de strejkande tömde säd- och mjölmagasinen.

I de flesta fall, då trupperna voro nödsakade aitt ingripa, utförde de mottagna order blott av tvång och ofta knorrande, på så sätt ådagalade de hur mycket de föraktade den uppgift man tilldelat dem. Dessa känslor, som soldaterna icke bemödade sig att dölja, ökades genom de förbindelser, söm knötos mellan dem och arbetarebefolkningen, 1 vars niitt de kamperade. Man gav dem bröd och även vin — ty vin fanns det alltid gott om! — och som de stackars soldaterna blevo dåligt underhållna och fingo sin föda oregelbundet, så blevo de förtjusta över dessa presenter.

Organisationerna sysselsatte sig icke uteslutande med att tillförsäkra alla ett minimum av näring. Deras mest aktiva militanter voro förtrogna med maximen, så ofta återupprepad av Blanqui: "Tjugofyra timmar efter revolutionens utbrott måste folket kunna konstatera, att det är mindre olyckligt. .." och det ansträngde sig att uppfylla denna maxim.

. De sysselsatte sig med logering och beklädnad. Man piffade upp de olyckliga, som voro mäst nödställda; man uppsökte de husvilla och installerade dem i de tomma rummen i grannskapens hotell.

Hotellägarna och affärsmännen protesterade, en smula missbelåtna. Man lyckades att lugna dem tack vare rekvisitionskvitton, som de visserligen höllo för svaga garantier, men Vilka gav dem rätt att taga del i organisationernas utdelningar. Till dessa kvitton fogade man några moralkakör och anmärkningar om den mänskliga solidariteten vars tid nu skulle börja.

Icke alla affärsmän och hotellägare voro lika fogliga. Det fanns bland dem omedgörliga, som varken ville taga mot gäster eller finna sig i rekvisitionerna och vägrade att godkänna de osäkra kvittenserna. Dessa halsstarriga skyndade att begära hjälp av polisen och militären, vilket resulterade y mer eller mindre allvarliga sammanstötningar.

Emellertid utbredde sig strejken. På de första dagarnas negativa overksamhet, som blott var den sociala upplösningens tid, började nu följa en period av livsbejakande och reorganisation.

Aktiviteten ökades på Landsorganisationen, "C. Q. T:s", byrå och Arbetarebörsen liksom å förbundsexpeditionerna och hos strejkkommiittéeraa, Där fanns det hädanefter liv — ett liv dock ännu i sitt embryo, ännu blott i sitt vardande, — som i morgon skulle komma att växa ut till en livskraftig organism: och taga plats efter de avdöda organen.

Och vad som uppmuntrade och gladde sinnena var, att tack vare vidtagna åtgärder var Blanquis maxim- ipå väg att bli en verklighet: det kapitalistiska samhällets parias s?,go ett nytt livs morgonrodnad bryta in. Det var redan många som åto bättre än i går och den atmosfär. av armod, som omgav dem föreföll redan mindre tryckande, mindre svart, mindre ogenomtränglig.NIONDE KAPITLET.

ARMÉNS REVOLT.

Den sociala sönderdelningen tid kunde icke vara evigt. Regeringen var angelägen om- att komma till ett slut, ty strejkens fortsättande stärkte organisationens inflytande och orsakade ständigt tilltagande upplösning och avmattning av det bestående. Staten befann sig i nödläge; det knakade i maskineriet. Man hade amputerat det, sonn givit den social prestige — de vitala samhällsorganen — ooh det återstod nu nästan Inga andra än de förtryckande: domstolarna, fängelserna, polisen ... Den hade visserligen också armén, men dess pålitlighet var ytterst tvivelaktig.

önskande ett slut på upprorstillståndet beslutade regeringen att proklamera belägringstillstånd. Den fick parlamentets godkännande, vilket blott var en formsak. Kamrarna var blott en gammal kvarleva. Slagna med panik, seende rött överallt kunde de väl under sina ändlösa sammanträden diskutera, besluta, avfatta resolutioner — men tyngdpunkten låg icke längre där ooh de avgörande händelserna utspelades annorstädes. Parlamentarismen höll på att dö bort.

Om än fast besluten att utföra sitt blodiga undertryckningsarbete var regeringen likväl villrådig hur den skulle gå tillväga. Den revolutionära rörelsen, som den ville krossa, hade egenskapen att icke vara centraliserad; dess vida utbredning gjorde operationen svår. På vilken punkt skulle man rikta huvudanfallet? Skulle man besätta Landsorganisationens kontor med militär? Men varken det eller d«t samtida besättandet av Arbetarebörsen löste frågan. Skulle man fängsla de mest framstående militanterna, kommittéernas och kommissionernas medlemmar? Det hade redan försökts utan märkbar framgång. De arresteringar som man lyckats utföra — och de voro många! — hade ingenting för-69

ändrat. De fängslade medlemmarna hade blivit ersatta med andra, automatiskt — flera gånger å rad i vissa organisationer — utan att det åstadkom- organisationernas upplösning eller ens ett tillfälligt vacklande.

Till följd av dessa attacker hade strejkkommittéerna vidtagit sina åtgärder för att kunna parera dess eventuella upprepande: de stannade permanent i möteslokalerna, där ständigt, natt och dag, ett stort antal strejkande vakade.

Och för övrigt, det var icke blott strejkkommittéerna man hade att övervinna — det var också folket.

Hur skulle man kunna träffa det? Mur skulle man anfalla det? Detta var nog klokt att icke exponera sig till ett byte för attacker. Det förstod att hålla sig undan, göra sig osynligt, omöjligt att få tag på. Och hur skulle man för övrigt kunna betvinga det? För att kunna besegra dess verksamhet, för att kunna föra det tillbaka till arbete och den kapitalistiska utplundringens ok, måste man kunna överflygla det i numerär. Och regeringen hade icke längre det största antalet på sin sida! Den hade icke längFe armén i sina händer. Och vad som var ännu värre — den kunde blott tiil hälvten förlita sig på municipalgardet. I deras kaserner gnolade man "Internationalen". Noga räknat, så fanns det bland soldaterna blott några elitkårer, huvudsakligen kavalleri, på vilka man kunde räkna med säkerhet. Dessutom fanns det polisen, fast den hänsynslösa jagten på konstaplarna hade förtunnat dess led.

Men vad gagnade det! Den närvarande situationen var ohållbar. Man kunde väl placera kanoner och mitraljöser i gatorna om det behövdes — men därmed kunde man "icke göra slut på generalstrejken! Till att börja med kunde man militärt besätta Landsorganisationen, Arbetarebörsen, möteslokalerna, de kooperativa företagen — som voro centra för arbetarnas aktivitet. Om man rönte minsta motstånd kunde man gå hänsynslöst fram! Och tack vare belägringstillståndet behövde man icke hysa några skrupler. Inga halvheter! Mot de oförvägna, som vågade

göra motstånd, skulle man bli oförsonlig.

Åtgärder vidtogos för ett hastigt realiserande av denna ingripande plan. Trupperna sattes i rörelse och dirigerades till de strategiska punkterna enligt den stora operationsplanen.69

Den militära uppståndelse, som nödvändigt följde med förberedande av denna kupp, i vilken alla disponibla trupper skulle deltaga, kunde icke undgå de strejkandes uppmärksamhet och de å sin sida vidtogo likaledes sina åtgärder.

Inom fackföreningarna hade redan de yngre elementen — de mest företagsamma och beslutsamma — bildat en slags säkerhetsvakter, som tagit till speciell uppgift att vaka över kommittéernas och de permanenta utskottens säkerhet. De hade satt ut poster och spejare för att man alltid skulle kunna vara säker och icke löpa risken att bli överraskade.

Dessa grupper hade också sökt beväpna sig. De försågo sig med ammunition och lade beslag på varaen i vapenaffärerna. De aktade sig emellertid att överskatta värdet av sina vapen. De flesta av de unga männen som deltogo 1 denna vakthållning voro samtidigt med'emmar i de antimfitaristiska sammanslutningarna och de insågo mycket väl, att det skulle vara galenskap att hoppas kunna hålla stånd mot armén.

De visste, att man aldrig kan göra en revolution m'ot armén — men blott med dess hjälp, eller åtminstone måste den förhålla sig neutral. De visste att vid alla tillfällen då folket gjort uppror, det blott har segrat när trupperna nekat att skjuta e'ler förenat sig med massan. Och de drogo därav den slutsatsen, att även denna grng skulle det bli mataren som skulle komma att avgöra generalstrejkens seger el'er nederlag. Därför gingo alla deras ansträngningar ut på att knyta förbinde'ser med soldaterna. De lyckades häruM så mycket lättare, som även dessa voro anfäktade av sociala förhoppningar, uttröttade och betagna av leda och äckel för den roll i förtryckets tjänst man påtvingade dem.

I de flesta kasernerna hade arbetarna knutit värdefulla förbindelser med soldaterna. I många kompanier 1 kasernerna, var samtalsämnet frågan om vad soldaterna voro sky'di-ga sig själva och mänskligheten, och till följd därav hade det i regementena bildats sammanslutningar av liktänkande. För att vinna anslutning måste man först avgiva ett löfte att icke skjuta på folket. För övrigt var det alldeles omöjligt at t ständigt hålla soldaterna inspärrade i kasernerna och dessa använde sig av sina fristunder till att utan fruktan blanda sig bland folkmassan och övervara mötena.70

Sådant var tillståndet bland trupperna när regeringen beslutade sig för att rikta det, som den hoppades, avgörande slaget mot strejken.

Under natten utfördes alla marscher och kontramarscher, så att operationerna kunde börja samtidigt på alla punkter.

Strax före dagbräckningen inträffade emellertid en lika oförutsedd som olycksdiger händelse, som bringade oreda i de vidtagna anordningarna. Just som. man lade hand vid de sista förberedelserna i Chateau-d'Eau-kasernen, vilken på grund av sitt grannskap med Arbetarebörsen och Landsorganisationen, valts till huvudbas för de planlagda anfallen, hörde man ropen: "Elden är lös!"

Kasernen stod i lågor!

Aiarméringen var snart verkställd. Under en förfärlig villervalla störtade soldaterna ned på kaserngården och efter ett ögonblicks panik och oordning började man att .släcka elden. Den hade flera härdar — ett säkert tecken att den var anlagd — och den rasade redan på flera punkter.

Man ansträngde sig för att få sprutorna igång; men vilken förfärlig missräkning! Det fanns inget vatten! Den ena vattenledningen öppnades efter den andra, men allt förgäves! Ingenstädes kom vatten! Man hade ingenting annat att göra än att konstatera faktum: att vattenledningen avsiktligt blivit avspärrad.

Innan man nått till klarhet om detta förbryllande faktum hade en dyrbar tid gått förlorad och man måste uppgiva

allt hopp om att kunna begränsa olyckan. Elden blev allt mer och mer omfattande, kröp från våning till våning. En efter annan störtade trossbottnarna samman med ett väldigt brak och man kunde mellan rökmassorna skymta eldhärden som. en jättelik smältugn.

När man ville rädda hästarna, avsedda till dragare för kanoner och kulsprutor, sparkade de förskrämda djuren, stegrade sig och voro alldeles oregerliga. Efter enorma ansträngningar lyckades man att bortföra dem. Men det var däremot fullständigt omöjligt, trots alla försök, att spänna dem framför artilleripjäserna, vilka man slutligen måste kvarlämna på kaserngården liksom hela ammunitionsparken. Ängslan och oron förvärrades också av fruktan för de möjliga explosioner, som kunde inträffa.71

Denna katastrof överändakastade alla arrangemang och överenskommelser för den planlagda attacken. Soldaterna, knappast påklädda och utan vapen, drevo hit och dit efter eget godtycke, utan ordning. Fast ingen av dem omkommit i lågorna var det med knapp nöd officerarna lyckades samla halva styrkan. Den andra hälvten hade försvunnit, gett sig 1 väg.

Medan Chateau-dTau-kasernen stod i lågor inträffade andra händelser som innebar ett ännu värre slag för kapitalismen. Grupper av organiserade arbetare och de antimilitaristiska sammanslutningarna, vilka etablerat ett intimt samarbete, överenskommo om att göra några rnotattacker på sådana punkter som regeringen nödgats lämna utan effektivt skydd, medan" den gjorde klart till drabbning. Livligt besjälade av önskan att kunna beväpna sig ordentligt hade dessa grupper hållit en noggrann utkik kring statens vapen depoter, beslutna att sätta sig i besittning av dem' vid första lägliga tillfälle. Denna natt syntes förhållandena gestalta sig efter deras önskar

De mängder av vapen och ammunition, som upphopats 1 Vinoennes, — liksom på andra platser — hade nästan lämnats utan skydd. Så snart de antimilitaristiska grupperna fingo kännedom därom gavs signal till alla arbetareorganisationerna, och de strejkande begåvo sig till de angivna punkterna i spridda grupper för att icke ådraga sig uppmärksamhet.

Det fåtal soldater som lämnats att bevaka depötema voro snart oskadliggjorda, varpå man tog itu med att fullständigt tömma magasinen. Innan de militära myndigheterna hunnit t>li underrättade hade tusentals män satt sig i besittning av arméns gevär.

Naturligtvis voro de strejkande icke oövervinneliga jblott därför att de hade snabbskjutande vapen. Men det gav dem än sådan djärvhet, en sådan självsäkerhet, att de icke ryggade tillbaka för något. Ty utom geväret i händera?, hade de i sitt innersta en djup övertygelse, de hade en vilja och en energi, som besegrade alla hinder, även de, som; föreföllo mest oöverstigliga. Trupperna däremot, som man uppställde åmot dem, voro trots sin överlägsna militära utbildning likväl72

betydligt underlägsna, därför att de marscherade av tvång, utan entusiasm och tillit.

Ända från den tidiga morgonen hade man en viss förkänsla av att ett betydande drama skulle utspelas den dagen och hela Pajris var på benen.

Armén hade, sedan alla förberedelser avslutats, besatt de punkter som utpekats, men soldaternas blickar voro mulna, utan liv, man spårade ej den energi, som man gärna tillskriver de franska soldaterna även i de mest kritiska ögonblick.

Hastigt som en löpeld spred sig nattens nyheter bland soldaterna. De berättade för varandra om eldsvådan i Ghateau-d'Eau-kasernen, expr opTi er in gen av gevären i vapendepöten; — och nu voro arbetarna lika väl beväpnade för striden som militären.

Vid dessa berättelser som kommenterades av soldaterna med harmfyllda anmärkningar 0m1 deras egen ställning, försvann den sista resten av disciplinens och lydnadens anda. Och medan de stodo där missnöjda och förstelnade i väntan, översvämmades de breda gatorna och trottoarerna av en folkhop, mera nyfiken än ängslig, en hop där kvinnor och barn dominerade. Denna massa, sorni ständigt växte, omringade soldaterna, trängde sig in bland dem, oaktat officerarnas uttryckliga förbud, vilka fastän otåliga och nervösa likväl tve-Ikade att vidtaga brutala

åtgärder miot en folkhop, som intog en så fredlig hållning.

Under tiden återvände de strejkande från Vincennes i långa kolonner; de voro entusiastiska och deras blickar lågade av kraft och tillförsikt. De voro beväpnade! De marscherade fulla av energi under tonerna av revolutionära sånger och utan fruktan för sammandrabbningar.

Som man icke på, platsen kunnat fördela hela vapen- och ammuniitionsförrådet, hade man lastat en del på dragkärror, som man förde med sig.

Vid avmiarschen från Vincennes hade revolutionärerna varit förtänksamma, och vidtagit kloka försiktighetsåtgärder. För att undvika varje fälla, varje oförmodat anfall, körde cyklister förut och 1 sidogatorna som spejare. Andra strejkande, som hade kunskap om vapnens hanterande, formade ett avantgarde och några av de mest oförskräckta hade utsetts sora ledare.73

Med en bred front närmade si g nu kolonnen upprörd och ständigt växande längs deri vida avenyen till Place de !a Nation. Tragiska och avgörande minuter!

Ett linjeregemente, som sänts att möta insurgenterna väntade dem vid Dalous grupp. Detta monument som man döpt till "Republikens triumf — vilken ironi! — skul'e således bli vittne till bourgeoisirepublikens undergång? Vilken glädje skulle ej den store artisten kännt, hur skulle ban icke ha lyst upp, om — när han formade leran till sina lejon — 'han kunnat frammana synen av det skådespel, som skulle upprullas vid deras fötter! Revanchen för 1871!

Officerarna ville undvika att soldaterna kom i kontakt med folket. De öppnade elden mot insurgenterna på avstånd, men de blevo hindrade i detta uppsåt genom tilloppet av folkmassan, som ständigt växande och alltmera kompakt, omringade deras män, hindrande dem i rörelserna och i stället för att följa befallningarna och försvinna, alltmera översvämmade soldaterna.

Denna massa, där kvinnor och barn voro i majoritet, lämnade nu sin passivitet och blev djärv. Förebråelser kastades mot soldaterna, både hårda och milda, rop om barmhärtighet, snyftningar; kvinnor vädiande till deras mänskliga känslor, stäl'de enträgna, ångestfulla böner och maningar att icke skjuta på deras söner, deras bröder, deras män.

Ännu några steg och de strejkande, som tagit upp "In-ternationalen" och nu sjöngo på versen om soldaterna och generalerna, skulle förenas med massan och komma i handgemäng med trupperna. Officerarna som märkte att de senare började vekna, vackla, kommenderade "bajonetter på!"

För att underlätta utförandet av denna order och för att skilja trupperna från massan, kommenderade man en hastig "marsch bakåt" på några steg. På dessa order, somi soldaterna brukade utföra likt automater, såg man knappast en rörelse följa.

Förbittrade och vredgade rop dränkte officerarnas röster, så att de icke kunde göra sitt infytande gällande; förbannelser och skymford haglade, och massan började mana soldaterna och ropa till dem: "Kolven i vädret!"

De högre officerarna försökte att stoppa det uppenbara avfallet. Skummande av raseri sporrade de sina hästar till74

fronten av trupperna. De ömsom förebrådde sin,a upproriska soldater, hotade dem: med krigsrätt och fusiljering och ömsom vände de sig mot massan, hotande att låta soldaterna skjuta ned den.

Dessa anfall av raseri som erinrade om Lecomtes uppträdande å Montmartre den 18 mars 1871, uträttade ingenting annat än att de påskyndade soldaternas revolt. De svarade med den handling som' situationen krävde och räckte handen till folket. Och i stället för ohyggliga boldsscener blev det omfamningar, rop av glädje och jubel.

Regementet upplöstes. Soldater och strejkande föllo i varandras armar — medan officerarne, som erinrade sig scenen i Rue les Rosiers, drogo sig undan' ledsagade i sin flykt av skott från massan.

Efter ett kort uppehåll uppdelade sig soldater och arbetare i flera kolonner och lämnade Place de la Nation. Smittade av en oemotståndlig entusiasm; drogo de arm i arm genom Fauborg Antoine, Boulevard Voltaire och Avenue Phillppe-Auguste. överallt där de drogo fram mottogos de av entusiastiska tillrop, och frenetiska applåder och de trupper de mötte på vägen upplöstes och drogos med i deras kölvatten.

Ryktet om detta första avfall spred sig med eldens snabbhet. överallt där de styrande ämnade vidtaga våldsåtgärder mot strejken, beslutade sig soldaterna — redan förut demoraliserade — definitivt för att rymma fältet på grund av de underrättelser de mottogo. De vägrade att slåss och gingo över till folket.

På en del platser gjordes en svag ansats till motstånd av elittrupperna, huvudsakligen kavalleriet. Men när dessa, vars hästar ,blott med svårighet kunde avancera, enär gatorna blivit belamrade med hinder, framför allt sönderslaget glas, krossade buteljer, fått smaka några salvor från de snabbskjutande gevär varmed de strejkande försett sig, så svalnade deras Iver. Sammaledes med några andra trupper, som: anfallna både framifrån och bakifrån och beskjutna från fönstren, icke längre kunde 'hålla stånid.

Insurgenterna blevo icke huvudyra av sin seger. De visade sig vara praktiska. De vidtogo nödiga åtgärder för att trygga segerns varaktighet.75

Man organiserade trupper ' i de olika kvarteren. De fingo till uppgift att storma kasernerna och alla härdar för våldsaktionen mot folket samt regeringsbyggnaderna för att på så sätt omöjliggöra varje försök att organisera reaktionen.

Hur viktig denna uppgift än var, så fanns det dock en som var viktigare. Man måste snabbt och säkert träffa den auktoritära organisationen i hjärtat, attackera den i dess levande verk. Till detta användes de stora kolonnerna, sammansatta till hälvten av arbetare, till hälvten av upproriska soldater, som från Place de la Nation drogo in till centrum av Paris.

En av dessa, som dragit ned från Fauborg Antpnie och Rue Rivoli ooh därefter dragande över till vänstra sidan av Seine, gick till anfall mot diverse minlsteriella byggnader.

Den andra kolonnen, som följt Boulevard Voltaire och de stora Boulevarderna, föll först som en meteorsten ned på inrikesministeriet och därefter på Elysé och Place Vendome.

Föreningspunkten för de båda kolonnerna var Palais-Bourbon, där den lagstiftande församlingen höll sina sammanträden.

Dessa massors frammarsch likt en stormflod var så oförmodad, så snabbt utförd, att man icke hann resa något allvarligt hinder emiot dem. Under marschen svällde den ut. växte, likt ett snöskred, ryckte med sig folkmassor och soldater, som de påträffadie), bröto ned de fåtaliga poliskordon-gerna eller regeringstrogna trupperna likt halmstrå, där de sökte hindra deras frammarsch. *

Ingenting kunde hålla stånd1 mot denna människoflod! Den forsade fram som ett lössläppt element — det var en ocean 1 raseri.

Och dessa Vågor skulle komma att uppsluka regeringen och den parlamentariska regimen.TIONDE KAPITLET.

PARLAMENTARISMENS FALL.

Underrättelserna om morgonens händelser slog ned som en 'bomb i Palais-Bourbon. Rapporterna voro oful'ständiga, vanställda, överdrivna och på oron följde häpenhet och förfäran. Parlamentaristerna, som ända hittills känt sig något så när lugnade av ministrarnas försäkringar, av det militära besättandet av staden och det proklamerade be'ägringsiill-ståndet skymtade nu den avgrund i vilken händelsernas storm skulle komma att sopa dem.

Vad skulle nu komma att ske? De hotades visserligen icke själva av omedelbar fara. Byggnaden var väl skyddad. Vid början av Port de la Concorde spärrades passagen från högra sidan floden av municipalgardets bataljoner i täta leder; på sidan av Rue Bourgogne, på den öppna platsen framför .byggnaden, omkring densamma, i dess inre

och överallt, överallt svärmade soldater.

Hur skulle detta komma att sluta?

I korridorerna och restaurangerna diskuterade man i en högljudd ton, varf raseriet modifierades av rädslan. Regeringspartiets anhängare överhopade sina socialistiska ko'le-gèr med förbannelser och gjorde dem ansvariga för allt som skett.

Sammanträdet öppnades under en nervös och feberhet stämning. Mitt ibland de få närvarande ministrarna ansträngde sig konseljpresidenten att bibehålla ett lugnt utseende, aktade sig för att visa den oro som behärskade honom. Han besteg talarestolen och förklarade situationens al'var, ansträngde sig att se saken optimistiskt och vägrade att intaga någon annan ståndpunkt än det oförsonliga motståndets. En hel del deputerade togo ordet efter honom, framläggande absurda förslag, görande beskyllningar mot varandra, lika77

löjliga som de voro vid sidan av saken. Man hörde icke på dem. Med av oro präglade anleten gingo deputeradena ut och in. De voro så giriga efter nyheter, att de icke kunde hålla sig stilla på sina iplatser. De sysselsatte sig mera med vad som hände ute i staden än med sina kollegers tomma och onyttiga tal. Hela intresset slukades av händelserna utanför församlingen.

Strejkkolonnerna, uppblandade med soldater, närmade sig. De strömmade till från alla vägar. Skarorna som marscherade längs Uuaf Voltaire och de som; tågade genom Boulevard Saint-Germain kommo fram till Place de Palais-Bourbon, medan de som strömmade genom Rue Royaie eller Rue Rivoli översvämmade Place de la Concorde.

Mullret från massorna som närmade sig med kraften av en lavin, överröstade alia andra ljud. Municipalgardena, som spärrade Port de la Concorde, försökte hindra massan att passera. De drogo sina sablar. Men förgäves! De vräktes undan, översvämmades av människofloden, som nådde fram till deputeradekammarens peristyl, sedan detta hinder övervunnits. Åt sidan vid Rue de Bourgogne var motståndet heller icke starkare. Det fanns maskingevär ' på gården, men de kommo icke till bruk, då servisen nekade att bruka dem mot de instormande, bland vilka de sågo många av sina kamrater.

Närvaron av soldater ,bland de strejkande massorna orsakade •till stor del att motståndet blev så svagt bland de trupper, som ännu voro regeringen trogna.

Deputeradekammaren översvämmades således av en folkmassa, som oemotståndligt trängde på från alla sidor. Den sorlande, vredgade massan hade blott ett syfte: att tränga in i salen där. sammanträdena höllos. De stormade in som en orkan, fyllde tribunerna, hemicyclerna — medan ett stort antal deputerade ansågo det klokast att dra sig därifrån.

Man ropade, skrek, larmade. Ett skott smäilde från galleriet, uppenbarligen ämnat åt ministerbänken, men en arm stötte vapnet åt sidan och kulan trängde in i väggen, "medan bedövande rop skallade genom lökalen: "Ned med parlamentet! Leve den sociala revolutionen!"

Välmenande medborgare, som önskade att revolutionen icke onödigt skulle suddla sig med blod och drömde sig den-78

samma utan hotfulla hämdeakter, räddade ministrarna undan folkmassans vrede, medan människohopen trängdes och knuffades på de trappavsatser som ledde till talaretribunema. En av de inträngande knuffade sig frami till presidentstolen, kastade undan dess förskrämde innehavare, tog hans plats och började ringa frenetiskt i klockan för att tysta massan och lyckades åstadkomma ett relativt lugn. Han använde sig därav- för att i avbrutna, kraftiga satser, satser som föllo likt hammarslag, förkunna parlament et§ fall, bourgeoisistatens upplösning och han hotade med döden de parlamentsledamöter som åter vågade sammanträda.

Hans avslutning, som punkterades av massans frenetiska bifall, framkallade protester från den yttersta vänsterns deputerade, vilka bibehållit sitt lugn under den allmänna villervallan. De socialdemokratiska deputeradena sökte giva händelsernas utveckling en annan riktning. De önskade göra lagar. De drömde om att leda revolutionen in i

statens flodbäddar, för att där fullfölja oöh avsluta den medelst lagar och dekret. De ville återuppliva det förgångna och ropade: "Låt oss proklamera kommunen! Till Hotel de Ville..."

Detta förslag mottogs med visslingar och fientliga tillrop. En ny storm av protester restes, bland vilka man kunde hora hotelser om att krossa varje försök att återupprätta regeringsmakten. Det blev nu uppenbart hur djuipt de syndika-listiska idéerna hade trängt igenom. Ropen fördubblades: "Nej! Nej! Ingen kommun! Ingen parlamentarism mera! Leve revolutionen! Leve Landsorganisationen!"

Den yttersta vänsterns ledare, den store oratören, som riktat månget tungt slag mot den fallna regimen, trängde sig fram genom massan och nådde tribunen. Han blev först mottagen med ett förnyat regn av tillrop. Skriken: "Ned med Qulnze Mille*!" blev till ett väldigt rop, som dominerade, överröstande allt. Detta visade att folket icke gjorde någon åtskillnad i sitt hat mot parlamentarismen. Folktribunen började tala i det oväsen han framkallat, han höjide rösten. Först mera såg man att han talade än man hörde honom; hans händer rörde sig i lugnande gester, manande till tystnad.

* Quinze Mille = femton tusen. Ett populärt öknamn på de franska deputeradena som uppbära femton tusen i årligt gage.79

Ooh likt olja på ett upprört hav fick hans ord vreden att lägga sig och lugnade orkanen »orm sluppit lös 'kring honom. Man ville höra vad han hade att säga och efter en stund inträdde ett relativt lugn.

Med sin underbara förmåga att snaibbt kunna fatta och demonstrera en situation förklarade den store talaren ställningen, rullade upp tavlor ur framtiden och skisserade den roll, som för framtiden tillföll hans vänner. Han förebrådde deputeradena av den yttersta vänstern, som nyss talat, för att efterapa de tidigare revolutionerna. Han bad dem att avstå från sina avsikter, att icke splittra proletariatet, som under de nuvarande förhållandena mer än någonsin behövde hålla enigt samman om mål och medel.

"Tiderna ha förändrats", ropade han. "Låt oss ha nog miod att erkänna, utan skam, utan bitterhet, att vi parlamentariska socialister spelat ut vår roll. Vi ha plöjt djupa fåror och sått god säd som grott frodigt. Nu är skördetiden kommen, låt oss lämna skördemännen åt sitt arbete. Låt oss lämna åt de fackliga organisationerna att handla. Den sociala tyngdpunkten har skiftat plats. Den är icke längre här, icke i presidentpalatset, icke i ministerdepartementen, icke i Hotel de Ville, den är i Arbetarebörsen, hos Landsorganisation! Ge då plats åt arbetareklassen. Låt den inträda på scenen och taga huvudrollen. Låt oss träda tillbaka i ledet, utan sårad fåfänga, utan grämelse. Vi skola lätt finna tillfälle att ännu göra en kraftansträngning..."

Medan den socialdemokratiske talaren höll massan fängslad med tjusningen av sin vältalighet, smög sig" den största delen av parlamentledamöterna, framför allt de som visste sig vara särskilt hatade av folket, liksom regeringspartiets medlemmar, genom folkmassan och försvann ur lokalen. Och när talaren slutat sitt anförande fanns det knappast några andra 1 sälen än folkmassan, ständigt lika kompakt, samt oppositionens ledamöter.

Emellan dessa rådde oenighet. Ibland dem fanns sådana, som icke kunde fatta att det fanns något högre än den politiska demokratismen, vilka fullständigt och i god tro förkastade den socialdemokratiska folktribunens förslag och envisades att realisera sitt projekt om en "provisorisk kommission", en"revolutionär regering", eller vad man än ville kalla den. De fäste sig icke så mycket vid etiketten, som: vid själva saken.

Men generalstrejksmännen voro på sin vakt. Deras seger var fullständig och de hade icke lust att lämna fältet fritt åt parlamentaristerna — hur välmenande dessa än voro. Efter en kort överläggning kommo de överens om, att ett visst antal kamrater skulle alltid stanna kvar i Palais-Bourbon för att förhindra varje försök från den fallna regeringens sida att åter tillvälla sig makten eller varje försök att återupprätta parlamentarismen och om så krävdes göra motstånd inot varje kontrarevolutionär fnanöver.

Detta definitiva, desorganiserande och upplösande .av staten, dess grundliga raserande och avväpnande, för att göra det omöjligt för regeringen att åter taga den i besittning och åter förena sig på någon som helst punkt, förnams av alla som en nödvändighet. Det motsvarade så fullständigt ögonblickets krav att de olika revolutionära kårerna sedan de stormat polisperfekturen, ministerierna, presidentpalatset överallt hade vidtagit samma åtgärder

och kvarlämnat beväpnade poster av strejkande.

Hotel de Ville blev icke bortglömt. Det blev besatt med så mycket större styrka, som man enligt traditionerna hade för vana att betrakta det som centrum för den revolutionära verksamheten. Hur många gånger hade icke, efter att folket vräkt omkull sin regering, dennes efterträdare från Hotel de Villes balkong mottagit det revolterande folkets sanktion på sin nya ställning.

Men detta hörde till det förgångna! Nu var det Arbetare-börsen och Landsorganisationen, fackföreningarnas centra, som var rörelsens själ och hjärta, — det var mot dessa som massans väldiga tidflod strömmade.

Dagen, som vid sitt inbrott varit så dyster och hotande, slutade i hänförelse. Efter den plötsliga framgång som givit dagen glans och efter de föregående dagarnas dvala kom natten, lugn, endast oroad av utbrotten av folkmassans vilda glädje.

Revolutionens framgång var oemotståndlig — regeringens fall syntes fullständigt och omöjligt att reparera. De män som burit ansvaret för motståndet — presidenten, ministrarna, de högre officerarna, statens högre tjänstemän, — hade81

försvunnit, dunstat bort! Och söm följd av denna villervalla förminskades betydelsen av den del av armén, som ännu återstod, till noll. Officerarna hade i flesta fall varit nog kloka att försvinna; de som ännu funnos kvar voro några få chefer, som genomsyrade av sociala förhoppningar, aktade av sina soldater voro beredda att med dem deltaga i folkets jubel.

Vad soldaterna beträffar, som, åter kommit till folket och blandat sig med det, gjorde man överallt fester för dem, mottog dem överallt broderligt.. De hade ju oükså i stor utsträckning bidragit tili dagens segrar.

Efter den ohyggliga spänning, som strejken förorsakat, njöto nu alla — bourgeoisi som arbetare •— av det inträdda lugnet. För de förras de! var dock detta lugn förbittrat av oro. Ty — vad skulle den sociala rekonstruktionen komma att medföra? För de senare bringade ovetandet om morgondagen endast glada förhoppningar. Den skulle komma med förverkligandet av glada förhoppningar, så länge närda! Den skulle göra slut på armodets nattmara!

SELVTE KAPITLET.

EXPROPRIERANDET AV BANKERNA.

Alla de fackliga organisationernas kommittéer hade oupphörligt sammankomster. De sutto så gott som permanent i sammanträden, fjättrade av en febril verksamhet, som växte allt mer och mer.

Det var icke nog att ha störtat den centraliserade, mili-tariserade staten, uttrycket för romersk och cæsaristisk rätt. Den huvudsakliga uppgiften började i odh med detta fall: man måste åter sätta den sociala maskinen i gång, och man måste framför allt med största skyndsamhet anskaffa näringsmedel för att undvika hungersnöden.

Till dessa svårigheter av första ordningen stötte andra, lyckligtvis mindre betydande, besvärligheter, framkallade av de envisa anhängarna av statssocialismen, som satt sig i sinnet att begagna revolutionen till skapandet av en ny regering. Deras svikna förhoppning att icke ha lyckats installera någon som helst slags myndighet i Hotel de Ville hade idke fått dem att avstå från sitt projekt. De hade lidit nederlag men voro icke omvända. Deras vistande i en parlamentaristisk miljö och deras lagstiftande verksamhet gjorde det omöjligt för dem att kunna förstå rörelsen, vars vidd översteg deras fattningsförmåga. De trodde att revolutionen var förlorad.

Deras inblandning orsakade emellertid ingen större fara, tack vare den långsamhet med vilken de voro vana att röra sig, de onödiga debatter utan ända som parlamentarismen fostrat. Fackorganisationerna vunno försprång genom snabbhet och handlingskraft. Hos dem voro diskussionerna korta, besluten voro snabba och deras verkställande följde omedelbart.

Denna överlägsenhet krossade revolutionens parlarmenta-rister, viika, berövade sin stödjepunkt, rörde sig i det blå,83

uttröttade sig själva med bemödanden, som. måste bli utan resultat, då alla sociala krafter nu strömmade åt de fackliga organisationerna.

Regeringens återupplivande.kunde därför undvikas, och när fältet en gång väl var rensopat från alla politiska överflödigheter, så tillkom det de intresserade själva, organiserade i sina fackliga organisationer, i Arbetarebörsen, i Landsorganisationen, att direkt organisera och förverkliga det nya sociala livet.

Den första omsorgen iblev att icke falla offer för samma misstag som 1871. Minnet av Kommunen som satte vakter vid Franska Bankens kassavalv, vars millioner man använde för att betala undertryckning av revolutionen dirigerad från Versaille, var allt för levande, allt för närliggande för att man skulle på nytt begå samma fel. Revolutionärerna hade sinne för sociala realiteter, och de visste att de icke vunnit fullständig seger därför att de rivit ned framsidan pä den gamla samhällsbyggnaden, — parlamentarismen. Därför beslutade också Landsorganisationens Representantskap redan samma natt som följde på massans seger, efter en överenskommelse med banktjänstemännens organisation, att sätta sig i besittning av Franska Banken, av "Caisse des depüts et consignations", de stora finansinstituten, — utan att göra någon åtskillnad mellan de privata eller statens banker och penninginrättningar.

Det blev överenskommet att man skulle ställa en provisorisk kredit till vederbörandes förfogande och att de beslagtagna rikedomarna, betraktades som samhällelig egendom och användes till sociala behov och tryggandet av konsumtionen, tills reorgänisationsar,betet fortskridit så långt att normala förhållanden inträtt. Det bestämdes dessutom, att man skulle föra konto med privata för deras dispositioner vilka de kunde fortsätta att bruka under form1 av bankanvisningar vid behov av byte.

Dessa operationer framkallade demonstrationer av Sn särskild karaktär. Återstoden av de reaktionära partierna, vilken man skulle kunnat kalla prehistorisk, trodde tillfället vara lämpligt att fästa uppmärksamheten vid sig. Dessa trögdjur, som trodde sig göra sina rop: "Leve konungen!" mera sympatiska genom att blanda dem med ropen: "Död åt judar-84

na!", framkallade iolkskockningar. De hoppades kunna leda folket på avvägar genom att hetsa det enbart på det judiska kapitalet, mot de semitiska bankerna. Det mottagande de rönte visade dem hur långt de voro efter sin tid. De blevo hånade och behandlade på ett eftertryckligt sätt av arbetarna, som icke läto förleda sig av dessa spetsfundigheter från en förgången tid. Lektionen blev sträng nog, JDch dessa reaktionära dumheter fingo ingen framgång.

Ett skådespel av helt annat slag — smärtsamt därför att det blottade gammalt armod, vederkvickande därför att det förkunnade slutet utan återvändo — var tömmandet av pantbankskontoren från alla föremål av stort eller litet värde. Proceduren blev mycket enkel: alla panter utlämnades gratis till vederbörande.

Den massa som bildade kö utanför dessa inrättningar bestod icke allenast av proletärer. Många av dem som trängdes där voro affärsmän, hantverksmästare, som av affärssvårigheter och ångest för kreditens stoppande drivits att pantsätta sina värdesaker. Och dessa kunde icke underlåta att i djupe! av sitt hjärta känna en viss tillfredsställelse, fast de nya sakernas ordning för övrigt icke kunde framkalla någon sympati hos dem. De kunde icke undgå att tänka, att om än revolutionen skulle komma att medföra mycken förargelse för dem, så började den åtminstone på ett älskvärt sätt.

Omedelbart efter segern blev en annan åtgärd spontant vidtagen. Grupper av revolutionära skriftställare, liksom tryckeriarbetarna, överlade om hur man skulle ordna med återut-givandet av tidningarna. Det var ju helt naturligt, att då de sociala förhållandena blivit helt omvälvda, även förhållandena för utgivning av tryckalster voro andra.

Förut hade de dagliga tidningarna knappast varit annat än nyttiga verktyg för kapitalismen; och de förslavade både journalister och typografer. De förra så väl som de senare nödgades undertrycka sina egna synpunkter på saker och ting, offra sina idéer, sitt klassintresse och medverka till spridandet av åskådningar som de ofta ansågo vara falska, skadliga och fördärvliga; nödtvungna att från kapitalet erhålla en lön, utan vilken de icke kunde leva, tvingades de därtill.

Hädanefter voro arbetarna icke längre slavar under kapitalet; lönesystemet var avskaffat och följaktligen måste fabri-35

kationen' av de dag-liga pressalstren bli helt annorlunda. De kunde blott bli produkter av fria överenskommelser och samverkan — såväl intellektuellt som, materiellt — av arbetare av alla kategorier vilka arbetade för att få ut tidningarna till allmänheten. Dessa kunde som följd därav blott bliva uttryck för folkets strävanden, blott reflektera folkets förhoppningar.

Alla andra organisationer vidtogo också sina förberedelser för återupprättandet av arbetet inom alla olika brancher. Det var som befrielsen från en mardröm när alla kvarter, som lämnats åt sitt öde av renhållningsarbetarna, blevo sopade och putsade och all den osundhet försvann som blivit upphopad. Och det var en iest för ögat när ljuset åter strömmade från de elektriska båglamporna och gasen åter flammade från gatans stora kandelabrar.

Men framför allting annat gällde det att lösa livsmedelsfrågan.

Man raskade på så långt det fanns en möjlighet. Nödvändigheten tvingade ofta att man åter gick till arbetet under bristfälliga förhållanden. Det var något tillfälligt oundgängligt, som man måste underkasta sig; men man skyndade sig att råda bot härå.

Besittningstagandet fortgick metodiskt.

Sedan staten nu blivit krossad, kunde icke längre någon tyrannisk miakt förhindra folkets sunda instinkt att taga sig praktiskt uttryck. Samförståndets och endräktens anda b'om-strade, såväl som de kommunistiska tendenserna, vilka så länge blivit undertryckta av myndigheterna.

Och traditionerna blevo återknutna 'mellan den nya staden och medeltidens kommuner, i vilkas sköte en rudimentär kommunism hade spirat, men vars utveckling blivit stoppad av den centraliserade regeringsmakten.TOLVTE KAPITLET.

GENERALSTREJKEN I PROVINSERNA.

Under de många växlingarna i striderna mellan syndikalism och parlamentarism, vilka omsider bragtes till slut, är det emellertid nästan uteslutande rörelsen i Paris, vilken till-tvingat sig vår uppmärksamhet. Nu måste vi emellertid visa, vilken beaktansvärd del landsbygdens befolkning tog i denna rörelse. Ty just detta senare moment utgör förklaringsgrunden till den revolutionära rörelsens framgångsrika resultat.

Om rörelsen hade blivit begränsad till huvudstaden — om den också hade lyckats erövra några större städer — så skulle de styrande ej så snart ha blivit försatta ur stånd att hejda den. Men de hade att kämpa mot en strejk så förödande till sin karaktär och av så stor omfattning, med så många och så starka centralhärdar, att de medel till densammas undertryckande, varöver de förfogade, blevo utan kraft redan från första ögonblicket. Dessutom befanns det, såsom vi redan förut visat, att armén i allmänhet var för svag att kunna krossa revolten samt att den tillfölje brister i kommunikationerna ej nog snabbt kunde föras till de hotade punkterna.

Då slaktandet på de stora gatorna slutligen upphört i Paris och upphetsningen något dämpats därstädes, började den ekonomiska striden taga fart i provinserna — liksom förut i huvudstaden — och strejken började även där. Så snart nyheterna om massakrerna hunnit sprida sig, drev detta upphetsningen till dess höjdpunkt.

På sådana platser, där arbetarna voro indragna i konflikt med arbetsgivarna, blev karaktären av dessa konflikter genast förändrad och generalstrejken utan dröjsmål proklamerad.87

Denna resning blev emellertid ej begränsad till de platser, där strejk förut var rådande. Den utbredde sig hastigt och särskilt i de industricentra, där fackföreningsrörelsen vunnit stor omfattning, utbredde sig arbetsnedläggelsen med en oemotståndlig styrka.

Proklamationerna från den allmänna fackliga konfederationen jämte de enskilda fackföreningarnas åtgärder föllo i en väl förberedd jordmån. Resultatet av densamma blev icke så mycket att styra och leda strejkrörelsen, som

fastmera att stärka och utveckla den. Styrkan och överlägsenheten hos den fackliga organisationen låg ej i dess styrande funktioner, utan i dess fostran av de enskilda medlemmarna och dessas inbördes samverkan. Den var i själva verket begåvad med en anpassningsbarhet, vilken visade sig i dess självständiga organisation och dess förmåga att utveckla sig.

Det blev snart tydligt, att de "slitningar" som1 skulle ha ägt rum, inom den fackliga rörelsen voro en sak, som man ägnat alltför stor uppmärksamhet och att man misstagit sig, då man trott, att bourgeoisien skulle kunna draga nytta därav. Alla fackförbund, hurudana de än voro, de mest moderata såväl som de längst till vänster gående, utgjorde ett enda block gentemot fienden. Alla blevo eniga! AH missämja försvann och glömdes bort, och från det ena hörnet av Frankrike till det andra kände sig arbetareklassen överallt enig. Och överallt besjälades man av samma känslor, överallt visade sig samma lågande stridslust i kampen mot det kapitalistiska samhället.

Det visade sig samtidigt, att sådana män, som* inom den fackliga organisationen ansetts för moderata och benägna att vilja hålla varje kraftigare agitation tillbaka, antingen trätt in i de radikala revolutionärernas led och samarbetat med dem eller i motsatt fall — d. v. s. då de vidhållit sin förra taktik — rätt snart förlorat varje inflytande på händelsernas gång. överallt utbredde sig strejken med samma kraft och omfattning som i Paris. Till och med några fackförbund, som voro kända för att i vanliga fall icke vilja proklamera arbets-nedläggelse utan föregående omröstning, övergåvo nu varje formalitet och kastade sig med full iver in i strejken.

I gruvdistrikten och bland metallarbetarna utbredde sig arbetsnedläggelsen med stor snabbhet och häftighet. Tillsa

följd härav begärde kapitalisterna skydd av den väpnade makten. De gjorde detta med desto större iver, som de voro mycket oroliga. De fruktade utbrottet av det hat, som de ådragit sig. Man måste härvidlag komma ihåg, att inom dessa industrier, som sedan lång tid tillbaka varit förtrustade, hade villkoren för arbetarna varit synnerligen hårda.

Och arbetsförmännen samt direktörerna för bruken och gruvbolagen fruktade för hämnd från folkets sida.

I början sökte myndigheterna göra sitt bästa för att tillfredsställa dem, som begärde väpnad hjälp. De läto till arbetsgivarnas skydd utplacera trapper i de centra, som ansågos mest hotade. Men ropen på sådant understöd blevo till slut så talrika, att det blev omöjligt att lyssna till dem alla. Än kom det en begäran om skydd för det östra gruvdistriktet, än en begäran om skydd för det norra, än för distriktet mellan Laone och Loire o. s. v., eller också gällde det att skydda textilindustrien, skifferbrotten, lerkärls- eller verkstadsindustrien eller ett femtontal andra industrier, för att icke tala om skogs- och åkerarealerna... överallt från alla håll i landet kommo trängande rop på väpnad hjälp.

Myndigheterna fingo också lov att bevaka järnvägarna, så att skenorna ej skulle bli upprivna eller broar och andra anläggningar skadade; ävenså voro de tvungna att bevaka telefon- och telegraflinjerna, På det att dessa icke skulle bliva avskurna.

I strejkdistrikten fattades det soldater till bevakning av de officiella byggnaderna m. m., och det fattades även soldater till uppehållandet av de strejkandes arbete inom de mera väsentliga branscherna.

Varifrån taga det nödvändiga antalet soldater härtill? Det behövdes soldater "till bevakning av telegrafstolparna, järnvägarnas signalapparater, broar och milstolpar. Det hade behövts tio gånger så många.

Sakerna hade utvecklat sig. till en sådan punkt, att armén överallt, utom i Paris, varest trupperna koncentrerats i tillräckligt stort antal, blivit så spridd, att den var oduglig att göra motstånd mot dessa strejkande, vilka voro besjälade av en verklig kamplust.

Det fanns helt naturligt också distrikt, som ej berördes av strejken, men förvirringen där var det oaktat lika stor.89

Det var av ringa betydelse, att tjänstgöringen vid posten lpprätthölls i en stad av tredje eller fjärde ordningen,' då ;elegrafen var stoppad och oordning rådde i de omgivande iistrikten. Kommunikationerna voro lika mycket bragta i >ordning, som om, arbetsnedläggelsen hade utbrett sig över-illt. Samma förhållande var rådande vid

järnvägania. D.et 'aniis stationer, där man ej strejkade. Men trafiken avstan-lade i alla fall, emedan det var nog med att på några andra stationer järnvägsmännen blockerat linjen och lämnat arbetet. 3å detta senare utbredde sig mera allmänt, kunde de få tåg, som ännu framfördes av den ännu tjänstgörande personalen Icke föras fram annat än med stor långsamhet.

När generalstrejken utbröt var den revolutionära tendensen — om också i fördold form — mera utvecklad i provinserna än i Paris. Detta hade märkts vid mera än ett tillfälle och hade till resultat, att rörelsen utvecklade sig med en förfärande hastighet på ett stort antal platser. Från att ha varit en protest- och solidaritetsstrejk utvecklade den sig till en insurrektionsstrejk.

I de stora städerna, och i dem, varest de departementala myndigheterna residerade, genomgick strejken samma utvecklingsfas — om också i mindre skala och med en del växlingar — som vad den gjort i Paris. På en period av väntan, enbart kännetecknad av ett hejdande av allt- arbete och varuutbyte, följde en period av agressiv verksamhet; de i strejken invecklade satte sig i besittning av den municipala myndigheten på platsen.

Den revolutionära aktionen utvecklade sig med så, mycket större livaktighet, som den kom att rikta sig mot myndigheter, vilka gripits av slapphet och resignation. Dessa miunicipal- och provinsmyndigheter voro vana vid att handla endast efter föregående instruktioner. Men då några sådana icke mera utdelades till dem, så intogo de en passiv och avvaktande hållning. Sålunda blev hela den centraliserade statsmekanismen, som i vanliga fall var så skicklig i att -undertrycka varje oppositionsrörelse, oförmögen att kunna göra detta under en revolutionär period.

Det förnämsta målet för de revolterande blev att sätta den väpnade makten ur stånd att göra någon skada. I gar-aisonsstäderna — vilka till största delen voro tomma på trup-90

per, emedan dessa hade blivit koncentrerade å de större industriplatserna - - blev den första omsorgen att försäkra sig om de högre officerarna. Detta var helt enkelt en ren nödvändighetsåtgärd. Några få målmedvetna män lyckades också i denna sin strävan. Denna omständighet gjorde, att soldaterna läto sig lättare övervinnas och avväpnas. Därpå försågo sig de revolutionära själva med vapen.

Man kunde iakttaga, att trupperna icke voro besjälade av samma anda överallt under sin frammarsch. Det inträffade, att när ett truppdetachement var sänt till en hotad punkt, en hel samling arbetare mötte det under vägen, förebrående soldaterna för deras blinda lydnad och påminnande dem om, att de tillhörde samma samhällsklass som den de gingo att bekämpa och undertrycka. Särskilt kvinnorna ådagalade en beundransvärd djärvhet. De grepo tag i betslen på officerarnas hästar, och de ställde sig i vägen för soldaterna, tillro^ pade dem följande djärva ord: "I måsten först döda oss för att kunna passera!" Dessa scener av ädel hänförelse bidrogo till att inverka på truppernas hållning; dessa gjorde föga motstånd — de läto till och med vapnen tagas ur sina händer, och disciplinens band lossades helt och hållet. I vissa industridistrikt — såsom vid kolgruvorna och de större verkstäderna — voro arbetarna sedan lång tid tillbalka beredda på dessa händelser och avvaktade med otålighet det tillfälle, då de skulle inträffa. För att icke bliva överraskade hade de försett sig med vapen — huvudsakligen moderna gevär — och genom förutvarande medlemskap i gymnastik- och skytteföreningar hade de blivit förtrogna med användandet av desamma.

Så snart strejken blivit proklamerad, gingo de utan vidare till offensiven, och då alla omständigheter voro gynnsamma för dem, togo de landet i besittning. Arbetsgivarna, direktörerna och deras närmaste underordnade drogo sig tillbaka för denna folkrörelse. Det fanns dock några av dem, som satte sig till motvärn av förbittring och av länge tillbakahållet hat.

Då armén anlände till dessa revolterande distrikt, blev den mottagen av en befolkning, som var fast besluten att försvara sig. och som var överlägsen i antal samt försedd med vapen. De strejkande voro beredda på batalj — men de fö-91

redrogo likväl att undvika denna och inverka på, soldaterna med övertalning och tillmötesgående; de mottogo dem därför på fredlige sätt och förbrödrade sig med dem.

Då armén icke längre hölls kvar i blind lydnad av fruktan för straff, så var denna företeelse fullt psykologiskt förklarlig: exemplets makt verkade över hela linjen. Så snart några avdelningar av trupperna på skilda platser hade gått över på folkets sida, spred sig nyheten från plats till plats — — trots bristen på kommunikationer — och det ena regementet efter det andra, gripna av denna allmänna anda, nedlade sina vapen.

I de rent inrustriella distrikt, varest den kapitalistiska och statiiga makten blivit besegrad, nöjde sig arbetarna icke med sin egen lokala seger. De glömde ej solidaritetens bud och skyndade att hjälpa sina på andra håll stridande kamrater. Ur dessa myllrande människomassor, bland vilka nya förhoppningar höllo på att framväxa, framträdde nya revolutionära falanger. Dessa gingo ut till de angränsande städerna, varest deras hjälp kunde vara av värde.

Dessa folkskaror voro ett imposant skådespel, då de dessutom: kännetecknade sin väg framåt med entusiastiska, klingande sånger. Det syntes, som om de drömt sig hava undsluppit ett Dantes Inferno och voro på väg att erövra paradiset.

Under vägen, vid alla byar och gårdar, rönte de ett entusiastiskt mottagande av bönderna. Även dessa hade gripits av den allmänna frihetslängtan. Och de mottogo de stridande med välvilja och visade dem gästfrihet.

De stridandes välvilliga mottagande i byarna och gårdarna ute på landet, uppväckte ny och stark entusiasm: bland de fackligt organiserade och framkallade förskräckelse hos revolutionsrörelsens motståndare samt andra 'element med sjuka samveten.TRETTONDE KAPITLET.

RÖRELSEN BLAND BÖNDERNA.

I sin ordning började nu bönderna att röra på sig ooh deras ingripande gjorde omvälvningen oåterkallelig och satte kronan på verket:

Man hade ej varit säker på, att bönderna skulle komma att deltaga i revolutionen. Hade så ej skett, skulle kapitalisterna funnit en stödjepunkt ute på landsbygden och hos dess befolkning funnit hjälp vid undertryckandet av rörelsen bland arbetarna.

Historien visade emellertid,. att man icke kunde hoppas på någon djupgående och grundlig omvälvning utan böndernas hjälp. Exemplen från 1789—93 års revolution kom åter: bonderesningen inplantade revolutionen i nationens hjärta, utbredde den på landsbygden, varest den ryckte upp det gamla systemet med roten.

Bourgeoisien visste detta, och därför hade den icke försummat något tillfälle att utstå fiendskap mellan bönder och arbetare. Sedan lång tid tillbaka hade den underblåst ocli underhållit de förras misstroende och ovilja mot arbetarna i städerna. Sedan lång tid tillbaka hade de ej haft några bättre soldater att sända mot de senare än just de unga rekryterna från landsbygden. Och för att alltjämt vidmakthålla spänningen mellan bönderna och städernas arbetare hade man också utspritt den legenden, att de sistnämnda ville "dela", och att de ständigt stodo beredda att göra revolt och taga jorden från bönderna.

Emellertid hade många omständigheter bidragit till att utplåna detta stora missförstånd. Först och främst hade industrins framträngande på jordbrukets område — med syfte att konkurrera med den mänskliga arbetskraften — åstadkommit förändringar i böndernas tänkesätt. Sedermera hade93

en livligare förbindelse utvecklat sig mellan städerna och lantbyarna, underlättad genom förbättrade kommunikationer, genom tidningar och genom den stigande upplysningen.

Å andra sidan hade de unga rekryterna, som kommit från landsbygden in till kasärnerna, blivit omdanade till sin karaktärs.äggning och anstuckna av de nyare idéerna, vilka de sedan utbredde, då de återvände till landsbygden.

Om man härtill lägger den omständigheten, att folket på landsbygden led av de allmänna missförnàllandena, var nedtryckt av underbetalning i fråga om iöner, av skattebördor, hypotekslån etc., så förstår man, att de vid detta avgörande tiliiälle skulle komma att ådagalägga sin ovilja mot de privilegierade, vilka strävat att bibehålla detta sakernas tillstånd.

Det inflytande som utövades av de kooperativa jordbrukssällskapen var beaktansvärt. De uppväckte hos

bönderna förståelse för praktisk sammanslutning och inbördes hjälp, som bourgeoisien hade sökt förkväva. Då ett stort antal av dessa kooperativa föreningar lämnade sina produkter till de kooperativa konsumtionsföreningarna i industricentra, bidrog detta tid ett ömsesidigt närmande.

Ännu mera fruktbringande blev röreisen bland de bönder, som voro anslutna till den allmänna arbetarekonfederationen, eller som hade utbildat och utvecklat sina organisationer under dess påverkan. Dessa föreningar gjorde C. Q. T:s taktik till sin; de utspridde dess idéer och drevo propaganda för desamma. Då man sett bönder deitaga i de fackliga organisationerna och deras kongresser, kunde ingen gärna misstaga sig angående innebörden av denna rörelse. Det var det slutgiltiga beviset pä, att ett förbund omsider kommit till stånd mellan bönder och arbetare.

Vinodlarne i södern och skogshuggarne i mellersta Frankrike voro de första, som organiserat sig bland bönderna. Flera andra följde exemplet; bönderna i norra Frankrike, hartssamlarne i Les Ländes och grönsaksodiarne i Parisdistriktet. Flera andra kommo efter, och snart utbredde sig över hela franska landsbygden denna växande sociala rörelse, full av liv och vibration. Lantarbetarne voro icke längre, ett nedtryckt släkte; organisationen och solidariteten hade givit dem kraft och styrka, de hade vaknat upp ur sin slöhet och andefattigdom, och de hyste ingen fruktan för framtiden.94

Nj togo de del uti deri allmänna arbetarfrigörelsen och satte sig i besittning av den jord som de så länge åstundat.

I vissa trakter besvarade bönderna kallelsen till generalstrejk. De slöto sig till rörelsen med en iver och en häftighet, så mycket större som de icke uttydde resningen som; en enkel .protest mot de maktägandes handlingar. Att begränsa strejken till enbart ett övergivande av arbetet föreföll dem otillräckligt, och i stället för att nöja sig med de "korslagda armarnas strid" sökte de att göra densamma intensiv. Enligt deras mening var tillfället inne för fullbordandet av den handling, som låg dem närmast om hjärtat, nämligen besittningstagandet av jorden och dess frigörelse från beroendet av kapitalismen. De höllo sig alltså beredda — ty de ville visserligen handla, men ej vara ensamma. Vid de första revolutioTTStftbrotten framträdde deras djärvhet, deras forna tvekan försvann. De reste sig för att erövra jorden. Jorden! det är ju för bonden själva livet, och dess erövring är liktydigt med friheten. Den revolutionära attacken utbredde sig alltså överallt på landsbygden, alldeles som under bonderevolterna på 1300-talet.

På slättbygden i norra Frankrike och överallt, varest storbruket icke lämnat en bit av jorden över åt bönderna, utbredde sig revolten över stora områden, och man bemäktigade sig de stora godsen. I skogstrakterna i landets centralare delar reste sig skogshuggarne, veteranerna inom landsbygdens fackliga organisation och sedan längre tid tillbaka associerade med de övriga arbetarne, och fördrevo sina herrar samt satte sig i besittning av skogarna. I södern satte sig vinodlarne i rörelse, men det var icke för att lämna någon petition till egendomsägarne liksom 1907; tvärtom var det för att gå till anfall mot dem.

Detta bondeuppror påskyndades ytterligare genom den panik det spred, liksom förut så många gånger i historien. Från by till by spred sig det -ryktet, att "stråtrövare" satte sig i besittning av fälten och kommo för att dela jorden mellan sig. Det blev ett återupprepande av den allmänna paniken från 1789.

På vilka orsaker kunde denna utveckling av händelserna bero? Kunde man säga, att ansvaret låg hos de reaktionära, vilka sökt fiska i grumligt vatten och trott, att det skulle lye-95

kas att genom falkst allarm upphetsa bönderna mot de revolutionära? ... Eller hade de revolutionära begagnat sig av någon utväg för att bortarbeta motviljan hos bönderna mot revolutionsrörelsen?

Båda satserna äro lika antagliga, om man erinrar sig tidigare 'historiska tilldragelser. Är 1789 sökte både aristokrater och revolutionärer att uppväcka panik bland landsbygdens befolkning... Men endast revolutionen drog fördel därav!

Hur som: helst, varifrån än impulsen kom till den händelse varom nu är fråga — resultatet blev detsamma som 1789; bönderna reste sig och grepo till vapen.

Nu, liksom då slöto de sig samman.

Sedan de en gång rest sig och övergivit sin förra passiva hållning, utvecklade de i verkligheten en stor revolutionär kraft. De gjorde, vad som förut redan gjorts på så många andra platser: de avslöjade de verkliga utsugarne och ock-rarnc inom det gamla samhället.

•Nu voro de, liksom deras förfäder 1789, gripna av en verklig hunger. Inom en kort tidrymd blev besittningstagandet av jorden en allmän företeelse. Där, varest det förut existerade fackföreningar, var det dessa, som togo initiativet; på andra ställen sammanslöto sig de revolterande i grupper och bildade omedelbart organisationer, avsedda att övertaga ledningen under de nya samhällsförhållandena.

Vad kunde de lokala myndigheterna göra mot denna folkrörelse? Mären, några statsfunktionärer och några få privilegierade personer, som funnos i kommunerna, voro vanmäktiga. För övrigt var icke flertalet bland dem besjälade av något krigiskt sinnelag, och de som önskat att-bli försvarade av andra, voro föga benägna att själva sätta sig till motstånd. Några undertryckningsförsök förekommo icke längre. En del gendarmer i kantonerna, vilkas iver betydligt svalnat, åsågo omvälvningarna utan att ingripa. Ett antal soldater återvände till byarne, lyckliga över att få slippa ifrån den hårda militära disciplinen; en stor del av dem togo plats i de revolutionäras led och utmärkte sig där genom initiativkraft och iver.

Utan tvivel utgjorde de revolterande i flera av byarne blott en handfull djärva personer; men de voro säkra på majoritetens tysta gillande, och hur fåtaliga de än voro, så, voro96

de privilegierade i varje fall ännu färre till antalet. Dessa senare kände sig helt isolerade och försatta i en fientlig miljö. Några av dem vägrade likväl att finna sig i de nya förhållandena och de vägrade också att emigrera samt satte sig till motvärn. De voro stolta över sin fysiska uppfostran och de kände sig starka nog till väpnad kampanj. Men de levde alltför mycket i den gamla tidens förhållanden och räknade för mycket på sin förutvarande prestige, som redan gått förlorad.

Då de sågo sig övergivna och lämnade åt sig själva, när de kommo underfund med, att deras underlydande icke ville kämpa för deras sak; när de sågo sig överallt besvikna, insågo de, att deras fysiska styrka intet betydde och att det varit deras privilegier, som utgjort grundvalen för deras högre sociala ställning.

De revolutionära voro ej besjälade av någon överdriven optimism. De riktade sina attacker ej mot individerna utan mot rikedomarna, i medvetande om, att då kapitalisterna voro berövade varje medel till korruption, de också voro ur stånd att göra någon skada. Det förekom likafullt några brutala excesser och hämndeäkter. Men det var blott enstaka händelser, och det blev aldrig satt i system.

Bland de egendomsbesittare, som blevo mest besvikna, mest krossade under händelsernas tyngd, voro de, som hade lämnat Paris och andra industricentra för att söka en tillflyktsort i sina villor och större lantställen. De hade kommit ut tiil landet för att söka lugn och under förhoppning att utan - några hinder avbida slutet på stormen.

Ocii här ute bröt. den lös över deras huvuden — lika häftig ocii intensiv som den varit i städerna! Här kommo bönderna, befriade från all respekt, uppträdande som deras jämlikar, kommo tör att tvinga dem att övergiva dessa stora gods, varav de sugit så mycken profit.

Avsäga sig jorden till förmån för dem, som odla den... Det var slutet på allt! Det var fruktansvärdare än skräckväldet av 1793!...

Om denna jord, som man högljutt återfordrade av dem, hade öppnats under deras fötter, så skulle deras förskräckelse icke varit större!FJORTONDE KAPITLET.

DISTRIBUTIONEN ORDNAS.

Vi måste återvända till Paris, som vi lämnade i en fullständig kris, men också en påbörjad reorganisation. Det var en period av kaos och förvirring, men också kännetecknad av en storanad hänförelse. Ingen ådagalade längre någon trum-penhet. Överallt rådde stor förtjusning. Man gick till arbetet med itt liv och intresse som aldrig

tillförne. Det var för sig själv man drog försorg! Man kände sig redan som framtidens herrar!

Alla de olika spörsmålen trädde nu med ens fram i dagen och det var nödvändigt att finna en tillfredsställande lösning till dem alla. Men intet var givetvis mera aktuellt än frågan om livsförnödenheterna.

Paris kunde icke existera utan en jämn tillförsel av livsmedel. Oth det var så mycket mera angeläget att återställa den regelmässiga tillförseln, som förråden blivit uttömda under den långa generalstrejksperioden. Å andra sidan var det anledning antaga, att under första tiden, tilltron till den nya regimen icke var nog stor, för att leverantörerna av olika slag skulle införa sina produkter till Paris utan den säkra vissheten att moLfaga likvid för desamma.

Dessa svårigheter blevo emellertid snart avhjälpta. Man fick begagna sig av reservfonden i bankerna, och innan man hann vänja sig vid de nya förhållandena, så fick man betala leverantöierna eiter det gamla kommersiella systemet.

De olika arbetarsyndikaten inom; livsmedelsindustrien, vart och ett inom sitt speciella område, hade uppgjort en inventarieförteckning över förråden i magasinen och därjämte även en ungefärlig beräkning över det dagliga behovet av livsmedel. Vid sidan av dessa åtgöranden hade andra ombud fått i uppdrag att undersöka förhållandena i affärscentra

698

och giva önskvärda garantier åt leverantörerna, på det att inga avbrott i de regelbundna leveranserna skulle uppstå. Det fattades ingalunda god vilja, när det gällde att fullfölja dessa uppdrag. Förutom de aktiva medlemmarna inom de kooperativa konsumtionsföreningarna, vilka på grund av sin förutvarande verksamhet voro särskilt beredda att lämna sin hjälp vid ett sådant tillfälle som detta, kom det även många andra, vilka erbjödo sitt understöd. De olika organisationerna kunde draga stor nytta av alla de överlöpare ifrån, bourgeoisien, vilka inom det förutvarande samhället hade innehaft betydande roller, och som nu kommo av åstundan att göra nytta.

Dessa representanter för livsmedelsproduktion och försäljning hade icke blott behov av att införa en ordnad tillverkning och försäljning; de hade också till uppgift att bedriva propaganda. I de trakter, varest det existerade jord-brukarsyndikat och kooperativa pfoduktionsföreningar sedan någon längre tid tillbaka, var deras propaganda jämförelsevis lätt att bedriva; sinnena voro där tämligen beredda för en omvandling av förhållandena. Men i de trakter, varest det sociala livet hade börjat tilldraga sig intresse först i och med revolutionen och ännu mera i de efterblivna provinserna, fingo de uppbjuda hela sin övertalningsförmåga. Under inga omständigheter kunde det bliva fråga om tillgripandet av kraftåtgärder. Dessa senare, som varit nödvändiga för brytandet av det kapitalistiska motståndet, fingo aldrig sin tillämpning, när det gällde att vinna folket.

Om det fanns några bönder, intellektuella, smärre egendomsägare eller småborgare, vilka omvälvningens målsmän icke kunnat vinna för sina idéer, så kom tidsandan och det allmänna exemplets makt efterhand och fullbordade detta verk.

Utan att handla oöverlagt och planlöst lyckades det för bagarna, slakteriidkarna, mjölkförsäljarna och kryddkrämar-na att sätta system i varufördelningen och fullkomna det hela. Det var de, vilka hädanefter var och en inom sin speciella bransch, tillgodosågo de allmänna kraven. Nu blev denna distribution en social angelägenhet. Systemet med butiker skilda från varandra eller belägna blott och bart för att kunna konkurrera med varandra var föråldrat och kunde icke. längre bibehållas. I avvaktan på något bättre företogs en hastig vi-99

sitatio.n angående de magasin, som innehölla nödvändighetsvaror, och de, vilka betraktades som överflödiga, blevo stängda. I de flesta fall .vidtog man dessa åtgärder gent emot de många mindre affärsidkarna. Dessa småhandlande, bageriid-kare, slaktare och kryddkrämare inbjödos att ansluta sig till fackföreningen inom sin bransch, och i stället för egna handlande blevo de nu varuutdelare i det allmännas tjänst i sina butiker, däT dessa bibehöllos. De ibland dem, som vägrade att godkänna dessa förslag, blevo helt enkelt bojkottade, och de funna inga arbetare, som! ville arbeta för deras räkning. För övrigt blev det tunnt med kundkretsen hos dem, som

fortforo att driva affärsverksamhet efter det gamla systemet.

Förtrustningen av vissa affärsgrenar inom livsmedelsbranschen underlättade provianteringen och fördelningen; så rar det bland annat med mejerihanteringen. Trusternas funktionärer fingo åter träda i verksamhet, och det gällde för dem blott att förändra sina organisationer till faktorer i det allmännas tjänst.

De kooperativa konsumtionsföreningarna, vilka inom det borgerliga samhället hade startats med syfte att frigöra konsumtionen från kapitalismens inflytande, upplöstes nu efter tiand, därigenom att distributionen, med vilken de förut sysselsatt sig, övergick till fackorganisationerna. Likväl gjorde ie förra kooperativa föreningarna under hela denna period av jmorganisation stora tjänster och voro goda medhjälpare.

Inom vissa gamla affärsgrenar vidtogo funktionärernas organisation samma åtgärder som nyss nämnts angående livsmedelsbranschen; de inom varje särskild verksamhetsgren representerade fackföreningarna upphörde att tjäna de många mellanhänderna mellan producenter och konsumenter samt försökte att förenkla denna procedur så mycket som möjligt. Och som det icke längre var fråga om att göra någon tjänst åt dessa överflödiga varuförmedlare, så inträdde nu ett system, sådant som de kooperativa konsumtionsföreningarna förut eftersträvat.

I stället för den mångfald av butiker, som fordom existerade i konkurrenssyfte, inrättades nu stora centralmagasiii med särskilda underavdelningar och filialer för olika distrikt. Denna förenkling medförde till en början, att på grund av den stora reduktionen i affärsvärlden, ett antal funktionärer,100

som nu blevo överflödiga i butikerna, kastade sig in på produktivt arbete. Upprättandet av dessa allmänna varumagasin försiggick icke utan motstånd. Många smärre butiksägare grepos av fruktan och började nu liksom förut söka sätta sig till motvärn. Men man brydde sig i allmänhet icke mycket om dem. De blevo lämnade åt sig själva. Andra åter intogo en helt annan hållning och genom deras åtgöranden verkställdes samma förändringar inom den övriga affärsvärlden som förut inom livsmedelsbranschen. De förvandlade sina butiker till distriktsdepåer för varufördelningen och läto sina förra farhågor belt och hållet försvinna. De kommo snart -nog underfund med, att de icke hade förlorat något på bytet. Deras förra existens, fylld av bekymmer, oro och trakasserier, hade fått lämna rum för en ny tillvaro mera lugn och utan fruktan för framtiden.

Distributionen av de oundgängligare konsumtionsartiklarna organiserades på kommunistiskt vis. Det fordrades att till varumagasinen avlämna ett särskilt konsumtionskort, utfärdat av den fackförening, till vilken var och en var ansluten. Tills vidare måste man — med undantag av bröd och socker, varav det fanns avsevärda förråd — tillämpa en knappare utdelning, vilken icke berodde på något undanhållande utan av en tillfällig fruktan att förråden ej skulle räcka till, ooh att rubbningar i tillförseln skulle uppstå.

Det gjordes intet undantag för dem, som förr levat i gynnsamma omständigheter. Man trodde icke på rätten att låta dem nu lida någon brist. Man visade betydligt mera gästfrihet mot dem, än vad de på sin tid hade ådagalagt gent emot de olyckliga arbetslösa, som fallit offer för det kapitalistiska systemet. Det tilläts dem, vilka nu icke utförde något arbete, att förse sig dels med penningar, dels med konsumtionskort, vilka senare tillställdes dem genom arbetar-börserna. Detta var naturligtvis helt provisoriskt, till dess deras ställning i samhället blivit reglerad. I själva verket måste nu alla parasitära existenser försvinna, ty i det nya samhället fanns det icke plats för några sådana.

Vid samma tid, som problemet om näringsmedlens fördelning löstes, tänkte man också på att på ett anständigt sätt bekläda och logera dem, som varit vanlottade i detta avseende under den förra regimen. Litet varstädes i de olika kvarte-101

ren, gatorna, husen etc. bildades grupper och samfund, vilka skulle undersöka, vad dessa vanlottade behövde och som försågo dem med kläder, linne och möbler; de skaffade dem även bostäder, vari de kunde inkvarteras. De gjorde detsamma även för de familjer, vilka voro försänkta i e'ände.

Denna ständiga omsorg att söka åstadkomma en omedelbar förbättring av massans lott blev det karaktäristiska momentet i hela omvälvningen. De allra minst må'medvetna kände, att här hade inträffat en förändring, att luften var lättare att andas, att livet blivit mindre bittert och smärtsamt.

Och emedan de revolutionära elementen voro upptagna av dessa omsorger — att öka det al männa välståndet — blev omvälvningen oemotståndlig, den kunde triumfera över allt motstånd, övervinna alla svårigheter.FEMTONDE KAPITLET.

JÄRNVÄGS-, POST- o. TELEGRAFVÄSENDET.

Omläggningen av de viktigaste funktionerna inom kommunikationsväsendet var en mycket krävande uppgift. Denna tog sin början från den tidpunkt, då styrelsen blivit satt ur funktion.

Statens administrativa oförmåga hade varit så tydlig, att den självständiga förvaltningen utövad av de intresserade grupperna framstod för alla — till och med för dem som varit motståndare till revolutionen — såsom den enda logiska och pralktiska lösningen. Denna omgestaltning av de gamla officiella funktionerna blev en förenkling av desamma och personalen, som fick hand om dem, administrerade dem med större lätthet. Man hade till mål att omdana dem till uppfyllandet av de krav, vartill de voro avsedda, och aü. av dem erhålla största möjliga resultat med minsta möjliga uppoffring.

Inom post-, telegraf- och telefonväsendet blev det helt naturligt den fackliga organisationen inom dessa branscher, vilken tog hand om förändringen.

Då kommunikationsväsendet helt tvärt blivit omgestaltat, sammankallades en kongress av alla funktionärerna och det tillsattes en revisionskommission med uppgift att företaga en utrensning bland personalen. Sådana chefer, som voro ovärdiga och odugliga, blevo avlägsnade och efter detta vidtog kommissionen en omorganisation, som ersatte auktoriteten med den verkliga kompetensen.

Alla ingeniörer och specialister, med ett ord alla personer med verklig förmåga, behövde ej frukta att bli avundade och misskända; de blevo satta i stånd att utveckla sin förmåga. Det innebar ett avsteg från den förflutna tiden, då intriger och officiellt inflytande spelade en större roll än verklig kapacitet.103

Då detta förberedande arbete hade lyckligt avslutats, började man sysselsätta sig med att förenkla systemet. Det myckna skrivandet, som- under den gamla parasitära styrelsen hade utvecklat sig så mycket, blev nu reducerat till det minsta möjliga. Resultatet härav blev också att det verkliga arbetet blev bättre utfört om ock med mindre personal. Naturligtvis avgjorde icke dessa revisionskommissioner sådana saker tvärt och på egen hand, ej heller gingo de godtyckligt till väga vid omorganisationen. Uppgiften underlättades genom ingripandet av funktionärernas egen organisation. Då man en gång kommit upp på ett högre plan, sökte samtliga intressenter var och en på sitt sätt att verkställa de genomgripande förändringarna. På så sätt förekom aldrig något förkvävande av det enskilda initiativet, och tack vare denna samverkan från alla intresserade, uppnåddes en enhetlighet i funktionerna, vilken aldrig förr varit synlig.

Vad postfunktionärerna gjorde vid detta tillfälle, och vad sora i övrigt försiggick inom de olika offentliga funktionerna var endast ett återupprepande av vad som hände under revolutionen 1789—93. Men vid denna förra epok var det inom de militära leden och ej inom de sociala, som revolten tog sig uttryck i så demonstrativa handlingar.

Det var de första dagarna av april 1791 — under Ludvig XVI:s regering — som Auvergnes regemente, vilket låg i Phalsbourg avsatte alla sina officerare och placerade dem bland männen i sina egna led. Ett ögonvittne har givit oss del av denna händelse:

"Inemot klockan ett på eftermiddagen stä]lde regementet, som leddes av sina underofficerare, upp sig i fyrkant på kaserngården. De högre officerarna voro på ett kafé för att dricka och förlusta sig. Trumman börjar gå, tre gamla soldater stiga fram ur ledet och en av dem drager upp ett papper ur fickan och läser. Han beder sergeant Ravette träda fram ur ledet. Den senare träder fram med vapen i hand och den gamle soldaten säger till honom: "SeTgeant,Ravette, regementet utnämner er till sin överste".

"Sedan", fortsatte soldaten att läsa, "utnämnes i följd överstelöjtnanten, majoren, kaptenerna, löjtnanterna" etc.

De högre officerarna, vilka anlänt och blivit uppretade över detta tilltag, vill'© hindra det. Men den nye

sade till dem i kärv ton: "Mina herrar, I ha'n sex timmar till ert förfogande att avlägsna er från denna plats..." Efter detta återvände regementet till sina lokaler. .. och dagen därpå fanns icke en enda av de gamla officerarne kvar i staden."

Denna rensning på det militära området var av samma slag — ehuru taktiken var en helt annan — som den post-funktionärerna företogo sig vid den nya omvälvningen. Det finns alltid vissa gemensamma beröringspunkter i alla revolutionära åtgärder, fastän de uppträda olika under olika tidsskeden.

Vid samma tid som postfunktionärernas federation så framgångsrikt genomförde omorganisationen inom sin egen bransch, så undersökte och löste den även det svåra problemet om sitt förhållande och sina förbindelser med allmänheten. Det system, som blev tillämpat: fri befordran av korrespondenser, telegram och telefonsamtal, hade varit påtänkt sedan lång tid tillbaka, till och med inom det borgerliga samhället hade man börjat arbeta något i denna riktning. Var det icke en kommunistisk akt att kunna tillämpa samma taxa för en försändelse, som skulle transporters några få mil och för en, som skulle sändas långt över havet?

Genom de fria transporterna blev hela denna mekanisms arbete reducerat till utförande av enbart nyttiga funktioner. Det blev befriat från det myckna bokföringsarbete, som hade kännetecknat det förra pänningsystemet. Denna omdaning hade samma resultat, som man förr konstaterat varje gång det företogs nedsättning i korrespondenstariffen; den medförde en ökning av trafiken. Men jämsides med denna tillväxt förekom även en avsevärd sänkning, vilken förorsakades av distributionsväsendets omläggning.

Hädanefter var det endast i förbindelser med främmande länder, vilka höllo fast vid det förra tariffsystemet, som avgifter ännu måste betalas. Inom landet ombesörjdes avsändandet av brev, telegram och telefonsamtal genom uppvisandet av särskilda kort från de fackliga och kooperativa organisationerna.

Naturligtvis sökte under denna omdaningsprocess post-:och telegraffunktionärerna genom ömsesidiga tjiänster tillfredsställa varandras krav. Detta var förutsett vid en kon-105

gress med samtliga konfedererade, varest man beslutat att i detalj ordna förhållandena för personalen i de offentliga verken: järnvägarna, posten och telegrafen m. fi. och där man grundligt debatterade dessa frågor.

Som'konsekvens av detta beslut fick personalen vid dessa verk mottaga "konsumtionskort" och mot uppvisande av dessa tillfredsställa sina närmaste och mest vitala krav vid anskaffande av livsförnödenheter.

Den revolutionära operation, som så grundligt omdanade kommunikationsväsendet — vilket man kan kalla samhällets livsnärv — åstadkom även en fullständigt förnyelse ifråga om järnvägsväsendet, denna viktiga betingelse för samhällslivets regelbundna funktioner.

Järnvägsmännens syndikat trädde nu i stället för de enskilda bolagen och staten, satte sig i besittning av bangårdarna, den rullande materialen samt alla fabrikations- och reparationsverkstäder. Liksom inom postväsendet sökte man här se till, att de olika funktionerna så mycket som möjligt fyllde sitt ändamål. Man sökte åvägabringa samverkan dem emellan, man sökte avskaffa alla onödiga utgifter, vidtaga rensning bland personalen, avskaffa all byråkratism, onödiga skriverier m. m. Dessa olikartade åtgärder gjorde, att man nu kunde använda ett avsevärt antal tjänstemän till nyttigt arbete, som förut varit sysselsatta med att utföra en del onyttiga och överflödiga funktioner.

Transporten av resande, ävensom av varor, b'ev fri, och järnvägsmännen erhöllo s. k. konsumtionskort i likhet med de andra funktionärerna inom de officiella verken.

Denna frihet från avgifter vid resor var i själva verket en utsträckning till alla av ett privilegium, som hittills varit förbehållet åt statens högre myndigheter, åt riksdagsmän och andra notabiliteter, ävensom åt vissa kategorier av funktionärer och tjänstemän vid järnvägarna.

Helt visst blev under den första tiden denna möjlighet att tillfredsställa sin smak utan att behöva öppna sin borren

källa till många missbruk. Många vanlottade industriproletärer, företrädesvis bland den kvinnliga befolkningen, funnos, vilka aldrig sett ett berg eller en havsstrand, många bönder funnos också, vilka aldrig varit i någon stad, och att sådana element gr epos av den allmänna reslusten var ju lätt förklar-106

ligt. Men de möjliga olägenheterna voro dock få i jämförelse med den allmänna höjning av den moraliska nivån, vilken inträdde. Beröringen mellan stads- och lantbor bidrog till avlägsnandet av många gamla fördomar, och den allmänna åtrån efter att resa och förlusta sig bevisade, att det samhälle, vars tidsålder nu inträtt, var vida bättre än det förra, det kapitalistiska.SEXTONDE KAPITLET.

STADSLIVET.

I samma mån som fackförbundens funktioner och förvaltningssystem trädde i stället för statens ifråga om post-, telegraf- och järnvägstjänst, försiggick en liknande omdaning beträffande de övriga mera betydande samhällsförrättningarna, såsom sjöfart m. m. På samma sätt omorganiserades stadstjänsterna, vilka förut legat i händerna på bolagen eller hos de kommunala myndigheterna. I båda fallen åstadkommo fackförbunden genom-sitt inflytande en fullständig och välbehövlig förnyelse.

Dèn kommunala myndigheten var en administration, över vilken municipalrådet icke hade annat än en rent illusorisk kontroll; denna myndighet var beroende av staten samt stod och föll med densamma.

I municipalrådet, ett parlament i miniatyr, hade det växt fram en byråkratisk anda av minst lika gammalt datum som i deputeradekammaren. Men då stadshuset hade revolutionära traditioner bakom sig, så sökte de fackligt organiserade arbetarne, såsom vi sett, sörja för, att dessa traditioner icke (blevo återupprepade, för att sålunda förebygga en ny resning liknande Pariserkommunen.

Det sociala livet hade nu erhållit andra centralhärdar, företrädesvis fackförbunden. De kommunala och departemen-tala kraven ombesörjes av sammanslutningen av de lokala fackorganisationerna — arbetarebörserna — vilka ombesörjde dessa funktioner, och de samhällsförbättringar, vilka staten förr dragit försorg om, gingo över till de fackliga industrisammanslutningarna över hela landet eller med andra ord till allmänna arbetarekonfederationen.

På ruinerna av den gamla centralisationen, som hade verkat så förkvävande på den individuella friheten, uppväxte108

nu ett decentraliserat samhälle, varest de olikartade mänskliga anlagen fritt kunde utveckla sig till sin fulla självständighet. Det försiggick en fullständig omkastning av förhållandena; hittills hade människan varit så att säga invigd åt samhället; nu blev det i stället samhället som blev till för hennes skull, det blev den jordmån, ur vilken hon tog kraft till sin utveckling.

Under skyddet av en lag, byggd på individernas yttre frihet, framväxte ett system av fördrag, upprättade av de fördragsslutande själva, och vilka fördrag alltid kunde modifieras eller återkallas. I stället för den abstrakta suveränitet, som varje anhängare av demokratien gläder sig åt, trädde en verklig suveränitet, vilken gjorde sig gällande omedelbart på alla livets områden.

Samtidigt som lönesystemet försvann, så upphörde efter hand de forna förhållandena av över- och underordnande. Ingen blev i ordets egentliga bemärkelse underordnad under den andre, det existerade bland de olika individerna grupper och sammanslutningar, men var och en gjorde tjänst efter sin förmåga och var fullständigt suverän gent emot de övriga. Och det var just tack vare dessa omständigheter som varje lagstiftande församling blev överflödig, vare sig .den var av natione'1, departèmental eller kommunal karaktär.

Till följd härav kom hela samhällslivet att bero på arbetarnas fackliga sammanslutningar, vilka lika ivrigt som de förut varit sysselsatta med att omorganisera förvaltningen, nu sökte alltmer förbättra de allmänna arbetsvillkoren.

Fackföreningarna bland de arbetare, som ombesörjde leveransen av gas och vatten samt automobiltransporter — något som förut ombesörjts genom bolagen — sökte följa samma metoder, som förut praktiserats bland post- och järnbanefunktionärerna, nämligen att vidtaga en rensning bland per-sanalen och förenkla funktionerna. Bland

fackförbunden inom renhållningsarbetare och kommunens övriga arbetare, försiggick besittningstagandet av makten utan den minsta svårighet. Här gällde det endast att reorganisera arbetet.

Inom de industrier, varest före omvälvningen fackförbunden voro starka, gick omdaningen mycket lätt.

De fackligt organiserade, vilka utgjorde den målmedvet-aa grundstommen till det nya samfund ex, utbredde denna mål-109

medvetenhet till sina kamrater. I motsats härtill uppstodo svårigheter inom sådana industrigrenar, varest 'det fackliga medvetandet var svagt och outvecklat.

Dessa arbetaregrupper, som varit oförmögna att göra någon större insats i omvälvningen, voro också nu oförmögna att vidtaga tillräckligt effektiva, mått och steg i och fÖT sina respektive yrkesgrenars reorganisation.

Bland andra var detta förhållandet med funktionärerna vid huvudstadens järnvägsnät. Bolagen hade hos dem utbrett en kadaverlydnadens anda och tillbakahållit alla organisationssträvanden. Man 'kunde likväl icke med detta svaghetstillstånd såsom; förmildrande omständighet låta dem fortsätta med förvaltningen på kapitalistiskt sätt, och man kunde icke heller förnärma dessa arbetare med att söka framdriva en organisation, om vars krävande nödvändighet de icke voro övertygade. Detta hade varit en dålig lösning, ty det hade inneburit att sätta en proletärisk auktoritet i stället för en kapitalistisk sådan.

För att lösa dessa svårigheter så inledde de få målmedvetna inom dessa yrkesgrenar förhandlingar med de andra grupperna och sökte med dessas hjälp vinna de oförstående. De framlade för dessa senare den nya samhällsordningens mekanism och hade därvidlag den tillfredsställelsen a-tt röna mindre motstånd och skönja mindre oförmåga, än vad man kunnat vänta. Det kapitalistiska systemet, som undertryckt dem och motsatt sig alla deras önskningar och strävanden att sluta sig samman, var nu störtat. Sedan de blivit befriade från detta ok, som förkvävt deras initiativförmåga och viljekraft, slöto de sig lättare tillsammans, accepterade •de råd som gåvos dem och anpassade sig bättre efter de nya förhållandena.

Dessa voro icke de enda, som böjde sig för de nyinträ-dande förändringarna i samhällsskicket. Även andra grupper togo verksam del av denna sociala uppfostran, vilket blev en följd av samhällets omdaning och vilken mottogs utan någon egentlig reservation.

Man ,blev också vittne till utvecklingen av de s. k. gula fackföreningarna, vid vilka kapitalisterna förr i tiden fäst så stora förhoppningar. Utan att göra det minsta motstånd slöto de sig till de revolutionäras led. Det låg i själva ver-110

ket ingen motsägelse i detta. Dessa arbet ar e s ainmans lutningar, avsedda att försvara arbetsköparnas intressen och bildade på konstlad väg, voro oförmögna att göra motstånd, och det var naiturligt, att då de blevo frigjorda från det förra herraväldet, de skulle söka tillgodose sina medlemmars verkliga intressen.

För övrigt har bourgeoisien varje gång den gynnat särskilda grupper bland arbetarna i akt och mening att begagna sig av dessa som verktyg för sina strävanden, alltid blivit utsatt för missräkningar.

Den ekonomiska omgestaltningen mötte alltså icke några oöverstigliga hinder; t. o. m."de arbetaremassor, som stått mest främmande för densamma, följde nu den allmänna utvecklingen.

Denna hastiga anpassning efter de ändrade förhållandena berodde icke blott på den lättnad man erfor efter kapitalismens fall; den var också i lika hög grad förorsakad av den hastiga utveckling, som. kännetecknar alla revolutionära perioder. De mänskliga känslorna vibrera.då hastigare, allt fungerar snabbare. Och det är icke ovanligt vid sådana tillfällen, att de mest kalla och skeptiska bli gripna av den allmänna upphetsningen.

Samtidigt som fackförbunden, centralhärdarna för det sociala livet, vidtogo välbehövliga rensningar och omdaningar inom samhällslivets funktioner, förblevo de icke isolerade från varandra. All den delning och splittring, som kännetecknade den gamla förvaltningen, försvann, och man sökte mellan de olika arbetsgrupperna få till stånd ett samarbete, som aldrig förut varit sett. Det resulterade i en arbetsfördelning utan den planlöshet

och brist på samband, som1 kännetecknade det gamla systemet.

Lösen var att söka göra allting fort och väl; men denna lösen kom fram ur samhällets egen konstruktion och var ej given av någon högre myndighet. Ingen hade längre något intresse av att draga ut på tiden med arbetet, att sabotera eller förfuska detsamma eller låta några arbetsmaterialer förfaras. Att göra detta hade nu varit att begå en orättvisa mot samhället och sig själv utan att skörda den minsta fördel därav.111

Vid sidan av dessa fackförbund, som; övertogo de kommunala förrättningarna, bildades särskilda grupper och församlingar, till vilka anslöto sig alla som så önskade, vilket yrke de än innehade.

Samhällslivet blev alltså kännetecknat av allmänna federativa tendenser, vilka hade den fördelen med sig, att de förbrödrade befolkningen inbördes och gjorde den mera förtrogen med det nya livet.

Dessa grupper sysselsatte sig med vidtagande av åtgärder för hygienens förbättrande m. m., och genom sina råd utövade de inflytande på samfundslivet i dess helhet. De ornhäudertogo den fasta egendomen och gjorde boningshusen, som nu voro gemensam egendom, fria och tillgängliga för alla; de sörjde för deras iordningsställande och eventuella reparation; de upprättade statistik över "alla tomma lokaler och sökte att reglera inflyttning och utflyttning, de höllo också räkning över de otidsenliga bostäderna och satte sig i och för dessas reparation i förbindelse med syndikaten i byggnadsbranschen. Alla osunda bostäder, som voro härdar för smittosamma sjukdomar, blevo förstörda.

I och för uppfyllandet av dessa krav erhöllo de olika grupperna hjälp av byggnadskommissioner, entreprenörer och ingeniörer, vilka hade övergått till revolutionen och vilka nu tävlade om att göra städerna sunda och vackra.

Bland de mångfaldiga behov, söm tillgodosågs av dessa arbetaregrupper, var det intet, som tilldrog sig sådan uppmärksamhet som strävandet att åstadkomma en lojal fördelning beträffande bostadsfrågan.

Så länge frågan i första hand gällde att befria de vanlottade från att bo i deras förra kyffen och förbättra deras bostadsfråga, var saken tämligen enkel. Det blev emellertid afinorlunda, när man skulle tillfredsställa kraven från alla bostadsspekulanter, vilka voro missnöjda med sin förutvarande ställning. I de allra flesta fall voro deras klagomål välgrundade. De bostäder, som uppförts under den gamla regimens dagar hade icke byggts för att tillfredsställa någon komfort, utan endast för att ge stor pekuniär avkastning. De stora palatsen i de aristokratiska kvarteren voro heller icke praktiskt användbara, i dem kunde komforten icke vidmakthållas utan en stor stab av betjäning.112

Det fanns många förslag, vilka, omsatta i praktiken, skulle ha tillåtit var och en att inrätta sig efter sin smak. Då nu jordområdena endast voro till för att draga nytta utav, då penningvärdet ej hade samma betydelse som förut, drömde man om att uppbygga komfortabla och luxuösa boningshus, varest man ej behövde spara på utrymmet, och vilka voro avpassade efter den sociala omvandlingens krav. I stället för att uppbygga höga hus ville man nu bygga smärre sådana, där var och en kunde känna sig mera "hemma hos sig". — Detta var framtiden!... En framtid som snart skulle bli verklighet. Men i avvaktan på att få ett sådant Paris, som man önskade, måste man lösa bostadsfrågan, sådan den var. Och man gjorde sitt bästa.

Då fördelningen av bostäderna icke ombesörjdes av någon auktoritär myndighet utan av hyresgästerna själva, försiggick det hela ganska enkelt.

I början beslöt man, att ett visst antal byggnader, som omgåvos av trädgårdar skulle reserveras" åt ålderstigna personer. Var och en fick i huvudsak behålla sina förra bostäder; de sämsta bostäderna utrymdes först.

De förra privilegierade, vilka icke lämnat sina stora palats, blevo nu anmodade att göra detta, och då de ej längre hade kvar sin förra stora betjäning till sitt förfogande, gick detta så mycket lättare för sig.

Sedan man verkställt en undersökning angående alla disponibla bostäder, företogs en ny klassificering av desamma, och de som voro i mest miserabelt skick blevo också först utrymda. Tack vare detta tillvägagångssätt anskaffade man sålunda bättre bostäder åt dem, som i detta avseende varit mest vanlottade i det borgerliga samhället. Man tillgodosåg nu både komfort och hygien vid inredandet av bostäder.SJUTTONDE KAPITLET.

PRODUKTIONENS ORGANISATION.

Besittningstagandet av samhället inskränkte sig icke blott till de funktioner, som vi skisserat i det föregående; det fullföljes med samma intensitet inom alla samhällslivets olika grenar.

Fackförbunden, vilka uti det kapitalistiska samhället varit kamporganisationer, blevo nu produktionsföreningar, och var och en sysselsatte sig nu med omorganisationen av produktionen inom var sin särskilda bransch. I det stora hela kom denna uppgift icke som någon överraskning för dem; de tidigare diskussionerna och meningsutbytena på kongresser och sammankomster, i fackliga tidningar etc., ävensom utbredningen av de socialistiska och kommunistiska idéerna, hade givit de aktiva fackföreningsmedlemmarna en klar inblick i situationen och förståelse för dess krav.

Inom varje industri satte sig alltså fackförbunden i besittning åv alla bruk och verkstäder. Det var icke alltid så lätt. Några arbetsköpare satte sig till motvärn, vägrade varje meningsutbyte och försvarade sin position lika hårdnackat som en dogg försvarar ett köttben. Åtskilliga andra med rent feodala tänkesätt föredrogo att befästa sig i sina verkstäder, beslutna att förnya de uppträden, som på sin tid iscensattes av familjen Ciettiez i Cluses. Dessa stängde sig inne och beredde sig att med vapen i hand möta de konfedererade.

Men tiderna voro annorlunda nu! Då dessa ovannämnde Ciettiez kunde beskjuta arbetarna från sina förskansningar, voro arbetarna obeväpnade, och soldaterna, som höllo vakt vid fabrikerna, långt ifrån att träda undan, hindrade arbetarna från att tränga fram.

Nu var det i stället arbetsköparna, som kände sig ensamma, och stodo ansikte mot ansikte med målmedvetna och

6114

beväpnade arbetare. Rollerna voro ombytta, de senare förfogade över det största antalet och över kraften. Striden var ojämn; fåtalet förlorade.

Dessa tilldragelser inverkade emellertid föga på omorganisationen ajv arbetsförhållandena. Verkstäderna räknades, deras möjligheter för beredande av arbete undersöktes, och ävenså räknades antalet arbetare inom varje fack. Efter dessa beräkningar uppgjorde fackförbunden en statistik över de produkter, som kunde levereras inom en viss given tid. De uppgjorde även' en förteckning över de för produktionen nödvändiga arbetsmaterialerna. Allt detta överläts åt de industriella organisationerna ooh åt arbetajrebörserna, vilka dessutom voro de centralhärdar, varest man uppgjorde statistiken över produktion och konsumtion. Där fördes statistik över tillgäng och efterfrågan; därifrån utgingo de order, som behövdes, när det gällde att producera sådana saker, som1 voro mera efterfrågade än andra; därifrån utgingo order om avsändande av såväl råmaterial som färdiga produkter till de respektive orterna.

En omedelbar följd av omorganisationen blev avskaffandet av det absurda system av osammanhängande och planlös produktion, vilket varit rådande under den kapitalistiska regimen. Under denna tid bedrevs produktionen oftast i blindo, utan att man beräknade möjligheterna att få varorna distribuerade och konsumerade; nu däremot drevs produktionen i syfte att tillfredsställa de nödvändiga kraven.

En stor och djupgående förändring ägde nu rum inom produktionsväsendet; man producerade nu för nyttan och icke för profiten. I följd härav försvann "sabotaget", vilket hade neddragit produktionen på ett lägre plan, skaffat oskäligt höga vinster åt en del genom varornas förfalskning. Hela detta system blev, som sagt, nu avskaffat.

Huru hade man ej förspillt en dyrbar tid och slösat med råmaterial under en sådan produktion! Det var då tydligt att ens välfärd berodde 'på de andras ofärd. Nu var förhållandet det motsatta: producenternas intressen voro inbördes gemensamma och gemensamma med konsumenternas, ingen hade fördel av att lura och bedraga den andre.

Dessa utvecklingstendenser hän mot regelbundna och ordnade förhållanden kunde icke utöva annat än en god verkan.115

De voro visserligen i någon mån resultatet av individuell skolning och uppfostran, men bottnade också tillika i samhällets nya byggnad.

Inga snäva eller stela formaliteter gjorde sig gällande i metoderna att omjorganisera arbetsförhållandena: main tog vederbörlig hänsyn till olika temperament och önskningar. Det fanns redan flera olika sådana, somliga hyste större benägenhet för mera storindustriell drift, andra mera för smådrift ooh hantverk. Då man. en gång satt sig i besittning av produktionen lade man icke något binder i vägen för de senare att tillfredsställa sina önskningar. Själva organisationen och arbetsfördelningen resulterade icke i några godtyckliga förordningar, utan i ett gott förhållande mellan de olika arbetaregrupperna.

Vid fördelningen av funktionerna blevo de olika önskningarna väl tillgodosedda. Redan inom ramen av det borgerliga samhället hade arbetareklassen hunnit vänja sig vid ordning i förhållandena genom sina kooperativa organisationer, vilka voro fotade på kommunistisk grundval och sedan utvecklat sig i denna riktning allt mera.

Motståndet från arbetsköparna blev rätt och slätt nedbrutet, när det gällde förhållandena inom storindustrien; däremot övervanns det genom underhandlingar ooh övertalning, när det gällde de mindre arbetsgivarna. För de senare bevisade mian, att socialiseringen befriade dem från finansiella trakasserier, från en onaturligt uppdriven ansträngning och från fruktan för att råka i ekonomiskt obestånd. De, som envisades med att leva i enlighet med de gamla metoderna blevo överlämmade åt sig själva, man lät dem gå sina egna vägar, och de råkade ut för samma olägenhet, som drabbat dem även i det gamla samhället. Då det icke fattades arbets-tillgång blevo de föraktade, och de kunde icke åstadkomma något av brist "på arbetare, som. voro villiga att arbeta för deras räkning.

' Vid sidan av dessa motsträviga fanns det många andra — patroner, entreprenörer och ingeniörer — vilka försökte anpassa sig efter de nya förhållandena. De gåvo tillkänna vad som förut varit villkoret för deras levnadssätt, då de nu gingo att utföra rent produktivt arbete under följande argumentering: "Antag, att vi blivit ekonomiskt ruinerade:116

Då hade vi måst arbeta för att kunna leva!" Man fick alltså bevittna, att många, ja de allra flesta, även bland dessa förut privilegierade, helt snart vande sig vid de nya villkoren och att de kommo att känna en tillfredsställelse med tillvaron, vilken de icke hade känt eller förnummit under det gamla samhällets tid.

Vid samma tid, som fackförbunden fullbordade besittningstagandet av produktionen och ordnade fördelningen av arbetet och sökte att tillfredsställa de nödvändiga kraven gencm ett bättre utnyttjande av arbetsresurserna över huvud' taget, vidtogos även andra förändringar.

De fackliga organisationerna, vilka företrädde'samma industri inom ett visst territorium, avhöllo kongresser, vid vilka lämnades redogörelse för de allmänna produktionsförhållandena.

En farhåga uppstod, nämligen den, att arbetsprodukterna ej sfculle vara tillräckliga för att kunna tillfredsställa de oundgängliga kraven, utan att man fick prestera överarbete. Denna fråga lät emellertid ordna sig. Man införde ett fullkomligt rationellt utnyttjande av de befintliga arbetsresurserna och tack vare detta höll man produktionen fullständigt i jämnhöjd med nödvändighetens krav. Inom de branscher och arbeten, varest dessa förhållanden voro otillfredsställande eller tvivelaktiga, fann man på att engagera många av dem, som törut i det borgerliga samhället utfört mera improduktivt arbete, och som nu gärna funno sig i ordnade produktionsförhållanden.

I första hand använde man sig av några hundratusental soldater ur den upplösta armén, sedan alla arbetsgrupper som varit sysselsatta inom militärväsendet, dels med vapentillverkning, de's med fabrikation av krut och sprängämnen; sedermera en hel del av tullpersonalen, för övrigt en hel del magistratspersoner m. fi., vidare alla överflödiga mellanhänder inom industri och handel och slutligen en hel del tjänstepersonal. Det var inalles så många, att det i hög grad bidrog att öka produktionen till den behövliga måttstocken. .

Dessa anvisningar på disponibelt arbete ingav mod hos de misströstande, garanterade åt dem en tryggad tillvaro ooh lärde derri att med större tillförsikt se framtiden an.117

Inom varje facklig federation utsåg man ett visst af[tal extra arbetare, som komme att bli nödvändiga inom de olika branscherna. Och de arbetslösa såväl som dagdrivarna från det förra samihället hade blott ett val; de måste bestämma sig för, vilket arbete de ämnade åtaga sig.

Uppskattningen av de olika kvantiteterna råmaterial, och av arbetsprodukterna samt av vad som gick åt vid arbetsfördelningen inom vissa industrier, underlättades i hög grad genom att det förr funnits kontroMkommittéer för de förtrusta-de industrierna, så t. ex. vid kolgruvorna och vid de stora metallverkstäderna.

Befattningarna inom dessa kommittéer, vilka hade bildats för vidmakthållande av industriell diktatur, blevo nu under segerns första dagar intagna av de mest aktiva deltagarna i generalstrejken. De funno inom dessa kommittéer värdefulla dokument och en betydande statistik, varav de drogo stor fördel vid den sociala omdaningen.

Var och en av dessa kongresser förenade åter de olika arbetargrupperna med varandra; gruvarbetare, järnvägsmän och byggnadsarbetare.

Arbetare inom diverse lyxindustrier, såsom de vilka arbetade med bearbetning av ädla metaller, ädelstenar m. m. avhöllo kongress. De företogo undersökning över i vad mån deras arbeten tillfredsställde det allmännyttigas fordringar. Och de kommo till den slutsatsen, att då fordringarna på konst och lyx i stort sett voro tillfredsställda, det var bättre att slå in på andra, nyttigare produktionsgrenar.

Arbetarna inom en del andra likartade lyxindustrier, såsom alla de, vilka arbetade i fabrikerna för tillverkning av krigsberedskap, marinens arsenaler etc. sammanträdde också för att undersöka, på vilka nyttigare arbeten de i stället borde koncentrera sina krafter.

Inom de skilda industriernas respektive organisationer höllo alltså arbetarna sina överläggningar om den nya organisationen av arbetet, och de beredde sig att deltaga i uppbyggandet av det tillstånd, som samtliga fackförbunds gemensamma kongress komme att uttala sig för.ADERTONDE KAPITLET.

ALLMÄN FACKLIG KONGRESS. .

Från alla håll i Frankrike anlände ombud till densamma, representerande olika yrken. 1 den jättestora sal, vari densamma avhölls, befunno sig lantbrukare, läkare, posttjänstemän, fiskare, gruvarbetare, metallarbetare, m. fi. Alla yrken och branscher voro representerade. Den erbjöd en imposant anblick, denna folksamling, i vilken befunno sig de aktiva förförkämparna i den sociala omvälvningen, vilka nu voro beslutna att sedan de inlett en ny tidsålder, uppdraga riktlinjerna för det nya samhällets utveckling.

De gamla kämparna, vilka varit med på så många kongresser, kämpat så mycket och varit uppfyllda av sådan stridslust mot kapitalismen och staten samt många gånger varit intagna av tvivel och ängslan, att deras förhoppningar ej skulle förverkligas, voro nu uppfyllda av idel g'ädje. Deras djärvaste tankar från fordom hade tagit verklighetens gestalt. De fingo uppleva sina drömmars förverk'igande. Det var ett stort ögonblick, då de råkade sina förra kamrater. De Skakade hand med och omfamnade varandra, strålande av glädje.

De nya ombuden blevo mitt under denna glada stämning även de gripna av samm a entusiasm. Mycket härav var en produkt av omständigheternas makt. Före omvälvningen hade nog många varit tämligen skeptiska och likgiltiga och fört ett mera vegeterande liv. Nu uppväcktes deras inre krafter till förnyat liv och alla deras passioner och energi upplågade med ny intensitet.

Ännu mera underlig än den entusiasmen, som gripit omkring sig på kongressen, var den enighet i tankarna, vilken präglade densamma.119

De olika meningarna, vilka i så hög grad skilt människorna åt, uppväckt så mycket hat och så många stridigheter, för vilket det flutit så många floder av bläck och så mycket blod — voro en okänd företeelse i denna församling. I den funnos inga politiska partier.

Dessa hade försvunnit med omvälvningen, gått under i och med staten. De voro förintade; revolutionen hade

dödat dem. Alla de indelningar och klassifikationer, som skapats genom den borgerliga parlamentarismen, tillhörde en förfluten tid. När nu den stora skaran av ombud sammanträdde, var den besjälad av att stärka och utveckla den nya samfundsordningen, och den var icke upptagen med sådana småborgerliga och,snäva önskemål, som kännetecknat det gamla systemets lagstiftande församlingar.

Det fanns ingen i denna församling, som var okänd av sina valmän och likväl utrustad med en obegränsad makt, dessa personliga sätt att betrakta saker och ting, vilket framkommit i så många olika variationer och frodats under den borgerliga parlamentarismens hägn. Här fanns det arbetare, vilka för ögonblicket satt sig i besittning av samhället och vilka nu valts för att uppdraga riktlinjer till sina kamraters förmån. Och dessutom var förhållandet sådant, att efter förrättat värv gingo alla dessa ombud tillbaka till sina respektive yrken och befattningar, till verkstäderna, till byggnaderna, till fältet.

Förändringen var betydande! Och de människor, vilka förut genom statens inflytande och andra omständigheter hade ansetts som motståndare (under den förevändningen, att de hade skiljaktiga begrepp om myndigheternas funktioner) voro nu eft med de övriga; det förra byråkratiska styrelseskicket hade blivit totalt avskaffat. De frågor, som togo kongressens uppmärksamhet i anspråk, gällde tillgodoseende av de ekonomiska kraven och skapandet av en miljö, som vore gynnsam för den mänskliga utvecklingen över huvud taget.

Det gällde alltså i praktiken att förena och samordna de olika fackliga och federativa organisationernas synpunkter och åstadkomma en jämnvikt dem emellan, vilken långt ifrån att undertrycka den.individuella friheten, sökte bringa det dithän, att var och en kom i bästa förhållande till de andra och deras intressen.120

I första rummet antogs en resolution, som varit onödig att diskutera — kanske till och med att framlägga — så logisk och självklaT var den: det var frågan om den sociala plikt, som innefattades i omhändertagandet av barnen, åldringarna och invaliderna. Det var en viktig principfråga, som det var fördelaktigt att fatta beslut om, för att sålunda ådagalägga det nya systemets förhållande i detta fall till det förut rådande tillståndet. Så beslöts, att man icke sku'le göra någon skillnad på de olika åldringarna, och att "förutvarande borgare" och proletärer skulle ha samma rätt till understöd. Det kunde ej bli fråga om, att begränsa deras levnadsmöjligheter genom' att tillerkänna dem ett alltför litet understöd eller genom att såsom förut ge dem ett otillräckligt, sådant. Därför beslöt man, att göra det mesta möjliga för deras bästa1.

I följd härav stipulerades också, att arbetsåldern_ Skulle inträda vid fyllda aderton år och femtio år fastställdes som den tid, då det för ålders skull fick upphöra.

Denna åldersgräns var emellertid blott av provisorisk karaktär, och skulle sedan komma att sänkas till fyrtiofemårsåldern, så snart man ansåge sig kunna konstatera tillräcklig tillgång på arbetskraft.

Den statistiska undersökning, som förut verkställts av arbetarebörserna och fackförbunden angående produktions-och konsumtionsförhållanden ledde dithän, att man för en tidrymd av ett år fastställde åttatimmarsdagen. I de yrken, där den förut fanns, blev den också bibehållen.

I detta samband framträdde också den gamla frågan om "högre" och "lägre" yrken. Fanns det ännu några bestämda skiljaktigheter? Skulle man på aristokratiskt manér göra någon skillnad mellan "intellektuellt" arbete och annat sådant, vilket var av s. k. lägre karaktär?

Redan före omvälvningen hade denna fråga debatterats inom de fackliga organisationerna. Alla hade uttalat sig för likformighet i löneförhållanden samt att man ej borde göra någon skillnad på olika slag av arbete. Detta sätt att se saken gjorde sig också fullständigt gällande på kongressen.

Däremot debatterade man den frågan, om icke de s. k. "lägre" arbetarna kunde äga rätt till anspråk på någon särskild gratifikation, emedan dessa arbeten voro tyngre än de s. k. "högre".121

' Man enades emellertid om, att en utjämning borde åstadkommas, genom att göra allas arbetsförhållanden så drägliga som möjligt var. Nu sökte man avskaffa de osunda produktionsmetoder, som existerat inom vissa kemiska industrier, metoder, som för arbetarnas hälsotillstånd varit vådliga. Det var icke förenligt med sakernas

nya ordning att låta detta tillstånd få fortfara. — Vidare stipulerades att ingen självständig yrkessammanslutning av vare sig det ena el'er andra slaget finge stå isolerad i förhållande till de övriga och draga sig undan arbetet för det gemensamma bästa, örn förhållandet hade varit annorlunda, skulle detta helt säkert lett till att vissa yrkergrupper kommit att tillskansa sig företrädesrättigheter till förfång för de andra. Denna fara förutsågs, och därför blev den också av kongressen förebyggd.

Med den lösning av samhällsproblemen, vilken ägde rum, bibehölls i allo endräkten mellan allmänna och enskilda intressen. Alla organisationer och yrkesgrupper, som hade behov av arbetsmaterial m. m., kunde erhålla detta utan någon som helst vidlyftig procedur. Det gällde dessutom att söka åvägabringa jämvikt mellan tillgång och efterfrågan; arbetsmaterial, verkstäder m. m. betraktades nu icke längre- såsom något kapital, utan helt enkelt som en naturlig rikedom, avsedd att befordra tillväxten av det allmänna välståndet för alla och en var.

För att omsätta och utbreda detta så mycket som möjligt i praktiken, gjordes storartade ansträngningar i syfte att draga nytta av samtliga verkstäders och fabrikers produktion. Det fattades icke heller folk att sysselsätta med denna uppgift; sådana som förut varit sysselsatta med tillverkning av krigsredskap och andra onyttiga saker funno nu sysselsättning i det nyttiga arbetets tjänst.

Problemet angående lönerna och deras fördelning var nära förbunden med de föregående frågorna. Alla de olika sociala spörsmålen voro mer eller mindre intimt förbundna med varandra, och man kunde därför vid deras lösning följa en bestämd princip.

I vilka proportioner skulle väl konsumtionen kunna fördelas, så att rättvisa uppnåddes? Hur skulle var och en kunna få sin beskärda plats vid samhällets bord? Det var en fråga av stor innebörd!122

Om denna sak blevo diskussionerna långa och djupgående. Dess lösning låg ombuden varmt om hjärtat och envar framställde och försvarade sina satser efter bästa förmåga samt med liv och lust. Alla förstodo, att det här icke gällde att vinna majoritet medelst några granna tal, utan att åstadkomma en sakernas ordning, vilken, trots den ingalunda var fu1lkomlig efter vars och ens önskningar, dock icke lade några hinder i vägen för en högre framtida utveckling.

Det bestämdes, att varje människa, oavsett den sociala funktionen hon innehade skulle ha rättighet till likartad lön, vilken utanordnades på tvenne sätt: dels för tillfredsställandet av de nödvändiga kraven, dels för det s. k. lyxbehovet. Denna lön utgick genom ett s. k. konsumtionskort, vilket tilldelades varje organiserad.

Genom dessa bestämmelser kom samhä'let att mer närma sig det rena kommunistiska tillståndet.

Kongressen följde en helt annan metod för värdesättande av lyxprodukterna än vad förut varit fallet i det gamla samhället; de värderade dem icke längre efter penningvärde, utan efter den arbetstid som krävts för deras frambringande. He't visst hade olägenheter, som uppstått genom guldets och penningarnas monopolisering, varit stora och betydande, men när denna metall reducerades ned till sitt rätta värde som handelsvara förlorade den sitt korrumperande inflytande, och man behövde ej befara, att detsamma skulle åter uppstå.

Det var också därför, som man ännu en gpng lät sätta penningar i kurs. Omständigheterna framtvingade detta en gång under övergångsperioden. Men det blev på samma gång bestämt, att dessa penningutbetahiingar ej skulle tillämpas annat än i undantagsfall, huvudsakligen i förbindelser med andra länder, och innan tingens nya ordning blivit fullständigt genomförd.

Vare sig man ville det eller ej, fick man taga hänsyn till de motsträviga och försöka att vinna dem, om ej på annat sätt så genom övertalning. Gent emot dem, som alltför envist fasthölle vid det gamla beslöts, att man skulle tillämpa bojkottens vapen. De voro emellertid rätt betydelselösa; de kunde ej på grund av sin isolerade ställning konkurrera med de övriga producenterna inom samhället.123

En mindre avvaktande, mindre likgiltig hållning intogs av en del efterbliven befolkning i vissa trakter, företrädesvis bönder, vilka befunnit sig utom denna stora sociala samhälls-rörelse. Det fanns litet varstädes ute på landsbygden sådana massor, vilka ännu icke låtit övertyga sig. Man måste alltså besluta sig för att sätta i scen en

propaganda i syfte att bibringa dem kunskap om den nya samhällsordningens företräden framför den gamla.

En del av de förra privilegierade hade eniigrtiat ur landet. Andra åter hade trätt i arbete och börjat att anpassa sig efter de nya förhållandena. Men de, som ej vil'e göra detta; hur skulle man ställa sig gent emot dem? Skulle man låta dem fortsätta med att icke göra något? Det var otänkbart, och ingen reflekterade he'ler därpå. Det beslöts, att rr.an skulle uppfordra dem att börja arbeta eller också att lämna landet; ifall de framhärdade i sitt motstånd, skulle de bli ansedda som "apacher" och behandlade som sådana.

Det skulle bli alltför mångskiftande att i detalj följa alla kongressens förhandlingar och de beslut, som' där blevo fattade. Vi ha här blott tecknat huvuddragen av dess verksamhet, vilken var präglad av en starkt kommunistisk anda.

Vi kunna också tillägga, att någon nämnvärd missämja icke förekom. Visserligen rådde livliga debatter, men deri oenighet, som under forna tider präglat kongresserna, i form av slitningar mellan den revolutionära och reformistiska riktningen etc. förekommo icke. Allt gräl var som försvunnet.

Då kongressen avslutats trädde konfederationskömmit-tén, vilken utsetts av ombud från samtliga organisationer och arbetar börs er, i funktion. Den fick i uppdrag att föra fullständig statistik över produktions- och konsumtionsförhållanden samt att utgöra ett föreningsband mellan de olika grupperna. Den blev ett slags centralhärd, som fick i uppdrag att regiera alla sociala funktioner, på det att icke brist skulle uppstå på ett håll och överflöd på ett annat.NITTONDE KAPITLET.

JORDEN ÅT BÖNDERNA.

På landsbygden fortsattes och befästades besittningstagandet av jorden. Det grep omkring sig epidemiskt från by till by. Men det utfördes varken efter något schablonmässigt mönster, eller någon förut bestämd plan.

Emellertid gick lösningen av problemet i kommunistisk riktning. Bönderna förenade sig mera av instinkt än på grund av klart tänkande. De drogos in på denna väg genom känslor av samhörighet och solidaritet, lämningar av de gamla kommunistiska bruken, som staten, trots hundraåriga ansträngningar, icke lyckats utrota, samt av de strömningar av sociala förhoppningar varmed landsbygden allt mer och mer genomsyrades.

Sanningen är, att hatet emot staten sedan länge tillbaka — alltid! — varit starkt och levande på landet. Man avskydde lika mycket den som de stora jordmonopolisterna. Ett naturligt hat! Var det icke staten — antingen den varit monar-kisk eller demokratisk — som hade legaliserat rofferiet av jorden från bönderna för att giva den åt herrarna, åt bourgeoisien? Utan att behöva gå tillbaka til! tiden innan Ludvig XIV, var det icke denne monarks edikt, utfärdad 1669, som tillät herrarna att skamlöst sätta sig i besittning av de bästa delarna av kommunernas egendomar? Och vad ha val alla de därefter följande regeringarna gjort?

Ingenting annat än att sanktionera detta rofferi och göra det än fullständigare.

Bönderna kommo ihåg! I sin revolt voro de därför också besjälade av en dubbel känsla: kärlek till jorden och hat till staten.

Därför hade de också, fast efter någon tvekan, ända sedan den öppna revolutionen bröt ut, anslutit sig till de orga-125

nisationer, som ,bäst svarade till deras krav: de syndikalis-tiska organisationerna.

Böndernas sammanslutningar ersatte de gamla kommunerna; och för lösandet av alla frågor appellerades till byför-samungen, vilken — åter satt i kraft — återförde bönderna till samhälleligt liv; något som de blivit avvanda ifrån genom den ekonomiska isoleringen och de politiska förhållandena, som kapitalistsamhället påtvingat dem.

Vi ha tidigare omtalat, hur en panikens och vredens flodvåg hade skakat bondebefolkningen ur dvalan och drivit den att beväpna sig. Det som hade ökat ansvaret för denna resning och kommit den att gripa omkring sig så hastigt, var att till den aktion, som de syndikaiistiska organisationerna igångsatt, kum även aktionen från

tusentals agrikulturella sammanslutningar, vilka efter dens sladg;tr och sammansättning icke föreföllo vara omstörtande.

Dessa föreningar, existerande sedan lång tid tillbaka, omfattade olyckligtvis både små och stora jordägare. De senare hade till en början dirigerat föreningarna med baktanken att kunna begagna dem som instrument vid valkampanjerna. Men tid efter annan hade en ny anda börjat göra sig gällande och genomsyra dessa organisationer. De små jordbrukarnas inflytande hade blivit allt mera dominerande och en slags bondesyndikalism med lite egenartad karaktär hade grott upp i föreningarna och satt liv i dem.

Ursprungligen hade det kooperativa arbetet och understödsverksamheten varit det enda som givit dessa föreningar existensberättigande. Så småningom hade dess horiso.it blivit vidare och de hade skymtat ett ideal för en social reorganisation på kooperativ bas, vilken utan att befria dem från statens ok även skulle sätta dem i stånd att mera rationellt bruka jorden.

När den revolutionära krisen inträdde, hade dessa organisationer — i början misstrogna och fientliga — blivit ryckta med i rörelsen. Och då man i revolutionstider går raskt från etapp tili etapp, så togo de snart steget ut. De sammanslöto sig med arbetarnas fackliga organisationer.

Det stora problemet för bönderna var egendomsproblemet. Hur skulle man kunna lösa det? En regelrätt kommunistisk lösning ledde till att lägga alla jordlotterna tillsamman126

för ett gemensamt brukande av det hela. Men om, på de platser där storbruket var förhärskande, denna lösning lätt nog kunde realiseras, så stötte den däremot till en början på bestämd motvilja på de orter där småbruket var förhärskande.

Det var därför icke spontant, vid första ögonblicket, som bönderna blevo överens om förändringen av formen för den agrikulturella produktionen. De började med åtgärder som icke stötte på något-motstånd, som alla, vem det vara månde, kunde godkänna. De befriade jorden från bördor, som1 vilade på den och betungade dess brukande: de avskaffade arrendeavgifterna och hypoteken.

Efter denna inledande åtgärd beslöto bönderna att lägga den jord, som de frånryckt de rika, under odling enligt det samma gamla system, under vilket de förut livnärde sig, sa-lunda även ordnande sig efter sin egen utvecklingsståndpunkt.

Om det utan vidare föreslagits de små jordägarna att riva ner sina gärden och stängsel och slå samman sin jord, skulle största delen ha vägrat, oaktat att deras arbete blev tungt och pressande under odlingen i smålotter. Men de hade icke att i första ögonblicket fatta någon ståndpunkt till den frågan.

All jord, som brukades direkt av besittarna, lämnades ur räkningen vid den revision som kom till stånd, tack vare jord-bruksföreningarna. Man var till och med så grannlaga, att man även lämnade de medelstora egendomar i individuell besittning, vars innehavare fortsatte att odla dem själv eller med hjälp av familjen, utan användandet av betald arbetskraft.

Den revision, som igångsattes, berörde blott de egen-domar som odlades med hjälp av lönearbetare. Alla dessa egendomar förklarades vara gemensam egendom, och jord-bruksföreningarna övertog dess förvaltning. På andra platser återigen anpassade man sig efter ortsförhållandena — om jordbrukarna voro småbrukare, som odlade jorden med familjens egen arbetskraft. Det hände, att deras jord var kommunal besittning, en egendomsform som i vissa distrikt överievat den gamla regimens rofferi; denna egendom, utdelad med nyttjanderätt, gick tillbaka till kommunen vid brukarens död eller hans avflyttning ur kommunen. ^

Beträffande de stora godsen, de stora domänerna, de stora jordbesittningarna — som. knappast voro annat än jord-127

bruksfabriker — verkställdes 'besittningstagandet av dem utan minsta tvekan. Det blev naturligtvis en de! bråk från en del förvaltare och bönder, som icke fann det tilltalande att nödgas ställa sig på en allmännelig levnadsstandard; men de som envisades att taga parti för ägarna av deras jord voro helt få; de flesta togo villigt

sin plats i den unga kommunen, där de blevo kallade till olika slag av arbete i enlighet med deras fallenhet.

Organisationerna inskränkte icke sin verksamhet till att blott modifiera egendomssystemet; de sysselsatte sig samtidigt med att förbättra ställningen för jordens parias, löneslavarna från i går. Dessa måste genast finna livet bättre. Det var nödvändigt att förena deras öde med revolutionens öde, så att de blevo dennas hängivna försvarare. Detta arbete föll på de' målmedvetna syndikalisternas lott, då allt för många av dessa moderna slavar, kuvade och okunniga som de voro, icke hade nog mod själva.

Det kunde icke längre tillåtas att de höllos på djurets existensnivå, som det skett hitintills — en existens lik dragoxens, blott med den skillnaden, att man för slavarna icke hade samma omsorger som för djuren, vilka senare hade ett marknadsvärde, som slavarna icke hade. De unga drängarna, kovaktarna och fårherdarna hade, när de kommo tillbaka på kvällarna efter dagens arbete, genomvåta och trött-körda, ingen annan bädd än en knippa halm i stallet eller höladan.

Man förändrade detta förhållande. Man såg till att envar hade en plats där han kunde vara hemma hos sig, åtminstone ett rum och en bädd. Vid ordnandet av denna så naturliga nödvändighet uppstod det materiella svårigheter, som man sökte komma förbi på bästa sätt. Man utskrev helt enkelt möbler från slotten och hos bourgeoisien; det överflödiga, som man fann här, användes att förse dem med det nödvändiga, vilka så länge hade saknat det.

Landproletariatet höjdes sålunda till en komfort, som motsvarade de allmänna förhållandena. Detta utan att förorätta någon.

De som förut varit jordbrukare, förvaltare för de stora jordegendomarna, liksom1 herrarna från i går, som levde av128

tjänarnas arbete, blevo icke berövade något av sin komfort, när de samtyckte til! att erkänna de nya förhållandena, de träffades blott av denna förändring, att de icke längre hade någon myndighet att befalla, att de blevo berövade sina tjänare och måste använda sina händer till arbete.

Arbetet blev för övrigt lättare, icke så tungt, bättre uppskattat och mycket underlättat. I stället för det aldrig slutande arbetet, som förr mångenstädes började vid dagbräckningen och först slutade vid nattens inbrott, begränsades nu den genomsnittliga arbetsdagen till åtta timmar.

Denna begränsning kunde icke tillämpas med samma stränghet som var möjlig i andra industrier, men så svår i jordbruket, där arbetet var beroende av väderleksförhållanden. Vid bråskande tillfällen, då man fruktade oväder eller till följd av någon annan tvingande omständighet, arbetade man oavbrutet utan att räkna tiden. Ingen vägrade att göra sin dei av arbetet. Envar gick på med energi utan att gnälla lör mödan, glömmande tröttheten, — man arbetade för sig själv och icke för någon herre.

Möjligheten att i betydande grad kunna begränsa arbetstiden, underlättades genom utvandringen från städerna till landet. "Tillbaka till landet", hade förut förgäves predikats av så många nationalekonomer, men biev nu en lösen som förverkligades rent spontant — så snart som revolutionen var över. Många av städernas rotlösa, som ryckts bort från landet, dragna av det förkonstlade livet i städerna, av förhoppningar att hastigt kunna skapa sig en förmögenhet men framförallt av avskyn för ett arbete utan vila, som gjorts motbjudande och betaltes med en löjligt otillräcklig lön — många av dessa återvände till byarna så snart det gavs utsikt till e>i sund och-trygg existens. Här mottogos de med glädje och öppna armar. Den goda moder jorden begärde blott att få bli befruktad. Hon bjöd ut sig själv överallt. Jordmonopolets och armodets tid var slut. Ju mera man arbetade jorden desta rikare blev skörden — och desto större välståndet för alla. Därför blevo de nyankomna mottagna med stöista hjärtlighet likt förlorade men återfunna söner. Man beredde dem med största tillmötesgående en plats i produktionsgrupperna.129

Hädanefter innebar tillströmningen av armar ingalunda något betungande för kommunerna. Tvärtom! Likaväl på landsbygden som i städerna — överallt bringade de en allmän lättnad i arbetet och en ökning av allas välstånd.

Förutom detta överflöd på arbetskraft kom; en annan medverkande orsak, som bidrog att föröka jordens produktionskraft: en allt rikare tillgång till maskinredskap, liksom kemiska gödningsämnen, som i överflöd sändes från industricentra, möjliggjorde uppnåendet av en större avkastning och utförandet av stora förbättringsarbeten, om vilka man förut icke ens vågat drömma av brist på kapital.

Resultaten av detta brukande av jorden i gemensamhet skapade kontraster till jordbruket i småuppdelade jordlotter hos de små privatbesittama, som oaktat ett tungt arbete icke uppnådde mer än medelmåttig avkastning. Det blev en kontrast som verkade mera övertygande om överlägsenheten av samverkan än den mäst solida argumentering.

Bonden älskade sin jord med en stark, djup kärlek. Han älskade den i och för sig — och därför att den. tillförsäKrade honom: frihet och oberoende. Han hade emellertid fruktat att hans frihet och oberoende skulle bli mindre om han föl enade sin jordbit med grannarnas.

Kifarenheten visade honom att denna fruktan var ogrundad. Ilan såg, att det tack vare den gemensamma odlingen av jorden med besparing av arbetsredskap och besparing av arbetskraft, uppnåddes bättre resultat, rika skördar. Föreningen av driften ooh uppdelningen av arbetet tillät dem att på en gång och på en plats utföra ett arbete, som' i de i små-bruK styckade byarna utfördes isolerat och upprepades lika många gånger som det fanns individuella brukare.

Djuren, som användes som dragare, sammanfördes i luftiga stailar'och blevo skötta med ringare möda. Och detsamma gällde boskapen.

Man gick ej ut till sin lilla jordlapp med var sin plog, var sina mer eller mindre användbara redskap. I stället fö* splittring av krafterna, förlust av tid, onödigt arbete, var det samverkan, symetri och begränsning till ett minimum av for-spilld arbetskraft.

Denna omvandling av böndernas sätt att se saker och ting hade blivit förberedd genom de kooperativa föreningarna

11130

lör försäljning av lantbruksprodukter, för uppköp av utsäde, gödningsämnen ocb maskiner, vilka sammanslutningar under lant,bruksföreningarnas s!kydd och ledning hade utvecklats mycket starkt under kapitalismens senaste period. Dessa grupper, som från början blott haft en tillfällig och begränsad uppgift — att avlägsna mellanhänderna och spekulanterna ---hade berett väg för en högre organisationsform,.

Till en början hade bönderna slutit sig till dessa föreningar för att få utsäde, gödningsämnen och redskap till billigare priser; sedan hade de funnit det fördelaktigt att köpa maskiner — ägda gemensamt av föreningsmedlemmarna och brukade av dem i tur och ordning — liksöm att uppsätta kooperativa kvarnar ocb bagerier. Åter andra hade sammanslutit sig for att upprätta gemensamma vinlager och mejerier, även de utan annan avsikt än att befria sig från det ok som genom uppköparna lades på deras axlar. Genom den erfarenhet de härigenom vunno, började de småningom, att uppskatta den stora fördelen av samarbetet och gjorde sig förtrogna med idéen om ett gemensamt odlande av jorden.

Dessa kooperativa föreningar hade trätt i förbindelse med arbetarebcfolkningen. De hade funnit en värdefull avsättningsmarknad i de kooperativa konsumtionsföreningarna på industiiplatserna. Genom, de förbindelser, som härigenom knötos, både lantbefolkningen och industriproletariatet lärt att känna varandra bättre och att ömsesidigt uppskatta varandra.

Ävenledes fanns det en del andra orsaker som, bidrogo att draga bönderna mot en social omvandling. Men för att de existerande ansatserna till kommunism skulle kunna utveckla sig, foidrades revolutionens värmande.och hänförande inspiration. Utan denna skulle de förhoppningar och ansatser, som clt uppmärksamt öga kunde iakttaga i de byar som vunnits iör kooperationen och bar budskap om en kommande blomstring, ännu lång tid stannat kvar i det fördolda.

I dessa byar, där kommunistiska metoder tillämpades var kooperationen dubbelt nyttig: den blev den bas på vilken bönderna byggde upp lantkommunernas organisation; å andra sidan underlättade den i betydande grad träffandet av överenskommelser mellan stad och land i och för utbyte av produkter. Organisationerna centraliserade alla bytesföre-131

tag och trädde istället för småhandlarna, för vilka handeln ofta blott varit en biinkomst.

Det var icke blott i handeln man tillämpade kommunismens .principer; både bakning och målning av säd1 bedrevs genom kommunerna; detta var blott ett återvändande under mera fulländad form till medeltidskommunens gemensamma kvarnar och gemensamma bakstugor. På samma sätt blevo byarnas hantverk — skomakeri, smide och vagnmakeri — gjorda till kommunens inrättningar. -

Lantkommunerna blevo en stor familj i sin inre organisation, där familjegrupperna icke desto mindre bibehöllo sin frihet till självständig verksamhet och frihet i konsumtion. De förbindelser som lantkommunerna anknöto utåt upprätthölls enligt federalismen principer: de sände sina produkter till städernas sammanslutningar, till de anvisade platserna. De upprätthöllo konstanta förbindelser med närmaste Arbetarebörs liksom med jordbruksförbundet, varigenom- de ständigt voro à jour med efterfrågan på de olika produkterna, och — allt efter jordens beskaffenhet — ökade*de den eller den odlingen, deu eller den aveln, allt i förhållande till erhållna meddelande eller tillgänglig statistik.

I utbyte för sina produkter erhöllo de mängder av redskap, lantbruksmaskiner och kemiska preparat, som voro nödvändiga för en god jordkultur ooh god avkastning. Likaledes erhöllo de manufakturvaror i-tillräcklig mängd för tillfredsställandet av kommunernas behov, vilka varor gratis blevo ställda till fritt förfogande åt alla.

Vid sidan härav hade alla byarna rätt till sin andel av lyx —alldeles som medlemmarna i städernas organisationer. Dessa artiklar kunde den därtill berättigade konsumenten erhålla genast genom rekvisition, ända till maximum av hans köpkraft, hos den förening han tillhörde, eller genom att själv rekvirera den direkt från de speciella magasinen för lyxvaror (eller de varulager från vilka denna konsumtion blev reglerad). Denna metod var han naturligtvis icke absolut . tvungen att följa; han kunde gå till vilken plats han behagade och där själv utfå de mindre ofta förekommande produkter han önskade i utbyte mot sin "konsumtionssedel", eller till och med för de gamla mynten.

I de byar där de federalistiska principerna ännu icke bli-132

vit accepterade, och där de kommunistiska anordningarna' följaktligen ännu icke kommit i bruk, bytte man varor enligt de gamla affärsmetoderna. De enskilda bönderna och de kooperativa föreningarna köpte och sålde efter behag. De produkter de frambringade sändes till städernas varuhus, och de betalades med gammalt mynt. Å andra sidan hade de ingen rätt till fri konsumtion, då de icke voro anslutna till det stora allmänna arbetsförbundet, till Landsorganisationen; de hade att' förse sig själva med varor för sin dagliga förbrukning, såväl som med lantbruksmaskiner, redskap och gödningsämnen, genom att köpa dem med pengar.

Man sköt bresch i denna 'kvarleva från den gamla regimen genom utsändandet av representanter från städerna, för att ordna tillförseln av lantbruksprodukter och slaktboskap till städerna; i samma riktning verkade arbetsorganisationernas agitatorer, som för det mesta själva voro bönder. Alla dessa förklarade och bevisade de fördelar jordbrukarna uppnådde genom att ansluta sig till de federalistiska principerna och organisationerna, såväl med avseende på underlättandet av deras arbete som tillgodogörandet av en större komfort. De drogo upp paralleller mellan den kommerciella bytesmetoden, som icke tillät dem att komma i besittning av något utan mot pengar, och den federalistiska metoden, som fritt ställde de mest fullkomnade redskap till deras disposition och garanterade dem tillfredsställandet av deras behov; de förklarade för dem hur, om de ville utföra något större arbete, t. ex. stora nybyggnader inom kommunen, eller göra sina hus mera hygieniska, de blott behövde påkalla frivillig hjälp, om de hade brist på arbetskraft, och frivilliga arbetare kommo från städerna i tillräckligt antal för att hjälpa dem; med deras arbete.

De resultat som man redan nått i grannbyn talade dock mera än ord. I de distrikt där revolutionen först

begränsades till ett beslagläggande av de rikes egendomar, utbreddes också kommunismen, den togs i praktiskt bruk allt mer och mer och skapade rikedom och välstånd.TJUGONDE KAPITLET.

FOLKETS BEVÄPNING.

Arbetet på samhällets reorganisering hade icke förhindrat verkställandet av en vidrig, men oundviklig åtgärd: tillintetgörandet av de våldsinstitutioner och tvångsinrättningar, som ti^föYsäkrat kapitalismen dess makt och långvarighet. Paris' revolutionärer togo itu med detta arbete utan dröjsmål. Till en början skingrades den personal som direkt levde på dessa institutioner eller parasiterade i dess. marginaler.

Och man gjorde mer än det. För att vara alldeles säker, rev man ned alla de byggnader, som hittills härbergerat dessa institutioner från det förgångna och samtidigt varit en symbol för dem,; detta i akt och mening att därigenom paralysera varje försök till anfall från bourgeoisiens sida genom att på detta sätt försvåra sammandragningen av dessa krafter.

Polisperfekturen hade varit en av de första byggnader man satt sig i besittning, av och den blev en av de första som revs ned. Palais de Justice (där man skioat "rättvisa") rönte samma öde, tillsammans med de båda tillhörande fängelserna.

Poliserna gjorde sig osynliga. Den jakt, man under generalstrejken anställt på dem i de kvarter där de bodde, hade blivit dem en varning om den fara de löpte. Så snart de därför fingo klart för sig, att folkets seger blott var en tidsfråga, försvunnojje, flydde sin kos.

I Palais de Justice träffade man däremot folk. Här myllrade det av jurister, advokater, domare, rättstjänare, misstänkta individer sysselsättande sig med struntsaker. Med fegt småsinne sökte de beräkna räckvidden av den försiggående omvandlingen, i hopp att framgent kunna fortsätta sina operationer och leva på det allmännas bekostnad. Deras förhoppningar blevo grusade. Alla dessa människor blevo un-134

derrättade om, att deras funktioner icke längre hade något existensberättigande, att man gjort slut på all parasitism, och att de måste välja sig nyttiga yrken eller sysselsättningar. De blevo rådda att se sig omkring, överväga och ansluta sig till organisationen i det yrke för vilket de hade böjelse eller bäst passade deras smak.

Man anföll fängelserna. De blevo tömda från .de politiska såväl som från övriga fångar. Men med avseende på de senare, lät man dessa genomgå några formaliteter.

En kommission, tillsatt av organisationerna, fick i uppdrag att rådgöra med specialister med största anseende för vetande ooh rättrådighet. De fingo i uppdrag att undersöka dem ibland fångarna, som på grund av fysiologiska lyten måste betraktas som sjuklingar, vars hastiga frigivande kunde medföra en fara. Dessa blevo överförda till sjukhus för erhållandet av vård.

Därefter kallade kommissionen tillsammans fångarna tilllika med fångvaktarna ooh fängelsets tjänstemän. De förklarade för dem' alla - de nya förhållandena under det nya livet. De förklarade dem att revolutionen blivit genomförd för undertryckandet av sysslolösa existenser, parasiter, tjuvar och kriminella förbrytare av alla slag, och att det följaktligen för framtiden var nödvändigt att alla arbetade och att ingen arbetsför borde undandraga sig arbete. Därpå vände de sig utan åtskillnad till fångarna och deras vaktare, tilläggande:

"Det är nu er sak att besluta huruvida ni tror er kunna anpassa er till denna miljö, att omskapa er själva? I så fall kan ni välja ett yrke eller sysselsättning och ni skola bli antagna som medlemmar i den fackliga organisationen. Där skola ni blott finna kamrater; de skola komma att behandla er som vänner ooh vilja bli okunniga om — eller glömma — vad slags människor ni varit. I händelse detta liv i sunt arbete, basen för allt välstånd, icke skulle tilltala er, så står det er fritt att vägra att ingå på det sociala kontrakt vi föreslå er. I detta fall komma ni att bli förvisade ur landet och sänd till vilken plats ni själv vill välja. Men för att ni ej skola vara alldeles utblottade vid er framkomst skola vi förse er med en liten summa pengar".

Dessa ord ringde i fängelsets dunkla dager, mellan de tjocka murarna, in bak gallerdörrarna, — här i fängelsets fuk-135

tiga atmosfär, full av mänsklig unkenhet och smuts, här där det skapats och kämpats med så mycken smärta, här riktades ord till både fångar och fångvaktare, som1 åhörde dem som jämlikar, ord, som proklamerade hela omfattningen av den sociala omvälvningen och som grep och övertygade åhörarna.

Vaktarna voro glada att bli fria från ett arbete för vilket de endast hade avsmak. Beträffande fångarna fingo de ett djupt intryck av den öppenhet och det allvar med vilket de tilltalades — ett avbrott från det hyckleri, som vanligen omgav dem: — och den största delen gick in på den överenskommelse man erbjudit dem.

Nedrivningen av fängelserna och domstolslokalerna och fördelandet bland produktionsgrupperna av de parasiter som levt på svek, stöld och förbrytelser — vare sig direk't genom att taga del i dem, eller indirekt i egenskap av poliser, domare, fångvaktare och under förevändning att undertrycka förbrytelserna — ledde ingalunda till samhällets överantvardan de i händerna på drönare och rövare.

Framdeles blevo anti-sociala handlingar behandlade av arbetsgrupper eller de fackföreningar till vilka dess förövare var ansluten som medlem.

Envar blev därför dömd av hans jämlikar. Men endera blev "brottslingen" förklarad vara sjuk, och han fick då mottaga all nödig omvårdnad, eller också blev det fällt ett utslag som i stället för •kroppsstraff blott medförde en moralisk bestraffning i form av bojkott och förakt. Denna isolering blev upphävd så snart man ansåg, att den person som blivit underkastad straffet hade förändrat sig.

I några särskilt sällsynta fall blev förvisning tillämpad efter beslut av ett allmänt medlemsmöte i fackföreningen. Den dömde kunde appellera till förbundsorganisationen och slutligen till förbundens gemensamma representation i Comité Confédéral. Men det var blott undantagsvis det var nödvändigt att gripa till förvisning. I de flesta fall var bojkotten tillräcklig för att korrigera de skyldiga.

För att kunna stå ut med att på detta sätt lida under en allmän bannlysning måste man helt ha gått upp i en stor och ädel idé, vara härdad och stark i sin åskådning, — detta var fallet med de gamla revolutionärerna, vilka burna av sina om-störtningsidéer trotsade den allmänna opponionen och skrat-136

tade åt den fåraktiga kritik som kom dem till del — eller också måste man veta sig vara applåderad och uppmuntrad i särskilda kretsar, så som: fallet var med de kriminella förbrytarna, som voro hjältar för fängelsernas befolkning.

Men som det fordrades mera kraft att bära en allmän förkastelsedom än att böja sig under de rådande arbetsförhållandena, och då nu icke längre de tvetydiga och osociala naturerna voro samlade till beundrandet av förbrytelser, och det icke längre fanns någon press till att utmåla och överdriva deras handlingar, så var denna trista kategori i färd med att försvinna.

Den atmosfär, som1 omgav de skyldiga, — man skydde dem som; pestsmittade — var så tung, så pinsam, att missgärningar blevo mer och mer sällsynta. Detta moraliska tvång var långt mera verksamt än borgarsamhällets straffmetoder. Genom denna metod uppnådde man resultat, som man icke skulle kunna ha uppnått genom att gripa till fängelse och tortyr; det var härmed satt en betydande damm för antisociala handlingar.

Dessutom minskades dessa handlingar från början med femtio procent, därför att det icke längre begicks några förbrytelser och missgärningar orsakade av nöd, förtryck, och kapitalismens skadliga inflytande. Därtill' kom, att de missgärningar, som begingos till följd av fysiologiska defekter, av degeneration, av andlig missbildning, hade en tendens alt försvinna under inflytandet av miljön. Det återstod således endast de brott som begingos av passion ooh de som begingos av tillfälliga orsaker, för vilka det redan under bourgeoisisam-hället fanns ursäkter, förmildrande omständigheter, om icke frikännande.

Det hände visserligen, att de som voro åsyna vittnen till någon avskyvärd förbrytelse, gripna av indignation läto förleda sig att genom omedelbart ingripande skipa summarisk rättvisa. Således blevo de, som- grepos på bar gärning då de våldförde sig mot barn eller våldtogo kvinnor, avlivade utan medömkan.

Dessa häftiga våldshandlingar, hur obarmhärtiga, råa och blodiga de än kunde förefalla, voro dock sunda ooh

fruktbärande. De gåvo trygghet åt alla de svaga. De brutala odjur, som voro nog olyckliga att bära sina förfäders vildhet, blevo137

så långt detta var möjligt drivna att vaka över sina perversa instinkter genom den fara som svävade över deras huvud. Om dessa monstrum icke kunde behärska sig själv — så mycket värre för dem. De upprepade icke sin handling två gånger.

Hur grymt och hårt detta omedelbara hämndsystem än måtte vara, så var det dock mindre avskyvärt än den tidigare proceduren med juridiska apparater — och det hade i alla fall den ursäkten till sin fördel att det var uttryck för en rättmätig harm, vilket rfian icke kunde säga om de med kallt blod arbetande, domstolarna.

Medan men rev ned fängelserna glömde man heller icke de kaserner och fästningar, som omgåvo Paris. *

Arnrén blev upplöst. Soldaterna av alla kategorier blevo sända till sina hemorter. Ett stort antal hade redan i förväg och på eget initiativ givit sig själv friheten. Framför allt övervakade man noggrannt awäpningen av de kvalificerade elitkårerna, i vilka det fortlevde en aristokratisk anda.

Dessa försiktighetsåtgärder fullkomnades med stängningen av militärskolorna.

Vad kasernerna beträffar, blevo de nedrivna utan tvekan. De hade allt för länge varit en fara för Paris för att man skulle känna några skrupler för deras rasering, även om man tog i betraktande att de kunde omdanas till bostäder. De hade ådragit sig ett intensivt hat från folkets sida, och det var med en nästan vild glädje man gick lös på raseringsar-betet med hackor och spett.

Fästningarna rönte samma öde. Man tog, itu med dess nedrivning med så mycken större brådska, som de voro ett ständigt hot mot Paris, i händelse av ett försök från reaktionens sida att komma till sin gamla makt. I själva verket hade fästningarna blivit uppförda och armerade mera för att kunna brukas till att behärska och bombardera den stora staden, än de uppförts till försvar mot yttre anfall. Och om regeringen icke utnyttjat sina kanoner, så var det därför,-att revolutionen hade fått en oförutsedd och hastig utveckling, som gjort det omöjligt att bruka alla försvarsmedel. Det hände denna regering detsamma som- under loppet av tidigare revolutioner hänt dess föregångare, som ännu kvällen före sitt störtande förefallit orubbliga; — de hade blivit överrumplade138

och vimmelkantiga av upprorets omfattning och dess våldsamma attack.

Raseringen av fästningarna hade mera karaktären av lantliga fester än av revolutionära handlingar. Man drog till rivningsarbetet i glada flockar; man fästade gladeligen på vallarna, sjungande, dansande och drickande i gott humör. Man gick med glädje till fyllandet av vallgravarna, upprivandet av kassematterna, förnaglandet av kanonerna och för-, störandet av ammunitionen.

Man bevarade endast gevären och de vapen som lätt kunde bli manövrerade; dessa fördes ined triumf i processionen till Arbetarebörsen.

Detta vaT en god och sund taktik. Det var ett bevis för att folket, som en gång förmått att tillkämpa sig segern, också var berett att försvara vad de vunnit, ty lika mycket som man insåg nödvändigheten att förstöra alla offensiva instrument, och alla vapen som kunde brukas till anfall, lika mycket förstod man att uppskatta värdet och fördelen av att bevara försvarsvapnen. Man kom ihåg hur mycket man lidit av bristen på gevär. Man kom ihåg det missnöje man erfarit, då det yppat sig tillfälle att befria sig och man icke kunde draga fördel av dessa tillfällen i brist av- tillgång på vapen. Därför försmådde man icke att beväpna sig, fast segern gjorde behovet tvivelaktigt.

Folket hade alltid hyst motvilja till militärtjänsten. Det hade. alltid avskytt krigen mellan nationerna och de blodbad för vilka folkets barn fallit offer. Detta hade emellertid icke inneburit någon sådan resignation och självförnekelse som predikats av Tolstoy; Folket hade alltid försökt att beväpna sig själv för att skapa en motvikt till militären och de andra maktinstitutionerna, som höll det i oket under den gamla ordningen. Det hade försett sig med revolvrar. Det hade köpt gevär, om det kunde. Det hade tillverkat sprängskott och brukat bomber. Och det var därför naturligt, att när det blev möjligt för folket att beväpna sig ordentligt, det skulle skynda sig att göra

detta.

De togo med stor omsorg hand om alla slag av försvarsvapen och utdelade dem i organisationerna till alla vapenföra kamrater, som önskade beväpna sig.139

Till de vapen som funnits i fästningarna kom även de man fick hand om genom truppernas awäpning, de som; man beslagtog i magasinen och krigsdepöterna, liksom dem; man uppsamlade hos vapenhandlarna.

Denna grundliga rensning, av vilken vi givit några detaljer, inskränktes icke blott till huvudstaden. Med samma energi följde provinsstäderna huvudstadens exempel; domstolsbyggnaderna och fängelserna revos ned, kasernerna och fästningarna raserades.

Snart fanns det i hela landet icke en enda bataljon i vapen. Samtidigt med upplösningen och skingrandet av armén uppgjorde man en förteckning över försvarsvapen, och genom Arbetsbörsernas förmedling utdelades de i organisationerna i enlighet med gjorda rekvisitioner.

I varje syndikat hade man konstituerat en försvarsgrupp, till vilken de unga ooh aktiva anslutit sig. De övade sig själva i vapnens bruk och försvarsmanövrer, för att icke bli överraskade i händelse av något reaktionärt anslag.

Dessa grupper emanerade från Arbetsbörserna. De knöto förbindelser med liknande grupper i samma distrikt och med mera avlägsna centra; men dess medlemmar upphörde icke därför att vara aktiva medlemmar av arbetsorganisationerna. De ansågo sig icke fritagna från sin del i det dagliga produktiva arbetet, under förevändning att de övade sig i militärisk exercis och gymnastik.

Dessa syndikalistiska bataljoner voro icke en makt utanför folket. De voro folket självt, som, sedan det befriat arbetet var nog klokt att beväpna sig, för att försvara den erövrade friheten.

Denna försvarsorganisation, baserad på de fackliga organisationerna och på fri sammanslutning, omöjliggjorde varje' intrig för avhändandet av denna makt och dess utnyttjande för annat ändamål än det för vilket den var upprättad. Misstänkta och blandade element kunde icke bli upptagna i dam; man var bär bland kamrater, och för att bli intagna i någon av dessa grupper måste man icke blott vara organiserad, mien' också vara känd och rekommenderad av medlemmar, som själva gjorde sig ansvariga för den de rekommenderade. Kanske väl misstrogna försiktighetsåtgärder, men nyttiga för140

att förhindra tvivelaktiga "obehöriga" att blanda sig in och vinna inflytande.

Späckade med gevär och bajonetter, med kulsprutor och revolverkanoner, var det fackligt organiserade Frankrike på vakt. Dessa mäktiga vapen voro hanterade av män med temperament och beslutsamhet.TJUGOFÖRSTA KAPITLET.

REAKTIONENS DÖDSKA/AP.

Redan vid oroligheternas början hade ett stort antal ur de priviligierade klasserna varit nog försiktiga att sätta sig i säkerhet. När krisen försvårades blev det en fullständig rusning ur landet.

Bland dem som flydde undan revolutionen voro en del ytliga, flärdfulla element, som älskade makligheten ooh skydde oron. Andra åter hade mera vägande skäl för att söka sig en plats med annan luft; deras namn 'hade en sådan olycksdiger klang, att de syntes samla hela folkets förtätade hat kring sig.- Emigrationen ur landet var för övrigt ingen större besvärlighet för någon av dessa slag av folk. Deras vana att göra långa automobilturer, företaga utflykter till Nillän-derna eller till Norges fjordar, hade gjort dem till kosmopo-liter. Vetskapen att de kunde finna komfort och bekvämlighet var de behagade, gjorde landsförvisningen lätt för dem. Dessutom hängåvo de sig åt samma bedrägliga förhoppning som emigranterna av 1790, att snart kunna återvända; de betraktade oroligheterna blott som en anledning till en oförutsedd, fast icke obehaglig, utflykt.

Och ingenting var heller lättare än att resa ur landet. Inom några timmar kunde man med hjälp av en automobil nå gränsen. Den enda risken var passerandet av de byar där revolutionen jäste. De löpte dock mindre risk som; emigranter än som automiobilister. I själva verket voro automobiler-na icke avhållna på landsbygden, ty de hade

kört qver allt för många både fjäderfä och — människor. Och då vreden var lössläppt, var det risk, att den kunde vända sig emot de àutomobilfarande. Men trots allt var det sällan man tog några repressalier. Och än mera sällan slutade dessà tragiskt.

Revolutionärerna lade inget hinder i vägen för emigra-142

tionen. Långt därifrån! En del önskade denna emigration, då de menade att den gjorde det möjligt att utan hinder kunna fortsätta exproprieringen. Då revolutionen mera var riktad mot systemet än mot personerna, så verkade utvandringen dithän, att man slapp att 'komma i tvist med dem. Emigranterna kunde föra bort sitt guld, men icke det som utgjorde den verkliga rikedomen: jorden, fabrikerna. Deras avresa underlättade därför böndernas besittningstagande av godsen, igångsättandet av fabrikerna och nyinredningar av de hus de lämnat.

Men icke alla bland de besittande lämnade landet. Det fanns sådana, som vi förut sagt, som vägrade att lämna fältet fritt för revolutionen, och som, när nu parlamentarismen vax krossad, sökte försvara sig på egen hand. Samtidigt sökte regeringen åter konstituera sig i provinsen. Dess medlemmar — ministrar, deputerade och högre officerare — hade samlats vid Camp de Chälons. Omgivna av några spillror av armén sökte" de här att på nytt organisera en mijitär makt och hoppades att ett gynnsamt tillfälle skulle erbjuda sig för att gå över till anfall.

Som ett medel att kunna ge kraft åt sitt försök till kontrarevolution räknade bourgeoisien på sina många sammanslutningar; först och främst på de handelskommittéer, som1 inom vissa industrier kontrollerat produktionen: centralkommittén för den mekaniska industrien, för gruvindustrien, för textilfabrikerna o. s. v. De gjorde likaledes räkning på försäkringsföreningarna mot strejker och många andra organisationer av olika slag.

På grund av denna mängd av sammanslutningar, som stod till deras disposition, kunde "fördettingarna", som ville försvara sig, ännu inbilla sig hg. kraft att göra motstånd. De invaggade sig i falska förhoppningar. Deras sociala horisont hade icke vidgats, och de tänkte sig ständigt i den gamla miljön, underlåtande att räkna med den omdaning, som höll på att försiggå.

Deras aktionsmedel voro framförallt av finansiell karaktär, och de organisationer, på vilka de trodde sig kunna bygga sitt motstånd, voro anpassade till det kapitalistiska samhället. Så länge det endast var frågan om att försäkra en arbetsköpare eller' till och med en hel industri emot en strejk eller en143

partiell resning, skulle dessa föreningar, väl väpnade i ekonomiskt avseende, kunna ha gjort front mot faran. Men här gällde det något helt annat. Revolutionen hade brutit ut, och det gällde att stoppa upplösningen av hela systemet; en ofantlig uppgift till vilken dessa organisationer voro så mycket mera vanmäktiga, som deras industriella och kommersiella herravälde var tillintetgjort.

Kunde bourgeoisien vänta sig mera av de blandade organisationer, bastardaktiga, fyllda med olika element, arbetsköpare och undergivna arbetare om varandra, i vilka en del enfaldiga själar sett början till en förlikning mellan klasserna.

Dessa föreningar saknade all fasthet. De arbetare som en gång i tiden anslutit sig till dem, drivna av undergivenhet eller smickrade att få vara där deras herrar voro, det var icke män som hade kurage nog att kasta sig i breschen för sina arbetsköpare. För att kunna leva hade de blivit nödsakade att ansluta sig till olika arbetsförbund, och, väl komna i kontakt med kamrater med vilka de arbetade sida vid Sida, blevo de nya människor — mera benägna att försvara revolutionen än att bekämpa den.

Bourgeoisien fänn sig därför med få undantag hänvisad till sig själv. Dessutom var den befövad det, som hittills hade utgjort dess makt: det finansiella inflytandet. Quldet hade förlorat sin förslavande makt. Det hade blivit möjligt att leva utan det. Och då alla garanterades en existens genom, att deltaga i arbetet, blev det mycket svårt att värva Iegohjon.

De förut besittande klasserna, som ända hittills brukat bli försvarade, voro nu hänvisade till sig själva. Vilka ömkliga figurer de gjorde! De gamla finanskungarna, järn-, kol-och trustkungarna, alla den kapitalistiska industrins kolosser — dessa som hållit arméer av arbetare under oket, regerat staten och varit betjänade av

ministrarna — hade nu blivit berövade alla sina privilegier. De voro nu svagare än krymplingarna; till den grad hjälplösa att de icke visste hur de skulle få mat nästa da,g!

De kunde i själva verket icke göra något verkligt motstånd mot revolutionen. Ty det var icke längre frågan om störtandet av en regering, mien att krossa arbetareorganisationernas skapande kraft, att kasta tillbaka ett helt folk under löneslaveriets system. Ooh hur skulle de kunna angripa det144

nya samhället? Det fanns icke längre någon centralinstitution i form av stat.

Kommunikations- och transportmedlen voro i arbetareorganisationernas händer, varigenom dessa kunde paralysera reaktionärerna utan större ansträngning. Kontrarevolution var således omöjlig, enär den innebar arbetareklassens ab-dikering.

Vi ha sett att revolutionärerna, sedan de en gång tillkämpat sig segern, icke tvekat att handla beslutsamt och vidtaga de åtgärder, som voro nödvändiga. Samtidigt som de satte sig i besittning av fabrikerna, bankerna och hela det sociala maskineriet, besatte de också trustemas huvudkontor och alla de platser där reaktionärerna skulle kunnat samlas, organisera sig och träffa överenskommelser. Dessa voro således berövade de samlingspunkter, på vilka de gjort räkning. Allting störtade samman runt omkring dem! Deras nederlag var obotligt. De kunde blott rasa över sin egen vanmakt

Med svårighet drogo de sig samman i några halvdöda städer, långt från allt ekonomiskt liv, i några avkrokar, dit revolutionen icke nått. Det var knappast mer än en generalstab utan soldater. Till den anslöto sig också några äventyrare på gorillans andliga nivå, samt några officerare från den upplösta armén.

Vad cheferna från den industriella armén beträffar — direktionspersonal, ingenjörer, verkmästare och basar — så kom det också ett litet antal av dessa; men den största delen av dem', som själv lidit under lönesystemet och utgjort ett intellektuellt proletariat, vägrade att ansluta sig till det reaktionära äventyret och gingo öppet över till folket.

Gent emot dessa hopar av parasiter och expropriatörer, som gjorde ansatser till kontrarevolutionen, brukade man blott bojkott. De platser, där dessa "fördettingar" samlade sig, avskuros från alla förbindelser, isolerades utan barmhärtighet. Man tillät varken tillförandet av matvaror eller ammunition. Och för att bojkottlinjen icke skulle kunna brytas, beväpnade man de syndikalistiska bataljonerna i angränsande distrikt synnerligen omsorgsfullt, försåg dem med kulsprutor och snäbbskjutande kanoner, vilka monterade på automobiler blevo fruktansvärda vapen. Icke så, att man önskade gå au-145

greppsvis tillväga mot de reaktionära, men man måste vara i stånd att slå dem tillbaka i händelse de skulle vilja anfalla.

Men de kunde icke anfalla!

De saknade vapen, ammunition och allt som1 var nödvändigt Förhållandet hade blivit upp- och nedvänt. Proletariatet var beväpnat; de reaktionära hade knappast vapen alls

— och ingen stod på deras sida.

Deras situation var lika förtvivlad som folkets varit under så lång tid, med den skillnaden (som gjorde saken värre för dem) att de blott strävade att återerövra privilegier, under det folket uppehållits i sitt martyrium av en ideell strävan efter frihet.

Den regeringsvålnad, som' i Chålons gjorde sitt bästa för att synas levande och strävade att förena de kringströdda resterna av kapitalistiskt motstånd behandlades skoningslöst.

Den bojkott, som detta läger omgavs med, var ytterligt sträng. Regeringsanhängarna kunde blott med svårighet anskaffa livsmedel, medan det däremot var alldeles omöjligt att förnya beväpningen eller anskaffa ammunition, då de icke kunde erhålla något från de sociala-magasinen.

Detta obekväma förhållande blev mera kännbart för regeringsanhängarna än för nåigon annan. De voro

hänvisade till gamla anfalls- och försvarsmedel, utan möjlighet till förbättringar. Lika lätt som det var för en fackföreningsmedlem, att genom sin organisation erhålla de mest olika slag av metaller

— stål, aluminium o. s. v. — lika svårt var det för en motståndare till revolutionen, då det icke längre existerade någon handel med metaller. På grund härav voro regeringsanhängarna hänvisade till resterna från fordom —och det var detta som skapade deras underlägsenhet gentemot de organiserade arbetarna, isynnerhet beträffande de effektiva! vapen man fått i aeroplanen och luftskeppen.

Vid morgonrodnaden till en strålande dag kom en luftskeppsflotta och placerade sig över fälten till Chålon. Aviatö-reina, som tagit initiativet till expeditionen — och som gett sig av fullständigt frivilligt — opererade med en oerhörd kallblodighet och djärvhet. De sänkte sig ned på en låg höjd och med en säkerhet, som fiendens eld icke förmådde rubba, . utförde de sitt förstörelsearbete.

Efter mindre tid än en timma återstod det icke en enda

11bygguad, icke en enda hel kassematt. Kanonerna lågo kringspridda, sönderslagna, med trasiga hjul och lavetter. Människorna grepos av en obeskrivlig förfäran. De som i början hade kastat sig i en onyttig strid avstodo snart därifrån. Och det blev en huvudlös, vanvettig flykt i alla riktningar.

De överlevande tillätos att undkomma utan vapen. Revolutionärerna hade inget annat syfte än självförsvarets genom ett slutgiltigt krossande av reaktionen; de sökte icke hämnd med att slå de besegrade. En del av dessa lyckades att komma över gränsen...

Det blev slutet!

Buorgeoisien förmådde således icke att göra något verkligt motstånd mot revolutionen, trots all den bitterhet de kände mot den sociala omvälvningen, och mistandet av sina privilegier. Den var blott lite mänskligt stoft, utan sammanhållning, utan medel till motstånd. Det fanns naturligtvis ibland dem en del element med energi och handlingskraft, med personligt mod, förmögna till hjältemodiga handlingar; men saknande mark till fäste 1ör foten, kämpade de i tomma luften. Det var lika omöjligt för dem att segerrikt bekämpa de organiserade arbetarna och de nyskapade sociala funktionerna som att fånga oceanen i sina armar.TJUGOANDRA KAPITLET.

EXPROPRIATION OCH BYTE.

Kapitalismens sista dödsryckningar reste inget hinder för fullföljandet av den sociala omorganiseringen. Arbetsorganisationerna fortsatte omdaningsarbetet på alla områden. (de få brancher där arbetarna icke förut varit organiserade --vare sig på grund av likgiltighet, eller på grund av den press kapitalisterna övat på dem: — blev detta gjort med hjälp av representanter från Landsorganisationen. Så vällyckat blev detta arbete, att man småningom genomsyrade och vann de grenar, som; vid revolutionens utbrott stannat oberörda av rörelsen.

Misstroendet hade försvunnit. Den fruktan för att förlora på förändringen, att komma in under ännu värre förhållanden, som i början hindrat de försiktiga att göra gemensam, sak med revolutionen, var nu borta. De verkliga förhållandena bevisade hur ogrundad denna rädsla varit. Därför blev också i de efterblivna distrikten, där omvandlingen nu höll på att försiggå, de svårigheter, som i början rest stora hinder, nu övervunna utan större ,bryderi.

Så exempelvis blev den frågan, huruvida de små affärsmännen och industriidkarna, som, överflödiggjordes av den nya regimen, skulle lämnas någon gottgörelse, icke längre föremål för tvister. Under revolutionens första dagar däremot, hade denna fråga om expropriation med eller utan gottgörelse varit en svår stötesten.

Landsorganisationens kongress hade behandlat frågan och stannat vid ett nekande beslut.

Expropriationen utan ersättning erkändes som riktig av-alla, så snart det gällde de stora förmögenheterna, de stora egendomania, de stora industrierna. Däremot sökte en del att göra en åtskillnad mellan de andra kapitalen: de placera-148

de å ena sidan de, som härstammade från kapitalets egen befruktning och vanliga tillväxt — och följaktligen icke

förtjänade någon gottgörelse; å andra sidan ställdes de kapital, som härstammade direkt från besittarnas arbete och sparsamhet — och förtjänade att gottgöras. Denna gottgörelse borde, sade man, givas i form av rätt till konsumtion för de exproprierade, enligt -en viss, bestämd proportion.

Mot denna tes invändes det, att förbättringen av levnadsförhållandena och den trygghet som skapats för morgondagen, och med det ständiga växande av välståndet som revolutionen medförde för den kategori av "privilegierade", som ansågs böra gottgöras, ersatte — och mycket mer än ersatte — deras lilla kapital. Hade således icke den lille rentiern, när han nu uppnådde vilans ålder, möjligheter till ett mycket bättre och komfortablare liv än vad hans små räntor förut kunnat bereda honom? Den lille affärsmannen, den lille industriidkaren — som man för övrigt lämnat fritt val att stanna i sina små krypin — hade icke också de det mycket bättre ställt nu än förr? Och beträffande bönderna och de arbetare, som sparat slant efter slant tills de just fått nog att ta en liten inteckning i grannens fastighet, eller att köpa ett par aktier, fingo icke också de mer än tillräcklig ersättning för förlusten av dessa små privilegier?

Och dessutom, tillade anhängarna av den direkta expro-priationen, skulle det uppstå så många svårigheter vid verkställandet av den föreslagna ordningen, att enbart detta vore skäl nog för att avstå från den. Vidare, om man antog, att dessa första svårigheter blevo övervunna, skulle säkert andra, lika ödesdigra svårigheter resa sig: man. måste ha en byråkrati för att göra undersökningar och taxeringar för fastställandet av gottgörelserna; dessutom, skulle denna hägring av ett fortsatt liv i parasitism sikapa och underblåsa girighet. Det skulle vara att bibehålla det gamla systemet under den nya ordningen. Det skulle vara detsamma som att inympa kräftan i hjärtat på det nya samhället. Nej! Nej! Ingen ersättning!

Till dessa argument lade gottgörelsens motståndare exemplen från 1789. De förklarade, att man icke fick återupprepa narrspelet från natten den 4 augusti. Vid detta beryktade sammanträde proklamerade den konstituerande försam-149

lingen med överflödande ordrikedom upphävandet av de feodala privilegierna — med gottgörelse! Varför? Därför att den konstituerande församlingen var rädd för en invasion av bönderna och tänkte kunna förhindra den med illusoriska löften.

Efter den 4 augusti fortsatte det feodala systemet — med sina tionden och grundräntor! — och det.skulle ha fortsatt om icke bönderna själva satt det ur kraft genom att undertrycka det med våld. De voro ihärdiga. Under fyra år stannade de på krigsfot. Och det var först efter denna period av oupphörliga revolter, som Conventionen 1793 blev tvungen att sanktionera det ersättningslösa, direkta avskaffandet av de feodala rättigheterna.

Vem kan säga hur långt denna revolution lett, om den konstituerande församlingen redan vid början, 1789, varit nog förnuftig att på folkets revolt svara med de feodala privilegiernas upphävande utan ersättning?

I dag, menade man, var situationen densamma: kapitalets privilegier svarade mot de feodala privilegierna 1789. Men medan den konstituerande församlingen, bestående av borgare och adel, hade intresse av att bibehålla sina privilegier, är detta icke förhållandet hos oss. Vårt intresse sammanfaller med våra kamraters och vi ha icke rätt att förfuska revolutionen genom halvmesyrer.

Resultatet av denna diskussion blev, att det beslutades, att kapitalet, vad ursprung det än måtte ha, icke skulle berättiga till ersättning. Men ansåg att den garanti för ett rikt och behagligt liv, som samhället lämnade i utbyte åt en och var för en moderat arbetsmängd, utgjorde den form av återbetalning på vilken alla kunde göra lika anspråk.

Detta beslut gällde blott kapital i form av gods, fastigheter, magasin, fabriker, obligationer, aktier. Beträffande de kontanta pengar, som enskilda personer besutto, så lät man dem cirkulera.

Likaledes kunde innehavarna av sparbanksböcker få utbetalt sina insatta medel, och de som, hade depositaplace-ringar i bankerna, kunde få dessa återbetalda intill ett visst maximum; av några tusen kronor, eller ungefär så mycket, att man kunde leva på det ett år, beräknat efter de gamla priserna. Obehagen av dessa olika åtgärder blevo minimala,150

då dessa pengar blott kunde .brukas för konsurntionsändamål och måste nödvändigtvis hastigt återvända till organisationernas banker.

Det var med hänsynstagande till dessa förhållanden, som banktjänstemännens förbund upprätthöll funktionen av. Fackföreningarnas Bank och dess filialer. Denna bank var, som vi redan anmärkt, grundad med fonderna från Franska Banken och kreditbankerna, samt med kassorna från de judiska, katolska, protestantiska och andra bankerna. Den var nu den gemensamma källa, ur vilken samhället öste. Somi det blott gällde att hålla räkning med inbetalningar och utbetalningar, var bokföringen icke synnerligen komplicerad.

Mekanismen för återbekommandet av pengarna var mycket enkel. De individer, som1 köpte från de offentliga magasinen enligt de förut gällande reglerna för byte, betalade i gnid eller silver. Dessa pengar, som magasinen icke hade något bruk för (eftersom lagren åter blevo fyllda med varor, genom en enkel rekvisition hos förbunden och Arbetarebörsen) bevarades icke i kassan, utan sändes till banken. Denna inregistrerade storleken av den summa den mottog och datum för dess mottagande, men utan att behöva kreditera det magasin, som inbetalt summan, på grund av det enkla men avgörande skäl, att det icke fördes något konto med magasinet.

Vid utbetalning av pengar var förfarandet icke mera komplicerat. Utbetalningar gjordes för två. ändamål: vid inköp av varor inom landet, ooh.vid uppköp av varor från utlandet.

De organisationer, som behövde göra inköp inom: landet, — t. ex. vid inköp hos bönder eller boskapsuppfödare, som ännu icke anslutit sig till den nya sociala ordningen — begärde hos banken eller distriktets filial utlämnandet av de pengar eller penninganvisningar, som syntes dem nödvändiga, för at t göra uppköp enligt gamla systemet. Men då säljarna, som blivit betalda med reda pengar, även hade behov av alla slags varor, så vände de sig till de samhälleliga magasinen. Och de kontanter, som utbetalts till dem, kommo nu åter tillbaka till banken, varifrån <Je utgått. Men icke allt kom tillbaka. Det blev en liten skillnad mellan den utbetalda och den inbetalda summan, på grund av skattsamlaremanier hos en del överlevande gnidare. Detta var utan någon som helst bety-151

delse, ty det var icke bankens uppgift att hålla sin kassa på precis samma nivå, utan blott att fylla sin funktion: att suga in produkter och sprida ut dem över samhället.

Förbindelserna mied utlandet upprätthölls också enligt de gamla kommerciella metoderna. Exportprodukterna sändes till utskeppningshamnarna 'eller till järnvägarnas magasin. Samma vägar ankom' importgodset. Transportarbetarnas förbund ombesörjdes all import och export och vad därmed sammanhängde.

De importerade produkterna blevo av transporarbetarna forslade till de olika centralpunkterna, fördelade enligt gjorda rekvisitioner, eller proportionerligt efter behov och antal magasin. Naturligtvis upphörde de kommerciella operationerna så snart de importerade produkterna gick in i landets egen cirkulation.

Man exporterade endast vad man icke själv hade bruk för. Ty tillsammans med kapitalismen hade det av densamma skapade olycksdigra systemet försvunnit: att producera för att exportera, allt medan det producerande folket självt levde i nöd, saknade tillgång till de produkter man exporterade i massor. Man uppskattade icke längre ett lands rikedom efter storleken av dess export, men efter den summa av välstånd, som hela befolkningen åtnjöt.

Sjöfarten kom på grund av förhållandena i en dubbelställning. I sitt förhållande till främmande länder drevs det efter kommerciella principer; i sitt förhållande till det egna landet fungerade det kommunistiskt.

Ända från början hade handelsflottans manskap förenat sig med revolutionen. Dess organisationer hade genast, utan tvekan, tagit fartygen i besittning, både dem som ägdes av enskilda och dem som befraktades av bolag.

Den första åtgärd som måste vidtagas var att rekonstitu-era besättningarna efter fallenhet och sympatier, ty homogenitet och harmoni är nödvändig överallt, men på havet mer än någonstädes. För den skull konstituerade sig besättning-arna själva under sjömansförbundets ledning.

Genom en allmän överenskommelse bland besättningarna blev det också bestämt att man skulle välja kaptener

och alla andra som skulle handhava fartygets navigering. Dessa intogo nu icke längre någon auktoritativ ställning; det blev152

blott en naturlig delning av arbetet, som. icke gjorde någon underdånig och icke gav någon myndighet som rätt.

Medan man sysselsatte sig med rekonstituering av besättningarna uppdrog man samtidigt 'reglerna för skeppsfarten under de nya förhållandena. Det blev överenskommet, att så länge de befunno sig på fransk mark eller i fransk hamn, skulle sjömännen åtnjuta samma fördelar som alla andra kamrater. På sjön var det oundviktigt att de måste underkasta sig den begränsning som blev nödvändiggjord genom £et utportioneringssystem, som där måste följas. Till upphjälpandet av livet i främmande hamnar, under resans lopp, skulle det utbetalas en viss summa pengar till dem genom banken i den hamn varifrån resan startades.

Fartygen, liksom besättningarna, arbetade på två olika sätt. De fraktade utan kostnad alla passagerare som voro medlemmar av Landsorganisationen, medan de fraktade andra passagerare för kontant betalning enligt det gamla systemet. På samma sätt blevo exportvaror av franskt ursprung transporterade utan kostnad, men belagt med viss fraktavgift, som köparna fingo betala, m.edan de importerade varorna befraktades utan några som helst avgifter.

De fartyg som gjorde affärer med utlandet, mottogo underrättelser, baserade på de order på varor, som transport-arbetarnas förbund mottagit; det lämnades åt dessa fartyg en rymlig plats för fritt initiativ och Fackföreningarnas Bank förskotterade dem den nödiga summan.

Vid sin tillbakakomst betalte fartygen till banken de pengar de mottagit som betalning för exporterat gods, eller för transport av resande.

Sådan var i stora drag den mekanism som användes för byte med utlandet.

Man hade fruktat, att utlandet skulle av hat till revolutionen fullständigt ha avbrutit alla förbindelser med Frankrike. Regeringarna skulle gärna ha sett det. Men vinstbegäret förhindrade det. Alla försök till internationell bojkott misslyckades. Det fanns alltid utländska kapitalister, färdiga att draga fördel av tillfället och göra så mycket större vinster, då fransmännen, på grund av förhållandena icke tvekade att betala de förnödenheter de oundgängligen behövde med ett högre pris.153

Denna bytesmetod, som måste upprätthållas så länge grannländerna icke voro befriade från kapitalismen, var blott en tillämpning utåt av den hållning man brukade inåt mot dem-, som icke ville ansluta sig till den nya sociala ordningen.

Penningcirkulationen hade därför endast en kommerciell betydelse med hänsyn till dem som voro främlingar för den sociala nydaningen; beträffande organisationernas medlemmar fungerade banken som en gemensam reservoir, ur vilken man öste efter behov. Guldets herravälde var därför avskaffat i det nya samhället: denna metall hade berövats den befruktningskraft som fordom utgjorde dess makt, och den hade blivit .reducerad till ett simpelt bytesmedel, vars funktion blev ständigt mera begränsad.TJUGOTREDJE KAPITLET.

DE FRIA YRKENA.

De intellektuella, som de fordom kallades, voro icke synnerligen missnöjda med revolutionen. Många sågo med glädje dess utbrott och hjälpte till att föra den till seger.

Ibland dem fanns det sådana, som- omvandlingen förfördelade, berövade vissa fördelar, förmögenhet eller ställning. Men ibland voro dessa icke de minst entusiastiska: de kände det nya livet som en befrielse. De hade nästan kvävts under det kapitalistiska samhället. De materiella fördelar det bjöd, kunde icke uppväga den motvilja, harm och avsky de kände för de vanskapligheter, det elände och de orättvisor som kapitalistsamhället överflödade av. /

Män av stor betydelse inom vetenskapen, konsten, litteraturen — som alla åtnjöto fördelar under den gamla regimen — kände en sådan vämjelse för det, att de med förtjusning hälsade dess försvinnande. Det andliga tillståndet bidrog att påskynda kapitalismens fall: dess överändakastande A'ar så starkt eftertraktad, så

längtansfull motsett, att detta förhållande skapade en för revolutionen fördelaktig atmosfär.

Bland studenterna fanns det många som tog del i rörelsen. En del voro överlöpare från bourgeoisien, en del intellektuella från proletariatet, för vilka livet ställde en hård kamp i utsikt. De förenade sina öden med arbetareklassens, blandade sig med de stridande. De ställde sin energi och goda vilja till disposition, och de blevo broderligt mottagna.

Denna de intellektuellas medverkan i revolutionen underlättade reorganiseringen av skolorna, av undervisningsmetoderna och transformeringen av de fria yrkena.

Hädanefter behövde icke läkarna, kirurgerna o. s. v. göra affärer med sitt vetande och sin erfarenhet. Deras yrke blev en social funktion, antagen och utövad av intresse för155

yrket, av önskan att lindra människornas lidande, och icke av affärsintresse. Redan i det kapitalistiska samhället hade man kunnat iakttaga symptom: till en sådan förändring: sedan en läkare med stort anseende mot oerhörda avgifter ägnat sina omsorger åt de rika, kunde det roa honom att gratis vårda fattiga satar och ibland hjälpa dem med kontanter. De flesta av dem handlade emellertid, drivna av en impuls i sitt känsloliv, utan att i sin gest av mänsklig solidaritet lägga någon kritik av de sociala förhållandena. Men vilka än motiven voro för deras handlingar, så blevo dessa icke desto mindre en protest mot den upprörande olikheten, mot den nödtvungna affärsprincipen; och det blev en tendens mot jämlikhetens upprättande. Därför voro dessa läkare, som: blott menade sig vara lite genomträngda av människokärlek, mera beredda än de andra för praktiserandet av de kommunistiska principerna i det nya livet.

På samma sätt förlorade arkitekterna, tecknarna, ingeniörerna, kemisterna med flera sin förra privilegierade samhällsställning. De blevo nyttiga medarbetare och bidrogo förtjänstfullt till att samhället fungerade väl, men deras talanger gav dem ingen rätt till undantagsställningar.

De professionella sammanslutningar som förut existerade bland de fria yrkesgrupperna, omdanades till fackföreningar och anslötos till arbetarnas organisationer. Dessa sammanslutningar förde ett självständigt liv, precis sam- de andra organisationerna, och deltog, liksom dessa, i Landsorganisationens liv och verksamhet.

För de fria yrkena gjordes det således, som: vi redan förklarat, ingen åtskillnad i levnadsförhållande från de andra grupperna. Deras organisationer utlämnade till sina medlemmar ett likadant kort, berättigande till viss gratisförbrukning, som de andra organisationerna utdelade. De utlämnade vidare till varje medlem ett kvittensblock, som: gav var och en lika rätt att utfå eller konsumera en viss mängd av mera sällsynta produkter eller lyxartiklar.

Alla de produkter och föremål, vacs begränsade förekomst nödvändiggjorde en utportionering, fördelades teoretiskt lika på alla, men utan en matematisk lika uppdelning, som' skulle varit opraktisk och absurd. Den riktiga fördelningen, som man förgäves skulle sökt lösa genom ett sådant156

förfarande, ordnade sig på ett naturligt sätt genom fritt val efter individernas olika smak och förkärlek för olika ting. Somliga ville ha den produkten,, andra det föremålet, och denna olikhet i önskningar, denna skillnad i smak, åstadkom jämnvikt i tillgång och efterfrågan. En var hade i lika grad tillfälle att tillfredsställa sitt behov av lyx.

Denna lika rätt till konsumtion, som utan åtskillnad tillkom en och var, syntes icke överdriven för andra än dem, som förut grävt ned sig i bourgeoisiens trängsta kretsar. De andra, som visste vilket långt förberedande arbete som blivit utfört, alltsedan mitten av det nittonde århundradet, för förverkligandet av den nya ordningen, böjde sig för den, om ock icke med glädje, så dock utan allt för stor bitterhet. I själva verket hade den jämlikhetskänsla och idéen om samma värde av olika slags arbete som genomsyrat arbetareklassen, icke brutit fram plötsligt. Sedan lång tid tillbaka hade dess förkämpar — sedan de fördömt rikedomens privilegier — kämpat för den meningen, att en mänslig varelse icke på grund av sin kunskap förvärvade sig större rättigheter än andra människor eller kunde fordra någon vedergällning, som var större allt efter som hon besatt mera vetande; de påvisade, <att den som kommit i besittning av vetande står i skuld för det hos sina lärare, han har det tack vare hela den livsmiljö i vilken han uppväxt, och som tillåtit honom att utveckla sina möjligheter. Och de tillade: lika

mycket som' en murare, en renhållningsarbetare, en bagare eller en trädgårdsmästare, har behov av en läkare, lika mycket har läkaren behov av dem; mellan den förre och de senare är det ett utbyte av tjänster, följaktligen bör det vara lika rättigheter dem emellan; och det är en skam att någon missbrukar sitt vetande att pocka på en större anpart för sig själv till förfång för de övriga samhällskamraterna.

Alla voro icke böjda för att utan vidare finna sig i dessa förhållanden, över dem som jämrade sig värst, ljöt en doktor med stort anseende — vilken under den kapitalistiska regimen hade analyserat den rika världens konstlade nöjen — följande filosofiska balsam:

"Har ni glömt", sade han till dem, "att vad den rike personligen kunde konsumera, blott var obetydligt i jämförelse med tillväxten av hans rikedomar?157

Han hade blott en måge och måste hushålla med den. När han ätit två à tre rätter två gånger per dag hade han nått gränsen för sina gastronomiska njutningar i kvantitativt avseende. Hans föda var av bästa slag, men högsta kvaliteten var snart anskaffad. „

Potatis, en av de bästa vegetabilerna, 'kunde han lätt komma i besittning av — en präktig kvalité till billigt pris. Beträffande de tidiga frukterna eller grönsakerna, eller frukter från andra årstider, så kunde deras pris stiga oerhört utan att deras välsmak steg i samma proportion. De flesta av dem voro icke — vad smaken beträffar — värda så mycket som säsongens frukter.

En man hade blott en säng; ty det succesiva brukandet av flera skulle ha oroat hans sömn utan att giva motsvarande fördelar. Liksom1 med sängen, så också med kläderna. Att byta dem blir mestadels obekvämt. Man måste sätta dem på sig nya, få dem att passa kroppen, vänja sig vid dem, något som till och med föranledde mångmillionären att hålla sig med en garderob, icke mycket större än bokhållarens.

Denna man hade blott en sängkammare av samma skäl, som han blott hade en säng; likaledes två à tre rum som ban gjorde verkligt bruk av: arbetsrummet, matsalen och cn intim salong. Resten var för mottagningar, för andra...

Han kunde resa? Men ofta förekommande resor störde hans liv och orsakade honom tusen obehag, som för mångas vidkommande voro större än den förströelse de sökte.

llun kunde inbjuda andra till sina nöjen. Men, bortsett från det att det måtte vara mer eller mindre oangenämt att anordna nöjestillställningar för andra, så var nöjet icke någon personlig konsumtion. I detta fall var det en början till en social fördelning av rikedomen."

Till slut tillrådde den optimistiske doktorn sina förra klassbröder att anpassa sig till de nya förhållandena. Han förklarade hur deras vetenskap och deras talanger skulle bli värderade och komma till nytta i det nya samhället, .utan -att dock giva dem några företrädesrättigheter. Han föreställde dem den glädje och tillfredsställelse de skulle erfara av att känna sig som1 sociala väsen, en glädje och tillfredsställelse av helt annan art än det konstlade nöje som1 försvann tillsammans med deras forna rikedom.158

Och dessutom, om en man, tillhörande något av de fria yrkena, bortskämd av sin framgång, kunde anse sin personliga konsumtionskraft begränsad, så fann han däremot att han var så rik som han någonsin kunde önska ur yrkessynpunkt.

De vetenskapliga organisationerna och deras medlemmar hade en perfekt utrustning till sin dispostion, laboratorier, utomordentligt fint installerade och medel för utförandet av alla de experiment och undersökningar de behagade. Om således vetenskapens män kunde påstå, att deras personliga överflöd var begränsat, så kunde "de i ersättning härför — såframt de voro hängivna sin vetenskap — säga sig vara mera verkligt rika än fordom.

De medicinska och kirurgiska organisationerna fingo i uppdrag att i samråd med övriga hälsovårdsorganisationer — var inom sitt område — reorganisera hälsovården och hygieniska förhållanden.

Sjukhusen och hospitalen blevo tillgodosedda med det ökade utrymme som kunde anses behövligt, beundransvärt

inredda med alla möjliga hygieniska inrättningar och med största möjliga komfort. Ingenting blev underlätet för att göra dessa smärtans palats till platser där den sjuke i en behaglig omgivning kunde finna, om än icke frihet för sina plågor, så dock lite vila och glädje för ögat.

Låt oss tillägga att det icke var obligatoriskt för patienterna att lägga sig in på sjukhusen eller hospitalen, utom för epidemiskt sjuka. Var och en kunde låta vårda sig efter sin önskan, i hemmet eller på de offentliga vårdanstalterna. För övrigt rekryterades nu sanitetspersonalen — som förut levat under vidriga förhållanden, dåligt betalda, som de varit — fullständigt frivilligt; de togo nu anställning av sympati för sysselsättningen och icke som förut drivna av tvångets piska. Sjukvårdare och sjuksköterskor ådagalade därför också en mildhet och vänlighet som förut var nog så sällsynt. -

Förutom omorganiseringen av alla hälsovårdsinrättningar togo läkarna, kirurgerna och apotekarna itu med nydaningen av specialskolorna, vilka hädanefter skulle komma att arbeta fullt självständigt; eleverna skulle få välja sina lärare; undervisningen skulle läggas mera praktiskt, teknisk och klinisk, utan.att dock den teoretiska utbildningen försummades.TJUGOFJÄRDE KAPITLET.

UPPFOSTRINGSFRÅGAN.

Skollärarna, som länge varit sammanslutna, anslutna till Landsorganisationen och aktivt deltagit i organisationsarbetet, hade redan från början förkunnat nödvändigheten av Undervisningens befrielse från statens förmynderskap samt reorganiserade på en Syndikalistisk bas, med fullt oberoende, De voro därför de ivrigaste anhängarna av revolutionen. Men allt under det de togo del i händelserna, använde de dock icke generalstrejken till förevändning för att lämna sina klasser. De sade sig själva, att en strejk vid skolorna skulle snarare genera föräldrarna än regeringen; därför stannade de vid skolorna, menande det vara långt nyttigare att vaka över folkets barn, Barnen kunde således fortsätta sin skolgång ända tills de, smittade av exemplen från sin omgivning, i sin tur gjorde generalstrejk — skolkade från skolan.

När stridens tid var ändad och segern kom, sammanträdde skollärarna till en kongress för att diskutera uppfostringsmetoderna och lägga grunden till en rationell undervisning, i anslutning till den fullbordade sociala omvandlingen.

Den gamla klassificeringen av undervisningen i lägre och högre skolor, där arbetarnas barn anvisades de lägre, medan de högre reserverades för överklassens, kunde icke längre bibehållas. Friplatssystemet, som under det kapitalistiska systemet något överskylde det orättfärdiga i dessa skolförhållanden, var blott ett skenheligt erkännande åt jämligheten, och tillät några få av folkets barn att hoppa över till bourgeoi-siskolorria, varigenom det avskyvärda i denna uppdelning än starkare blev markerad. Denna klassificerade undervisning utdelade vetandet i olika-portioner, allt efter som barnen voro bestämda att befalla eller att lyda, att låta andra arbeta för sig eller själv släpa ut sig för andra. Detta system hade160

icke längre något existensberättigande i en miljö av frihet och jämlikhet.

Skollärarekongressens arbete blev dels att skrida till en ombildning av undervisningsinstitutionerna och dels att uppklara och definiera hur den nya undervisningen borde vara.

Vid behandlingen av det senare spörsmålet hade kongressen, i vilken icke blott ombud från skollärarnas fackföreningar deltogo, men även ombud från alla uppfostringsföre-ningar, såväl som från de högre och lägre skolorna och universiteten, mera karaktären av en stor kommission för undersökning av uppfostringens princip, än den hade karaktär av kongress i vanlig bemärkelse. Alla som hade en eller annan idé, eller annat projekt att framställa, kunde påkalla uppmärksamhet, säga sin mening och kasta ljus över saken.

Först sysselsatte man sig med omdaning och förbättring av skolornas organisation. Man borttog det som var överflödigt och onyttigt och — här som överallt — införde man en upplivande autonomi i stället för den dödande auto-kratien.

Efter " denna preliminära omarbetning, som var intimt sammanbunden med undervisningen, blev

undervisningsplanen utarbetad i stora drag.

De tvenne arterna av undervisning, den högre och den lägre, slogs samman till en. Alla barn, vilka anlag de än hade, eller hur rustade de voro, skulle ösa ur det gemensamma vetandets källa. Deras fortsatta utveckling, hur olika den än kunde gestalta sig, kunde blott bli resultatet av en större eller mindre förmåga att lära, att upptaga det mänskliga vetandet.

Slutsatsen av dessa premisser blev den absoluta respekten för barnets rättigheter. Barnet — morgondagens vuxne samhällsmedlem — blev betraktat som1 en i grund och botten fri och oberoende varelse. Men befinnande sig på utvecklingens stadium tilläts det ingen, varken individer eller grupper, att påtruga barnet varken det eller det sättet att se eller tänka.

Föräldrarnas rätt att disponera över barnets hjärna blev förnekad, förklarad tyrannisk och orättfärdig. Man ville icke längre tillerkänna dem större rätt att efter gottfinnande preparera hjärnan, än att missforma deras ryggrad. Liknande161

anspråk, som barnens uppfostfare förmätet skulle kunna komma att ställa, blevo lika kategoriskt fördömda.

Denna uppfattning, som. vilade på idéen om den mänskliga varelsens suveränitet, och förkunnandet att man borde respektera densamma i dess groningstid såväl som i dess blomstringstid blev hörnstenen för den uppfostran som utdelades lika åt alla med samma frikostighet.

Att göra människor, harmoniskt utvecklade i fysiskt, moraliskt cch intellektuellt avseende och därigenom dugliga'att uppnå ett maximum av handlingskraft och verksamhetslust till bruk efter eget vai — sådant var målet!

Den fysiska vården blev begynnelsen i den w döf vis* ningsmetod som blev rekommenderad, då det erkändes, att den intellektuella utvecklingen stod i intimt förhållande till den fysiska häisan.

i elementära frågor såväl som: i aritmetiken, geometrien och naturvetenskapen blev undervisningen gjord så konkret och praktisk som möjligt. I dessa olika fack av vetande behövde man icke befara några felgrepp. Svårigheterna började med studiet av historia. Lärarna blevo uppmanade att demonstrera de historiska händelserna, icke i syfte att få eleverna att dela deras mening, men i syfte att få dem att fatta och förstå, så att de kunde bilda sig en egen mening, som icke var blott en reflex av lärarens. Denne skulle således söka att väcka till liv de ungas intelligens, icke genom att överlasta deras minne, men genom en pedagogisk gymnastik, som baserades på erfarenhet, fakta och förklaringar.

Den bästa undervisningen skulle bestå i att bibringa eleven solida och exakta begrepp och framför allt i att väcka ett så starkt begär efter vetande, att det följde honom hela hans liv.

En yngling, vars individuella utveckling blivit förberedd genom denna första undervisning, skulle lämnas fritt val av de ämnen han önskade att utveckla sina kunskaper i. Denna breda, djupa, teoretiska undervisning skulle blott mycket svagt komma att erinra om den gamla undervisningen vid de högre läroverken. Den skulle långt ifrån att vara en "död" undervisning, tvärtom göras mycket "levande". Vetenskapen skulle intaga främsta platsen och med den allmänna undervisningen skulle förbindas en praktisk och teknisk, men icke spe-

10162

cialiserad fackundervisning. Då de sociala behoven icke längre voro desamma som under den kapitalistiska regimen, så sysselsatte man sig icke längre i skolorna, med att utkläcka jurister, notarier och andra olika slag av försvunna och skadegörande företeelser, men väl med att framskapa produktiva och kunskapsrika människor med redliga sinnen, som kunde vara till nytta både för sig själva och sina medmänniskor.

Sedermera kunde den unge mannen taga en kurs i någon lantbruks-, yrkes-, industri- eller teknisk skola.

Dessa tekniska skolor lågo utanför ramen av den egentliga uppfostran. De ersatte den forna lärlingstiden. De skulle framdeles bli förbindelselänken mellan skolan och det produktiva livet.

De voro sammanbundna med yrkes- eller industriförbunden, liksom de medicinska och farmaceutiska skolorna

med läkare och apotekareorgauisationerna; de agrikulturella skolorna med lantarbetareförbundet o. s. v.

Det gjordes ingen åtskillnad mellan gossar och flickor. De båda könen skulle uppfostras tillsammans som jämnlikar, i samma skolör. Icke så, att det var meningen att driva kvinnorna till samma arbete som männen, men det ansågs, att gemensam uppfostran var den bästa förberedelsen till samförstånd och samverkan mellan könen.

När småflickorna blivit-något äldre, kunde de ta en kurs i de specialskolor där man undervisade i feminina yrken och där de kunde förbereda sig för sådana sociala uppgifter som svarade till deras smak.

Den uppfostran, som; vi nu ha skisserat i stora drag, blev planlagd av kongressen och den kom framdeles att vila på de vid kongressen representerade organisationerna, som nu sammansmältes till en, förenad. Men dessutom! bildades vid sidan härav skolföreningar, dock utan att göra intrång på lärarekårens oberoende, till vilka de föräldrar anslöto sig, som voro intresserade för uppfostringsfrågor. Dessa föreningar strävade efter att i samförstånd med lärarna försköna skolorna och förbättra undervisningsmetoderna.

Medan man under allas samverkan satte i gång detta så djupt mänskliga uppfogtringsarbete, samlades den nya generationen kring lärarnas katedrar, lyckliga att leva och ivriga att inhämta kunskaper. Den hade icke längre de lyten163

som förr vanställde de unga männen: inget trångsinne, ingen sniken strävan att armbåga sig fram på kamraternas bekostnad, vilket förkvävde alla ädlare känslor under det gamla systemet.

Den unga generationen, som icke kände till fruktan för morgondagen, icke irriterades av ängslan för framtiden, icke såg hotande moln vid horisonten — var livlig och älskvärd, sund och stark.TJUGOFEMTE KAPITLET.

FRAMBRINGANDET AV VÄLSTÅND,

Den fruktan för att det skulle uppstå, nöd och brist, som under revolutionens första tid var stark och oroande, hade nu försvunnit. Den kraft med vilken man tog fast på produktionen var så stor, att välståndet växte och steg till överflöd — och med den växte glädjen och tillfredsställelsen. Glädjen över att leva steg och bredde ut sig.

Hur onödiga dessa bekymmer än varit, var det dock förklarligt, att de hade sysselsatt även de bästa och mest optimistiska revolutionärerna.

När övergången var gjord från det ena systemet till det andra, märkte man hur konstlade de överproduktionskriser varit, som skakat det kapitalistiska samhället; man förstod att det egentligen aldrig varit någon verklig överproduktion, men endast stockningar, som orsakats av en ojämn och otillfredsställande fördelning.

Om bönderna beklagade sig över att ha för mycken frukt, för mycken cider, om vinodlarna jämrade sig över dålig marknad, om fiskarna kastade den fångst tillbaka i havet, som uppköparna nekade att köpa, om handelsbodarna voro fullpacka-de med skor, med kläder o. s. v. — så berodde det icke på att det fanns för mycken frukt, vin, cider, fisk, skodon och kläder, eftersom befolkningen led brist på allt detta!

* Följaktligen kunde man förutse, att den påstådda överproduktionen icke längre skulle komma att existera när det blev fri konsumtion.

Å andra sidan hade teoretikerna, som försvarat människornas exploatering, så ofta återupprepat att tvånget var nödvändigt till att driva dem' till arbete, att utan hungerns sporre, utan vinstens lockelse, skulle de hängiva sig åt lättja — och dessa absurda påståenden hade skapat farhågor.165

Om det inträffade vad dessa dåliga profeter förkunnade! Om folket, uttröttat av att arbeta för andra, fått avsmak för arbetet och nekade att arbeta för sig självt, så skulle icke nöden kunna övervinnas... Snart skulle då reaktionen triumfera på nytt.

Hade icke de föregående revolutionerna misslyckats på detta sätt?

Ar 1848 ljöt folket sitt blod för erövrandet av republiken och det offrade tre månaders svält i dess tjänst. Men långt ifrån att förbättras, försämrades dess ställning. Så kom fusiljeringarna i juni! Och sedan, eftersom affärerna

toge en dålig vändning, eftersom arbetet srod stilla, blev brödet ännu mera sällsynt än under kungadömet. Berövat sina illusioner lät folkei statskuppen av 1851 passera.

Kunde man icke frukta samma förlopp om de kapitalistiska reserverna blevo förbrukade och det blev omöjligt att åter fylia dem? Kunde man då icke frukta att arbetarnas leder råkade i oordning och att bourgeoisien skulle draga fördel av detta för att återupprätta sitt herravälde?

På Landsorganisationens kongress tyngdes ombuden av detta tvivel. Det var därför, som de icke vågade bestämma sig för en kortare arbetstid än åtta timmars maximalarbetsdag. Detta beslut gav blott ett uttryck för arbetaremassans känslor under de rådande förhållandena, ty också de, oroade av fördomar och vaneföreställningar som de blivit invaggade i, befarade att man icke skulle kunna fylla alla de sociala behoven.

Erfarenheten visade snart hur utan grund en sådan fruktan var. Aldrig någonsin hade man arbetat med en sådan iver som1 nu — undantagandes kanske 1791, då bönderna, som nyss befriat jorden från de feodala privilegierna, undanryckt den från herrarna, kände den mänskliga värdigheten vakna i sig, och, kännande sig fria, levande på fri jord, kastade sig över arbetet med hela sin kraft och hela sin själ. Dessa härliga dagar upplevde man nu på nytt! Och denna gång var det både bönder och arbetare som gingo till verket med samma förtjusning, samma entusiasm. Med vilken energi kastade de sig icke över arbetet!

Det var icke många som motvilligt gingo till arbetet. De voro så sällsynta, att organisationerna försmådde att vidtaga166

effektiva åtgärder för deras bojkottande. Man inskränkte sig till att behandla dem med förakt och hålla dem på avstånd. De lata blevo lika illa tålda, som fordom spioner och soutenörer. Deras yrken hade mycket väl fött sin man, men de föraktades, betraktades som förfallna varelser. Därför hade också de individer varit helt "få, som i brist på självaktning, och sinne för moralisk renhet, varit tillräckligt ogenerade för att kunna leva ett sådant liv.

Och på samma sätt var det också blott undantagsvis, att någon var så lat, att han föredrog att lida omgivningens förakt istället för att deltaga i kroppsarbetet, som nu icke längre hade karaktären av tröttande och tråkigt' dagsverke, men blott var lite fysik gymnastik, lite träning för musklerna, nödvändig för hälsan.

Sysslolösheten och overksamheten hade fordom, blivit så förgudad och vördad, samtidigt som arbetet blivit föraktat, att det ej alls var märkvärdigt, att önskan att leva parasitmässigt, utan att arbeta, icke fullständigt försvunnit av sig själv ibland folk som fördärvats av en borgerlig miljö. Men förutom att denna benägenhet var begränsad till få individer, så var den också blott en övergående företeelse. Det var en slags moralisk materia som hörde hemma i de kapitalistiska träsken, men blott gensträvigt vek från platsen med träskens försvinnande, en sjukdom som den nya, sunda atmosfären dock skulle" övervinna.

Man arbetade således med en iver som varit okänd i dè kapitalistiska fabrikerna och verkstäderna. Det var nu icke längre slavar, löneslavar, som arbetade, krökta under ett tungt och obehagligt dagsverke, som tryckte dem så mycket mera, som det ofta var både onyttigt och skadligt; det var nu fria människor, arbetande åt sig själva, som därför också gingo till utförandet av det arbete de åtagit sig med en oerhörd energi.

Fruktan för att man skulle kunna komma att lida brist på det nödvändiga, gjorde att man ansträngde sig till det yttersta. Man gick på oavbrutet. Man gjorde kollosala ansträngningar — som man skulle vägrat att göra under det gamla lönesystemet. I vissa fabriker pålade sig kamraterna övertidsarbete, fullständigt efter eget godtycke, för att öka tillgången på' de för alla tillgängliga nödvändighetsartiklarna.167

Å andra sidan stannade de, som uppnått den ålder som befriade dem från arbetet, kvar på arbetsplatsen. De ville icke begagna sig av rätten till frihet från arbetet så länge det icke med absolut visshet var skapat ett tillstånd av välmåga.

På platser där människorna hopats i enorma massor — i Paris t. ex. — var fruktan för att komma i saknad av det nödvändigaste mycket efterhängsen. För att möta denna inbillade fara anmälde sig arbetarna i tusental till jordbruksarbete på de stora godsen i grannskapen. Dessa egendomar hade genast blivit tagna i besittning av

jordbruksarbetarnas och trädgårdsodlarnas organisationer, vilka sedan länge varit anslutna till de fackliga organisationerna och deltagit i deras arbete. Arbetslag blevo organiserade, till vilka parisarna anslöto sig, låtande leda sig i arbette av de yrkeskunniga kamraterna. Arbetet blev hårt, på grund av saknad av vana, men det blev icke utpinande och motbjudande, som lantarbetet fordom vajit. Man hade tillgång till alla slags användbara maskiner; motorplogar och liknande perfekta åkerbruksredskap underlättade arbetet avsevärt. Man arbetade så raskt, att man inom få månader visste sig regelbundet kunna frambringa tillräckligt med grönsaker, potatis och säd för Paris behov.

Som man å andra sidan icke underlåtit att träda i förbindelse med lantbruksbefolkningen längre bort, så var man fullständigt lugn. Ingenstädes — från den ena ändan av landet till den andra — behövde -man frukta nöd.

Beträffande industriprodukterna iså hyste man mindre fruktan. Man sökte i största möjliga utsträckning att nöja sig med de inhemska produkterna, för alt icke behöva exportera gods mer än till en viss utsträckning. Bland annat fick man råda bot på bristen av råvaror — såsom läder och ull — genom en betydlig, rationellt organiserad utvidgning av avels-stocken, vilket på samma gång tillfredsställde behovet av kött.

Förädlingen av råvarorna i industrien vållade inga oöverstigliga hinder. Tekniken hade redan nått en så hög grad .av fullkomning, att man utan större bekymmer kunde tillfredsställa alla behov.

Beträffande industrien koncentrerade man alla ansträngningar på att förminska — där man icke kunde fullständigt avskaffa dem — alla de risker och de olyckor som åstadkoms168

inom de farliga industrigrenarna och de hälsovådliga yrkena. I detta avseende var inskränkningen av arbetstiden ett otillräckligt palliativ; det var nödvändigt att genomföra sådana förändringar, att arbetet icke längre blev en ständig källa till lidande och tortyr. Detta var en nödvändighet för att icke dessa slag av arbeten skulle bli övergivna och särskilt för att kunna åstadkommia en relativ jämlikhet mellan allt samhälleligt arbete. Ty hädanefter var det alldeles otillåtligt att ett slags arbete skulle till hälvten vara en förlustelse, medan ett annat närmast skulle vara ett galérslavarbete, något som förr var förhållandet.

Organisationerna inom dessa farliga yrken vädjade till allas initiativ, till yrkesmännen, vetenskapsmännen och ingenjörerna. Då det nu icke längre var frågan om att placera människoliv i balausskålen mot nettokostnaderna för produktens framställning, då man icke längre behövde spara arbete för åstadkommande av hälsotrygghet,. så lyckades man att uppnå tillfredsställande resultat.

Det betydde i själva verket föga om man nödgades offra dubbla eller tredubbla tiden för att få utfört ett visst arbete, blott detta arbete icke var skadligt för dem som voro sysselsatta med det, och kunde utföras under hyggliga och hygieniska förhållanden.

I många fall kände man redan de förändringar som måste vidtagas både med avseende på maskinella anordningar och beträffande arbetsprocessen, och det var blott att utföra dem1. Att dessa förändringar icke gjorts förut var arbetsköparnas fel, vilka icke velat, på grund av de kostnader de medförde — och till dels berodde det också på arbetarna, som av vana icke reflekterade och — drivna av nödvändighetens tvångs-piska! — fullgjorde uppdrag och arbete, som de visste inom kort skulle ruinera deras hälsa och lägga dem i graven.

Man lyckades med tekniska och hygieniska förbättringar att uppnå betydande resultat. Medelst vetenskapliga arrangemang och olika metoder och tillvägagångssätt lyckades man exempelvis befria kloakarbetarnas arbete från allt det obehag som förr gjort det avskytt; vid glasbruken blev den mekaniska blåsningen generaliserad liksom, den mekaniska tillverkningen av glasrutor överallt genomfördes; tack vare även andra hygieniska förbättringar upphörde detta yrke att169

vara infernaliskt, sotn förr. I järnindustrien, i smälthyttorna, i textilindustrien, i den kemiska fabrikationen — överallt! — gjorde man förändringar i samma riktning.

Arbetet i de små tvätterierna och strykerierna, hade förr blivit så primitivt, med sina små butiker, där utsorteringen av linnet spred omkring sig frön till smittosamma sjukdomar, med dåligt och obekvämt arrangerade

tvätthus. När man sökt industrialisera detta arbete hade det blott blivit till nackdel för arbetarna, enär det blev än mera mördande för dem. Nu blev även detta arbete omorganiserat från grunden.

Brödtillverkningen, som ända till 20:de århundradet stannat på en förhistorisk ståndpunkt, blev likaledes helt förändrat. De förpästade och uselt ventilerade bagerierna blevo kasserade. Arbetaren blandade icke längre sin svett i degen; maskiner gjorde nu allt knådningsarbete.

Många andra industrier blevo likaledes helt omorganiserade från grunden. Ingen gren av mänsklig verksamhet lämnades ur räkningen; överallt kom förnyelsens anda med förbättringar och fullkomningar som ökade avkastningen tio-fallt och utplånade alla spår av människans slaveri; hon var icke längre maskinens slav, men dess herre!

Man tog i bruk en hel del uppfinningar, som aldrig förr kommit till praktiskt bruk. Man bevittnade en förunderlig blomstring av uppfinningar, som förut icke kunnat slå igenom, förkvävda som de blivit av likgiltighet, illvilja, slentrian eller egennytta.

De stora kapitalistiska bolagen hade i själva verket brukat köpa patent till förbättring av deras maskiner eller redskap, för att förhindra deras utnyttjande. Man fick ett påtagligt bevis för detta förhållande vid besittningstagandet av de stora elektricitetsverken i Paris; man upptäckte här, bland allt annat, en hel rad av mätare, den ene mera fullkomnad än den andre. Bolagen hade köpt patenten av uppfinnarna, icke för att utnyttja dem, men för att undertrycka dem, för att dymedelst kunna undgå rekonstruering av sitt maskineri.

Hur många sådana exempel skulle man icke kunna påvisa! Hur många genialiska människor hade icke kämpat bittert mot de hinder som reste sig för förverkligandet av deras projekt! Hur många hade icke nödgats giva upp på grund av otillräckliga medel? Hur många hade icke stupat på samti-170

dens avoghet? Hur många hade icke gått under på vägen och tagit sina idéer med sig i graven?

I det adertonde århundradet blev Jacquard jagad från plats till plats, den vävstol han uppfunnit blev sönderslagen och bränd av vävarna i Lyon, som fruktade för sina löner. Vid slutet av nittonde århundradet var Norhrop-vävstolen lika fördömd i vävfabrikerna som Jenny-spinnmaskinen varit ett halvt århundrade tidigare; när Lebon uppfann gasbelysningen fanns det ingen i Frankrike som var nog tilltagsen att sätta honom i tillfäMe att praktiskt tillämpa uppfinningen; Achereau, en produktiv uppfinnare, som gjorde en hel rad av kapitalister rika med en tjugondede! av de uppfinningar han gjorde, dog av hunger i ett uselt kyffe i Paris.; Martin, uppfinnaren av wacuumbromsen, som förekommit så många järnvägsolyckor, blev förlöjligad och medan han levde i fattigdom och nästan dog av nöd, blev hans uppfinning populär under namn av Wcstinghousbromsen — det var amerikanarna, som hade utnyttjat uppfinningen och tjänat millioner på den; den genia'e uppfinnaren, den oförliknelige poeten, Charless Cross, uppfinnaren av de färgade fotografierna och fonografen — som Edison exploaterade — levde hela sitt liv i fattigdom; M!<mault, uppfinnaren av Baudot-telegrafen, dog i fängelse för att ha av^ssat ett revolverskott mot den man som bedrog honom på förtjänsten av hans apparat...

Och hur många namn skulle man icke kunna foga til! denna rad av martyrer!

Ah! det gamla samhället hade varit en hård styvmor för de män som vikit av från den gamla slentrianen! Då de icke tog livet av dem, så förlöjligade det dem; de officiella experterna fördömde föregångsmännen, bevisade med en massa argument, att de voro obalanserade, galna eller okunniga.

Hädanefter var det andra förhållanden. En människa som fått en idé till en uppfinning kunde utan hinder förverkliga densamma. Då ingen längre hade intresse av att motsätta sig dess praktiska tillämpning, mottog han all möjlig hjälp till dess utförande. Om det gällde en förbättring av en maskin, eller någon ny inrättning, så fick han bland kamraterna icke allenast hjälp, men också många nyttiga råd.

Arbetskraft var det ingen brist på, ej heller på råmateriel. Man experimenterade på alla möjliga sätt. Man ryggade ic-171

ke ens tillbaka för tvivelaktiga experiment, med ursäkten att man icke ville misshushålla med arbetskraft och

material; man föredrog att löpa risken att misslyckas hellre än att icke utnyttja möjligheten att göra en värdefull upptäckt.

Detta av revolutionen framförda sinnestillstånd, var den direkta motsättningen till det under kapitalismen rådande, som ständigt varit konservatismens, med avsky för allting nytt. .

Det karaktäristiska för den kapitalistiska regimen hade varit fruktan för alla förändringar, allt oroande av de dagliga vanorna, alla omvandlingar. Man fann glädje i overksamheten; förstening och lamhet tycktes vara dess ideai.

Nu var det raka motsatsen. Rörlighet var regimens vä-seninnehåll; dess jämnvikt uppnåddes genom dess ytterliga föränderlighet och anpassning. Tack vare detta eviga nydanande förblev samhället i en ständig omvandlingsprocess, i ett aldrig avslutat framåtskridande.

Ur detta samhällets genomträngande med nya variabla tendenser växte det fram ett livsideal som stod högre än någon annan tids.

Likheten i välstånd hade icke framkal'at liknöjdhet eller veklighet och långt ifrån att ha fördärvat den källa till kraft, som låg i tävlan, hade denna blott renats. De som förr hävdat, att hågen för nya uppfinningar och nya företag, smaken för vetande och upptäckter, fullständigt skulle försvinna om lockelsen till vinst jcke längre fanns, kunde nu konstatera hur fullständigt de misstagit sig.TJUGOSJETTE KAPITLET.

FÖRVECKLINGAR MED UTLANDET.

Den våldsamma skakning som så fullständigt förändrat förhållandena i Frankrike, hade återverkat på hela Europa. Uppeggade av den franska arbetareklassens exempel hoppades folken kunna gå fram i dess fotspår.

Hos de latinska nationerna var kungadömet avskaffat och italienarna ansträngde sig för att påskynda utvecklingen, för att deras revolution icke blott skulle få karaktären av en modifiering i regeringsformen, men bli en verklig social omdaning, det enda som kunde göra den fruktbärande. (de germanska länderna, där man icke satte så stor tro till generalstrejken, tvekade folket att kasta sig i äventyret.

Regeringarna, som ännu sutto vid makten, fruktade, 3tt de icke i längden kunde hålla stången mot frigörelsesträvandena, och de hatade därför revolutionen så mycket mera. MeFan dem och den nya regim:, som. uppstod i Frankrike, hade de diplomatiska förhandlingarna avbrutiis från första början. Detta var blott helt naturligt. Det kunde knappast finnas någon beröringspunkt eller förbindelse mellan de ekonomiska institutioner, som: framföddes av revolutionen — som var negationen av all regering — och de politiska utväxter, som såväl de monarkiska som de mera demokratiska staterna voro.

Visserligen fanns det i Frankrike Confederalkommittcen i spetsen för organisationerna, sammansatt av representanten från de samorganiserade förbunden, men det var omöjligt för denna, även om den velat, att spela någon förmyndareroil; denna kommitté kunde icke uppträda som någon regering. Det var dock här som frågan restes om de diplomatiska förbindelserna med de främmande makterna. Skulle man fortfarande upprätthålla dem? Frågan besvarades nekande. Där-173

emot beslutades det att upprätthålla och förstärka de redan existerande förbindelserna med arbetareorganisationerna i alla länder. Dessa beslut hade enhälligt godkänts på Landsorganisationens kongress.

Denna solidarisering med de övriga folken var för övrigt så mycket mera nödvändig, som regeringarna drömde om att ingripa i Frankrikes inre angelägenheter. En förevändning var det lätt att finna; var det kanske icke deras plikt att vaka över sina medborgares intresse? Först och främst över deras som bosatt sig i Frankrike och vars industri och affärsföretag blivit ruinerade; och vidare över innehavarna av franska papper (statsobligationer, järnvägsaktier och andra kreditpapper) vilka blivit lidande av det finansiella sammanstörtandet?

Regeringarna uppträdde således i den kapitalistiska solidaritetens namn — precis som deras förfäder handlat av dynastisk solidaritet 1792. De vredgades på revolutionen alldeles som 1792 och drömde om att få dränka den i

blod, för att göra slut på det förledande inflytande den övade på de andra folken.

Den tyske kejsaren, stödd av en mäktig, väl organiserad och stridsduglig arbetsköpareklass, tog hand om ledningen av den nya koalitionen med så mycket större iver som han kände den revolutionära agitationen vinna terräng bland de stora tyska fackförbunden. Dessutom blev den uppeldad till denna attack på den franska revolutionen av emigranterna som gjort Strassburg till samlingsplats, sysselsättande sig med reaktionära konspirationer, tiggande alla regeringar om hjälp mot sitt fosterland. Framför allt sökte de få England och Tyskland att angripa Frankrike. De drömde om att kunna kringränna revolutionen genom att kombinera ett anfall från landsidan och ett från sjösidan samtidigt med resandet av ett nytt Vendée.

Historien återupprepade sig således: Strassburg trädde i stället för Coblentz; det tjugonde århundradets bourgeoisi efterapade adertonde århundradets aristokrati och imiterade Condé.

Många voro de kapitalister, som redan vid de första revolutionära utbrotten sökt sin tillflykt i städerna vid Rhen. Många voro också de flyktingar, som: slagit sig ned där efter174

förstörandet av lägret i Chalon. Där fanns många av storkapitalisterna på andra sidan Rhen. Där fanns metallindustriens trustkungar som voro förbundna med sina tyska bröder. Där knuffades vidare regerings- och parlamentsstaben, liksom republikens tronpretendenter och deras närmaste.

För alla dessa syntes denna stad, avskild som den var från Frankrike, vara den bästa tillflyktsorten. De kände sig väl till mods under den tyska fanan och det germanska kejsardömet syntes dem nu vara den bästa bundsförvanten.

På samma sätt som emigranterna av 1792 hade satt troheten till kungen över troheten till fosterlandet, satte nu dessa nya emigranter troheten till klassen över troheten till fosterlandet; därför fann den franska kapitalistklassen det också helt naturligt att ropa den tyska kapitalistklassen till hjälp mot det arbetande Frankrike.

Vid första ryktet om en hotande intervention från fiendeländerna appellerade Landsorganisationernas representantskap — vilket icke hade någon myndighet att avgöra frågan — till folket självt genom de respektive organisationerna. En allmän kongress sammankallades.

Detta folkets rådfrågande — det andra i ordningen under den nya regimen — kom hastigt till stånd. På några dagar hade man valt representanter, som samlades i Paris. Här sammanträdde nu representanter från alla brancher av mänsklig verksamhet. Alla yrken voro representerade, då alla numera voro organiserade i föreningar och förbund — och alla hade rätt att diskutera och besluta om de allmänna angelägenheterna.

Alla hyste den innerligaste avsky för kriget. Man hatade det och ryste för det. Man avskydde- det icke allenast för det elände det förde i släptåg, men också — och framför allt! — för de olycksdigra konsekvenser det skulle medföra. Man befarade, att det skulle komma som en störtsjö av barbari, som kunde förstöra den vackra harmoni, som skapats.

Men man kunde icke låta revolutionen slås ned! Man måste försvara den!

Men hur?

Efter kvalfulla debatter förkastade kongressen förslaget om militärt försvar, vilket skulle ha medfört en återgång till det gamla systemet. Man menade att det skulle bli allt för175

dyrt att köpa segern ti!] det priset, om man skulle ha en re-guliär armé att tacka för den. Man ville icke skapa en ohygglig fara inom de egna gränserna för att kunna avslå ett anfall utifrån.

Det blev således beslutat, att man icke skulle gå tillbaka till det gamla systemet att hetsa väpnade massor emot varandra. Man beslöt att göra front mot ett fientligt anfall utifrån med ett krig i spridd ordning — icke ett vanligt guerillakrig, mien ett krig på liv och död, utan hänsyn. Det gällde att draga fördel och begagna sig av de sista vetenskapliga upptäckterna för försvaret och med dem- bryta alla regler för krigsföring.

Man utgick från den uppfattningen att ju förfärligare till sina verkningar de medel blevo, som man tillgrep, desto

effektivare för försvaret och desto kortare skulle kriget bli.

Specialkomrnittéer av energiska och djärva tekniker togo itu tned uppgiften. Man gav dem den största frihet i sitt arbete och kongressen godkände de medel som: de föreslogo man skulle tillgripa.

Efter att ha vidtagit nödiga mått och steg till skydd för folkets välfärd mot den utländska reaktionen, ådagalade kongressen sin obegränsade tillit till framtiden genom ett beslut, som visade revolutionens fruktbara inflytande. En omsorgsfull undersökning hade ådagalagt att även med bibehållandet av -de-4iödvändiga reserverna hade produktionen i betydande grad överskridit konsumtionen och att denna följaktligen kunde tillfredsställas med en betydligt kortare arbetstid, varför det genomsnittliga dagsarbetet reducerades till sex timmar, i stället för åtta.

Detta beslut på en så kritisk tidpunkt visade hur säkra de revolutionära voro på sig själva, vilken tillförsikt de hade och hur lite de bekymrade sig för en utländsk invasion, som kanske inom få dagar kunde sätta hela deras verk i fara.

Med en aktivitet, som nödvändiggjordes av ovissheten i förhållandena, började försvarskommittéerna sitt ar,bete. -De hade för övrigt icke mycket att förändra. Det var tillräckligt att praktiskt tillämpa de redan gjorda upptäckterna — upptäckter soin redan varit kända av de gamla regeringarna, men som de icke vågat använda sig av, därför att de ansåg dem allt för fruktansvärda.176

En av dessa kommissioner sysselsatte sig med utnyttjandet av hertzianska luftvågor. Redan 1900 hade Gustave Lebon påpekat det fruktansvärda bruk man kunde göra sig av dessa vågor. Denne vetenskapsman förklarade att man redan i en nära framtid skulle kunna sända elektriska vågor mot avläsna krigsfartyg, tillräckligt starka för att åstadkomma en ögonblicklig explosion av de granater och torpeder som man magasinerat i fartygets sköte. Likaledes skulle det bli möjligt att från en avlägsen punkt sätta eld på krutmagasin och karteschema i en fästning, en armékorps artilleripark och patronerna i soldaternas väskor. Några år senare, efter katastrofen med kryssaren Iéna, gick en annan vetenskapsman, M. Naudin, över från teori till praktik, och han lyckades att för regeringens räkning förverkliga Gustave Lebons första förutsägelse: han lyckades 1908 att få en låda krut att explodera på avstånd.

På denna väg nådde man fram till överraskande resultat. Man lyckades med en matematisk noggrannhet på avstånd antända högar av sprängstoff, nedgrävda i jorden eller instuvade i fartygens inre. Kommittén offentliggjorde denna betydelsefulla uppfinning och lät genast konstruera ett tillräckligt antal apparater för radiodetonationer, för att vara beredd på alla eventualiteter.

Följande samma idé, lät kommittén göra lufttorpeder som styrdes med elektriska vågor på samma sätt som man redan gjort vattentorpederna. Man byggde en aeroplanflotta där varje apparat kunde medföra några hundra kilo sprängstoff och medelst en radio-automatisk urkopplingsapparat kastas till marken på den önskade punkten.

Dessa lufttorpeder drevs av en motor och styrdes med Gabetnyckel. Styraren av apparaten, som var installerad flera kilometer från det fält, som skulle nås med sprängstoffet, lät den telemekaniska apparaten flyga åstad, och med fingrarna på radiokombinatorns nycklar vände han den, lät den gå fram eller tillbaka. När apparaten nått den bestämda platsen, vidrörde styraren en särskild apparat på nyckelbordet och sprängstoffet ombord på lufttorpeden släpptes -ned.

Denna apparat hade en fruktansvärd egenskap: när den svävade över ett militärfält, skulle det vara det mest okloka177

av den hotade armén att söka stoppa dess kurs, ty det kunde blott få ett resultat — att påskynda explosionen!

En kommitté av kemister och bakteriologer kastade sig över iorsvarsuppgiften och sökte bringa resultat i en helt annan riktning — men på ett sådant sätt, att man därav kunde vänta ännu förfärligare resultat: det gällde att infektera invasionsarméerna — båide djur och människor, att inympa pest, tyfus och kolera på dem. Alla möjliga åtgärder vidtogs för att skydda sig från olycksbrihgande återverkningar medelst preserverande och läkande serum.

Det praktiska användandet av dessa förfärliga utrotningsmedel blevo kombinerade på olika sätt — vare sig genom infekterandet av det vatten invasionsarmén nödvändigtvis måste dricka, eller genom att från bemannade eller radio-dirigerabla aeroplan kasta glasbomber över fiendehären, som vid explosionen våldsamt spridde omkring sig fina nålar, vars spetsar voro infekterade med smittosamma baciller.

Dessa försvars- och utrotningsmedel hade, som vi redan sagt, varit kända förut. Men regeringarna hade alltid ryggat tillbaka för att bruka dem på ett effektivt sätt. De ville även på slagfältet upprätthålla ett yttre sken av civilisation. Men blott skenet. Ty det var mera verkligt barbari i att hetsa hundratusental av människor emot varandra än att använda sig av dessa medel.

Tack vare dessa medel skulle kriget ha blivit en omöjlighet. Men regeringarna aktade att upprätthålla kriget, ty fruktan för kriget var för dem det bästa medel till upprätthållande av sitt herravälde. Tack vare fruktan för kriget, skickligt underhållen, kunde regeringen betäcka landet med stående arméer, vilka, under föreändning att skydda landet, i själva verket blott hotade folket och skyddade ingen annan än den härskande klassen..

Den d^g man skulle få veta, att en handfull beslutsamma män segerrikt kunde bjuda en fientlig invasionsarmé spetsen, den dagen skulle den allmänna opinionen kräva de stående-arméernas avskaffande. För att undvika att bli satta i klämma på-detta sätt, undertryckte eller hemlighöll regeringarna alla uppfinningar som kunde tillåta ett folk att försvara sitt territoriella oberoende medelst vetenskapliga medel — bättre än med en armé.

11178

De medel regeringarna icke velat begagna sig av, gingo de revolutionära nu att .bruka: utan armé, utan att leverera batalj, utan något annat än en oändligt liten minoritets aktivitet satte de sig i verksamhet för att göra gränsen oöverstiglig.

Revolutionärerna beslutade att icke hemlighålla de medel de voro i färd med att tillgripa. Qenom att offentliggöra dem skulle regeringarna bli underrättade om den mottagning man förberedde åt inkräktarna. Och dessutom följde med detta offentliggörande en annan fördel: den, att man därigenom underrättade de folkmassor i utlandet, som solidariserade sig med invasionens förbrytelse, om vilken fara de utsatte sig för.

Manifest blevo därför utfärdade på alla språk, vari det meddelades att det hädanefter existerade en farlig zon vid franska gränsen, som det var förbjudet ett vart militärband ^itt överskrida, vid risk av dödsstraff.TJUGOSJUNDE KAPITLET.

DET SISTA KRIGET.

Tre armékårer inträngde samtidigt i Frankrike: den ene föll in över den Flandriska slätten, den andre marscherade mot Nancy och den tredje mot Vesoul.

Dessa armékårer 'bestodo av tyska, engelska och österrikiska soldater, ryska kosackhorder och några bataljoner från de skandinaviska kungadömena och Balkanhalvön.

De allierade regeringarna voro så säkra på att kunna krossa revolutionen utan ansträngningar, att de icke brydde sig om att påskynda angreppet. De önskade göra det högtidligt. De ville statuera ett exempel. De ville göra bestraffningen av den franska arbetareklassen sådan, att den satte skräck i alla folken och för alltid betog dem lusten till revolt. Ocii det var för att åt det revolutionära Frankrikes avstraff-ning giva en än högtidligare karaktär, som de allierade ville att det skulle vara ett gemensamt verk av Europas arméer.

Sammandragningen av trupperna hade tagit lång tid. De militärer som ledde operationerna voro icke oroliga. De voro så säkra på framgång att de icke ansågo tiden dyrbar. De skrattade högljutt åt Landsorganisationens beslut; och de vetenskapliga kommittéernas arbete, vilka trodde sig kunna stanna frammarschen för Europas mest beryktade härförare, var en outtömlig källa till skämt. De voro icke okunniga om de upptäckter som var det revolutionära Frankrikes tillförsikt, men högmodiga över sitt yrke, ansågo de ingenting kunna överträffa en stark armé.

När de ansågo tiden lämplig, skulle de giva signal till anfall, förklarade de högdraget. Efter n;\gra dagats militärpromenad skulle de intåga i Paris, och sedan de rensat revolutionärernas huvudfäste skulle de återupprätta den gamla regimen.180

Inva.si.onen började. I begynnelsen skrattade de allierades generalstab. De hade överskridit gränsen! De kamperade på den beryktade zonen, som skulle vara så farlig! Och de mådde icke alls illa ... Döden hade ännu icke visat sig!

Dessa bravader lämnade snart plats för förvåning, en smula uppblandad med en fruktan, som började växa i betydande grad. Fastän de blivit underrättade om motsatsen voro generalerna likväl så vanebundna vid den vanliga krigs-föringsnretoden, att de väntade ett väpnat motstånd' — hur svagt det än måtte vara. Men inget sådant motstånd hindrade deras frammarsch. Inga trupper ställde sig i vägen för dem. De fort som, fordom bevakade gränsen, förblevo stumma. Dé flesta av dem hade till och med blivit avväpnade av revolutionärerna själva.

' Däremot blevo truppernas rörelser och framträngande försvårade av en mängd andra hinder. Det var omöjligt att använda sig av järnvägarna. Utom det att broarna voro sprängda och, tunnlarna gjorda obrukbara, hade män begagnat sig av varje kupering i terrängen — fördjupning eller upphöjning — för att göra den ännu obrukbarare. Vägarna voro icke mindre misshandlade.' På plats efter plats hade explosioner sprängt stora fördjupningar i dem, eller översållat dem med söndersprängda klippblock och träd.

Man saknade vatten. Brunnar och källsprång voro infekterade. I floder och åar rann vatten blandat med sjukdomsbärande och giftiga kemiska produkter.

Befolkningen hade fullständigt dragit sig tillbaka. Den hade bortfört boskapen och förstört förråden och grödan som den icke kunde medföra.

Det var värre än i öknen! . Inkräktarna möttes blott av ruiner och ödeläggelse. Det var omöjligt för dem att tränga långt in i landet. För att kunna avancera var det nödvändigt att upprätta förbindelser och åstadkomma tillförsel av livsmedel.

Detta krig såg ut att bli ett egendomligt krig!

Så egendomligt, att soldaterna efter att i flera dagar icke ha sett en fiende, icke ha avlossat ett skott blott under trycket av ovissheten och ängslan voro mera demoraliserade än om de deltagit i en vild batalj, hört kulorna vissla och bomberna explodera.181

Å andra sidan började det sanitära tillståndet i lägret att bli betänkligt. Hästarna hade först angripits av de epidemiska sjukdomarna, vilka hastigt fällde dem till marken, üch beträffande männens hälsotillstånd blev det allt mindre tillfredsställande; trots de stränga försiktighetsregler, som vidtagits, konstaterade man allt ilera fall av förgiftningar.

En morgon, vid dagens inbrott, svävade aeroplan över lägren, förgyllda av morgonsolens första strålar. Man slog genast allarm. Kanonerna riktades mot dem. och de allierades luftflotta gjorde sig färdig at.t göra jakt på dem. Utan att fästa sig vid detta, kastade aeroplanernas besättningar ut tusentals av manifest över hela lägret, tryckta på olika språk. Det var revolutionärernas ultimatum:. en frist på 24 timmar beviljades de allierades arméer för att lämna sitt läger och begiva sig på återvägen. I händelse dessa villkor accepterades skulle generalstaben hissa den vita flaggan vid nästa dags inbrott. I motsatt fall skulle förstörelseverket komina att påbörjas med vapen som manifestet' utpekade.

Under hela dagen voro de trådlösa telegraferna i gång mellan invasionsarméerna och de respektive regeringarna. Dessa voro indignerade över att man kunde drömma om att lägga ned vapnen och slå till reträtt inför revolutionen och de gåvo order om att forcera framträngandet med än större kraft.

När trupperna fingo veta att invasionen skulle fortsättas följdes den ovisshet och ängslan, som besatt dem, av en skräckslagenhetens utmattning. De kände sig invigda till döden! Många av soldaterna grepos av indignation och

vrede. Men då den antimilitaristiska propagandan i deras hemland varit mycket obetydlig, dunstade dessa känslor bort i förbannelser och förtätade sig icke till en revolt. Disciplinen behöll segern, och de olyckliga människorna motsågo förskräckta och bedövade de händelser, sorni icke längre, skulle låta vänta på, sig.

På morgonen signalerade de balonger, som stod på utkik över lägret, att några egendomliga apparater, erinrande om stativ för trådlös telegrafi, voro i sikte några kilometer framför fronten. Det rapporterades till de högre officerarna men innan det var möjligt att vidtaga någon rekognosering började förstörelseverket.182

Utan att någon oro i atmosfären gav någon varning på förhand, började förfärliga explosioner skaka och riva upp jorden. Marken skakade våldsamt. Det var som om en vulkan plötsligt hade öppnat sig och spytt ut järn och eld. Det var artilleriparkerna och ammunitionsförråden, som plötsligen exploderade — nästan i ett och samma ögonblick såg man de telemekaniska aeroplanen närma sig i luften, viga och smäckra; de flögo graciöst och med en fulländad säkerhet. När de kommit mitt över fälten och de avlägset placerade styrarna ansåg det lämpligt, började den radioautomatiska utkastningen av förgiftade bomber, fyllda med blåsyra och gifter, liksom-explosiva bomber fyllda med ett fruktansvärt sprängstoff.

En orkan av eld och järn sopade över fältet, överallt spridande död och förintelse. Offren blevo oräkneliga. Dödade och sårade täckte marken, utsändande dödsrosslingar och skri av smärta. De ännu osårade soldaterna, vanvettiga av skräck,"ingenting förstående eller hörande, varken de sårades rop om hjälp eller kommandon från de få officerare, som ännu bibehållit sitt lugn, sprungo utan återhåll, blott besjälade av en tanke: fly, fly, och hastigt komma långt bort från detta fasans och förödelsens fält.

Det blev en hastig flykt, en reträtt i vild oordning!

I en fullkomlig röra, blandade om varandra, rullade resterna av^arméerna mot gränsen. Självbevarelseinstinkten hade tagit kommandot över alla andra känslor hos dessa oordnade hopar. Det hördes blott vilda skri och rop av vrede. Olycklig den som velat försöka att stanna eller dämma upp denna flod.

Paniken blev än värre, nådde sin kulmen, när flyktingarna sågo franska aeroplan sväva över dem. Vansinniga utrop, ångestfulla nödrop mättade luften — vid tanken på att dessa förstörelseredskap voro där blott för att utså de förfärliga epidemier varmed man hotat.

Det skulle dock ha varit en onödig grymhet, ett överflödigt barbari. Den lektion man givit var tillräcklig!

Medan dessa dramatiska katastrofer gjorde slut på kriget till lands,- försiggick förstörandet av de allierades flottor på samma sätt till sjöss.183

Till sammandragandet av dessa flottor hade man brukat lika lång tid, som till sammandragandet av härarna. När de därför anlände till de franska hamnarna voro dessa satta i försvarstillstånd — försedda med apparater för radioexplosioner.

Eskadrarna blevo, liksom arméerna, uppfordrade att draga sig tillbaka. Amiralerna vägrade att hörsamma uppmaningen, och de gjorde det med så mycken större förakt som de visste sig vara utrustade med förfärliga vapen. De hade radio-automatiska torpedrar till sin disposition och enorma kanoner med ofantlig aktionsradie.

Det fattades blott en fiende, som de kunde anfalla. Men varken kryssare, torped- eller undervattensbåtar sökte hindra framträngandet.

De allierades flottor slöto blockaden allt tätare. Det var då förstörandet av deras fartyg obönhörligt fullföljdes.

Den ena efter den andra av de kollossala krysarna och torpedbåtarna blevo träffade av den osynliga kraften. De förfärliga radioelektriska urladdningarna, som riktades mot deras förråd av sprängstoff, satte eld på dessa. Med ett dån som av åska, öppnades fartygens sidor och väldiga flammor slogo ut.

Efter de lysande explosionerna blev allt åter stilla och vrakstumparna efter fartygen gingo till botten tillsammans med de olyckliga besättningarna.

Vid underrättelsen om denna gigantiska förstörelse till lands och vatten blevo regeringarna överväldigade. De

kände dödsrysningarna ila genom sig, medan det bland folken, som kände sig uppmuntrade och styrkta av händelserna, blåste en frisk revoltens vind.

Mera träffande än på kvällen vid Valmy kunde Goethes profetiska ord här tillämpas: "Här begynner en ny epok för historien"...TJUGOÅTTONDE KAPITLET. PRODUKTIONEN AV LYX.

Omsorgen för bekämpandet såväl av de reaktionära inom landet, som de faror som hotade utifrån, hade icke slagit ned folkets mod och heller icke förlett det att försmå omsorgen för saker av intellektuell art.

Trots kampens bitterhet och trots alla hinder som reste sig, blevo förhållandena likväl mera tilldragande än frånstötande under revolutionen.

När man väl kommit till klarhet om, att det fanns övernog av förnödenhetsartiklar, att det fanns tillräckligt att äta för alla, började man åter sysselsätta sig med tillverkning av sådana' Iyxsaker, som gjorde livet angenämt. Detta hade blivit åsidosatt under den första tiden. Arbetarna inom; lyxindustrien hade lämnat sitt arbete för att ägna sig åt mera trängande och nyttiga uppgifter. Då krisen var överstånden återvände de till sina förra Sysselsättningar efter hand som efterfrågan växte.

Inom dessa yrken — ciselörer, guldsmeder, juvelerare, dekoratörer o. s. v. — blev det naturligtvis en mycket starkare fluktuering i efterfrågan, än inom de yrken där förnödenhetsartiklar tillverkades. I de senare upplyste statistiken tillräckligt korrekt vad behovet krävde, medan det inom lyxindustrien måste finnas en marginal för en oförutsedd efterfrågan, tillfölje skiftningarna i allmänhetens smak. De fackliga organisationerna inom dessa brancher sökte tillfredsställa den olika smaken genom att sända prover till [-förde]ningsma-gasinen,-] {+förde]ningsma- gasinen,+} eller genom att trycka kataloger. Och så blevo beställningarna utförda och expedierade efter hand.

Bland dessa produkter av sekundär nödvändighet voro fickur, väggur, lampor o. s. v. som hörde till kategorien för gratis konsumtion, men som likväl kunde bli inrangerade i ka-185

tegorien: "fördelas efter tillgång", i händelse de tillverkades av sällsynt metall, eller omi de krävde rätt lång tid att utföra, att man icke kunde tillverka dem i mängd. I så fall åsatte man dessa föremål ett värde allt efter den kvantitet av den sällsynta metallen och den arbetstid, som åtgick till dess förfärdigande. Denna värdering kunde blott bli ungefärlig, men därmed var man tillfreds, ty man hade icke längre något intresse av att fastställa något exakt värde. Det var ett problem för den gångna tiden, ett problem passande för dem som sökte de vises sten.

Vid sidan av dessa industrier, som dock ständigt behöllo sin nyttighetskaraktär, egnade sig konstarbetarna — allt i enlighet med efterfrågan — åt tillverkningen av lyxföremål, arbetade för ögats fägnad, för att tillfredsställa den varierande och alltmer raffinerande smaken hos befolkningen.

Produkter av det slag som icke voro ställda till fullständigt fri förbrukning, förvärvades mot utbyte av konsumtionskuponger för lyxföremål, vilka man — som vi redan påvisat — för bekvämlighetens skull uppdelat i francs, fast denna penningbeteckning icke längre hade någon verklig motsvarighet.

Denna tillverkning av lyxföremål medförde icke någon annan vedergällning för de arbetare som togo del i den än vad som tillkom alla andra. De, liksom alla andra arbetare, erhöllo ett kort för fri konsumtion och sin konsumtionskupong för lyxartiklar.

Förhållandet mellan producent och konsument var således — här som överallt — ett förhållande av jämlikhet och solidaritet: Emellan dem försiggick blott ett enkelt utbyte av tjänster. Den "sociala penningen", eller den "sociala checken" hade ingen annan uppgift än att reglera utbytet och upprätthålla jämvikten, och den berättigade icke, som penningen i forna dar, till någon vinst eller profit för någon av parterna, en vinst som för motparten betydde en därtill svarande förlust.

Denna organisationsmekanism1 som reglerade förbrukningen efter stundens tillgång och möjlighet, och som tack vare fördelningssystemet, upprätthöll jämvikt i njutandet av lyx, blev även tillämpad på en del andra områden, bland annat för teatrarnas vidkommande.

Artister och funktionärer av alla slag, som medverkade i186

en eiler annan form vid teatrarna, hade organiserat sig i fackföreningar. Och i enlighet med vad som skedde överallt annars i det sociala livet, var det nu dessa organisationer som upprätthöll:) teatrarnas verksamhet.

Och här som överallt hade talangen inga anspråk på företrädesrättigheter. Ersättningen var lika med den som erhölis i alla andra korporationer. Denna likhet i förmåner, denna sociala nivellering, som höjde de vanlottade till ett komfortabelt liv, stötte en del av scenens privilegierade, vilka skulle funnit sig i vilket socialt tillstånd som helst, blott teaterns artister fingo en privilegierad undantagsställning som toppfigurer. De blevo indignerade, klagade hög'jutt att barbariets æra hade inbrutit och emigrerade, görande gemensam sak med de andra, som berövats sina företrädesrättigheter.

Dessa stackars fåfänga kommedianter voro mera behärskade av vinningslystnad än av intresse för konsten. De verkliga artisterna däremot, som i teatrarna icke sågo en mer eller mindre dyrbar utställning, men den sanna och enkla konsten, stannade hos folket. De offrade guldet och anpassade sig till den nya miljön.

Den gamla organisationen av teatrarna blev naturligtvis fullständigt förändrad. Direktörer, förläggare, aktieägare voro produkter av den kapitalistiska regimen, som försvunno med denna. Tillsammans med kommersialismen försvann också den s'ags konst, som blott misskrediterade detta begrepp och icke hade annat syfte än att vara vinstgivande, göra finansiella succéer på ett sätt, som minst sagt var osmakligt. Så snart man icke längre spelade för att tjäna pengar, och publiken icke längre lockades medelst skrikande reklamering, förädlades dess smak, som ända hittills blivit missledd.

Det bildades sammanslutningar av artister i enlighet med de olika konsterna — musiker, dramatiker, sångare — sammanslutningar som kommo till stånd på basis av ömsesidigà sympatier, sammanslutningar som, levde ett liv i gemensamhet och verkade tillsammans på en bestämd scen.

Teatrarna, såväl som, dekorationer, kostymer och annat tillbehör, som nu var social egendom, ställdes gratis till deras förfogande. När det gällde att ersätta ett förbrukat material med nytt, eller det gällde uppförandet av ett nytt stycke, satte teatergrupperna sig i förbindelse med vederbö-187

rande produktionsgrupper, vare sig direkt eller genom organisationens förmedling, och erhöllo vad de önskade. 1 varje fall blev det så förhållandet, så snart man kommit så långt att man kände sig trygg för framtiden. Intill dess, under omvandlingens och osäkerhetens tid, när man fruktade för att sakna det nödvändiga, brydde man sig icke om det som var onödigt, och teatrarna måste då hjälpa sig med de gamla lagren i magasinen.

För övervarandet av föreställningarna måste man erlägga en avgift i konsumtionskupongen för lyx. Dessa kuponger tjänade icke till att ersätta sällskapen. De voro här endast ett konsumtionsmedel; icke ett bytesmedel. De fungerade i detta fall som biljetter, icke som pengar. Denna "inkomst" var emellertid nyttig i så avseende, att den angav hur stort behag publiken fann i det eller det stycket och den blev betraktad som en slags kompensation till samhället för den ersättning teaterpersonalen erhöll. Det skulle i sjä'va verket varit onaturligt att denna personal skulle arbetat alldeles i det blå och egnat sitt liv åt en uppgift, vars onödighet markerades av folkets likgiltighet.

Vid sidan av dessa stående teatersällskap, som gav regelbundna föreställningar och gjorde teatern till ett yrke, bildades vad man tidigare kallade amatörsällskap. Så småningom blevo dessa allmänt förekommande och måhända skulle de till slut komma att undanträngа de professionella teatrarna.

Detta var en följd av förkortningen av den samhälleliga arbetstiden. På grund av arbetstidens redan avsevärda begränsning — och den tenderade att ständigt bli mer och mer begränsad — hade alla fritid till sin disposition, som de utnyttjade envar efter sin smak, sina böjelser och sin förmåga.

Bristen på medel, på lokaler och dekorationer," som förr gjorde dessa amatörgrupper underlägsna, existerade icke längre; de hade samma möjligheter att sätta upp ett styeke, som de professionella sällskapen. Det uppstod för övrigt ingen småsinnad rivalitet mellan dessa grupper. Urkällan till alla sådana konflikter — kommersialismen

— hade försvunnit och förhållandet var så hjärtligt, som artistfåfängan, vilken ännu visade sig då och då, kunde tillåta. De professionella188

fruktade icke konkurrens från amatörerna och de levde därför i kamratskap, ömsesidigt hjälpande varandra.

Den litterära produktionen organiserades på liknande sätt. Fackföreningar bildades av skriftställare och journalister, som också togo del i det nya livet på samma betingelser, som de andra.

Under kampens tid hade tidningarna varit ett utmärkt medel för popularisering av idéerna, vilket de revolutionära brukat sig av i stor utsträckning. I deras händer hade de dagliga tidningarna rensats från korruption och smuts och de hade öppet och ärligt fyllt sin uppgift: att meddela nyheter, giva underrättelser och rapportera händelser.

I detr kapitalistiska samhället hade tidningarna egnat sig åt denna uppgift på ett absolut förkastligt sätt; en del av dem hade till och med gjort obotlig skada. Upprättade av kapitalismen, levde de på och för denna. Finanskungarna använde sig' av dem' för sina spekulantioner, och den minsta skadan de åstadkom var att vilseleda folk.

När omvandlingens period var förbi, fanns det icke längre något skäl för bibehållandet àv de dagliga tidningarna i den gamla formen. Det var meningslöst att upprätthålla så många av dem, nu när det icke. längre fanns några affärer att befrämja, inga annonser att sprida. Ty nu gällde det ju blott att lojalt hålla befolkningen underrättad, att framställa händelserna sådana som de utvecklade sig dag för dag.

De dagliga tidningarna blevo därför omdanade ända från grunden; de gjordes till ett med nyhetsbyråerna och återgåvo blott dessas telegram, och telefonmeddelanden.

Tack vare telegraf och telefon, kombinerad med; lång-distansfotograferingar. kunde nyhetsbyråerna sprida de meddelanden, de erhöllo, i alla riktningar.

överallt »=a i stationernas väntsalar, restaurangerna, i möteslokalerna, i klubbrummen, på gathörnen, överallt var man ansåg det lämpligt — uppsatte man mottagningsapparater, där nyheterna reproducerades och fotograferades efter hand som de anlände. Dessa nyhetsspridare fungerade oavbrutet.

Förutom dessa permanenta tidningar, som varje timma, varje minut, satte nyheterna och händelserna under allas ögon, utkommo även tryckta upplagor, som gratis ställdes till189

förfogande till alla sociala inrättningar, bibliotek, klubbar, offentliga lokaler, etc.

Enskilda personer kunde abonnera på dessa tryckta upplagor eller på de permanenta nyhetsmeddelarna mot en konsumtionskupong för lyx. I det senare fallet blev mottagningsapparaten installerad hos dem, och överföringen av nyheter fortgick oavbrutet, mödan abonnenten själv efter behag kunde tillkoppla eller avbryta de muntliga meddelandena.

Utom dessa publikationer utkom det ett stort antal tidningar och revyer av litterär, filosofisk, vetenskaplig, sociolo-logisk eller annan art, som utgavs av enskilda personer eller grupper. Det fanns icke längre någon fråga om "pressfrihet"; kritiken hade ett fullständigt obegränsat spelrum.

Utgivandet av dessa periodiska publikationer arrangerades mycket enkelt. Antingen betalte utgivaren själv de första kostnaderna med sina personliga konsumtionskuponger för lyx, eller samlade han abonnenter, som gjorde det gemensamt. Om han uppnådde ett tillräckligt antal abonnenter, för täckande av kostnaderna, så fortsatte den att utkomma. Det hände också att utgivaren eller utgivarna av tidningen eller revyen egnade sig uteslutande åt administreringen av företaget, om antalet abonnenter blev tillräckligt. De lämnade då sina gamla fackföreningar och gingo över till journalisternas eller litteratörernas. Den sociala ersättning de erhöllo förändrades icke med detta byte, ej heller med framgången för deras företag; allra högst kunde de få tillbaka de konsumtionskuponger för lyx, som de" lagt ut vid: starten. Det enda som var möjligt för dem, om abonnementsavgifterna översteg utgivningskostnaderna, var att kunna få förbättrat publikationen. Men om utgivarna av dessa publikationer icke fingo större ersättning för sitt arbete än envar annan samhällsmedlem, så hade de dock tillfredsställelsen att få

sprida sina idéer, att förströ, intressera och passionera sina medmänniskor.

Utgivandet av andra arbeten, som noveller, diktsamlingar, vetenskapliga eller historiska arbeten försiggick efter ungefär samma principer. Boktryckarnas och typografernas fackförening åtog sig att utgiva dessa arbeten och utom. ett stort antal exemplar, som gratis ställdes till alla bibliotekens förfogande, utlämnades ett antal exemplar till försäljning i mjagasinerna, som lyxartikla|r. Vanligen måste författaren190

själv betäcka tryckningskostnaderna med sina konsumtionskuponger för lyx, med det villkor att han skulle återfå dem, ifall boken rönte framgång. Å andra sidan inträffade det också att han kunde lämna sitt vanliga arbete och helt ägna sig åt författareskapet under en tid som proportionellt motsvarade bokens framgång.

Tack vare denna metod för producerandet av konst, lyx och litteratur, kunde nya arbeten se dagens ljus, utan att dess upphovsmän hade att kämpa mot fientliga hinder, utan att behöva taga hänsyn till vanor och fördomar. Det fanns ingen barriär mellan dem och publiken. Hos de enskilda fanns en smidighet och en bredd i vyerna, som gjorde dem mottagliga för originella idéer och nya vindar. På tvedräkten följde kamratskapet och överallt växte det fram en blid välvilja.

Det skulle vara oriktigt att härav draga den slutsatsen att människorna blivit så mycket bättre. Denna förändring berodde blott på en förändring av miljön. Människorna voro varken bättre eller sämre; de voro precis, som de varit förut — varken goda eller onda. Så länge de uppväxt i ett samhälle, där det personliga intresset förledde individerna till dåliga handlingar, där det goda hos en förkvävdes av det onda hos en annan, så länge livet hade varit en bitter kamp, hade människornas sämsta lidelser lockats fram. Hädanefter var allt detta ändrat. Den sociala omgivningen var sådan, att var och en kände sin tillfredsställelse i atTse andra tillfreds-stämda; ju mera den enskilde kände sig lycklig, desto mera kände alla andra sig lyckliga. Det var då blott naturligt att de goda handlingarna dominerade, då endast de kunde skapa välstånd, glädje och lycka för envar.

Denna tendens markerades bäst med utvecklingen av sådana grupper av likasinnade amatörer, vilka bildades vid sidan av de professionella grupperna och arbetsorganisationerna, så som vi visat exempel på med teatersällskapen. De uppstodo i stort antal, bildade för de mest olika ändamål. En del sysselsatte sig med litterära och konstnärliga uppgifter; andra ägnade sig åt de mest olikartade forskningar, vetenskapliga, linguistiska, historiska, arkeologiska o. s. v.

Dessa sammanslutningar växte i sådan grad, att man snart kunde förutse den tid, då den största delen av det konstnärliga och vetenskapliga arbetet kom att förlora sin191

professionella karaktär och bli utfört av frivilliga sedan de fullbordat det dagliga arbetet. De funno däri nöje, rekreation och intellektuell tillfredsställelse.

Denna tendens var så mycket naturligare, som arbetets åldersgräns, femtionde året, frigjorde den mänskliga varelsen vid en tid, då dess intellektuella förmögenhet långt ifrån att vara förbrukad, tvärtom ännu bibehöll sin friskhet, klarhet och vigör.

Ett nytt liv öppnades för dem, som dragit sig tillbaka från det ordinarie arbetet. Fastän de befriats från detta, kunde de dock icke, sitta i overksamhet. Deras muskler och deras hjärnceller behövde både fysisk och intellektuell gymnastik, för organismens jämnvikt och förhindrandet av förstelning. De hade nu tillfälle att tillfredsställa detta behov endera genom att deltaga i någon eller några av dessa amatörgruppers arbete, vilka som bäst motsvarade deras temperament och böjelser, eller genom att taga en ännu större del i administrationen av deras fackförening eller arbetareorganisation.

Dessa, blevo i själva verket administrerade genom, fri överenskommelse, av representanter som valdes vid allmänna medlemsmöten, och av skilda kommittéer från fackföreningar, förbund och Landsorganisationen, utan att dessa representanter åtnjöto någon frihet från arbetet. Man hade noggrannt undvikit varje byråkratisk organisation. En sådan skulle ha medfört obehaget att utesluta en del individer från produktivt arbete och medfört risken, att den sociala organismen blivit steril i stället för att befinna sig i ständig utveckling och framåtskridande. Funktionerna i organisationerna medförde ingen särskild ersättning. De som hade stort intresse

för arbetet, hängåvo sig åt det.

Envar kunde så mycket lättare ägna sig åt statistikt arbete, samlandet av uppgifter från produktionen, från trafik och konsumtion, som det dagliga arbetet lämnade god tid till det. Det var därför möjligt, att utföra detta publika administrationsarbete, utan att skapa någon speciell klass av funktionärer; och de som oegennyttigt åtog sig detta arbete gjorde det med lätthet och med den nödvändiga regelbundenheten.TJUGONIONDE KAPITLET.

RELIGION OCH KONST.;

Revolutionen hade åstadkommit en förändring, som förefallit lika orimlig som sökandet -efter cirkelns kvadratur, ända tills dess den slutligen blivit reel verklighet, — en försoning av åskådningarna.

På det ekonomiska området hade man åstadkommit en förlikning, och raserandet av alla statliga överbyggnader hade stadfäst denna överenskommelse och gjort den oupplöslig. Människor började skratta åt sina förgångna dårskaper. Man förundrade sig över, att man kunnat hata varandra så mycket och förföljt varandra så oförsonligt för olika politiska åsikters skull.

Samma företeelse konstaterades i religiöst avseende. Fred hade inträtt. Olikheter i "religiös åskådning reste icke längre människorna till oförsonlig kamp. Man hade slutat att skymfa varandra för filosofiska och metafysiska skiljaktigheter. Man avskydde icke varandra längre för det man hade motsatta uppfattningar om livets och dödens problem.

Och ännu mera avlägset är politiska trätor, ännu längre bort i djupet av historiens början, syntes den barbariska epok, under vilken människonia ömsesidigt slogo ihjäl varandra i religionens namn.

Denna ideologiska harmoni, denna intellektuella fridsamhet, härstammade från de sociala förhållandena och icke från de.enskilda individernas vilja. Sedan revolutionen brutit ned alla formler och dogmer, hade det icke skapats nya sådana. Den hade nöjt sig med att rensa marken och rödja bort ogräset så att den goda sådden kunde gro. Och den hade vuxit fram frodigt. Respekten för den enskilde och den förfinade egoismen, som var revolutionens själ och tilldragande kraft, hade framfött denna blida fördragsamhet på det intel-193

lektuella och moraliska området, — en fördragsamhet som dock icke hindrade de olika doktrinerna att florera.

Som vi ha sett, anföll revolutionen framför allt institutionerna. Härigenom skilde den sig från föregående revolutioner — och det var också detta som gav den sin särskilda sociala karaktär.

Den betraktade de privilegierade~ST5m ofarliga, så snart privilegierna en gång blivit dem berövade, lika ofarliga som skallerormar, vilka man berövat huggtänderna.

Revolutionen hade träffat staten i dess institutioner och glömt den olycksdigra roll dess personal spelat, så snart denna -samtyckt till att inträda i folkets lag och låta sig pånyttfödas till socialt Uv genom arbetet.

På samm? sätt drabbade den kyrkan i dess levande institutioner, i de byggnader i vilka dess perversa och olycks-bringande arbete kristalliserade sig. Den handlade mot kyrkan som mot alla andra av det förgångnas makter: dess rikedomar återlämnades till folket och dess präster måste taga del i arbetet. I det nya samhället kunde deras parasitism lika litet tålas som andras.

När revolutionen bröt ut syntes kyrkan i själva verket redan ha förlorat sin makt. Dess skiljande från staten som redan genomförts, syntes ha försvagat den. De unga generationerna voro likgiltiga för religiösa frågor. Men trots detta kom folket nogsamt ihåg att kyrkan var allt slaveriets ursprung, att staten blott var dess yngre bror; och därför var man icke så oklok, att man tog notis om den.

Det fanns emellertid bland de revolutionära tvenne riktningar, — icke vad det gällde den hållning man borde inta mot kyrkan som en privilegierad kast, då det härutinnan rådde fullkomlig enighet, — men beträffande de byggnader vari man bedrev kulten.

Den ena riktningen menade att kyrkorna och katedralerna borde användas för diverse nyttiga ändamål, vare sig som offentliga församlingslokaler eller till muséer. De erinrade om att sansculotterna av 1793 hade förvandlat

dem till möteslokaler, — ja till och med till spannmålsmagasin och stal-lar. De erinrade om att kyrkorna under medeltiden, som framförallt var en tid av brinnande, religiös nitälskan, begagnades till mångahanda ting: där höll man marknader såväl

11194

som teaterföreställningar. De voro därför av den meningen, att byggnaderna borde bibehållas, lika mycket ur konstnärlig synpunkt, som av nyttighetshänsyn.

Mot denna uppfattning reste sig andra med kraft. De uttalade sig för att man utan barmhärtighet skulle riva ned alla religiösa byggnader. Och de som uttalade sig för denna rasering voro långt ifrån m|änniskor med barbarisk anda. Tvärtom voro de högst kultiverade. De hyste inget hat mot byggnaderna; de blott hatade den vidskepelse som dessa byggnader symboliserade. De hävdade den uppfattningen, att man icke dödade religionen med kritik, att man förgäves generation efter generation, kunde påvisa religionens orimlighet, men att den trots allt likväl fortfarande hade sina anhängare, så länge som kyrkorna stodo kvair, då dessa voro det centrala i religionens magnetiska attraktionskraft. De påpekade, att de första kristna väl insett detta och handlade som, verkliga revolutionärer så snart de segrat, dà de omsorgsfullt revo ned alla hedendomens tempel, trots att det varit så lätt att rensa och bruka dem. De kristna förstodo, att till en ny tid måste de ha nya kyrkor, och det var deras styrka.

Den revolutionära sans, som de kristna haft i fjärde seklet, återfunno anhängarna i kyrkans rasering icke hos revolutionärerna år 1793—94. "Stackars revolutionär, som för att avkristna Frankrike inskränkte sig till att under högtidliga ceremonier vräka omkull några stackars stenbilder, som prydde kyrkornas ingångar och trodde sig vara förfärligt radikala när de förvandlade byggnaderna till spannmålsmagasin och (möteslokaler. Hur mycket bättre skulle de icke gjort, om de avrättat färre präster och rivit ned flera kyrkor! Några år efteråt såg man också följderna av deras misstag. När Napoleon I ville återupprätta den kristna religionen så var intet lättare — det var blott att rengöra och öppna de gamla kyrkorna." Och anhängarna av raseringstanken slutade: "Låt oss lära av det förgångna! Låt oss icke upprepa våra förfäders misstag!"

De som älskade konstrika byggnadsverk blevo indignerade över detta förslag. De krävde att man respekterade katedralerna, i vilka våra förfäders anda kristalliserat sig, — vilka icke alltid voro för religiösa .195

Dessa tvenne riktningar kommo efter livliga debatter vanligen till samförstånd medelst en kompromiss. Man kom överens om att respektera de byggnader som representerade en epok och var ett uttryck för dess konst, medan man utan förbarmande rev ned de avskyvärda monstrum, som uppförts av arkitekter, som varit i lika stor saknad av konstnärlig sans som tro.

På många orter började på detta sätt avkristningen. Men här som överallt uppenbarades revolutionens anda: den ville förändra människornia genom a,11 förändra omgivningarna. Och därför respekterades alltid individernas tro, om man än avskydde all vidskepelse och rev ned kyrkor."

Denna respekt för tron åstadkom en förändring bland katolikerna, vars första symptom redan börjat framträda under den kapitalistiska regimen, efter det man skilt kyrkan från staten. EU antal präster — framför allt på landet — strävade att förbättra sin ekonomi genom' att ägna sig åt något arbete. En del slogo sig på biodling, andra tillverkade konserver av grönsaker och frukt, medan andra åter blevo möbelsnickare, bokbindare eller något annat. De hade på detta sätt småningom, upphört att vara parasiter, fastän de fortsatte att vara präster. De voro därför en smula förberedda till livet i det nya samhället, där parasiterna voro avskaffade. Medan biskoparna och prästerna i städerna, vanda vid det förkonstlade liv som de hängett sig åt, stodo hjälplösa inför de nya förhållandena, avpassade sig lantprästerna däremot med lätthet, då de redan till hälvten voro arbetare. De fortsatte under fritiden att fullgöra sina religiösa funktioner, utan att någon lade hinder i vägen. Den som ville höra predikningarna gick och hörde dem'.

Men den religiösa likgiltigheten fortfor att växa. Redan före revolutionen hade lusten att pröva och undersöka skakat katolismen i dess grundvalar. De präster, som kastat sig över någon verksamhet, kände sig mera oberoende av dén biskopliga auktoriteten och då de blivit nog djärva gjorde de sin plikt: mot katolicismens

äbsurditeter satte de evangeliets ord och gledo omärkbart bort i en konturlös och obestämd kristendom, som var mycket litet ortodox. Denna utvecklingen påskyndades av revolutionen.196

Det viktigaste var, att alla religiösa kaster oåterkalleligen skulle brytas ned, att ingen, om han var präst eller komminister, protestant eller rabbin, eller vad han var, skulle kunna göra anspråk på att bli befriad från arbetet, och leva utan att göra något, på bekostnad av sina medmänniskor. Detta var huvudsaken. Då detta en gång var uppnått, var det envars frihet att tro eller icke tro, att vara kristen eller spi-ritist, buddist eller teosof. Detta var en sak, som enbart angick individen," utan att samhället hade något därmed att skaffa.

Dessutom avtog tron bland folket med det växande välståndet, vilket, verkade långt mer än upplysningen. Fordom var det många som sökte tröst för fattigdomen i tillbedjan vid altarfoten, liksom andra hoppades att finna den i bottnen på ett glas alkohol. Religion och alkohol gjorde båda tjänst som bedövningsmedel, det ena somi materiellt, det andra mera intellektuellt. Många voro de förtvivlade som tillgrepo det ena eller andra enligt sin moraliska uppfattning eller sin utvecklingsgrad.

Den materiella trygghet, som hädanefter var garanterad alla, bidrog att utplåna denna beklagliga svaghet. Alkoholismen försvann och vidskepelsen förlorade mark,

Men fastän livet gestaltade sig allt behagligare, så voro dock vägarna icke alldeles utan sina törnen. Bortom: komforten, som nu kom alla till del, låg lyckoproblemet, som undandrog sig alla mänskliga beräkningar.

Det oaktat gjorde sig revolutionens verkningar även kännbara på detta område, liksom på alla andra. Själsligt lidande, känslans smärtor, intellektuell ångest var mindre tyngande, mindre härjande. Dessa själsliga lidanden blevo icke förökade genom existenssvårigheter och materiell nöd, de blevo delvis mildrade genom tillväxten av välståndet.

Sederna förändrade sig hastigt. Den utveckling till det bättre, som redan kunde skönjas före revolutionens utbrott, påskyndades hastigt.

Den kamp som arbetareorganisationerna fört mot alkoholismen under den kapitalistiska regimen, hade varit verksam och effektiv. Tack vare denna propaganda hade alko-holförbrukiiingen avtagit betydligt.197

Efter revolutionen hade vinhandlarnas butiker, som man kallat de fattigas salonger, försvunnit. Och detta hade gått så mycket hastigare, som de icke längre svarade mot något behov.

Så länge som arbetarna hade nödgats underkasta sig ett intensivt och pressande arbete, hade de känt behov av att bruka alkohol mot utmattningen och överarbetet. Å andra sidan hade de också efter en lång dags slit och släp alltför ofta sökt lite förströelse på krogen, innan de gingo till ett oftast fattigt och miserabelt hem. Till lite omväxling från den dagliga sysselsättningen hängåvo de sig här åt kortspel eller ett parti biljard. Dessutom voro värdshusen mötesplatser, där man träffade bekanta, liksom de voro samlingsplatser. föl diverse grupper och sammanslutningar i vilka gästerna voro medlemmar.

Eftersom det icke längre fanns några fattiga, var det blott naturligt att de etablissement försvunno, som förr tjänat dem som salonger.

Sederna förändrade sig således i samma mån som miljön förändrades. Och minst lika mycket.

Först och fräimst upplivades familjelivet, som under den kapitalistiska industrialismens tid försvårats, ja till och med omöjliggjorts i en del distrikt, då de icke allenast kastade mannen, men också kvinnan och barnen in i ett förslavande arbete. Då det nu icke längre fanns några osunda hål, då alla bostäder voro komfortabla och tilltalande, så blomstrade nu ett behagligt hemliv.

Beträffande de gemensamma samlingsställena, som ersatte vinsalongerna, kaféerna, barerna, så hade de delvis en likhet med de gamla klubbarna. Man kunde där intaga förtäring — men de voro mera centra för samtal, för läsning, för möten, än för konsumtion av dryckesvaror. Många av dem voro installerade i de förutvarande kaféernas eller liknande etablissements lokaler, och förutom det, att biblioteken här till stor del förträngt

krogarna, så skilde de sig ode-så från det gamla genom sin konstnärliga utsmyckning.

En del av dessa salar voro dekorerade med möbler, tavlor, skulptur och små prydnadssaker från de mest skilda tidsåldrar, medan andra voro trogna kopior av en bestämd epok: somliga framställde medeltiden, andra Moliéres eller198

Diderot® epok och åter andra smaken från 1793, eller stilen från 1830 eller den ;rån andra kejsardömet.

Dessa rekonstrueringar, som vittnade om den goda smaken hos de arbetare, som verkställt dem, voro gjorda för en ringa kostnad, med tillhjälp av möbelsamlingarna hos den förutvarande överklassen, som icke fått plats på muséerna. Det fanns däribland nya_ arbete, som den på pengar rika och på begåvning fattiga bourgeoisien hade köpt för vanvettiga priser i tron att de voro antika. Identifieringen av dessa bedrägerier, som var betecknande för de arbetares skicklighet och kunskap, som tillverkat möblerna, hade varit så mycket lättare, som en del av dessa saker voro försedda med arbetarens namn, eller stämplade av de firmor från vilka de utgått.

Det blev en besk kritik av det kapitalistiska samhällets seder och fåfänga, vilken på samma gång underströk hur mycket bedrägeri, falskhet och lögnaktighet som hade stått i kurs under denna kapitalismens epok.

Det blev en revision som verkställdes, när revolutionärerna togo hand om de samlingar som upphopats av snobberi och skryt av kapitalismens privilegierade, ibland i spekulationssyfte och icke på grund av någon verklig kärlek till konsten. Skickliga och kunniga arbetare och artister sorterade omsorgsfullt dessa samlingar, och i de flesta fall kuhde de konstatera bedrägeri och förfalskningar. Man gjorde ett om*-sorgsfullt urval, av vilket en del sändes till muséerna, medan resten användes till dekorering av offentliga lokaler, hem för åldringar och alla slags möteslokaler.

Det är överflödigt att tillägga, att muséerna slutade upp att vara de osammanhängande upphopningar av rikedomar, som de fordom voro, obegripliga för massan. De blevo omordnade och omflyttade, idke av oförstående byråkrater, utan av män med säker smak och kärlek till konsten.

Den omsorg och smak med vilken detta arbete utfördes markerade nya impulser i det konstnärliga livet. Det blev förfinad enkelhet, sanning och renhet. Och det blev icke längre förvrängt genom1 de fördomar som fordom behärskat och förvanskat det.

Vid denna förflyttning av de enskilda konstsamlingarna, vilket blott var en tillämpning av den sociala exuropriationens199

principer, gjorde revolutionen ingenting nytt; den blott imiterade äldre regimer .

Hur hade i själva verket de nationella museerna riktats under nittonde århundradet? Först och främst genom den plundring som republikens och första kejsardömets generaler skamlöst företagit under sina rövartåg tvärs igenom Europa. De togo, utan att genera sig, med erövrarens rätt, såväl vad de funno i muséerna som hos enskilda.

Muséernas konstskatter utökades också genom expro-priationen från prästerskapet, klostren och vid kyrkans skiljande från staten.

Nu upprepade man samma procedur, blott i mera vidsträckt omfattning: det var den kapitalistiska egendomen, som man nu återförde till samhället.

I flesta fall hade millionärernas praktfulla palats blivit omskapade'till sjukhus eller ålderdomshem. Och det var naturligt att man, utan att skövla dessa palats, likväl lämnade muséerna de konstverk som prydde dem-. Där befunno de sig på sin rätta plats, ty de hade icke blivit skapade för att göm/nas undan, men för att glädja ögat, framkalla rörelse och bli beundrade.

Före revolutionen av 1789—93 var konsten framförallt ett kungligt privilegium. Den blev slutligen monopoliserad av kapitalet. Med den nya revolutionen blev den allas egendom, tillgänglig för hela mänskligheten.

1 tur och ordning hade den prästerliga, den kungliga och den kapitalistiska konsten domin^-at. Nu hade tiden

kommit för mänsklighetens konst.

Konsten och vetenskapen kom att fylla det tomrum i människornas själ, som uppstod med religionens död. Denna hade fördömt livet, fördömt skönheten, fördömt förnuftet och dess glada segrar, uppmuntrat förnedringen och försakelsen.

Livet skulle nu taga reyanch! Den mänskliga varelsen var icke längre bunden i löneslaveriets bojor. Hennes krav på livet var något mer än den blotta kampen för tillvaron. Industrien var icke längre hennes härskare, men hennes tjänare. Befriad från alla hindrande band, kunde hon nu utveckla sig fullkomligt fritt.

Man behövde icke frukta för att konsten skulle sjunka genom att bli gjord allmän. Långt därifrån. Den vann blott200

i omfattning och djup. Området för dess verksamhet skulle bli obegränsat. Den skulle komma att sätta sin prägel på all produktion. Den skulle icke längre begränsas till målningar på stora ytor, till skulptur i marmor, till bronsgjutnmgar. -Konstèn skulle uppenbara sig i allt! I en vattenkastare såväl som i en stor dekoration av en Puvis de Chavannes: i det ringaste nyttiga föremål såväl som i en grupp av Constantin Meunier.

Och man skulle icke längre komma att se stora ariister nedtryckta av elände, kvävda av en omgivande likgiltighet, så som det fordom var blott allt för vanligt.

Vem kunde tälja det antal av beundransvärda artister av högt värde som — liksom uppfinnarna — ledo nöd under det kapitalistiska samhället, dogo misskända, dödade av hunger; eller försvunno utan att lämna ett spår efter sig, tack vare ogynnsamma förhållanden?

Och hur många bland dem, som lyckades att slå igenom, måste icke föra en ohygglig kamp, genomgå, de värsta lidanden, både fysiska och andliga? Och /oro dessa ändå icke lyckliga? Hur många andra var det icke som dogo i nöd efter att ha slagits med svårigheter, motgångar och svält, och genomgått alla lidanden — och först blevo stora artister efter sin död?TRETTIONDE KAPITLET.

KVINNANS FRIGÖRELSE.

Om man 'hade rannsakat hjärtan och njurar, så skulle man säkerligen icke ha funnit så få'av det gamla kapitalist-samhällets nydanare, som i sitt innersta förbannade revolutionen, men som underkastade sig densamma, därför att de icke kunde annat. De fördes med av strömmen, voro för svaga att resa sig mot sitt sociala öde, hade icke mod att revoltera mot det, veko undan och försökte icke att göra motstånd.

Det var detta som inträffat under alla de föregående revolutionerna. Och detsamma inträffade nu! Det finns ibland människorna en hel del passiva varelser, som anpassa sig själva utan motstånd, som följa pioniererna, så framt de äro de segrande!

Denna eftergivenhet hos massan, som under förtryckets och plundringens tid hade gett den härskande klassen segern, ställdes nu till revolutionens tjänst. Tack vare den kröntes de revolutionäras ansträngningar med lätt och lycklig framgång. Med ett minimum av slitningar blevo vanorna, sederna, levnadsförhållandena, genomgripande förändrade.

Ett karaktäristiskt tecken på denna förändring var utflyttningen från de stora städerna. Dessa enorma upphop-ningar av människor blevo hastigt upplösta och ströddes ut över städernas gränser.

Denna tendens till decentralisation hade redan varit märkbar innan revolutionen. Trakten runt de stora städerna . — särskilt kring Paris — var översållad med hus och kojor, befolkade av en förtjust arbetarebefolkning, som var glad över att få njuta lite sol och luft och belåten med att kunna vara ostört "hos sig", utan att på nåd och onåd vara överlämnad åt en hyresvärd.202

Arbetsförhållandena, resornas kostbarhet, liksom de fi-nanciella svårigheterna, 'hade försvårat denna decentralisa-tion, förlamat dess utveckling. Nu, när dessa hinder icke längre existerade, nu när allt det kapitalistiska samhällets affärsocker var bortsopat, nu var livet enkelt och lätt och orsakenia till upphopningen i

städerna försvunno i hög grad. Därför växte också utvandringen till landsbygden.

Jämsides med denna lyftning till ett halvt lantligt liv, mera individualiserat och isolerat, utvecklades levnadssättet till att bli mer och mer kommunistiskt, med en ständigt starkare tendens till industrialisering av hushållsarbetet.

Den motsägelse, som' i första ögonblicket kunde synas häfta vid dessa två tendenser, var blott skenbar. Båda företeelserna voro utslag av en stark trängtan till oberoende, som kändes som ett behov av alla. Blott att envar sökte och fann detta oberoende i de levnadsförhållanden som behagade honom bäst.

På grund av inflytande från kvinnan, som' strävade efter att bli fri från hushållets bördor, uppstod det en mängd industrier i städerna, till vilka det förut blott funnits en antydan, på grund av att förhållandena icke tidigare gynnade deras utveckling; antingen saknade de kapital eller hade publiken funnit deras tjänster allt för kostbara.

Dessa hinder existerade nu icke längre. Hänsynen till nyttan var det enda avgörande. Därför utförde man också arbete och tillämpade uppfinningar, som: skulle varit omöjliga att bruka under den kapitalistiska regimen, därför att man betraktat dem som allt för kostbara i jämförelse med de fördelar man uppnådde.

På hushållets område sökte man att industrialisera de ledsamma arbeten, som fordom hos de förmögna klasserna varit tjänarnas uppgift och hos proletariatet blivit utfört av hustrun.

Rengöringen av skor exempelvis blev nu utfört mekaniskt med maskiner, uppfunna sedan länge tillbaka, och vilka nu fauns i överflöd på offentliga platser och i de stora bostadshusen. Man kunde också begagna sig av maskiner — också de kände sedan gammalt — vid rengöring av rummen. San> imaledes tyngde man icke längre det mänskliga arbetet med rengöring àv matkärl och tvätt av linne. Allt detta utfördes203

fabriksmässigt, alldeles som strykningen av stärksaker. I varje gata, eller varje kvarter, hade man inrättat en mekanisk rengöringsanstalt och man hämtade och bar tillbaka till hemmen allt som skulle göras rent. I livsmedelsmagasinen fanns det likaledes en bel del maskiner, som nu användes till dagligt bruk, men som icke kunnat komma i bruk under den kapitalistiska regimen.

Tillagningen av måltiderna behövde nu icke längre föra med sig det obehagliga matoset i hemmen. Man kunde få sänt hem till sig från de offentliga köken de rätter man ville beställa, eller, än bättre, gå ooh spisa i de offentliga restaurangerna, antingen i sällskap eller enskilt. Dessa restauranger, som voro mycket komfortabelt utstyrda, funnos överallt tillgängliga.

üenom detta tingens tillstånd, hade många gamla bruk inom hushållet så gott som alldeles försvunnit, medan nya hade uppstått.

Kvinnan var nu icke längre hänvisad till att endast vara "hushållerska eller älskarinna", för att bruka ett krasst uttryck av Proudhon. Ej heller red hon längre suffragetternas barnsliga käpphäst, vilka endast i erövrandet av röstsedeln sett kvinnans frigörelse. Kvinnan kunde förbli kvinna i ordets mest mänskliga bemärkelse, utan att behöva efterapa mannen och utan att söka ersätta honom i hans arbete.

Många verksamhetsgrenar förblev kvinnans obestridda domän och skulle så komma att förbli för lång tid. Hon blev blott, tid efter annan, befriad från många av de sysselsättningar som pålagts henne i bourgeoisisamhället, icke pä grund av hennes lämplighet för dem, men därför att hennes arbete betalades mindre än männens.

Under den nya samhällsorganisationen hade man ansett det vara överflödigt för kvinnans vidkommande att ålägga henne, som en moralisk förpliktelse, att utföra ett bestämt arbetskvantum, så som man gjort för mannen. Man hade ansett, att det möjliga m|oderskapets höga uppgift befriade h^ji-lie från alla andra sociala förpliktelser. Kvinnan hade därför fullständig frihet att disponera över sig själv, att arbeta eller låta bli, oavsett om hon samtyckte till moderskapet eller ej. Hon missbrukade icke denna frihet mer än männen. Hon reserverade för sig sådant arbete, som passade hennes anlag.204

Dessutom sysselsatte hon sig med olika uppgifter, sådana som småbarnens uppfostran och vårdandet av de sjuka. Hon arbetade naturligtvis kortare tid och vilade mera än mannen. Och i regel lämnade hon arbetet vid första

tecken till moderskap.

Kvinnan hade icke avstått från vackra klädningar, prydnader och glitter, för ett falskt krav på enkelhet. Det misshagade henne icke, att, efter att ha odlat sin själ, också smycka sin kropp. Men hon var icke längre slav under ett mod. Kommersialismens försvinnande hade medfört mode-galenskapens fall — till förmån för den goda smaken. Numera klädde hon sig själv med utsökt smak, studerade sin klädedräkt, sina smycken och förstod att skapa harmoni. Och häri bestod överlägsenheten av hennes elegans; icke i exponeringar av dyrbara toiletfer, som. vittnade om rikedom mer än om smak.

Kvinnan, organiserad i yrkessammanslutningar på samma sätt som mannen, var jämställd med honom- och deltog i den sociala administrationen.

Detta kvinnans materiella och moraliska oberoende fick i främsta rummet till följd, att det sexuella förhållandet mellan man och kvinna blev noblare och sundare. Det ömsesidiga närmandet var nu endast orsakat av sympati och kärlek, och icke av mer eller mindre motbjudande beräkningar. Den avskyvärda kärlekshandel, som fordom var så vanlig, kände man nu icke till. De unga männen jagade icke längre efter en hemgift. Den unga flickan sökte icke längre efter en försonare, legal eller icke legal! All den lögnaktighet, all den låghet, den prostitution som skapades genom, de fattigas nödläge, hade nu försvunnit, då välståndet var allas lott.

Moderskapet var icke längre fruktat. Den upplysta, medvetna och livsförstående kvinnan gjorde fritt sitt val. Barnet kunde få komma till världen. Modern stod det fritt att själv uppfostra det eller uppdraga dess uppfostran åt därtill skickode. Hon var viss om att hennes barn skulle bli välkomnat — det fanns god plats för det vid samhällets rika bord.SLUTORD.

Vi ha nu kommit till slutet av vår berättelse. Vi ha framställt — visserligen mycket ofullständigt — den stora revolutionära perioden, som omdanat Frankrike och förlänat det fred, välstånd och frihet!

Det nya samhället är visserligen icke fullkomligt. Mycken kritik kan riktas mot det. Slitningar och svårigheter finnes ännu. Produktionssystemet lämnar åtskilligt att önska. Likaså fördelningssystemet.

Ja, idealet är ännu icke nått! Skall man någonsin nå det?

Men om det ännu finnes skuggor på tavlan, så har åtminstone fattigdomens onda övervunnits och vägen mot framtiden ligger klar och fri från hinder.

Ingen makt kan längre stoppa denna utveckling.

Då ingen längre hade något intresse av att vidmakthålla vanorna från det förgångna, då ingen undertryckande insti-tuaon kan strypa de nya förhoppningarna —• så som staten gjorde under århundraden, — icke kan krossa framåtskridandet, så fortsättes marschen framåt utan hinder.

Efter hand som man finner det fördelaktigt att genomföra de eller de förbättringar, de eller de regleringar i levnadsförhållandena, så blir dessa förbättringar tillämpade succé-sivt, utan att dess anhängare behöva bekämpa dem som icke ökska dem, och utan att dessa senare kunna hindra de andra, från att tillämpa dem.

På alla områden, såväl på det ekonomiska som det moraliska, överallt har revolutionen haft ett djupt och befruktande inflytande.

I stället för den kapitalistiska periodens människodjur har, till följd av den nya miljön, den nya omgivningen, trätt en samhällelig varelse: människan har blivit god, därför att hon icke längre har något intresse av att vara ond!206

I stället för kamp, rivalitet, ovänslkap, fienskap och krig mellan människorna har det kommit samförstånd, vänskap, ömsesidig hjälp. Kampen fortsattes blott på naturens område. Och på detta område övervinna människorna de fientliga krafterna genom samarbete och göra naturkrafterna till sina tjänare.

Och nu, när alla farhågor ha försyunnit, nu, när revolutionen kastar sina flamimor runt världen, bringande fred, frihet och välstånd till alla folk, nu när ingen varken inre eller yttre fara längre hotar, nu är livet fridfullt och gott

att leva.

Livsglädjen växte med förvissningen att revolutionen var oåterkalleligen genomförd, att ingen tillbakagång var möjlig.

Denna visshet kastade sitt solglänsande sken över tillvaron.

Och framför den nyfödda mänskligheten, frigjord från alla band, ligger vägen bred och rak in i framtiden.

SLUT.EN ANMÄRKNING * Till här föreliggande andra svenska upplagan.

Bortsett från en del smärre retuscheringar i rent språkligt hänseende, som här och var vidtagits, framträder denna nya svenska upplaga av Pataud och Pougets bok i samma skick som den första upplagan,

Världsskakande och händelsedigra ha de år varit, som ligga mellan nuet och den tidpunkt då boken skrevs, och förvisso skulle erfarenheterna från dessa senare år motiverat en grundlig omarbetning av vissa partier, såvida avsikten varit att göra arbetet till "ett ord för dagen". Men just med bibehållande av dess ursprunglighet fyller boken en annan uppgift, den nämligen, att ge en exposé ur syndikalistiskt tankeliv från tidpunkten, när den första allvarliga kontakten med syndi-kalismen nådde oss.

Grundtankarna ha årens erfarenheter befäst — i de föga väsentliga detaljerna har, som nyss är sagt, pieteten mot arbetets ursprunglighet avhållit oss från ur andra synpunkter nog så motiverade korrigeringar.

Förlaget.

Digitaliserad av Projekt Runeberg och publicerad på http://runeberg.org/revolution/.

Konverterad till .pdf, .epub, .mobi och .txt av Arkivkopia och publicerad på https://arkivkopia.se/sak/runeberg-revolution.

Filen skapad 2018-12-17 15:48:21.096198